

EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİÇAĞ TARİHİ ANABİLİM DALI

81397

SELİM - NÂME

(İshâk b. İbrâhîm)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

81397

Burhan KESKİN

Danışman : Prof. Dr. Necmi ÜLKER

İZMİR - 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	1
Önsöz.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

16. Y.Y. BAŞLARINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

BİR OSMANLI KAYNAĞI OLARAK SELİM-NÂME

1- Yazar ve Eseri Hakkında.....	6
2- Transkripsiyon	10
3- Değerlendirme.....	177
4- Türkçe ve İngilizce Özet	183
5- Ekler	
a- Metin	185
b- Kur'an Ayetleri İle İlgili Dipnotlar	291
6- Bibliyografya.....	307
7- Dizim.....	308

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Y.Ö.K. Formları.....	
Yazarın Öz Geçmişi	

ÖNSÖZ

Selim-nâme denildiğinde, Yavuz Sultan Selim'in (1512/1520) Trabzon'daki Valiliği (1509) zamanından başlayarak önce Gürcülerle, sonra da babası ve kardeşleri ile olan mücadelelerinden; nihayet tahta geçip Safevi ve Memlûklerle giriştiği savaşıardan bahseden, müstakil eserler kastedilir.

Üzerinde çalıştığımız nüsha, Cafer Çavuş tarafından istinsah edilmiş, İshak b. İbrahim'in Selim-nâme'sidir.

Eserde nesir yazı arasında Farsça ve Arapça şiirlerle, Kur'an ayetlerine sıkça rastlanır. Devlet adamları ve olaylara yön veren etkenlerden bahsedilirken kullanılan hitap, dua ve vasıflandırmalar ve hadiselerin sunuluşlarında, Arapça ve Farsça'da bile nadir kullanılan bazı kelimelerin dahi burada kullanıldığını görmek mümkündür.

Kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle, ayetleri tırnak içerisine alarak dipnotla verdik. Şiirleri de müstakil olarak gösterirken, konu başlıkları, dua cümleleri, ayetler, hadisler şiirler ve tarihlerde, yazı belirgin şekilde koyulaştırılmıştır.

Selim-nâmelerle ilgili eski olmakla birlikte M.C. Şehabeddin TEKİNDAĞ'ın genel bir değerlendirmesi vardır. Ayrıca Ahmet UĞUR, Yavuz Sultan Selim'le ilgili müstakil çalışmasının yanısıra, Mustafa ÇUHADAR'la birlikte son dönemlerde, Celâl-Zade Mustafa'nın Selim-nâme'sini ilim dünyasına kazandırmıştır.

Çalışmamızın başında 16. yy. başlarında Osmanlı imparatorluğunun durumuna kısaca değinilmiştir. Akabinde, Yazar ve eseri, Transkripsiyon, değerlendirme, Türkçe ve İngilizce özet, ekler, bibliyografya dizin, Y.Ö.K. formları verilmiştir.

Çalışmamı yönlendiren Prof. Dr. Necmi ÜLKER Hocama ve bölümdeki diğer hocalarıma yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

16. Y.Y. BAŞLARINDA OSMANLI İMPARATORLUĞU*

Osmanlı Devletinde 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle ikinci Mehmed'in İstanbul'u fethiyle başlayan yükselme devrine karşın Avrupa'da doğudaki kalesi durumundaki Bizans'ı kaybetmenin tedirginliğiyle iktisadi ve siyasi bir takım arayışlara girmişti.

Batı dünyasının yeni ticaret yolları arayışla başlattığı keşifler ve araştırmalar; yeni kıt'aların bulunmasına ve değerli madenlerin Avrupa'ya taşınmasına neden olmuştu. Maba'a'nın etkisi sömürgeciliğin nimetleri ile birleşince Avrupa'daki refah düzeyinin artmasına etki etmişti. Bunun sonucunda düşünce alanındaki gelişmeler Rönesans ve Reforma zemin hazırlamıştı.

Osmanlı İmparatorluğunda Fatih Sultan Mehmet'le başlayan parlak dönem, İkinci Beyazıt devrinde yerini iç ve dış sorunların da etkisiyle kısmen durgun bir duruma bırakmıştı.

Saltanat için doğal olarak hak iddia eden Beyazıt'ın kardeşi Cem, iki kardeş arasındaki kanlı çarpışmalardan sonra yurt dışına sığındı. Fakat vefatına kadar Avrupa'lılar onu II. Beyazıt'e yani Osmanlı'ya karşı bir tehdit unsuru olarak kullandılar. (1490)'larda Roma'da Türkler aleyhine kurulan ittifak ile Avrupa'lılar Papa'yı Türklere karşı Haçlı Savaşına zorladılar.

Güneyde Osmanlılar'ı ciddi bir şekilde uğraştıran Memlûkluları'da kendi emellerine alet için teşebbüse geçtiler. Fakat II.Beyazıt, onlarla (Memlûklularla) barış yaptı.

Doğu'da ise (1502) yılından itibaren Şah İsmail, Osmanlı için tehlikeli hale gelmişti. Buna ilaveten Gürcülerle olan ilişkilerde olumsuzdu.

(1509) yılında İstanbul, Edirne, Amasya, Çorum, Tokat, Sivas ve Havalisinde çok şiddetli bir deprem olmuşdu. Tarihimize "**küçük kıyamet**" olarak geçen bu olaydan

---

* Ahmet UĞUR, *Yavuz Sultan Selim*, Kayseri 1992

Ali SEVİM, Yaşar YÜCEL, *Türkiye Tarihi II*, Ankara, 1990

İ. H. DANIŞMEND, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul 1970, Cilt I, Sayfa 421-422

başka, yer yer çıkan yangınlarda dert üstüne dert ekledi.

Yine (1492)'lerde çıkan veba salgını ve (1500)'deki veba ve kıtlık Osmanlı'ya göz açtırmadı. II.Beyazıt hasta ve yaşlı olduğundan memleketin işlerini vezirlerine terk etmişti. Onlar devleti kendi menfaatleri doğrultusunda yönetip halkı perişan bir durumda bırakmışlardı.

II. Beyazıt'ın oğulları Şehzade Ahmet, Şehzade Korkud ve Şehzade Selim'in taht'ı ele geçirmek için giriştikleri mücadeleler sonucunda Anadolu'da otorite boşluğu oluşmuş ve yer yer isyanlar çıkmıştı. Vezir-i Azam ve Beylerbeyi durumundaki kişilerin dahi bu isyanların bastırılması esnasında şehid olmaları olayların vehametini ortaya koymaktaydı.

Bütün bunlara rağmen II. Beyazıt döneminde askeri ocaklıların ıslahı, yeni silahlarla teçhizi, topçu ve süvari sınıfı ve yeniçerilerin sayıları artırılmıştı .

Netice itibariyle Osmanlı Devleti 16. yüzyıla bu olaylarla girmişti .

Yazar ve Eseri Hakkında*

Yazarı : İshak b. İbrahimdir. Kılıç cilacısı İbrahim'in oğlu olan İshak Çelebi, H. 869/M. 1465'de Üsküb'de doğmuş ve erkenden ilmiye sınıfına intisap ederek, sırasıyla Edirne'de İbrahim Paşa, Üsküp, Bursa'da kaplıca, İznik'te Sultan Orhan ve H. 933/M. 1527'de Edirne'de Darü'l-Hadis medreselerine müderris olmuştur. Bununla beraber, nüktedan ve rind-meşreb olan İshak Çelebi'nin bir müderristen beklenmedik bir biçimde, alabildiğine serbest hareket eden bir kimse olması, devrin müellif ve şairleri tarafından tenkit edilmiştir. Nitekim, onun, Üsküb'te müderris iken Galata Kadısı Bursalı Nihali Çelebi ve Kadı Bozan ile birlikte, Selim'e müşahip olmak üzere giriştiği Suriye seyahati dillere destan olmuş, hatta kendisini çağırın Selim'in huzuruna belinde ip ve kılıç takılı olduğu halde girmiş idi. Muhtelif şehirlerde kadılık ve müderrisliklerde bulunan İshak Çelebi, Şam'da kadı iken hastalanmış ve H. 944/M. 1537 vefat etmiştir. Vasiyeti üzerine Dımaşk'da Babu's - Sagir'deki Kubur-ı Salihin ismindeki mezarlığa defnedildi.

İshak Çelebi aynı zamanda mektup örnekleri müellifidir. Bir divanı ile Risale-i imtihanıyye adlı bir eseri de vardır.

Selim-nâme'si : İshak Çelebi'nin **Selim-nâme'sinin** bir nüshası da, İzmir Milli Kütüphane'de, Türkçe yazmalar bölümünde, 1874 numarada bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız **Selim-nâme**, 205x130 mm ebatlarında ve 105 varaktır. Her varakta 15 satır bulunmaktadır. Nesih yazıyla yazılmış ve ilk iki sayfası da tezhiblidir. Ayrıca, bütün sayfalarda verilen bilgiler, kırmızı bir çizgiyle çerçeve içine alınmıştır. Zaman zaman çerçeve dışında görülen, harf veya heceler ise, çerçeve içine sığmayan kelimelerin devamıdır.

* Franz BABİNGER, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Çeviren: Prof. Dr. Coşkun ÜÇÖK, Ankara, 1982, s. 60; İsmet PARMAKSIZOĞLU, "Üsküplü İshak Çelebi ve Selimnâmesi", *Tarih Dergisi*, III. (1951-52), S. 123-134; M. C. Şehabeddin TEKİNDACI, "Selim-nâmeler", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 1, Ekim, 1970, s. 197-202;

Selim-nâme'nin başında "**Selim-nâme-i Hâce Efendi rahimehü'llâhü 'aleyhi rahmetihi ve âşifetihî**" ifadesi yer alır. Fakat bu sayfada yer alan bazı kelimelerin, eserin yıpranması nedeniyle tahrib olduğu görülmüş ve değerlendirilememiştir. Sonunda ise "**Temellekehû be-tarîki's-şirâ el-hakîr-i pür-taksîr Sabrî el-Hâc Hüseyin Efendi İznikmîdî 'afâ 'anhü**" yazılıdır. Sabri el-Hac Hüseyin Efendi'nin satın almak suretiyle bu nüshaya sahip olduğu belirtilir.

Eserin, 4. sayfasının 4. satırında, müellifinin İshak b. İbrahim olduğu zikredilir.

Selim-nâme'nin, 209. sayfasının, 9. satırında Cafer Çavuş tarafından H. Şaban 1000/M. Mayıs 1591'de tamamlandığına (istinsah) dair bilgi vardır.

Eser, H. C.ewel 915/M. 1509'da meydana gelen İstanbul depreminden, H. Ramazan 918/M. 1512'de Selim'in, Sultan Ahmet üzerine çıktığı Anadolu seferinden Bursa'ya gelmesine kadar olan olayları ihtiva eder.

Nazım, beyit, mersiye, şiir, rubai, kıssa gibi kelimelerle; yeni bir olaya geçiş özelliği taşıyan konu başlıklarında kırmızı mürekkebe kullanılmıştır.

Bu konu başlıklarına, 11 ayrı yerde rastlanır. Bunların sayfa numaraları ise 20, 34, 54, 64, 110, 133, 153, 168, 176, 188, 195'dir.

Zaman zaman, gerek isim yerine, gerekse isimle birlikte ünvan ve elkablarının kullanıldığı da görülür.

Bayezit için : **Hazret-i Hüdâvendigâr,**

Selim için : **Hazret-i Şehriyâr-i Nâmdâr,**

Selim'in oğlu Süleyman için : **Şeh-zâde-i Kâm-rân Sultan Süleyman,**

Bayezit'in oğullarından **Ahmet** ve **Korkut'un** yanısıra torunu **Mehmet'in** (**Şehinşâh'ın oğlu**) isimleri önünde "**Sultân**" ünvanı zikredilmiştir.

Ayrıca **Rumeli Beylerbeyi Yunus Paşa'nın** ismi önünde "**Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm zü'l-kadri ve'l-ihtişâm**" yer alırken; **Defterdâr Kâsım Çelebi'nin** ismi önünde de

"Fahru'l-a'yân ve zührü'l-erkân" elkâbı görülür.

Müellif, mukaddimesinde bu eseri ne maksatla yazdığını belirtmektedir; Bayezit devrinde takdir edilmemesi nedeniyle yalnız kalmış, fakat, Selim gibi namdar ve adil birisi padişah olunca, onun menakıbını yazmayı düşünmüştür. Eser, muhtemelen 1512-1514 seneleri arasında kaleme alınmış olmalıdır.

Eserde genel olarak kişi ve olayların özellikleri Arapça ve Farsça şiirlerin yanısıra, yaklaşık 121 yerde de Arapça Kur'an ayetleriyle destekleyici mahiyette ifadelerle verilmiştir.

Selim-nâme'de, İstanbul depreminden başlayarak, şehzadelerin birbirleri ile olan mücadelelerine, Padişah Bayezit'in Şehzade Ahmet'e gönderdiği mektuplara, Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa'nın Şehzade Ahmet'i desteklemek için yaptığı çalışmalara değinilmiştir.

Ayrıca Şah-Kulu Baba Tekeli isyanıyla, Selim'in Kefe üzerinden Rumeli'ye gidişi ve babası Bayezit ile yaptığı savaşa da yer verilmiştir.

Selim-nâme, Selim'in Şehzade Ahmet üzerine çıktığı Anadolu seferiyle son bulur.

Eser Yavuz Sultan Selim'in cülûsunu müteakib kaleme alınmıştır ki vak'aların zuhurunu tâkibenyazılmış olması sihat ve sağlamlığına bir delildir. Eserin İshak Çelebi'nin hükümdara müsahib olmak hâdisesiyle bir alâkası yoktur. Zira böyle bir şey olsa idi müellifin bundan bahsetmesi icap ederdi. Belki bu eser kendisinin Sultan Selim'e müsahib intihab edilmesine vesile olmuştur denilebilir.

Hoca Sa'düddin Efendinin, Tâc üt-tevarih'inde Yavuz Sultan Selim'in cülûsuna dair olan bahislerde Selim-nâme'yi kullanmış olması, eserin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca dönemin siyasi ve edebi anlayışını da eserde görmek mümkündür.

Selim-nâme'nin İstanbul kütüphanelerinde dokuz aded kadar muhtelif nüshası vardır. Bu eserin istinsah tarihi itibarıyla en eski nüshası 15 Cemaziyülevvel 925 tarihli Topkapu sarayı Revan odası 1276 numarada kayıtlı bulunan nüshadır

.Mehmed b. Husrev ül-Celâlî tarafından tâlik hat ile 115 varak içinde 17 satırlı olarak istinsah edilen bu nüshanın ebadı 13,5x8 - 19x10,5 cm. olup kenarları meşin miklepli bir cild ile cildlenmiştir.

İshak b. İbrahim **Selim-nâme**'sinin, nüshalarıyla ilgili olarak, Franz BABINGER ve M.C. Şehâbeddin TEKİNDAĞ'ın isabetli tesbitleri vardır.

F.BABINGER yazmanın Türkiye dışındaki kütüphanlerde bulunan nüshalarını aşağıdaki şekilde vermiştir.

Yazmalar :

Viyana, Milli Küt., El yazmaları 991, yaprak 94 v. v.d.d.'da görüldüğü üzere (Bk. Flügel, Katal, 216 v.d.)

Viyana, Millî Küt., Nu. 935, 2 (Flügel, Kat., II, 161; 1029 tarihli: Futûhât-i Sultân Selim); Nu. 989 (ayn. esr. II. 212 v.d.; 1029 tarihli; Nu. 990.- (Ayn. Esr., 213, 952? tarihli); Nu., 991 (Ayn. Eser., 213, 974 tarihli ve eksik); Bk. bunun için GOR, II, VI, Nu. 7 ve IX, 192, Nu. 29; Paris, cod. reg. CXLI (Catal., 319); Schefer koleksiyonu, Nu. 1174; Kahire. TK. 170 v.d.

Tercümeler :

Fransızca tercümesi, Paris, Millî Küt., trad. Nu. XXVIII. (bk. catal. cod. reg., 355).

M.C. Şehabeddin TEKİNDAĞ tesbit ettiği yazma nüshalarını aşağıdaki gibi vermiştir.

Nüshaları :

Hazine Ktp. Nr. 1423 (muhtemelen müellifin el yazısı iledir); Revân Ktp. Nr. 1275 (istinsah tarihi: 939, Mahmud); Revân Ktp. Nr. 1276 (istinsah tarihi: 925, Mahmud b. Hüsrev el Celâlî); Âşir Ef Ktp. Nr. 655 (istinsah tarihi: 1065, Abdulkadir); Üniversite Ktp. Nr. 2614, 2487. Diğer nüshaları hak. bk. Flügel, Küt. II. 212 v.d., Blochet, Catalogue, An. Fond. Nr. 141; İsmet Parmaksızoğlu, Üsküplü İshak Çelebi ve Selim-nâmesi, TD, 5-6 (1952), S.131 v.d., TYK, S.207 v.d.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

1

Şükr ü sipâs ol Pâdişâh-ı bî-zevâle ki dîvân-hâne-i arsa-i imkânda dükeli mevcûdât ikâmet-i vezâyif hıdmetine meşgûldür. "Yüssebbihu lehü's-semâvâtü's-seb'u ve'l-erdu ve men-fihinne"¹ ve hamd-i bî-kıyâs ol Kâdir-i ber-kemâle ki zevâyâ-yı buk'a-i kevn ü mekânda cemî'-ı mahlûkât makâm-ı ubûdiyyetinde gayr-i ma'zûldür ki "ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi hamdihî"² azamet ve kibriyâsı halvet -sarâyının serâ-perdesi "lâ tûdrikühü'l-epsâr"³ tekaddes ulûhiyeti vahdet-hânesinin nakş ü nigârı "sübhânehü hüve'llâhü'l-vâhidü'l-kahhâru"⁴

Nazm :

Hüve'r-rabbü ve 'l-kâdiru'l-mâcidü

Ve küllü'l-berâyâ lehü şâhidün

Fe fi külli şey'in lehü âyetün

Tedüllü alâ ennehü vâhidün

Bedâyi-'ı sanâyi'ı beyânında evrâm-ı şühûr ve a'vâm bir muhtasar kitâb ve dîbâce-i sun-'ı samediyetinde füsûl-i erbe'a bir bâb irâdet-i ezeli'si ki râbîta-i sahâyif-i eyyâmdır. Tertîb-i kâyinât vâsîta-i hüsn-i intizâm vâkı' olmuşdur. Mirât-ı zât-ı mukaddesi ki tegayyurât-ı cismânîden mu'arrâ ve küdürât-ı heyülânîden musaffâdır. Sûret-i dil-güşâ-yı

2

âlem-i şehâdete mazhar-ı şühûd olmuşdur. Âbâ-i ulvî ve ümmehâtı süflî cümle yed-i -kudret-i tufeylî ki bütûn-i kemûn-i zulmet- âbâd-ı ademden sahrâ-yı vâsi'u-l-fezâ-i vücûde getirüp mürekkebât-ı mevâlid-i selâse ile kürre-i basît heft küngüre ve şeş cihâtı mâ-lâ-mâl eylemişdir. Zihî ra'ûf ü rahîm'e ki feyz-i rahmetini âleme ta'mîm itmek için "küntü kenzen mahfiyyen fe-ahbebtü en-ürafe" gencinesinin sâdiku'l-

emîn'i hâtemü'l-enbiyâ "ve mâ erselnâke illâ rahmeten li'l-'âlemin"⁵ mührünü nakş-ı nigîn idüp, serîr-i nübüvvet-tâcverlerine dürrütü't-tâc ve kûşe-i târîk dâru't-teklîfde münzevî olan ümmete sirâc-ı vehhâc virmişdir. Bir dürr-i yeîmdir ki gavvâs-ı kazâ ve kader ka'r-ı deryâ-yı ademden sâhil-i vücûda nazîrin getürmemişdir. Ve bir gevher-i şeb-çerâğdır ki fûrû-ı tal'at-ı hümayûnu mecmû-'ı âleme sebep-i zuhûr olmuşdur.

Nazm :

Muhammedün seyyidü'l-ahbâri kâtibeten

Ve mazharu'l-küllî min eltâfi rahmân

Lev lâ cenâbü habîbi'llâhi mâ- berzeten

Fî'l-kevnî silsileten huffet bi-imbânî.

Sâhib-i serîr-i şerî'at-i beyzâ ki "ene nebiyyu's-seyf" tahzirinin şemşir-i cihângîrin bâzû-yı iktidârına hamâyil vâr ta'vîz idinüp "bu'istü ale'l-esvedî ve'l - ahmerî." rezm-gâhında mansûr ve muzaffer olmuşdur. Mu'cizesi râyetinin tarrâr-ı şukkası "ve'n-şekka'l-kamer" asâkir-i zafer me'serinün sıyt ü sadâsı Allâhü ekber vedâyi-'i Hazret-i rabb-i izzete bir mu'temed aleyh ve mu'avveldir ki kelâm-ı vahy-i münzel

3

sıdk-ı da'vâsına şâhid-i müzekkâ ve mu'avveldir. Geh Sultân-ı enbiyâ geh ser-âmed-i pây- taht-ı îcâd ve tekvîn ve sadr-ı nişîn mecâmi-'ı izz ü temkîn "küntü nebiyyen ve âdemü beyne'l-mâi ve'tfîn" dir.

Nazm :

Henûz Âdem meyân-ı âb u gil bûd

Ki o şâh-ı cihân-ı cân u dil bûd

Salevât-ı firâvân ve tehiyyât-ı bî-pâyân. Ol seyyid-i kâyinâtın rûh-ı mukaddes ve pâkine ki kendü ve etbâ'ının nefîce-i ittiba'ı Ümem-i sâlifeye kıyâs. "Küntüm hayra

ümmetin uhricet li'n-nâsi"⁶ vâki' olmuştur.

Nazm :

Lemmâ de'a'llâhu dâ'iyenâ li-tâ'atihî.

Bî-ekremi'r-rusüli künnâ ekramü'l-ümem

Ve ervâh-ı mukaddese-i evlâd-ı ashâb üzerine ki her biri âsumân-ı şerî'atın necm-i hudâsıdır ki "eshâbî ke'n-nücûmi bieyyihim ikteyüm ihtedeytüm". Ammâ ba'dü sâhib-i 'ayâr-nükûd-ı fezâyile ki mîzân-ı tefâvüt-îzân. "Hel yestevî'l-lezîne ye'lemûne ve'l-lezîne lâ ye'lemûn"⁷ vâsıtası ile mekâdîr-i eşhâs ve menâzil-i a'vâm ve havâssı tamâm ma'lûm idinmişlerdir. Mahall-i iştibâh degildir ki benî-nev-'i insân ki fı'l-hakîka füsûs-ı cevâhir-saffe-i imkândır. Kendü mâ-'adâsından hâsıyyet-i ma'rifetle mümtâz ve sâyir mahlûkât arasında keyfiyet-i ilmile ser-efrâzdır. Anun mâ- bihî'l-iftihârı istikmâl-i fûnûn-ı fezâyil ve sebeb-i cem'ıyyet hâtırı tefrîka-i hak ve bâtıdır. Ve mesâlik-i pür mehâlik cehlinden turuk-ı halâs ve necâta sâlik olanlar ki âyet-i hidâyet-gâyet "ve'l-lezîne ûtû'l-'ılme

4

deracât"⁸ anların unvân-ı ahvâl-i cerîdei ve fihrist-i nâme-i ikbâli vâki' olmuştur. Bi-hasebi'l-merâtib muhtelif idügi dahî mukarrerdir.

Nazm :

Hest derîn dâ'ire-i lâceverd

Mertebe-i merd be-mikdâr merd

Lâ-cerem bu hakîr-i kesîrû't-taksîr kalîlül-'bizâ'a dehîlü's-sinâ'el-müftekir-u ilâ rab-bihi'l-kerîm İshâk bin İbrâhîm ki nukûd-ı ömr-i girân-mâyesin iktisâb-ı fezâyil-i il-miyyeye sarf itmekle zikr olan âhâdın 'idâdından olmaga elf-i cehd eylemişdi. Bi hamdi'llâhi ve'l-minne dest-i tevîk-i ser-rişte-i maksûdın kabza-i tasarrufına virüp nihâyet me'mûli husûle mûsıl olmaga aksâ-yı murâdına vâsıl olmuşdi. Ammâ

rûzgâr-ı sūfle nüvâz ü gerdiş-i gerdûn gine sâz-ı arûs-ı zibâ-yı fazl ü kemâlin kayd-ı
nikâhın talâkı itlâka tebdîl eyleyüp mehri mihrinden dem uran mihrinin dehânına ki
dürc-i cevâhir-i ma'ârifdir mühr urmuşdı. Metâ'-ı cehl revâc bulması bî- hünerlerin
sebeb-i sürûr ve ibtihâc olup erbâb-ı fazl ü hüner habbeye muhtâcdı.

Nazm :

Hüner nemî-hıred eyyâm-ı gayr ez nîm nîst.

Kücâ revem çeknim men be-deyn kesâd metâ'.

Anlar ki ehl-i ırfândı. Hurûf-ı teheccî misâli perîşândı. Şol nâdân ki libâs-ı
fezâyilden uryândı. Kalem gibi müşârün ileyh bi'l-benân idi. Tahrîre ikdâm idenlerin
itdügi efkâr-ı muhâl tasavvurıyle devâtın engüşti-tehayyür ağzından

5

gitzmez idi. Kûşe-i nisyânda münzevî olup kaldugına kesret-i hüzn ile süveydâ-i kalbi
kararup gözi agarmışdı. İzhâr-ı fazl mahzâ tefaddı. Âsâr-ı belâgat ve kemâl-i
mücerred kâl ü kıl ü tekavvüldi.

Nazm :

Zemânün kad nesra'a li'l-fasli.

Yüsevîdü küllü zî hakkın cehûlü.

Fe in ecebtüm fihi irtifâan.

Fe kûnû gâfilîne bilâ ukûli

Sûret-i hâl bu minvâl üzre olması mûcib-i infi'âl oldugı ecilden libâs-ı âriyei taklîdle
iftihârdan âr idüp câme-i tecrîd ihtiyâr eylemişdim. Emrâz-ı sâriye-i cehâletden
perhîz itmekle dâmen-i ihtilâtı erbâb-ı cehilden çeküp gîrîbân-ı ferâgat-ı ele
getürmüşdim. Taklîl-i meûnet sevdâ-yı zuhûrı sebeb-i huzûr mülâhaza idüp mekr-i
zamândan emin olmag için halvet- güzîn ve uzlet-nişîn olmuşdı.

Nazm :

Çû çeşm ân ki der gârî nişînî

Dû âlem bînî vü hod-râ ne-bînî

Minnet ol perverdîgâr-ı bî-çûne ki bu zamânı ferruh ve ahd-i humâyûnda zimâm-ı intizâm-ı âlemi bir Şehriyâr-ı nâm-dârın Keff-i iktidârına tefvîz eyleyüp zulmet-i zulmi bir pâdişâh-ı adâlet-destgâhın tîg-i âteş-bâriyla zâyil itmişdir. Âsumân-kadr-i âsumân gibi tehayyülât ve evhâm ve idrâkât ve ifhâmla ile silk-i beyâna gelmek sâha-i gerdûn mümteni'u'l-misâha gibi hâric dâyire-i imkândır.

Nazm :

Melikün yezîl-ü şuyûa menzili kadrin

6

Zehrü'l-kevâkibi minhü saffü niâlin.

Kehfû'n-nedâ leyte'l-mecâmiu mâlehû

Sâzin izâ deati'l-mulûkü nizâlû

Nazm :

Ser mülûk-i cihân tâc - bahş-i rû-yı zemîn

Ki hatm geşt der-o tâ ebed cihân-bânî

A'nî Sultân bin Sultân Sultân Selîm Hân bin Bâyezîd Hân bin Muhammed Hân edâme'llâhü eyyâme saltanetihi bi't-te'yîdâti's-sübhâniyyeti fi's-serîr-i'l Osmâniyyeti, ilâ âhiri'd-dühûri ve'l-izmân livâ-ı sa'adeti't-tevâsî ki sencûkı zafer-mermûkı ayyûka beraber ve evc-i sipihr-i hem-serdir. Hemîşe asâkir-i nusret-me'sere rehber olup karîni feth u zafer olmadan hâlî olmaya. Dâyire-i saltanatını devr-i kıyâmete degin kendü merkezinde sâbit ve müstekarr olup kavâid-i mecd ü ikbâli râsih ve müstemir ola .

Nazm :

Hudâyâ tâchâ râ bûy u rengest

Felek râ yâr in gîfî râ vü rengest

Cihân râ hâss in şâhib-kırân kün

Felek râ yâr in gîfî sinân kün

Bir Şehriyâr-ı nâm-ver ve bir padişâh-ı hüner perverdir ki eyyâm-ı adâletinde erbâb-ı fazl ü belâgat i'tibârât-ı latife-i kinâyât ve mecâz gibi mümtâz ve ashâb-ı bilâdet ve gabâvet tenâfüri hurûf gibi vâcibü'l-ihtirâzdır. Bâzâr-ı i'tibârda kelâm-ı Cevâhir-i intizâm be-gâyet mergûb ve râyic-i sarrâf-ı akl "**ticâreten len tebûr**"⁹'e mekâsibinden tahsîl itdüğü nükûd-ı mevfûr ile mesrûr ve mübtehic cehûl-i maksûd nihâyet-i me'mûle muvâfık ve te'diye-i murâd muktezâ-yı hâle mutâbık

7

Nazm :

Her şâdi ki çerh-ı zi mâ-fevt kerde bûd

Eknûn be-yek lafife kazâ kerd

Rüzgâr meger bir gice ki mihmân-ı azîz hâb-ı misâfirhâne-i dîde-i gam-dîdemden raht-ı ikâmetin götürüp vedâ' eylemişdi. Ve tâyir-i nevm ü rikâd dâm-ı müjgân ü dâne-i eşkimden remîde olup âşiyân-ı kadîmden pervâz itmişdi. Âlâm-ı mufârakata mübtelâ olmuşdum. Kûşe-i târik-i mihnetde tek ü tenhâ kalmışdım.

Nazm :

Eble'l-hevâ esefen yevme'n-nevâ bi-denî

Ve farku'l-hecri beyne'l-cifni ve'l-veseni

Nâgâh münâdî-i ikbâl zebân-ı hâl ile bu medhûşun gûş-ı hûşına nidâ idüp didi ki ey mu'tekif-i zâviye-i hamûl tevâtür-i âlâm gerdiş-i eyyâm ile nice melûl olursın. Şâhid-i maksûdın pelâs-ı nisyân ile nice mütevârî ola. Ve arûs-ı murâdın libâs-ı fâhir-i zuhûrdan niceye dek ârî ola. Miftâh-ı ümîd elinde iken gencîne-i hâtırın niçün güşâde olmaya. Esbâb-ı cem'iyet hâsilken levh-ı dilin nukûş-ı perâkendeden

neden ki sâde olmaya. Demdir ki ande lîb-i hâtırın müterennim ve şâdân ola. Ve vaktidir ki gonca-i dil-i makbûzın gül gibi mütebessim ve handân ola. Vâcib oldı ki kalem-i mu'ciz-rakamın defter-i nisyândan tırâş eylesesin. Ve lâzım geldi ki gönlün sahîfesinde sebt olan sırr-ı ser be-mihrini fâş eylesesin. Cerîde-i rûzgâra ol Şehriyâr-ı nâm-dârın menâkıb-ı mahmûd

8

el-'avâkıbiyle ile ünvân viresin ki kâtib-i kadr ü kazâ seyr-i mulûk-i mâ-mezâyâ rakam-ı butlân çeküp anların tomâr-ı a'mâr gibi defâtir-i ahbârın tayy eyleye. Âsâr-ı kayâsıra-i Rûmda ve ekâsire-i Acemden ve havâkîn-i Çinden ve ikbâl-i Arabdan tebâbi'a-i Yemenden ve râyân-ı Hindden ve mülûk-i Sâsândan ve selâtin-i Âl-i Selçûkdan sahâyif-i sinîn ve şühûr-ı dühûrdan eser-i kalemiyye ile hüsn-i ta'birle silk-i tahrîre getüresin ki sevâdı ruh-ı zamâniye hâl ü beyâzı sâk-ı arûsı dehre hal-hâl ola. Letâfet-i ibâreti âb-ı hayâta sermâye ve vuzûh-ı delâleti hürşîd ile hem-sâye ola. Halâvet lafzı mezâk-ı câna lezzet virüp furûg-ı ma'nâsı dîde-i revâne mûcib-i basîret ola. Eger çi âbgîne-i hâtır-ı fâtır-gîne-i dîrîne-i rûzgârla münkesir olup tehâsüd-i ebnâ-yı zamâneden be-gâyet mütezaccir olmuşdı. Âyîne-i dil gerd-i melâl ile muğberr ve sûret-i hâl mezîd-i infi'âl ile mükedder idi.

Beytün li - müellifihî :

Gözümde eşk-i tehassür elimde bâd-ı hevâ.

Dilimde âteş-i gam hâtırımında gerd-i fütûr

Ammâ çün ol hurşîd-i saltanatın zıll-i hımâyetini püşt ve penâh idinmişdim. Nesîm-i beşâret riyâz-ı cânıma her dem mütenessim olup cerâhat-ı lisân-ı e'dâ merhem-i merhametle mülteim olmuşdı.

Nazm :

Melikü'l-verâ annî izâ kâne râziyen

Fe-lâ zâle →

→ gazbânen aleyye leyâmihâ.

Leşker-i za'îf ve ma' reke pür düşmenest velikin.

Dârîm-i dil kâvî çû tûyî pâdişâh-ı mâ.

Çün akl-ı dûr- endîş ol nidâ-yı hoş- edâyı ısgâ eyledi. Hâtır-ı şerm-sâr-ı hacâlet der-leri dürlerin vâsıta-i kalem birle silk-i beyâna getürüp tabk-ı sıdk u ihlâsla meclisi hümâyûna nisâr itdi.

Nazm :

Her çend zi lutf-i sühan ehl-i fazâyil

Hattî nebûd güfte-i in bî-ser u ü pâ râ

Der rişte küşîdem şebîh bâ-der geh-i be-her vakt

Ber deste gül-i nîz bî-nedend kiyâ râ

Eger çi rişte-i mekâlde vâkı' olan ukde-i ihtilâli ser-engüşt-i hâmile hall eylemek emr-i muhâl idüğü mahall-i tereddüd degildir. Ve bu kalem-i hacâlet- rakamda ol bâzû yokdur ki dest-i arzusını şâhid-i maksûd gerdenine hamâyil idüp cevherî. Murâdını deryâ-yı bî-girân-ı hırmândan sâhil-i beyâna getüre. Lâkin ol Şehriyâr-ı Kâm-kâr ve ol âfitâb-ı saltanat-medârın hüsn-i iltifât-ı bî-gâyâtı sâye-perver olması ümîdiyle bu bende-i bî-mikdâr ve zerre-i vâr-ı bî ser ü pâ mahall-i zuhûra sûret-i ikdâm gösterdi.

Beyt :

Bu hâke per tev-i lütfun zahîr olûrsa nola.

Aceb mı eylese devrinde zerre denlü zuhûr

Virirse zerrece feyz-i kabûlün isti'dâd

Vüfûr-ı dânişle gün gibi olam meşhûr

Hezâr tezarru' ve inâbetle dergâh-ı rabb-i izzetden

10

mesûldür ki bu nâdire-i rânânın zîver-i hüsn-i kabûle karîn hâli olup hilâl-i sûtûrında vâkı' olan, zurûf-ı hurûf cevâhir-i medh ü tahsînle mâlî ola.

Nazm :

Elleftühû ve ene'l-mürîdü bi-cem'ihî

Li edâ'i şükri'l-ba'zı min âlâihî

Mâ-fâtenî ihsânühû lâ kinnenî

İsteclebe'l-ez'âf ü min ni'amihî

Nigârende-i menâşîr-i berâ'at-nişân ve güzârende-i tavâmîr-i belâgat unvân ya'ni kalem-i ferhunde rakam müşârun ileyh bi'l-benân bu kelâm-ı beşâret-encâmın zikriyle ve ratbü'l-lisân olur ki çün hulâsa-i selâfîn-i zü'l-iktidâr ve güzîde-i havâkîn-i âlî-mikdâr Hazret-i Sultân Bâyezîd Şehriyâr “eskenehü'llâhü mea hulefâ-i'r-râşidîne fi dâri'l-karâr” belde-i tayyibe-i Kostanînîde ki makarr-ı eyâlet ü hükümet ve müstekarr-ı saltanat ü hilâfettir. Devlet ve sa'âdetle karâr idüp cemî' vüzerâ ve erkân muntazamü'l-ahvâl ve kâffe-i re'âyâ eyyâm-ı saltanatda müreffehü'l hâl idi. Kavânîn-i şer'ı adâlet muhkem devletinde kamu ehl-i vilâyet muazzez ve muhterem idi.

Nazm :

Adl-i tû mülk-râ püserî soht nîk-baht

Mülk-i tû 'adl-râ pederî nîk mihrîbân

Ez dest-i tû ne-dîd mekr-i fîg-ı tû belâ

Ber kâr-i tû ne-kerd meger genc-i tû ziyân eltâf

Vâsiu'l-eknâfı mecmû'ı bilâda şâmil zât-ı mekremet- sıfâtı erzâkı ibâda kâfil-i kefi deryâ nevâli yanında ecrâm-ı müstedîre-i nüh- sipîhr-i esîr-i habâb- vâre be-gâyet hakîr

Nazm :

Ünzur ileyhi tera'l-'amâle kad- cemi'at

Ve'n-nâsü fi racülin ve'l - cûdü ve'l-keramâ

Ke enne mâ bâsitül illâ erzâkı kâle lehû

Kum yâ fülânün bi-hakkî fe'r-zükü'l-ümemâ.

Ol padişâh-ı sâhibü'l-'adl ü dâdın ve ol Hüsrev-i sahîh-ül-i'tikâdın zât-ı şerîfi şol fudalât-ı âmâl ile mümtelî olup sûü'l-mizâc tahsîl iden erbâb-ı ihtiyâcın ilâcında tabîb-i müşfikdi. Meger ol zamânda mubârek mizâclarında emrâz-ı müzmineden bir maraz vâkı' olup usûl-ı erbianın ictimâından hâsıl olan keyfiyyet-i mütevassıta hadd-i i'tidâlden çıkmışdı. Ve ol dâ-i beliyye-i mevzi mâ-beyne balğâm bırağup ahlât arasında olan irtibâtı halel pezîr itmekle birbirinden tebrîd itmişdi. Zikr olan maraz bu fiil ve infiâlden muzdarip olup ol padişâh-ı adâlet dest-gâhın pâyına düşmüşdi.

Nazm :

Ger derd küned pây-i felek fersâyed

Ser nîst der ü arza dehem ber-râyet

Derd ez ser düşmenân be-teng âmed(e) bûd

Âmed be-tezallüm ki fütet pür pâyet

Sultân-ı kuvânın mülk-i bedene taallukında kesret-i işğâl vâkı' olmagla tedbîr-i umûr-ı saltanatda ihmâl olup re'âyâ perîşân hal ve muzdarib-ü'l-ahvâl olmuşdı. Hâzreti Hudâvendigârın silk-i hıdmetinde olan erkân-ı ri'âyet-i âdâb saltanata kendü muktezayât-ı nefsi hodkâmların takdîm idüp tevessün-i hâtır-ı tiz kâmlarına irhâ-i inân itmekle "men

12

câveze haddehû şâbbehû zıddahû” mesâfesinin serhaddinden tecâvüz etmişlerdi. Ol sebebdan erkân-ı refû'l-bünyân-ı saltanat harâbe müteveccih olmuşdi. Ehl-i vilâyet dest-i sitem-i zulm ile pâ-mâl ve her birinin hâtırı mahâyıf-ı gûn-â-gûnle pür melâldi.

Nazm :

'Adl-i Sultân ger ne-pürsed hâl-i mazlûmân çîst

Derd-i mendân râz âsâyış-i tama' bâyed berîd

El-kıssa sene **hams aşer ve tis'a mie** cemâziye'l-ewvelinde ittifâk meger bir gece ki evc-i süreyyâdan tahte's-seraya tenezzül idüp âlem-i eşrâf-ı nûrânîden zulmet âbâd-ı felâkete düşmüşdi. Hâtır-ı sipihri gerdûn-ı bî-karâr ve dîde-i'encüm-i terakkub havâdis-i rûzgârla bîdârdı. Nâ kâh hak teâlâ kemâl-i kudretiyle sûret-i hevl-i kıyâmeti mecmu'ı halâyıka âşikâr idüp bir zelzele-i azîme vâkî' oldı ki ânın vel-velesinde âlem-i kevnü fesâd lerzân ve ecsâd-ı anâsır-ı kavî-bünyâd rîzân oldı. Heybetinden hâmile dehr-i serâsime olup butûn-ı ademden zuhûra gelen müvellidât-ı âsâr-ı garibesiyile **“ve tezau' küllü zâtı hamlin hamlehâ”**¹⁰ kâsib-ü hâl vâkı' olmuşdi. Şol münkir haşr olan haşarât-ı arzın şübühâtın izâle itmek için kıyâm-ı sâate numûne idi. Kemâl-i hayretinden zemîn-i zamân mütezelzil olup mekân-i ü mekân mütebeddil olmuşdi.

Nazm :

13

Tezelzeleti'd-dünyâ alâ'l-halk-ı küllihim

Ve kâdet lehû samme'l-cibâli tedûbü

Ve ğâbe nucûmün vekşearre kevâkibün

Ve hetteke estârun ve şakkan cuyûbü

Ebniye-i Kostantiniyye ki her biri rif'atde ve kuvvetde ve metânetde sipihle hemserdi. Cümle hâke berâber oldı. Sa'dı sûr beled-i mezkûr ki sâni felek-i eweldi. Ol muzâyeka ile zerreden muhakkar göründi. Halkın ba'zı bu hâlete dank ü hayrân kaldı. Ve ba'zı dest-i tehayyürle seyfe kûb olup kûçe ber kûçe ser gerdân oldı. Ammâ Hazret-i Hudâvendigâr kûh-ı vakâr dâyire-i temkîn ü karârın perkâr vâr sâbit kadem olup resm-i ma'hûd üzre sabâha değın hoş remdi. Ale's-sabâh erkân-ı devlet ve e'yânı saltanat, dîvân-ı adâlet unvâna cem'ı olup yerlü yerinde karâr itdi. Ârâ-i vüzerâ-i cihân- arâ buna müncer oldıki harâb olan binâlar ale't-tafsîl-î yızılıp pây-e serîr-i e'lâya arz ola. Ta ki hakîkat-ı hâl Hazret-i Hudâvendigârın zamîr-i hurşîd-i nazîrına münkeşif ola. Erbâb-ı kalemden bir kâtib-i utârid menâkıb bu hıdmetle me'mûr olup kemâ-yenbeğî hadd ve ihtimâm eyledi. Mecmû'u harâb olan binâları alâ vechi't-tafsîl beyâna getirüp pâşâlara i'lâm eyledi. Vüzera şeref-i meclis-i hümâyûnla müstes'id olıcak mâ-hüve'l-vâkı' izz-i huzura pür surûr arz olundı. Eğer çi ki padişâh-ı vilâyet penâhın

14

Bu hâdiseden mübârek hâtırına fi'l-cümle gejd-i futûr gelmişdi. Ammâ çün zerrât-ı kâynâtın harekâtı hakkın irâdet-i ezeliyyesi müte'allik olmadın vukûa gelmek muhâl-i emr ve muhîti kayınât ki müceddid-i cihâtdır. Meşiyeti lem-yezelisi mukârinetiyle serû'l-intikâldır. "Lâ râdde li-kazâihî ve lâ mâniâ' li-hukmihî" mefhûmi mücebince teşeffî-i hâtır-ı tahsîl eyleyüp gerden-i itâata "ve üfevvizu emri ilâ'llâhi"¹¹ habl-i metin-i mübîn meffûl idindi.

Nazm :

Kazâün cerâ ve kitâbün sebak

Fehel yenfe'anne haraun ev kalak

Kaza'llâhi mâşâ-i fi hukmihî.

Fe-fime ıztırâbüke ve'l-emri hakkun

Vüzerâ Hazret-i Hudâvendigârın âyine-i deryâ meşâkilinde jenk-i gam-ı müşâhede idecek enâmili tecrübe ile nabz-ı zamîrin tutub harekete inkıbâz ve inbisâtından tebdil-i hevâ itmelerine meyl-i hâtır anladılar. Çün şehrin harâb olması sureti lâ bûd olma'nâyı te'kîd etmişdi. Cümlesi Hazret-i Hudâvendigârın vefk-ı hâtır-ı şerîfince olup müterassıd-ı fermân oldılar. Lâ-cerem vüzarâyâ emr itdi ki sefer esbâbı müheyyâ olup kudum-ı sa'âdet-rusûmiyle menâzil ve mevâtın mühennâ oldı.

Nazm :

Sefer kun çû câyît nâ-hoş bûd

Güzîn cây-i reften türâ teng nîst

Ve ger teng kereded türâ cây-gâh

Hüdâ-yı cihân râ cihân teng nist

Emr-i âlişân mûcebince mühimmât-ı sefer görölüb sene **hams aşera ve tis'a mie re-
cebinde** inân-ı azîmet

15

Mahrûsa-i Edirne savbine mun'atıf oldı. Emâkin-i şehri mezkûr ki bunca zamândan berü sevâkinden hâli olmagla harâba müşrif idi. Envâ-ı behçet ve surûrla mâli olup mubârek kudûmiyle müşerref oldı.

Nazm :

Tû be-her şehri ü be-her menzil ü her dih ki rûy-i

Harâm ân şehri ü hoş ân menzil âbâdân

Ol târihte Hazret-i Hudâvendigârın evlâd-ı sa'âdet nejadından Sultân Şehinşâh diyâr-ı Karamanda idi. Ve Sultân Ahmede vilâyet-i Amâsiyye tefvîz olunmuşdı. Ve Sultân Korkud diyâr-ı Mısra gitmişdi. Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dâr ve ol hurşîd-i

sa'âdet saltanat medâr bi te'yîdi'l-meliki'l-kerîm Sultân Selîm zıll ınâyatin ve sâye-i hımâyetin Trabzon vilâyetine salup cemî-ı himem-i âlîleri ol diyârda cihâd ve gazâyâ masrûfdı. Asâkir-i nusret-i meâsirinin esyâf-ı dâyimü'l-erhân-ı îkâz ve intibâhı kendüye şîâr idünüp bir lahza niyâmında niyâm olmamışdı. Şemşîr-i ibdârları bâzâr-ı dâru'n-nasr kâr zâde kanderyüp arak-ı cebînle zindegânî anlardı. Etrâfda olan milel-i küffâr bed kerdâra peykân-ı tîr-i serû't-te'sîrleri "**elem ye'tiküm nezîru**"¹² âyeti peyâmîni

16

Cânibi ehl-i islâmdan tebliğ eyleyüp bu rûb ve hirâsla cümlesi öz cânlarından ye's itmişlerdi.

Nazm :

Tîr-i tuvâd kerde be-hengâm-ı risâlet

Mürg-i 'adüvv ü feth-i turâ rûz besâlet

Vilâyet-i Trabzon ki her tarafı kefer-e-i pür halel ve zelev muhtelifetü'l-milel birle meşhûndur. Eyyâm-ı adâletinde bir mertebeden emn ü emân üzre yed-i ki tarîk-i sirka yed-i sârik gibi maktû' olup resm-i gasb yed-i emânetden zimân mürtefi' olduğu gibi bi'l-küllîye merfûdı. Alâm-ı zafer ferîzân minni düşmen-i pür-fiten diyârına mütevecih kıldıkça "**ve kâtilühüm hattâ lâ tekûne fitnetün ve yekûne'd-dînü küllühü li'llâh**"¹³ âyetini bi bedraka-i râh idinüp vâdi-i ol âfitâb-ı haşmet ve câh-u sitâre sipâhın saltanat kâhiresiyle zümre-i men ittehaze'l-he hevâhü ber sebîl-i ızdırâr tarîk-ı firâr ihtiyâr itmede na-çâr oldukça ğuzât ve hamât o küffâr-ı eşrârın ğuş-ı bî-huşlarına sihâm-ı mezellet beyânla "**İen yenfea'küümü'l-firârü**"¹⁴ âyein tekrâr eylerdi. Ol pâdişâh-ı dîn-i penâh kelâm-ı beşâret encâm "**vebteğû min fazli'llâh**"¹⁵ berakâtıyla iddihar-ı zehâyir ve ğanâyim idinüp ale'd-devâm zâfir ü ganem avdet eylerdi.

Nazm :

Her ger gûşîş ez berâ-yı Hüdâst

Heme kâreş zi îzed âyed râst

taîfe-i o baş kral ki memleket-i Fâris ve Irak ve Azerbeycânı kabza-i tasarruflarına getürmüşlerdi. Ol keremiyetle âteş gibi serkeşlik idüp bâde-i gurûr dimâğları cevfin mütearrâ idinmişdi. Âb-ı tünd-i reftâr-ı seyl

17

havâdis-i rûzgâr gibi her cânibe ki teveccüh eylerlerdi. Izrâr itmekde bî-ihyârlardı. Mülûk-i etrâkdan herkiz kimseye ser be zemin itmemişlerdi. Nâ-hakk yere müslümânların kanın yere dökmege başlarına tâc-ı müfaharat bilüp terk-i mübâlât itmekle mübâhât iderlerdi. Ol erbâb-ı küfr ü dalâl kendülerin mezâri-ı amâlin ehl-i islâmın yüzi suyunî yere dökmek ile savarup-ü bu yüzden zindegânî eylerlerdi.

Nazm :

Pür-fitne vü pür fesâd ü güm râh

Mülhıd sıfatân ne'ûzü bi'llâh

Tâife-i tâğiye Şehriyâr-ı Kâm-kârın vufûr-ı şecâatinden şol derecede merğûb olup leşker-i zafer peykerinden eyle mağlub düşmüşdi ki diyâr-ı Rûmun ekser etrâki bâ-vücûd ol fırka-i ehl-i ilhâd ve işrâkle meşkûbken benin baş kaldırub o cânibe nigâh itmek kat'a mümkün degildi. Zîrâ defâatle dest-i hûn-ı tiğ âşâmından şerbet-i intikâm içmişlerdi. Ve nice kerre ol erbâb-ı dalâl ile harb-ı kıtâl vâkı' olup meydân-ı ma'rake seyl-i hûn ile ceyhûn misâl bir vechile seylân eylemişdi ki habâb-ı hûn o fırkanın farkında külâh-ı mezellet-caygâhlarından fark olmazdı.

Nazm :

Ürîkü dimâühüm fi-me'ârik-i ba'sihim

Tüselsilü hattâ dâra min fevkı ra'sihim.

Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dârın ol eşrâr-ı bed kirdârla ve sâyir

18

mileli küffârla bunca eyyâm-ı harb ve kıtâl üzerine olduğundan şemsiye-î mihr-i tenvir-i eşî'ası mecmû' âfâka ziyâ-bahş olup âyine-i fîg-ı cihângîrinde sûret-i feth ü zafer dâyimâ cilveger idi. Hudâvendigâr Hazretlerinin "Tâbe serâhü" der-i devletinde olan ol bî-basîret ve kûtâh nazarlar kendülere Sultân Ahmed cânibinden vâkı' olan hüsn-i iltifât ile mağrûr olup zikr olan şehzâdeye intisâb-ı küllî itmişlerdi. Ol münâsebetle camî-ı umûr-ı dîvâniye zamîr minberine ma'lûm olmakda bûdi mekân hâcib olmazdı. Her zamânda atebe-i ulyâda kapısı bendelerinden âdem eksik degil idi. Her biri bir nice gün durduktan sonra Cemî murâdatın görüp tedbîr-i memlekete müte'allik haberi meserret eseri kendüye bedrika-i râh idinüp kemâl-i ri'âyetle murzil hâl avdet eylerdi. Andan gelen kimesnelere bu vechile mezîd-i ri'âyet sâyir şehzâdelere mûcib-i ihânet olup bu kusûr-ı re'yi ve sûy-ı tedbîrle memleketi halel-pezîr olmuşdı. Sultân Korkudun Mısır'a gitmesine dahî sebeb-i küllî oldu.

Nazm :

Çû hâhî ki zâyî' şevad kâr Bâr

Binâ-kâr dîde be-fermây- kâr

Ol bir nice bed-hâh

"yürîdüne liyütfiü nûr allâhi"¹⁶ âyetinin müeddi ve gâyetinden gafil ve siyâk-ı nehy-i mesâk "velâ telbisü'l-hakka bi'l-bâtılı"¹⁷ mazmunundan zâhil olup

19

Her nice ki ol hüsrev-i Kâmyâbın afitâb-ı devleti serâ perde-i ihticâbda olmasını murâd idinmişler idi. Ammâ efkâr-ı pür i'vicâc ve zicâc imtizâcları fûrûğ-ı mihr-i

sa'âdeti işrâka makrun olmasına hâyil olmazdı.

Nazm :

Her ân şem'î ki îzid ber fûrûzed

Her ân kes yef küned rîşeş be-sûzed

Hurşîd-i devleti zevâline gûşîş-i bî-fâide iden “**idâten-hazelehümü'llâhü külle aşıyyin ve ğidâtin**” hezâr telbîs ve tedlîsle cânib-i Hudâvendigârdan defâatle itâb-engîz ahkâma îrâd idüp inkıbâz-ı hâtır-ı derya meâsiri çün bu vechile bast-ı kelâm etmişlerdi ki ol diyarın etrafında olan kefer ile tarîk-u harb ve kıtâli sedd idüp öz kendü vilâyetinin zabt ü hırâsetine cedd ve cehd eylesin. Teksir-i a'dâyâ rızamız yoktur. Hazret-i şehriyârın bu makûla kelimât-ı muzahrafe istimâından mubârek hâtırlarına gerd-i fütûr yetişüp be-gâyet bi-huzûr olmuşlardı. Bunca zamândan beru feth-i vilâyete müte'allik olan sa'yi ü himmet atası Hudâvendigârın yanında sûret-i rağbet bulmayup zâyı' olduğuna hayle münfe'ıl olmuşlardı.

Nazm :

Bî-mezd bûd ü minnet her hıdmeti ki kerdem

Yâ Rabb me-bâd kesrâ mahrûm bî'inâyet

Ahır-i ra'yi şerîf-i cihân-ârâ

20

ana müncer oldu ki ol diyârdan tebdil-i mekân eyleyeler. Kapısı hıdmetkârlarından birin mektub-u sa'âdet-mashûble der-i devlete irsâl eylediler. Devlet pâ bûs el virüb pâye-i serîr-i a'lâyâ maksûd arz oldıkda cânibi Hudâvendigârdan ruhsat-ı icâzet verilmedi. Tekrâr âdem gönderüp icâzet taleb eylediler. Gerû avâtîf-ı hüsrevânîden mezîd-i inâyet sûretin gösterüb sancakların artturmağla mani' olmak mülâhazasın itdiler. Ammâ çün kazâ-i bî-inkızâ-i ilm-i ezalide semend-i devleti mutlak inân idi. Bunun gibi cüz-i ri'âyete külliyyen mukayyed olmayup tekrâr âsitân-ı sa'âdet- âşiyân

savbine âdem gönderüp hüsn-ü icâzet taleb eyledi. Yine cerîde'-i maksûdına rak-kam-ı hırmân çeküp sıfrü'l-yed göndermkge elf-i cehd eylediler. Çün samîm-i dilden ol diyârı terk etmeğe tasmîm-i hâtır itmişlerdi. Lâ-cerem ol sefer-i pür feth ve zafere ikâmet idüp nakl-i mekân etmeğe hulûs-ı taviyyetle niyet eylediler

Nazm :

Bilâdu'l-lah-ı vâsîatün fezâ-ü

Ve rizku'l-lah-ı fi'd-dünyâ fesîhu

Fe-kul li'l-kâ'ı dîne alâ hevânin izâ zâkat biküm arzun fesîhû.

**ZİKR-İ AZÎMET-İ HAZRET-İ ŞEHRIYÂR KÂM-KÂR-İ EZ TARAF-İ DERYÂ BE CÂNİBİ
MAHRÛSA-İ KEFFE BERÂY-İ TEDÂRIK-İ AHVÂL-İ FERHUNDE MÂL-İ HÛD.**

Kelâm-ı kadîm-i reyyâni ve fûrkân-ı azîm-i sübhâni ki fehvâ-yı ibret me'âvîsi

21

muhayyer-i ukûldur. Bir ummân-ı bî-pâyândır ki dû-cihân andan bir nemdir. Ve bahri bî-girândır ki ana nisbet yedi deryâ bir katre şebnemdir. " **Ve lekad kerremnâ beni âdeme ve hamelnâhüm fi'l-berri ve'l-bahri ve razeknâhüm min'et-tayyibât-ı ve fezzalnâhüm alâ kesîrin mimmen halaknâ tefzîlâ**"¹⁸ zikr olan bahr-i mevâcın emvâcındandır ki anın telâtubıyla sâhıl-i beyâniye salduğı gevher-i ma'nây-ı belâgat- nişândan fehm olunân oldur ki Hazret-i vâcibü'l-vücûd fâyizu'l-cûd ki feyyâz-ı bî-minnet ve vehhâb-ı bî-zınnettir. Anın deryâ-yı zuhhâr-ı kazâ ve kaderi bir bahri muhitdir ki mühibb-i nesim-i kudret-i ezelisinden bâd-ı irâdet-i lem yezelisi tenessümiyle vâkı' olan teceddüd-i emvâc hâdisât-ı kevn ü fesâd sebebiyle bu görünen ecrâm-ı müstedîre nüh felek-i rif'at karîn bir nice habâb-ı hakîrdir. Bî sebât ü temkîn gâh bâd-ı tünd-i mevc- hîz kahramân celâli hilâl misâl nice zevrak vücûdı girdâb-ı mehâkka duşürûp ğark eyler ve gâh nesîm-i lutfi nice sefâyin emâli sadef-vâr-ı pür dürru şeh-vâr eyleyüp sevâhıl-i eفزâle salar.

Nazm :

Ey bedriyâyı âtâyet mevc-i ihsân bî-girân

Keşfi ümmîd râ ez hevl-i tûfân ü irhân

zıkr olan bahr-i bî-girânın gevher-i güzîdesi ki telâtum-ı emvâc mekremet ve ihsânıyla ka'rı âdemden sâhil-i vücûda getürmüşdür. Benî nev-i insândır ki âlem-i mülk ü melekût tâcverlerine dürretü't-tâc vâkı' olup

22

anın gevher-i şeb-çerâğ devleti arsa-ı zulmet âbâd- buk'a-i imkânda olan erbâb-ı bezm-i şuhûda sirâc-ı vehhâc olmuştur. Ol ecildendir ki unvân-ı ahkâm-ı şerîfesini tuğrâ-yı garrâ-yı **"ve ül'l-emri minküm"**¹⁹ birle muanven ve muvakkâ' eyleyüp fermân-ı kaza cereyânına cihânı mutî' eylemiştir ki **"ve sehharâ leküm mâ fi'l-erdi cemî'an"**²⁰

Nazm :

Ez bürûnet nigâşte eflâk

Bürde ber bâd vü âb ü âteş hâk

Zîr-i gerdûn bi-emr-i sun-'i hüdây

Sâhte çâr hazm ber yek cây

Çâr gevher be-sa'yi heft ahter

Şude in vaz'-râ güzâreşger

Cem-'ı îşân beher-i insânest

Ki vücûdeş delîl-i Rahmânest

Gûyâ gülşen-i cânda mütenessim olan enfâs-ı nesâyim-i rahmânîye hikmet-i ilâhî mahzâ tahrîk-i sefâyin vücûd-ı insândır ki tâ girdâb-ı tekallübât-ı rûzgâr hâlâs olup sevâhıl-i metâlib ve emânîsine vâsil olmağla mesâkin-i tayyibe-i kemâlat-i nefsâni ve her ne mesâliki pür mehalike ki sâlik ola. Rızâ-ü'llâh kendüye delîl-i râh idinüp

zimâm-ı ümûrını bi'll-küllîye dest-i kaza ve kadere teslîm eyleye

Nazm :

Derîn deryâ-yı hân-hûr-ı kaza sâz ez rıza keşfi

Derân keşfi kadem der ne ki "bismi'llâhi mecrâhâ"²¹

Zikr olan müdde'înin tehakkukına esahh temsîl ve tahrîr olınan da'vânın sübûtına vâzih delîl Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dârın sûret-i pür i'beri kifâyet ider ki bunca mürûr-ı

23

eyyâm vilâyet-i Trabzonda ki aksâ-yı bilâd-ı Rûm'dur. Deryâ-yı bî-sâhil-i himmetinde ki sefâyin-i hulûs-ı niyyetini merâbit-i marâzî Hazret-i perverdigâra merbût eyleyüp cüz-î ve küllî dükeli umûrın cânib-i hakka tefvîz eyleşmişdi. Sâyir şehzâdeler kendü devleti maslahatı- çün her nice ki mucid olup tekmîl-i mebâdî suveri ve tahsîl-i esbâb-ı zâhirî sadedinde oldılar. Ol Şehriyâr-ı kûh-ı vakâr ma'nâ-yı "**ve men yetevkel alâ'llâh-i fehüve hasbihû**"²² âyetinin sûret-i zafer-sîretin nakş-ı nigîn idinüp belde-i mezkûrın izz-ü sa'âdetle mütemekin âhır-ı'l-emri'l-ümûrî minellâh olmagla bi evkâtihâ mehebbinden tenessüm eden mesîm-i beşâret karin hâlî ve rehîn-i emâlî olup sefîne-i pür sekîne-i maksûdı ummân-ı bî-pâyân-ı imkânda vefk-ı hâtır-ı deryâ mekâtırına câri' olmagla aksâ-yı murâdâtına vâsıl oldu.

"Tû şâd zî vü berâh-ı hudây vâsık bâş

Ki kâr-u tû be- murâd tû zaved gerdanend

Memleket-i rûm ki memâlik-i islâm arasında icrâ-yı kavânîn-i şer'ı nebevi şerefiyle cümleden mümtâz ve güzîn olup bedende reis-i a'zâ menzilesinde vâkı' olmuşdu. Ammâ menâzil-i nâs mer'î dutılmayıp vazî' ve şerîfin birbirine ihtilâtından hâsil

olan ufûnet ihtilat sebebiyle muhtel olup tedbîr-i sıhate muhtâc idi. Irâdet-i hakîm-i kadîr ki

24

müdebbir-i umûr-ı cumhûrdır. Ana müte'allik oldu ki zikr olan memleket ârıza-i cismânîden berî olup revnak-ı dîn-i islâm terakkide ola. Ol pâdişâh-ı islâm-ı penâhî ki mukaddem mübâreki sıhhat-i külliye sebebi der-kudret-i ezeliyesin izhâr itmek için Rûm ili diyârına salup sâlâh-ı memlekete vücûd-ı şerîfin sebep kıldı.

Nazm :

Ve inne'l-me'âli hâtimün ente fezâ

Ve inne'l-verâ leylün ente sirâcühû

Ve inneke fahrün li'l-eyyâmı lem-yühlif

Bihâ marazun illâ ve minke ilâcühû

Ol afitâb-ı mekennet ü câh ü sitâre-i sipâh emr itdi. Nice sefâyin-i emvâl ve hızâniyle mâl-mâl itdiler. Ve kendü devletle bir fülk-i felek-i intibâha süvâr oldu. Nihâl-i bâğ-ı saltanat intisâb-ı şecere-i "tûbâ lehüm ve hüsnü meâb"²³ Şeh-zâde-i Kâmrân-ı Ferzend-i Ercümenî oğlu Sultân Süleymân ki vilâyet-i Kefe Keffi hükûmetinde idi. Şehzâdenin mübârek cemâli müşâhedesin maksûd idinüp ol cânibe revâne oldu. Devlet ve ikbâlle süvâr oldugı sefîne-i pür sekîne ol dürr-i deryâ-yı saltahatı sadefi sînesine çeküp keremiyetinde bâd bân-ı mirvaha-gerdânla her nefes istinşâk-ı hevâ eylerdi. Hümâ-yı devlet gibi ol afitâb-ı saltanata sâye-güster olup fâriğü'l-bâl

25

neşîmin maksûdı cânibine müteveccih oldu.

Nazm :

Bâ-azm-i fû ki âsumân be- gerdeş ne-resed

Cüz feth ü zafer kerâ resed hem-râhî

Şol şebâz-ı bülend-i pervâz saltanat âşiyânın ki cenâh-ı himmeti sayd-ı eyâlet-i hukûmete mebsût olup sa'âdet ve iclâl-i sipihr-i zafer peykerine merbût ola. Lâ-cerem her mecd ü ikbâl-i zîr-bâlinde olup alâ'd-devâm tâyir-i devlet şikâr olmadan hâlî olmaya perr ü bâl pür yümn ü ikbâl ile her tâyir-i devletin ki saydına azm eyeye. Ne tayyi mesâfe-i deşt ü kûh sâr-ı mâni' ve ne kat'ı berârî vü bihâr-ı dâfi' ola ve eger ser pençe-i kahrı havfından nesr-i tâyir-i çarh-ı sîmürg-ı kâfın kanadı altına iltica ide. Sadmet-i çengel iclâlinde yer yer kulla-i kâfda şikâf-ı kâf zâhir olup ol bâkden zühresi çâk ola.

Nazm :

Ve aksim lev gazabte alâ sebîrin

Lâ zeme'a an mahalletihî irtihâlen

Bi'l-cümle ol sefâyin-i sıhhat bevâtın ve selâmet-i mevâtın az zamânda şâhid-i maksûdını ki menzili ma'hûd idi. Kenâra çeküp izz ü temkînle müntehâ-yı mesâfede gelüp karâr itdi. Nihâl-i bâğ-ı saltanat ve iclâl şehper-i humâ-yı devlet ü ikbâl

Nazm :

Kirâmî der ez der pây-i şâhî

Çerâğ-ı rûşen ez nûr-i ilâhî

26

Mübârek tâli'î ferruh serîrî

Be - tâli-ı tâc-dârî taht-gîrî

Şeh-zâde-i Kâmrân oğlu Sultân Süleymâna Hazret-i Şehriyârın kudum-ı sa'âdet-rusûmı beşâreti gelicek hâtır-ı hurşîd-i meâsiri envar-ı behcet ve surûrla hurrem ve handân oldı. Devlet ü ikbâl ile edâ-i resm-i istikbâli çün karşı varup ol Şehriyârı kûh vakârın dâmenine yüz sürdi.

Şol şehbâz-ı bülend-i pervâz saltanat âşiyânın ki cenâh-ı himmeti sayd-ı eyâlet-i hukûmete mebsût olup sa'âdet ve iclâl-i sipihr-i zafer peykerine merbût ola. Lâ-cerem her mecd ü ikbâl-i zîr-bâlinde olup alâ'd-devâm tâyir-i devlet şikâr olmadan hâlî olmaya perr ü bâl pür yümn ü ikbâl ile her tâyir-i devletin ki saydına azm eyleye. Ne tayyi mesâfe-i deşt ü kûh sâr-ı mâni' ve ne kat'ı berârî vü bihâr-ı dâfi' ola ve eger ser pençe-i kahrı havfından nesr-i tâyir-i çarh-ı sîmürg-ı kâfın kanadı altına iltica ide. Sadmet-i çengel iclâlinde yer yer kulla-i kâfda şikâf-ı kâf zâhir olup ol bâkden zühresi çâk ola.

Nazm :

Ve aksim lev gazabte alâ sebîrin

Lâ zeme'a an mahalletihî irtihâlen

Bi'l-cümle ol sefâyin-i sıhhat bevâtın ve selâmet-i mevâtın az zamânda şâhid-i maksûdını ki menzili ma'hûd idi. Kenâra çeküp izz ü temkînle müntehâ-yı mesâfede gelüp karâr itdi. Nihâl-i bâğ-ı saltanat ve iclâl şehper-i humâ-yı devlet ü ikbâl

Nazm :

Kirâmî der ez der pâ-yi şâhî

Çerâğ-ı rûşen ez nûr-i ilâhî

26

Mübârek tâli'î ferruh serîrî

Be - tâli-ı tâc-dârî taht-gîrî

Şeh-zâde-i Kâmrân oğlu Sultân Süleymâna Hazret-i Şehriyârın kudum-ı sa'âdet-rusûmı beşâreti gelicek hâtır-ı hurşîd-i meâsiri envar-ı behcet ve surûrla hurrem ve handân oldu. Devlet ü ikbâl ile edâ-i resm-i istikbâli çün karşı varup ol Şehriyârı kûh vakârın dâmenine yüz sürdi.

Nazm :

Bi-mukaddimekel'l-meymûnı kad kâdime'l-mecdü

Ve avedna'l- ikbâle ve't-tâlia's-sa'dü

Hüsrev-i sâhib kırân heft iklim-i Hazret-i Sultân Selîm çünkü Rûmiline geçüp mukaddem-i hümâyûn ile ol diyâr müşerref oldı. Sâye-i adâletinde re'âyâ eyle muntazamü'l-ahvâl oldı ki resm-i cevri sitem hadd-i imtinâa varmışdı. Ma'nâ-yı teaddî ve zulüm emri muhayyel mülâhaza olunurdu. Nâ gâh tezekkür olursa sûret-i vâkıa'yla muabberdi. Şîr-i ğarrîn ğâr-ı sebât ve temkîn ihtiyâr idüp halvet- gûzin olmuşdı. Gürk-i merdüm-i âzârî bir vechile ehl-i vakâr olmuşdı ki kûsfendin hizmetinde pîr-i post-pûş önünde köçek gibi hayrân ve medhuşdı. Mecmu-'ı ehl-i vilâyete tamâm refâhiyyet ve huzûr gelmişdi. Her biri Cem'ıyyet-i hâtırla tefrika-i a'dâsı istid'âsı için Cânib-i hakka müteveccih olup devâm-ı devlet-i

27

ebed buyundı dü'âsını vird-i zebân idinmişlerdi.

Nazm :

Sekâ'llâhü arzan tahte zillü vücûdiküm

Fe-sâret bihâ hayran arzın ve mesken

Felâ-zilte sultânen ale'l-arzı küllihâ

Ve minke'l-verâ fî ğasbi ayşın ve me'men

Ol Şehriyâr-ı sahîh-u'l-fikr ve salâh endîşe ri'âyet-i âdâb-ı saltanatı kendüye pîşe idinüp Hazret-i Hudâvendigârın hüsn-i rızâsına muvâfakatını ayn-ı sa'âdet bilürdi. Vilâyet-i Trabzon ki dil-i düşman gibi tenk ve her tarafı mahall-i seng vâki' olmuşdur. Bunca zamân makarrı eyâlet ve hükûmet idindüğine sebep mahzâ levâzım-ı hukûk âdâb-ı übbûvveti ri'âyet idüp kendünün sıyânet-i izz ü temkîni için atası Hazret-i Hudâvendigârın hısn-ı hasîn-i hüsnî rızâlarına tehassun itmek mas-

lahatı çün idi. Ol makâm-ı vezâretde olan müfsidlerin tahrîkiyle kendü hakkında vâkı' olan taksîrâtan hâtır-ı şerîfi asla müteğayyir olmamışdı.

Nazm :

Hâst düşmen-i be-cefâ ger tû be-gerdânem dil

Mî- künem şükr ki dil kâbil-i tağyîr ne-bûd

Geru Hazret-i Şehriyâr-ı cihângîrin re'y-i şerîfi iktizâ itdi ki atebe-i ulyâda hıdmetine ta'yîn olınan havâs-ı bendelerinden birini südde-i semâ sîmâ savbına irsâl idüp Rûmilinde bir sancak taleb eyleyeler. Huddâm-ı âlî- makâmndan biri zikr olan hıdmetle me'mûr olup der-i devlete müteveccih

28

oldı.

Nazm :

Be-hizmet-i tû revend ü be-dergeh-i tû devend

Zi-hâss ü ân her ân kes ki hâcefi dâred

Bu cânibde Hazret-i Hudâvendigâr mağfîret penâh rahmetu'llâh kendünün evlâd-ı emcâdından Sultân Ahmede ki Amâsiyye diyârı hükûmetini tefvîz eylemişdi mühibbi übbeheti husrevâniden nesâyimi eltâf-ı şâmilü'l-eknâfı Sultânî riyâz-ı âmâline mütenessim-i evvelden hâlî degildi. Kesret-i evlâd ü ensâbı olduğu cihetden vufûr-ı şefkâti ve mezîd-i rahmeti vardı. Serîr-i saltanata velî-ahd eylemek emr-i ma'hûd olup zikr olan ma'nâ mir'ât-ı zamîr-i münîrinde sûret pezîr olmuşdı. Ammâ im'ân-ı nazar-ı inân avâkıb-ı umûra munsarif kılup zâhir ahvâli teng-i be-hâl mülâhaza iden fevâris meydân-ı hakîkate rûşen dir ki mevâddı zâhiri ve esbab-ı sûr-ı her ne denlü ki mütekessir ola. Tahsîl-i makâsıd-ı uzmâ ve iktisâb-ı metâlib-i ulyâda kâsırdır. Alâ'l-husûs emr-i saltanatda ki mu'azzımât-ı umûrdandır. Mâ-dâme ki irâdet-i ezeli ve meşiyet-i lem-yezeli müte'allik olmaya hezâr cedd- ü ictihâd ve

imdâd âbâ ü ecdâd nâfi' degildir.

Nazm :

İzâ lem yekûn li'l-mürçid-i mesâ'idü

Felâ cehdün yuğni velâ ceddün yücdi

Ve ceddü'l-fetâ min gayr-i ceddin bi aynihî

Kesîfün bilâ-haddin ve Keffün bilâ-zenedin

29

Tereccüh itdügi matlûbun tahsîli için her ne mukaddimât ki terfîb iderdi. Sûret bulmayup hılâf-ı murâdını müntec olurdu. Ve her ne nakdi tedbîr ki sarf eylerdi. Bâzâr-ı takdirde gayr-ı râyic olurdu.

Nazm :

İzâ lem ye'nike'llâhü fimâ türîdühû

Feleyse li mahlûkın ileyhi sebîlü

Ve in lem hüve yensuke lem telik nâsıran

Ve in azze ensârün ve celle kabilü

Hazret-i Şehriyâr-ı güzîn ve sa'âdet-karînin izz ü temkînle zânû be-zânû hem nişîn olduğu haberin işidicek cemî' erkân-ı süst bünyân-ı perîşân ve dil-teng oldılar. Ve Hazret-i Hudâvendigârı sûret-i hakdan i'râz itdirmek için nice fesâd- engîz ve nifâk-âmîz kelimât ihtirâ' eylediler. Ammâ ol padişâh-ı Ya'kûb intibâhın Hazret-i Şehriyâr Yûsüf cemâl ve Muhammed hısâle müte'allik olan mahabbet-i cibillîsi mirveha-i şefkat-i übüvvetle kânûn-ı dilde ki âteş-i eşvâkı tervîh idüp ol muhibbi sa'âdetten tenessüm iden nesîm-i anber- şemîmle "**innî le ecidü rîha yûsüfe lev lâ en tûfennidûn**"²⁴ âyet-i zımında olan beşâret sebep-i tefrîh-ı hâtır olurdu. Zîrâ ruûs-ı fezâyille zât-ı mekrûmet-sıfâtı adîmü'l-misl olup serîr-i saltanata kemâl-i istihkâkın ma'lûm idinmişdi. Taht-ı eyâletinde ser fitne vü fesâd pây- mâl

30

ve zıllı hımâyetinde kâffe-i re'âyâ muntazamü'l-ahvâl olduğundan bilmişdi ki sırrı himmeti tâc-ı izzetle hemserdir. Ve Kemer-i sa'âdet hizmetinde miyân- beste çâkerdir. Şemşîr-i cihângîri kabza-i tasarrufında muhkem ve hukm-i cihân mutâ Cemî'ı âlemde müsellemdir. Kible-i devleti dest-i kudretle imzâlanduğı beyyine muhtâc degildi. Kalbi şehâdet eylerdi. Ve evlâd-ı sa'âdet nejdâdının zekasından eşref olup ol fahr hılâfına hayri halef olacağı mahall-i hılâf degildi. Kuvvet-i hadesle te ferrüs idüp anlardı.

Nazm :

Tû bî şâh-ı mansûr ü firûz-baht

Turâ dîd devlet sezâvâr taht

Sultân Ahmede intisâb iden ba'zı müfsidler ki ikâmet-i vezâyife hıdmetine bel bağlamışlardı. Dayimâ ol cânibe sûret-i i'ânet göstermekle sâyir şehzâdelere ihâneti kendülere resm-i âdet idinmişlerdi. Hazret-i Hudâvendigârı ol afitâb-ı saltanat-medârdan ne tedbîrle ideceklerin bilmeyüp âhir ol hurşîd-i sa'âdet makarr-ı bülend-ahteri Hazret-i Hudâvândigârın hâtırında bu takrîble teb'îd itmege mekr ü sâz ü hîle-perdâz oldular ki devletlü Hudâvendigârın ilm-i şerîf-i memleket arasına hafî degildir ki Şeh-zâde Hazretlerinin Rûmiline

31

geçmesi hılâf-ı muktezâ-yı kânûndan şöyle ki anlara bu husûsa ruhsat câyiz ola. Sâyir şehzâdelere hüsnü icâzet fehm idüp her biri makarr-ı hılâfetlerinden Rûmiline geçmek tedârikinde olurlar. Siz cânibden vâcibdir ki anlara gerü kadîmi sancığı teklif olına. Emr-i cihân-mutâ'a sûret-i inkiyâd göstermede nev'ân tereddüd vâkı' olursa ol bahâne ile saltanat-ı Kâhire muktezâsınca Sultân Ahmed Hazretlerine ve maslahatına şurû' olına. Bu re'y-i fâsid ki Hazret-i Hudâvendigârın bâzâr-ı i'tibârda

nukûd-ı kelâm cevâhir-i intizâmının kâsid olmasına müeddî idi. Bâdî-i nazarda kendülere sûret-i hakda görünüp kabûle karîn oldu. Bu emrîn itmâmı çün mahall-i kelâm idi. İrsâl-i peyâm-çün bir sâdiku'l-kavl mu'temedün aleyh ve muavvel ki mesneye taleb gösterildi. Mevâlî-i Rûm'dan Mevlânâ Nûreddîn ki cemî' akrânından vüfûr- dâniş ve ehliyetle mütefevvik ve mezîd-i ma'rifet ve mevleviyyetle sâbıkdı. Funûn-ı aklîde Seyyid Cürçânî ve ulûm-i nakliyyede Nu'mân-ı Sâni idi. Zikr olan hizmetin edâsî-çün ta'yîn olunup risâlete tevcîh olındı. Bir nice günden sonra mevlânâ-yı mezbûrun meşakkati seferi fevz-i zafere tebdîl olup gerd-i futûrdan dâmen-i huzûrı pâk

32

oldı. Kâ'be-i maksûdına ki metâf-ı sevâkin mele-i e'lâdır. Yakın gelicek ol harem-i harîmin ihrâm-ı ihtirâmın giydi Cenâb-ı Şehriyâr-ı Kâm-kârdan işâret oldu ki hutuvât-ı ta'zîm ve tekrîmle istikbâl idüp i'zâz ü ikrâm ile şehre getüreler. Emr-i âlişân mücebince şerâyit-i tekrîm yerine geldüğinden sonra icâzet buyruldu ki _____dest-i bûs ile müşerref olup resm-i risâlâtını edâ eyleye se'âdet meclisi _____ hüsn-i tâlî' reh-numûn olup tevfi'k müyesser olıcak. Mevlânâ Nûreddîn o Hurşîd-i saltanatın huzûr-ı fâyiz'un-nûrunda kelâm-ı süreyyâ intizâmla bast-i mekâl idüp vefk-ı hâtırınca mâ-hüve'l-maksûdun edâ eyledi. Hazret-i Şehriyâr mevlânâ-yı mezbûrun kelâmın işğâ itdüğinden sonra el-fâz-ı dürer-bâryla gûş-i kabûlin sadev-vârı eyleyüp şâfi cevâb buyurdu. Mevlânâyı müşârun ileyh ol hüsn-i hitâba ve redd-i cevâba tahsînle idüp âferînler eyledi. Ol nekâvet-i tab'u hiddet-i zîhin müşâhedeyle hayrân oldu.

Nazm :

Lehû fi'z-zihn-i ve'l-efkâr-ı şâe

Tükâsiru dûne ğâyetihî'l-enâmü

Havâtıru lev bi-hiddetihâ tehaddet

Bedâ li'l-cevheri'l-ferdi inkisâmu

sûret-i hâlden ruhsat-ı icâzet fehmi idüp dönüp

33

gerü makâmına gelicek bî-hadd ü bî-kıyâs nukûd ve ecnâs ile ol kadar in'âmlar itdi
ki hazîne-i hayâl anı hıfz idüp endîşe-i husûle ihâta eylemek emr-i muhâldi.

Nazm :

Gûyend bâd-ı âb zi deryâ ber-âvürd

V'ânki be-dest ebr küned ber-cihân nisâr

În hod fesâne îst hem-nîst vü Pîş nîst

K'ez haclet keff-i tû arak mî kuned bihâr

Tevfîk-ı hudâ refîk olup sıhhat üe selâmetle mevlânâ-yı sâlifü'z-zikr seferden gelicek cânib-i Hudâvendigârdan işâret oldı ki vedî'a-i risâletin keyfiyyeti teslîmi izz-i huzûr-ı mevîûru'l-hubûra arz olına. Mevlânâyı müşârun ileyh müşerref oldıkda Hazret-i Şehriyârın atası Hudâvendigâra kemâl mertebede inkiyâdın ve arz-ı memlekete müte'allik gayret-i âbâ vü ecdâdın alâ't-tafsîl izz ü huzûra arz eyledi. Ve eski sancağına gitmek tarîk-ı kabûl ve iltizâmı hayyiz-i imkândan hâric olup teklîf-i mâlâ-yutâk kabîlinden idügin Hazret-i Şehriyârdan istimâ' itdügi vech-i meşrûh üzerine il'âm eyledi. Ammâ çün Hazret-i Şehriyârın Rûmilinde olması Hudâvendigâr Hazretlerinin Sultân Ahmed hakkında eyledügi tedbîre dâ-mengîr olup ol sâlik olacakları tarîkı sedd eylemek müteayyindi. Tekrâr âdem gönderüp Anâtoli Sancaklarından bir ihtiyâr eyledügi sancagı kabûl eylemek arz

34

eyledi. Geru ol varan kâsıda ile cevâp buyurdu ki in şâa'llâh ben dahi devlet eşiğine teveccüh idüp Hazret-i Hudâvendigârın mübârek cemâlin müşâhede itmek be-gâyet maksûdumdır. İzz-ı huzûrlarına arz olıncak mühimmâtım vardır. Şeref-i dest-i bûsları karîn-i hâl ferhunde- mâlîm vâkı' olup ol murâdım tamâm oldıktan sonra emr-i âlî-

şân mücebince amel olına. Şimdi bu diyâra gelüp şeref-i mülâkâtına ki ehemmi-
murâdât der husûle karîb-ken dönüp hizmetlerinden dür olmak kat'â yanımda câyiz
degildir.

Nazm :

Dâmen-i dost be-sad hûn-i dil üftâd be-dest

Be-füsûsî-ki küned hasm dehâ ne-tüvân kerd

**SEBEB-İ HURÛC ÂN-İ TÂİFE TÂĞIYA VE FÎHİ BÂĞIYA Kİ EZ CÂDDE İTÂ'AT BİRÛN
ŞÛDE BÛDEND VE BEYÂN-İ KEYFİYYET-İ NEDÂMET MÂL ÂN MÛFSÎDÂN-İ MUHÂL
ENDÎŞÂN**

Sahâyif-i rûzgârın merkûm olan kasas ve ahbârın sâhib-i vukûf olanlardan rivâyet
olınur ki Hazret-i Sultân Korkudun diyâr-ı Araba varup Mısırdâ karâr itmişdi. Eğer
çi Sultân-ı Mısr merâsim-i tevkîr ve ihtirâmda ve levâzım-ı i'zâz ve ikrâmda taksîr it-
memişdi. Ammâ atası Hazret-i Hudâvendigârın hüsn-i rızâsı ol yolda kendüye hem-
râh olmaduğı ecilden gönlünde âteş-i nedâmet

35

müşteril olup dirdi ki

Nazm :

Yâ habbezâ eyyâmüne'l-mâziyeh ve 'işetünâ fi zulmüküm râziyeh

Ve gâh bâde-i istiğnâ ile mest ü bî-hûş olup iderdi ki

Ber men fütâd sâye-i hurşîd-i saltanat

Eknûn ferâğîst zi hurşîd hâverem

Çün televvün-i tab'la dâyimâ ahvâli münkalibdi. Kible-numâ-yı hâtırı kâbe-i
maksûdı semtini ta'yîn itmekde bir nice müddet muzdarip olup âhır vatan-ı evvele
avdet eylemeğe tercîh eyleyüp ol cânibe meyl gösterdi.

Nazm :

Gam-ı garîbî vü mihnet-i çû ber nemî-tâbem

Be-şehir-i hod rûm ü şehriyâr-ı hod bâşem

Deryâ cânibinden gerü diyâr-ı Rûma geldi. Hüsn-i ma'zeretin envâ-'ı nükûd ve ecnâsından tuhaf ve hedâyâ tertib eyleyüp kapısı kullarından birini âsitâne-i sa'âdete gönderdi.

Nazm :

Eddebtenî bi'n-sırâfi'z-zamânı yâ sigafi

Fenzur ileyye fekad ahsente te'dîbî

Çün Hazret-i Hudâvendigârın evlâdı husûsında mezîd-i re'feti ve vüfûr-ı merhameti hadden mütecâvizdi. Etdüğü öZR kabûle karîn olup gerü Teke vilâyeti eyâleti tevcîh olındı. Bir nice zamân Tekke İlinin halkı sâye-i adâletinde âsûde oldılar. Ammâ ol diyârın etrakının vücûd-ı nâ-pâki televvüs-i denet tab'la mülevves olup her biri sûret-i âdemde

36

bir nice hayvân-ı lâ yüfhemdi. Şeh-zâdenin mübârek hâtırı anlardan teneffür idüp Saruhan vilâyeti ki kadîmden kendünün taht-ı hukûmetiydi fevka'l-hadd arzû eyledi.

Nazm :

Mevâtın-ı efrâhı ve mürebbî-i me'ârîbî

Ve etvar-ı evtârı ve me'meni hakîkati

Me'ânin bihâ lem-yedhulid-dehru beytenâ

Velâ kâdenâ sarfü'z-zamân-ı bi -arfihi

Kapısı halkından bir kaç nefer kimesne-yi hazînesi üzerine müvekkil koyup mâ'adâyı rikâb-ı hümayûnınca bile alup bir gice nâgâh inân-ı azîmeti Saruhan vilâyeti cânibine munsarîf kıldı. Ol nâhiyeden bir nice ehl-i fesâd ve bağı nihâd sa'âdetlü şehzâdenin acele ile sefere teveccühin hılâf-ı mu'tâd göricek ol Kameri saltanat makarrın geceyle seyr itdüğinden Hazret-i Hudâvendigârın hılâfeti ufûlde

olmak mülâhazasın eylediler. Ol bed ehterlerden bir nice evbâş-ı huffâş inti'âş ki her biri ismen ve resmen meçhûl ve hılkat-ı pür nikbetleri habâsetle mecbûldı. Ahmâl ve eskâl infi'âlle ol bed-fi'âlin vücûdları kendü boyunlarında bâr-ı girân olmagın tarîk-ı fesâd ve dalâletde cân ve baş terkini tahfif-i meûnet bilûrlerdı. **El-kıssa sene seb'a aşer ve tis'a mie** muharremın evâyilinde zıkr olan ehl-i tuğyândan

37

bir kaç müfsidler yolda giderken şehzâdenin hazâyin ve emvâline taarruz idüp sûret-i bağy izhâr eylediler. Zabt-ı emvâle müvekkil olan hıdmetkârlar muhârebeye ikdâm idüp hâyli mücâdele ve mükâtele oldı. Riâyet-i merâsim-i âdâb ki âdemin yüzünde perde ve hicâbdır. Ol müfsidlerün yüzlerinden götürilüp halleri mekşûf oldugı sebep-i iz diyâd-ı tuğyân oldı. Çün Hazret-i pâdişâh-ı hılâfet penâh rahmetu'llâh inân-ı ihtiyarın makâm-ı vezâretde olan bir nice bed-kirdârların eline virüp kendüler zühd ü salâhı hem-nişîn idinüp serîr-i ferâgatda uzlet- güzîn olmuşlardı. Vüzerâ-i kejrânın kemâl-i istikâmetlerine hüsn-i i'tikâdları ve i'timâd-ı küllîleri müte'allik oldugı ecilden kendüler ra'ıyyet ahvâline bi-nefsihî mübâşir degillerdi. Alâ'l-husûs mübârek mizâclarında vâkı' olan ihtilâl sebep-i infi'âl olmagın memleket bunların sû-i tedbîriyle halel- el pezîr olduğına nâzır olmazdı. Zıkr olan vüzerâ sâmânîlerin sebep-i zevâl-i saltanat-ı kâhiresinden ki unvân-ı musîb nâme-i rûzgârdır. Bi'l-külliye ğâfillerdı. Hukuk-ı nâs ri'âyet-i şânlarında yoğdı. Hakla müstehak arasında tûl-i mesâfe ba'de'l-meşrikayn vâkı' olmuşdı.

Cemî'-ı erbâb ü fazl ü Kemâl

38

dest-i vekâyi'la pây- mâl ve kamu iskât-ı erzâl huzûr-ı kalble müreffehül-ahvâl idi. Cibilletlerinde rezâlet-i nefis ve denâet-i tab' merkûz olup hıtâm-ı dünyâyı dîniyye cân ü dilden râğıblardı.

Nazm :

Terâzû vü ârzumunca Kamûsî gerçi 'âdildir

Kimin keffinde bir habbe görürse ana mâyildir

isticlâb-ı mâlî bir vechile hâl idinmişlerdi ki mâl ve mülk mevrûsi eytâmın elinde kendüler cânibinden emânitdi. Şer'le vakfiyyeti sâbit olduğına ehl-i vukûfun nihâyeti olmayan yerleri temellük itmekde tevekkuf çekmezlerdi. **“Ünzile'n-nâsü menâzilehüm”** ser menziline hergiz kadem basmamışlardı. Rüşvet virüp bezl-i mâl itmeyince bir mansıb ehline düşmek muhâldi. Sipâhî tâyifesi bu derdle bîmâr olup fîmârdan kalmışlardı. Tevâtürî'l âlâm-ı rûzgârla bir nicesi cihândan bîzâr olup varup ol müfsidlere mülhak olmagla mâtde-i fesad hadden ziyâde olmuşdı. İçlerinde şâh kulu demekle müsemmâ bir mec'ûlî Kızılbaş zeyyinde kendülere baş idinmişlerdi. Câdde-i itâ'atden çıkup tarîk-ı dalâletde sâbit-kadem olmagla muâhede eyleyüp cemî'si fitne ve fesâda el bir itmişlerdi. Sûret-i hâl bu minvâl üzerine olıcak ol vilâyetde kendülere inkıyâd eylemeyen

39

müslümânların ırzını ve mâlını yağma idüp ol nevâhîde olan karyeleri yıkup harâb eylediler. Etrâfda olan eşrâr-ı bed-girdâr ne kadar varsa yanlarına cem' oldular. Cemerât-i fitne ve fesâd ki remâd-ı mekr ü hîle mütevârîdi müşte'îl olup katarât-ı bağ'y ü 'inâd ki ğamâm-ı intikâmla müctemi' olmuşdı. Deryâya müşâkil göründi. Kendüler de ziyâde kesret-i cem'iyyet müşâhede itmekle mâtde-i gurûr sûret-pezîr olup memleketgîrlîk sevdâsı akl-ı muhâl-endişleri vilâyetin teshîr eyledi. Sûret-i âyeti kerîme **“inne mâ nümî lehüm inne keydî metin”**²⁵ ki erbâb-ı izz ü temkînînin nakş-ı nigîni der-safha-i dillerinde yazılmışdı. **“El-bâtîlü yefûru sümme yefûru sümme yefûru”** ki mesel-i meşhûr der-hâtırlarına hutûr etmişdi. Tünd-i bâd-ı gurûr kânun-ı canlarında key âteş-i hamiyet-i câhilîlerin fîz eylemişdi. Bu re'y-i fâsitle ol ehl-i

fesâd Kûtâhiyye cânibine Anadolu Beglerbegisi üzerine müteveccih oldılar. Her karyeye ve kasabaya ki uğradılar. Ehl ü 'iyâlin helâk idüp mâl ü menâlin gâret eylediler. İl vilâyet ehlinin ba'zı dehşetinden tarîk-ı halâsa mecâl bulmayup ol yolda şehîd oldılar. Ve ba'zı ol bed-fi'âlin mekrinden emîn olmag-içün dâmen-i gühsâra yapışdı. Şerri tünd be'îd oldı. Anadolu Beglerbegisi Karagöz

40

Paşa anların bu vechile hucûmın göricek ol diyârın sipâhilerinden bir nice merd-i dilâver güzîde eyleyüp kapısı halkından birin baş diküp karşı gönderdi. İki asker birbirine buluşdıkdâ azîm cenk olup çok müslümânlar şehîd oldı. Vardıkça ol tayife-i tâğiye haşerât-ı arz gibi her yerden zâhir olmaga başladı. Ol gün hasmın kuvvet-i tâli-'ı ziyâde idi. Gâzîlere bu hâlet mûari-i za'f olup münhezim oldılar. Ol eşrâr-ı nâkısul-efkârın ki kalb-i pür-illetleri nûr-ı îmândan hâlî ve mücûfdı. Esbâb-ı gurûrları muzâ'if oldı. Her biri şâhid-i maksûdların kenâra çekmek ümîdiyle baş ortaya koyup ölüm eri olmuşlardı. Aralarında kesret-i vifâk ve mezîd-i ittifâk bir mer-tebede idi ki birbirinin önünde ölmeği hayât-ı ebedî ve sa'âdet-i sermedî bilmişlerdi. Bi'l-cümle pâşâ-yı mezbûra leşkerin inhizâmı haberi gelicek âteş-i hamiyet cigerin yakup gayretinden be-gâyet tünd ü fîz oldı. Fi'l-hâl taht-ı hukûmetinde olan erbâb-ı fîmârdan ve kapısı halkından bin mikdârı er güzîde idüp ol melâ'îni fesâd-âyîne karşı vardı. Kûtâhiyye şehri önünde iki leşker buluşup bir vechile muhârebe ve mukâtele oldı ki ol meydân-ı kâr-zârın zahm-dâr olmadık

41

dilâver kalmadı. Paşanın Kemâl-i mehâbetinden ve mezîd-i şecâ'atından ol ehl-i tuğyânın canlarına hirâsân düşüp meydân-ı ma'rikede ser -gerdân oldılar. Anların ahvâl-i perîşânı müşâhedesinden ehl-i islâma cem'ıyyet-i hâtır gelüp ferâğ-ı bâl ile iddihâr-ı zehâyire müte'allik oldılar. Pâşâ-yı mezkûr her nice ki feryâd idüp men'

itmek kasd eyledi. Asla memnû' olup el çekmediler.

Nazm :

Tüskî ve ye'semü bi-emvâli câmi'ihâ

Ve yüs'idü'l-vârisü'l-bâkî bimâ yede'u

Ke-dûdeti'l-kazzı seddet beyte mehliketin

Ve gayruhâ bi'l-lezî seddethü yeteneffe'u

Çün bu hudûd-ı pür kesâfede ecel-i mukadder âhar menzil idügi emr-i mukarrerdir. Andan öte bir kadem ilerü varmak muhâl ve ana mahall-i tevakkufdir demek bâtil-ı hayâldir. Nûş-i câm-ı zehr-âlûd ecel-i mev'ûd emr-i ma'hûd idügi mübeyyen ve libâs-ı fâhır-i pür mefâhır vücûd kişiye kisvet-i 'âriyeti olduğu mu'ayyendir. Pes 'âkıl oldur ki keyfiyeti hâlden haberdâr olup pâde-i gaffletten hüşyâr ola. Bi'l-cümle merhûm Karagöz Paşa "eskenehü'llâhü mâ-yeşâu" dört yanına baktı. Gördüğü şol hûn-i cigerle terbiye itdügi hevâdârların yeri toptolu Kızılbaş olmuş lâ-cerem tedârik-i ahvâle mecâl bulmayup cihân gözine teng-ü târ oldu. Nâ-çâr ol etrâki pür işrâkin el-lerinde

42

giriiftâr olup şehîd oldu.

Nazm :

Ve lâ bûdde en tilkâke yevmen müniyyetün sevâün aleyhâ en tecûra ve tû'addilen

Çün pâşâ-yı merhûm raht-ı vücûdın dâr-ı gurûrdan sarây-ı servere çeküp civar-ı hakk ihtiyâr eyledi. Baş gidicek bâkî leşker pâyidâr olmadı. Cümle târumâr oldu. Leşker münhezim olıcak şol sath-ı zemînin nat'ında dükeli ömri peyânlikle geçmiş ağaç ayaklu Kızılbaş Türkleri elleri irdügi bedevî atlara birer lü'bile şâh deyüp süvar oldılar. Ol bed kemânların fâris-i endişeleri kat'â kenâra çekmedügi fig-ı zerrîne ve kemer-sîmine bir dem içinde mâlik oldılar. Mü'minlerin hezîmetini kendülere

ganîmet add eyleyüp hezâr behçet ve surûrla hazîne-i hâtırların mâl-â- mâl itdiler. Andan cânib-i şehre müteveccih olup Kûtâhiyye kal'asın muhâsara eylediler. Bir nice gün fethine gûşîş-i bî-fâyideler sarf idüp kuvvetde olan zor-bâzûların fi'le getürdiler. Çün gördiler ki kendü çareleri endîşeleri gibi be-gâyet kûtâh ehl-i kal'ayla târîk-i sulha sülûk eylemek kasd eylediler. Kûtâhiyye halkı ol bed-nâmları envâ-'ı düşnâmla mecrûh idüp kelimât-ı gün-â-günla cigerlerinin pür hûn itdiler. Âhır nâ-çâr olup mazlûmların dûd-ı diliyle yüz karasın tahsîl itmek için

43

etrâf-ı şehri oda yandırdılar. Andan bir yere cem' olup matlûbları semtin ta'yîn için ol kavm menkûb ve müşâvire eylediler. Ser-rişte-i maksûdımız ele girdi deyü ol suhtlar kendülerin baht ü ikbâli şem'ını efrûhte mülâhaza itdikleri bâtıl-ı gümândı. Şeb-i belâ ve mihnetleri nihâyet buldı deyü tasavvur eyleyüp âyîne-i ümîdlerinde subh-ı sa'âdet müşâhede itdik dedikleri kâzibdi. Zemîn ü zamân ol etrâkin gece gündüz kendü helâkine sa'y itdüklerine hande iderlerdi

Nazm :

Ez gerdiş-i çarh u mihrîbânîş be-ters

Vez hande-i subh u şâdmânîş be-ters

Ger der ruh-ı tû mihr be-handed nefesî

Ez girye-i şâm-ı rûz fânîş be-ters

Çün memleketgîrlîk sevdâsı dimâğları cevfin makarr idinmişdi. Müşâdehe itdikleri sûret bi-hasebi'z-zâhir ol ma'nâyı kendü zü'm-i fâsidlerince mukarrer idüp Anadolu vilâyetini Kabza-i tasarrufa getürdik deyü ellerinde bilürlerdi. Şerâb-ı gurûrla dost-kâmîler içüp ol din düşmenleri mest ü lâ ya'kıl olup ne didiklerin bilmezlerdi. Mahrûse-i Burûsa-i bilâd-ı memleket-i Rûm'da gûyâ bir arûs-ı zîbâdır ki hüsn-i bî-hemtâtla reşk-i cennet-i me'vâdır. Gerd

44

taarruzdan dâmen-i ismeti pâk ve gınâ-yı behçet-i hüsn ile hâtırı ferahnâkdir. Zîb ü zîvere mustağrak olup envâ'ı cevâhîrle ârâste ve esnâf huliy ve libâs-ı fâhîrle pîrâstedir. Ol nefere-i kûtâh-endîşe ve ol tâyife ilhâd- pîşeler ki bâde-i hevâ ve hevesle bî-hûşlardı. Zikr olan şâhid-i sâhib cemâli derâğûş itmek sevdâsında olup bu fikr-i muhâl ile hoş-hâl oldılar.

Nazm :

Keyfe'l-vüsûlü ilâ sü'âdin ve dûnihî

Kuletü'l-cibâli ve dûnehünne hatûfû

Er-racülü hâfiyetün ve mâli mürekkebün

Ve'l-Keffü sığarun ve't-tarîku mehûfû

Kendülere reis olan ol şâh kulu didikleri pîs-i pür telbîs bunların bî-tevakkuf Bursa cânibine gitmelerin tecvîz itmeyüp Hazret-i Hudâvendigârın keyfiyyet-i ahvâline vukûf kâsd eyledi. Cânib-i ehl-i islâmdan dil alup pâdişâh-ı dîn penâhın sıhhat-i vücûdın bilicek kendüden geçüp lâ ya'kıl oldu. Aldıkları haberin şuyû'ı leşkere mûris-i za'f ola deyü dâmen-i irâetle tesettür eylediler. Burûsa cânibine teveccüh itmediklerine bu vechile sebeb-i beyân eylediler ki hâliyen bizüm elimizde bir kal'a gerekdür ki zarûret hâlinde makarr idinüp ana tehassun idevüz. Burûsaya varıcak nâgâh şâhid-i maksûdımız

45

kenâra getürmek müyesser olmaya. Ortada kalavuz bir ilticâ idicek yer kalmaya. Hâlimiz düşvâr ola. Bir melce' ve me'vâ tedârikinde olalım. Sonra ol emr âsândur deyü dönüp Alaşehir cânibine gitdiler. Ammâ ol şâh kulu didikleri bed-baht Hazret-i Hudâvendigârın sıhhati haberinden be-gâyet suht olup itdüğü işlere peşimân oldu. Kendüye hemrâh idindüğü tûl-i emel bedrika-i şâh-râh-ı ecel idügin tamâm ma'lûm

idinüp bu beytin ma'nâsın vird-i zebân idindi.

Nazm :

Mâ âfetü'l-insânı illâ'l-münâ

Tûbâ limen tallekahâ vesterâhâ

Emmeltühüm sümme teemmeltühüm

Felâhun lî en- leyse fihim felâhu

Âsitân-ı sa'âdet âşiyânda mesnede vezâretde olan erkân arasında Ali Paşa ki Vezîr-i a'zamdı. Hudâvendigâr Hazretlerinin kadîmü'l-eyyâmdan sâdık hıdmetkârı ve muhlis emekdârı idi. Memleket-i ra'ıyyeti bir kaç nefer-i etrâkın bu itdikleri işlerden be-gâyet bî-huzûrdı. Zîrâ ki ol merd-i dilâver be-gâyet gayyûrdı. Hazret-i Hudâvendigârın izz-i huzûrında dâyimân iderdi ki Anadolu'da âdem olmayup Beglerbegi kötülüğündendir. İllâ bu bir kaç müfsidlerin hakkından gelmek âsândı Düşmene hakâret nazarın itmek şeâmetinden gâfildi. Ve kişi kendü enâniyyeti zillini mir'ât idinüp anda müşâhede itdüğü sûret-i

46

hüsn-i zann emr-i ma'kûs idüğinden haberdâr degildi

Nazm :

Felâ tehakkuranne 'adüvven remâke

Ve in kâne fî sâ'ıdeyh-i kasrun.

Fe inne's-süyûfe tücezzü'r-rikâbe

Ve tü'accizü 'ammâ tenâlü'l-iberu

Cânib-i Hudâvendigârdan Anadolu Beglerbegisine vesâyir Sancak Beglerine defe'âtla ahkâm irâd idüp mazmûn-ı hümayûnını kelîmât-ı 'itâb-âmîz ve tevbîhâtı gayret- engîzle meşhûn eylemişdi. Ammâ çün hukm-i kazâ ve kader sebkât itmişdi. Vârid olan ahkâmın ameli bâtil olup "Ente türîdü ve ene ürîdü ve lâ yekûnü illâ

mâ-ürîdü" muktezâsınca emr-i takdîr hılâf-ı muktezâ-yı tedbîre müte'allik oldu.

Nazm :

Kazâ çün zıkr-i dîn-ı fûrû-hest ser

Heme zîr kân gûr güştend ü ger

Erkân-ı devlet ve vüzerâ-i saltanat bir hayır habere muntazırken nâgâh ol cânibden âdem gelüp Karagöz Pâşâ'nın mezâk-ı cânında vâkı' olan halâvet-i şehd-i şehâdet sebebiyle cânib-i dâru'n-ne'îm arzûsın idüp ol tarafa müteveccih olduğın i'lâm eyledi. Ve ol fırka-i melâhde leanehümü'llâhi 'alâ haddi tarîkîn izrârın ısrâr idüp şehri Kûtâhiyyei yakdukların 'alâ't-tafsîl bildirdi. Vüzerâ zıkr olan haberi pâye-i serîr âsumân-sîrete arz eylediler. Hazret-i Hudâvendigârın

47

mübârek mizâclarında vâkı' olan maraz sebebiyle ihtilâl vardı. Tevâtür-i âlâm gerdiş-i eyyâmla mezîd-i infi'âle müeddî olup za'fı kuvvetde ve kuvveti za'fda ol-
maga başladı.

Nazm :

Cefâ-yı günbed-i gerdûn be-pâye be-resîd

Kezân firâz-ter ender zamîr-i pâye ne-mâned

Der âfitâb-ı havâdis-cinân bi-sûht-i cihân

Geh kûh be-mesel destgâh sâye ne-mâned

Küdâm tıfl-ı temennâ resed künûn be-bulûğ

Sahâyif-i rûzgâra sebt oınan sûret-i erkâm-ı 'ibret- encâmın ma'nâsını ma'lûm idinen erbâb-ı basîrete mahfî degildir ki sa'âdet-i saltanat ki insâna cânib-i Hakdan bir ulu vedî'atdır. Anun hıfz ü hırâseti mahzâ muhâfaza-i ahvâl-i ra'ıyyet ve ri'âyet-i hukûk erbâb-ı istihkâk ve kâbiliyyetdir. Bu husûsda kusûr ihtimâm ki mevâcib-i mühâlita-i havâs avâmdır. İmâret-i fetret ve 'alâmet-i kıyâmet olduğına Hâce-i

kâyinâtın “salavâtü'llâhi aleyhi ve selâmühû” emr-i şerîfî müte'allik olmuşdur ki “izâ zîati'l-emânetü fentezîri's-sâ'ate” zikr olan hadîs-i şerîfîn mefhûm-ı münîfi “inne'llâhe lâ yügayyiru mâ bi kavmin hattâ yügayyiru mâ bi enfüsihim”²⁶ âyetinin mazmûn-ı hümayûnına dahî muvâfıkdır. Pes şol pâdişâh-ı sâhib-i intibâh ki rızâ-yı hakkı kendü murâd-ı

48

nefsine takdîm eyleyüp şer-'ı nebevî ri'âyetinde Kemâ-yenbegî mecd ola. Vedî'a't-i riyâset-i âmme anun kabza-i tasarrufı yed-i emânetdir. Ammâ şunlar ki muktezâ-yı nefsi ri'âyetin kendüye lâzım bilüp zikr olan emânete sûret-i gasb ve teaddî göstere. Anların dest-i tetâvüli yed-i zımân idügi mahall-i gümân degildir.

Nazm :

Mefâfihu mecdin fi yedeyke ve dâyi'u

Felâ büdde yevmen en terudde'l-vedâyi'u

Hazret-i Hudâvendigâr “eskenehü'llâhü mea'l-ebrâr” zühd ve salâha bir vechile kendüye 'âdet idinmişdi ki merdûmin çeşm-i hakîkat-bîni eşk-i zihâret- mashûb “el-bükâü min haşyeti'llâhi yühyi'l- kulûbe” birle tâhir ve pâkîze efsid bihim hâlî degildi. Ol menba'ı nübüvvetin ve ser-çeşme-i şerî'atın zülâl-i me'âdini ki erbâb-ı ma'ârif ve nesâyıhdan bir kimsenin diline cârî olaydı güş-ı pür hûşîyla istimâ' itdikde hâtır-ı derya-makâtırını temevvüc idüp “ve izâ semî'a mâ-ünzile ilâ'r-rasûli terâ e'yünehüm tefizu mine'd-dem'ı”²⁷ mefhûmı mücebince ebr-dîde-i eşkbârı gülşen-i sînesindeki ezhâr-ı esrâra mûcib-i tarâvet olurdu.

Nazm :

Be-vakt-ı hoş-dili çün şem-'ı pür-tâb

Dehenpür-hande dâred dîde ber-âb

Be-her şâdî ki hod râ şâd dâred

Derân şâdî hazer yâd dâred

49

Kûşe-i uzlet ihtiyâr idüp mütekâ'id olmagla ferâgat-hâtırları bir mertebeye varmışdı ki ikâmet-i merâsim-i saltanat mahzâ berâ-yı maslahatdır. Ol ecilden "inne min eşrâti's-sâ'ati en yûze'a'l-ahyâru ve yürfe'al-eşrâru" hadîsinden münfahim olan sûret-i emr-i ma'kûs âyîne-i ahvâl-i rûzgârın hüveydâ ve âşikâr olmuşdı. Hazret-i Hudâvendigârın rahmetu'llâh cem'ıyyet hâtır-ı re'âyânın perîşân olmasına müeddi olup bu âfet ki numûne-i kıyâmetdi. Ol sebebden vâkı' olmuşdı.

Nazm :

Şâh râ be bûd ez tâ'at-i sad-sâle zühd

Kader yek-sâ'at 'ömrî ki der ü dâd küned

Ol padişâhı sahîhu'l-i'tikâd ki mübârek vücûdında vâkı' olan maraz sebebiyle tedbîr-i memleket yedine meşgûl olup mesâlih-ı umûr-ı memleketi vüzerâ-i kejrâya tefvîz eylemişdi. Re'âyânın ahvâli diger-gûn olup be-gâyet bî-huzûr olmuşdı. Mefâtih-ı hall ü akd 'âmme-i re'âyâ ve mekâlîd-i kabz u bast kâffe-i berâyâ ki yed-i hükûmetinde ve keff-i kudretinde vedî'at-i Hazret-i rabb-i 'izzetdi. Bir nice ehl-i hiyânetin kabza-i tasarrufına teslîm itmekle hıznâne-i âmme-i "vallâhü yü'fi mülkehû men yeşâü bi-gayri hisâb"²⁸ dan zât-ı mekrûmet-sifâtına muhtass olan sehmi a'lâda ve nasîb-i evfâde hasâset-i şürekâ vâkı' olduğına hâtır-ı şerîfi melûl olmuşdı. Çün nazar itdi gördi ki

50

cevher-i şerîf cisminden intikâl i'râz-ı emrâzı mecâl ve hurşîd-i devleti medâr-ı saltanatda serî'uz-zevâl âmâlinde çehre-i ikbâli zerd olup gıyârı âlâmla devleti pürgerd olmuş tamâm bildigi tâyir-i sidre-nişîn rûh-ı pür futûhı şâh-sâr-ı beden-i sa'âdet neşîminden cânib-i riyâz-ı cennete uçmâga meyl ider. Memleket-i Rûm ki bunca

zamândan kadîmî âşiyân-ı devletdir. Bir şâhbâz-ı bülend-i pervâz-ı saltanat-
şikârdan hâlî olmasun deyü evlâd-ı emcâdından Sultân Ahmede ki serîr-i saltanâtı
ahd itmişdi. Vefâ-yı ahd ü encâz-ı va'de ikdâm gösterdi. Eger çi bu sırrı ba'zı
erkândan kemt itmişdi. Ammâ çün ba'zı vâkıfdı. Eşî'a-i âfitâb gibi ğamâm-ı te-
settürle muhtefi olmak müyesser olmadı.

Nazm :

Eğer cüz tû dâned ki râz tû çîst

Be-dân zindegânî bi-yâ girîst

Ammâ çün Hazret-i Hudâvendigârın mübârek zamîrinde merkûz olan ma'nânın
sûret-pezîr olması ol kuttâ-'ı tarîkın dest-i taarruzını dâmen-i memleketden kesmege
mevkûfdı. Hüdâvendigâr Hazretleri bu emrin itmâmını vüzerâ-i izâmla müşâvere ey-
ledi. Vezîr-i a'zam Ali Paşa ki kerreten ba'de ûlâ ve merraten ba'de uhra ol
müfsidlerin müdâfaasını Hazret-i Hudâvendigârın

51

izz-ı huzûrında emr-i sehildir deyü yâd idüp istihkâr itmişdi. Yerinden gerü gelüp
pây- tahta vardı. Zikr olan tâyifenin mazarratından ol vilâyeti halâs itmege hüsni
taleb gösterdi. Eytidi ki Hazret-i Hudâvendigârın zıll-i inâyetinde vesâye-i sal-
tanatında nihâyet maksûdımıza vâsil olup ğâyet-i matlûbımız hâsıl olmuştur. Min
ba'd hâtırda hemân bu arzû kalmışdı ki âhır ömrümde bir hıdmetde bulınup devletlü
Hudâvendigâr Hazretlerinin bir hayr du'âsına mazhar vâkı'olavüz. Tâ ki zikr olan
hıdmed vesîle-i fevz-i derecât olup sa'âdet-i dâreyn müyesser ola. Eger şöyle ki bu
yolda tevîk-ı hakk refîk olup pâdişâh devletinde e'dâya gâlib olan zihî fırsat ve
eger merteb-i şehâdet nasîb ola. Zihî sa'âdet Hudâvendigâr Hazretleri ki pâşâ-yı
mezbûrın kelâmın sem ü kabûl ile isgâ itmişdi. Hüsni rızâyı icâzet virüp hayr du'â
eyledi. Pâşâ-yı dil-âgâhın meger ki fevz-i derece-i şehâdete kalbi şehâdet eylerdi.

Gülşen-i hâtırına "yübeşsiruhüm rabbühüm birahmetin"²⁹ mehebbinden nesîm-i beşâret tenessüm eyleyüp gonca-i ümîdi gül gibi handân

52

oldı. Bir nefes sabr ve ârâma mecâli kalmadı. Denâet-i tab-'ı beşerîden çün nefsi-şerîfi mu'addel ve müzekkâ idi. Hazret-i kâzî'l-hâcâtın mahkeme-i mu'addele-i kaza ve kaderinde edâ-i hak-ı şehâdete isti'câl eyledi. Çün şem'ı maksûdını efrûhta gördi. Pervâne misâl cân nisar itmege müsâre'a eyleyüp bir lahza karârı kalmadı.

Nazm :

De'â bi-elhâzı kalbî ilâ telefin

Fe-câehû mesrû'an yülebbîhi

Meselü'l-firâşeti ye'fî iz erâde tab'an

İlâ's-sirâcı fetülkî nefsehâ fihi

Dîvân-ı refî'u's-sâmıdan dönüp gerü makâmına gelicek tertîb-i vuzu' idüp huşû' ve huzu'la iki rik'at hâcet namâzın kıldı. Dergâh-ı rabb-i izzete münâcâtta el getürüp arz-ı hâcet eyledi. Şâhid-i me'mûlını ki müşâhede-i cemâl-i şehâditdi. Hakdan dileyüp tûl-i hayât mülâhazası sûretin bârân-ı eşk-i revânla gönli sahîfesinden mahv eyledi.

Nazm :

Tûlü'l-hayâti bi-fîbihâ lâ tûlehâ

Tûlü'l-hayâti yekûnü li'l-hayyâti

İl vilâyet-i ehl ol müfsidlerin elinde muzdarib olup Hazret-i Hudâvendigârın ol husûsa müteellim olduğu çün pâşâyı mezbûra sebep-i rikkat-i kalb vâki' olmuşdı. Tîr-i âheni hedef-i maksûdına tevcîh eyledügi

isâbet üzre oldı.

Nazm :

İzâ rakka kalbü'l-mer-i kâne dü'â ühû

İlâ hedefi'l-maksûd-ı sehmen müseddedâ

Hezâr tezarru' ve niyâzdan sonra Allâh(a) tevekkül ve rasûlün rûh-ı pür fütûhına tevessül idüp dört bin mikdârı bölük halkıyla ve dört bin Yeniçeriyle Gelibolu ma'berinden öte yakaya geçüp Cânib-i Hudâvendigârdan Anadolu Beglerine ve subaşlarına ahkâm-ı şerîfe irsâl eyledi. Kendü yanında olanların herbirine âlî himmetler ve hüsn-i istimâlatlar eyledi. Bu dâru'l-mihnetden bâr-girân-ı raht ikâmetini ayırmaga can virdiler. Zîre islâh-ı memlekete mültezim olmak meûnet idüğün tamâm fehm itmişdi. Dâyimâ dünyâda kesb-i zikr-i cemîl ve ukbâda tahsîl-i ecr-i cezîl sadedinde idi.

Nazm :

Be-nâm ni-gû ger be-mîrem revâst

Merâ nâm bâyed ki ten mer gerâst

Be-gîfî ne-mâned be-hız nâm nîk

Her ânkes ki hâhed ser-encâm nîk

Fî'l-vâkı' ol merd-i dilâver güzîde erdi. Mezîd-i şecâ'atle pîşe hamâsetin gazanferiydi. Denâet-i nefisden âr eyleyüp uluvv-i himmeti kendüye şî'âr idinmişdi.

Nazm :

Lehû himmetün ta'lû 'alâ külli himmetin

Kemâ-kad 'ale'l-bedru'n-nücûme'd-derâriyâ

Ve fevz-i bezl-i mâl ile ihtiyâc elin kesüp resm-i su'âl-i cihândan merfû' olmuşdi. Devr-i ahdinde yahyâ-yı Bermekî hayy olup

54

cerîde-i sehâdan nâm-ı Hâtem-i Tâî tayy olmuşdı.

Nazm :

Nüsihat bi-refdike âyetü'l-hırmâni

Ve'ullet li-vefdike râyetü'l-ihsâni

Lâ yedrukü'd-dünyâ rasâhati Keffihî

İllâ yünâdî ente rizkun fülânin

Yanında bulunan Beglere ve sipâhilere şol denlü in'âmlar ve ihsânlar eylediği lisân-ı beyân hâme elf-i cehd idüp binde birin silk-i tahrîre getürmekde âciz ve mütehayyirdir.

Beyt :

Ve kad kellemtü ahlâkahû gayra ennehû

Cevâdün femâ-yübkî mine'l-mâli bâkıyâ.

SEBEB-İ TEVECCÜH-İ SULTÂN AHMED Bİ-CÂNIB-İ MAHRÛSA-İ ANKARAYYA VE BEYÂN-İ KEYFİYYET-İ AHVÂL-İ ODRÂN İN SEFER-İ METÂ'IBÜ'L-AVÂKIB VE ZIKR U TETİMME-İ ÂN

Şehriyâr-ı sâhib- kırân şark ve garb ve çâp kisvâr-ı meydân darb ve harb Sultân-ı Selâfîn-i Cihân Fahr-i Âl-i Osmân Hazret-i Sultân Selîm Hân “**edâme'llâhü eyyâme saltanatihî ilâ inkırâzı'z-zamân**” çünki vüfûr-i cür'et ve yegânelikle ve mezîd-i secâat ve merdânelikle Rûmiline geçüp âsâr-ı adâlet ve siyâseti derece-i nisfu'n-nehârda envâr-ı âfitâb-ı felek-medâr gibi mecmû' âfâkı tutıb sît ve sadâ-yı nâm ve nişânı âleme tolmuşdı. Duâ-i devâm-ı saltanatın zemîn ü zamân vird-i zebân idinüp gül bâng-i devleti evc-i felege

55

çıkılmışdı.

Beyt :

Tûl-i bedr sîti 'adlile felekler

Du'âsın vird idinmişler melekler

Hısâl-i hamîde ve seyr-i pesendîdeyle makkûl-i halk-ı 'âlem olup sezâvar-ı tâc ü taht-ı ekâlîm-i izz ü baht idügi cihânda müsellemler olmuştu. Reâyâ-yı memleket ki ----
----- havâdis-i gûn-â-gûnla cigarleri pür hûndı. Bir pâdişâh-ı sâhib-siyâsete be-gâyet muhtâclardı ki riyâset-i âmme zât-ı şerîfine hâssa-i lâzime kabîlinden olup eyyâm-ı 'adâletinde kuzât ve hukûm fasl-i hukûmet itmekde nev'an tekâsül itmeyelerdi. Cins-i fitne ve fesâd ki halâyik-ı âmmeye arz-ı âm menzilesinden vâkı' olmuştu. Mehâbet-i şemşîr-i cihângîriyle külliyyen ma'dûm olaydı. Çün gâyet-i maksûdları hâsıl olup nihâyet-i matlûblarına vâsıl oldılar. Mübârek vücûdını ganîmet bilüp evkât-ı müstetâbada ki mezânn-ı de'avât-ı müstecâbadır. Nesîm-i halkı her birinin gülşen-i cânına mütenessim oldıkça gonca-i gül gibi elleri dü'ây-çün her dem küşâde idi.

Nazm :

Bekaytü mede'd-dehri fi ni'metin

Ütâyibühâ ebeden fizdiyâdın

Ve hasmüke eyyâmühû fi'nkırâzın

Ve ömrüke a'vâmühû fi'mfidâdin

Ol Şehriyârın Rûmiline geçmesi çün mukaddime-i devlet

56

ve mebâdî-i saltanat belki fi'l-hakîka mebâdîden matlûba harekitdi. Karındâşı Sultân Ahmedin sem'ına yetişdikde be-gâyet perîşân hâl ve muztaribü'l-ahvâl oldu. Gâh engüşt-i tehayyürî dendân-ı tehassürle güzîde idüp gâh dest-i hayreti zânû-yı hasrete urup mezîd-i infî'âl ile ve kesret-i melâl ile bî-sabr ü mecâl oldu. Ol şâhbâz-ı

bülend-i pervâzın âşiyân-ı saltanat savbına teveccühinden tâyir-i hâtır-ı remîde olup huzûrı ucdı. Sevâkin-i behcet ve sürûr ki emâkin-i dâru's-saltanat hâtırında bunca zamândan berü ikâmet idüp ehl-i huzûr olmuşlardı. Müsâferet-i ihtiyâr diyâr-ı gurbete düşmek sevdâsında oldu. Bâ-rusûm-ı humûm-ı gumûmla eyle mahmûm olmuşdı ki cânındaki harâretten mürg-ı dili bî-tâkat olup hiç bir cânibe pervâz itmege mecâli kalmamışdı. Âhır kendü ashâb ve ahbâbını da'vet idüp bezme getürdi. Def-ı gam ve izâle-i elem için kadeh-perdâz olmaga âğâz eyledi.

Nazm :

Sâkiyâ bâde-i sabûh be-yâr

Dâne-i dâm her fütûh be-yâr

Bîn ki tûfân- gam-ı cihân be-girift

Mî hem-zâd ömr-i Nûh be-yâr

Raşahât-i bâde gonca-i hâtır makbûzın tâzeleyüp bir kaç kadeh tenâvül itdüğinden sonra germ olup

57

merdâneliğ izhâr itmek için arûs-ı bedî'ul-cemâl mekâlden benân-ı beyânla nikâbı getirüp didi ki bir karındâşımız nâmûs-ı memleketi ri'âyet eyleyüp mahzâ cülûs-ı saltanat mukaddemâtı temhîd için pâdişâh-ı Mısır'dan hüsn-i isti'ânet mülâhaza idüp diyâr-ı Araba gitdi. Hâliyen te'kîd-i hüsn-i va'd ü teşyîd esâs-ı ahd vefk-ı hâtırınca tamâm oldıktan sonra gelüp Hazret-i Hudâvendigâr cânibinden mezîd-i ri'âyete mukârenetle nihâyet âmâline vâsıl olmuşdır. Karındâşım Sultân Selîm dahî bî-tekellûf ve tevekkuf oğlı sancağına teveccühi bahâne idüp Rûmiline geçmiştir. Atam Hazret-i Hudâvendigârın kemâl-i ferâgafinden eyle fehm olur ki tedbîr-i mülk-i bedene müte'allik kesret-i işğâl olduğu ecilden memleketin ahvâlinden gâfildir. Öyle olsa gerekdir ki taht-ı hükûmetinde olan Rûm askeriyeye varup karındâşım Korkudı

te'dîb eyleyem. Andan sonra ferâg-ı hâtırla Rûmiline geçüp pâdişâh olam. Meclisde hâzır olan bî-akıllar şehzâdenün hüsn-i tedbîrin pesend idüp tahsînler ve âferînler itdiler

Nazm :

Ve mükellefû'l-eyyâmi zıdda tıbbâ'ihâ

Mütetallebün fi'l-mâi cezvete nârin

Tahsîl-i müstehîl muhâleset ü bî-hüde

Ömr-i 'azîz cân ber-âzer müde be-bâd

58

'Ala's-sabâh henüz mey-i melâlden başda humâr ve seng-i infi'âlden hâtırda inkisâr varken dest-i teennî dâmen-gîr olmagla nev'an sebep-i te'hîr olmaga fûrce ve mecâl bulmayup acele ile cânib-i Ankaraya müteveccih oldu. Ve kapısı hıdmetkârlarından biriyle âsitâne-i devlete mektûb gönderüp dedi ki devletlü Hudâvendigârın kendü evlâdına vüfûr-ı şefkati ve mezîd-i merhameti olmagın her biri haddinden tecâvüz ider oldu. Karındâşım Sultân Korkud ki eski sancağın koyup bî-icâzet Saruhan vilâyetine gelmişdir. Anın gerü yerine varmâsı lâzımdır. Hudâvendigâr Hazretlerinin ol bâbda çün kemâl-i re'feti ve mezîd-i merhameti te'dîb olınmalarına mâni'dir. Bizim üzerimize vâcib olmuşdur ki ol hıdmeti edâ idüp varup gûş- mâl idevüz. İmdi yümn-i himmetleriyle zikr olan maslahatın tedâriki-çün ol cânibe teveccüh gösterdim. Gerekdir ki hüsn-i rızâların ol yolda bize hem-râh eyleyeler. Tâ ki tevfik müyesser olup ber murâd ola. Ve irsâl olınan mektûb gelüp vâsıl olıcak Hazret-i Hudâvendigâr Sultân Ahmedin bu sû-i tedbîrine be-gâyet incünüp bî-huzûr oldu. Fî'l-hâl hukm-i şerîf

59

irsâl idüp emr itdi ki elbette yerüne varasın ol diyârın ekseriyâ etrâkı Kızılbaşdır.

Hâliyen bir karındaşın yerinden bî-takrîb hareket itmekle bunca halel ve zeel vâkı' olmuştur. Sen dahî ol yerden hareket edicek nâgâh gerü fitne ve âşûb hâdis ola. Anı teskîn eylemek hayli düşvâr olur. Biz gece ve gündüz senin devletin mukaddemâtı tertîbin idüp karındaşlarını dâm-ı ri'âyetle kayd-ı gaflete düşürmek tedbîrindeyiz. Ol maslahat tamâm olup ba'dehû Kızılbaş zümresi müfsidlerin ber- taraf itdüğimizden sonra sen kendüni ki ber-murâd göresin. Cemî'-ı matlûbına ki suhûletle vâsıl olmak mukarrerdir. Şimdi mahalli tehettük degildir. İzz ü temkînle dâmen-i ferâgati kendüne çeküp sabr idesin.

Nazm :

Bi's-sabri yûdrikü mâ yühâvilühû

El-fetâ Mâ-fâze bi'l-âmâli misle sabûrin

İrsâl olunan hükm-i şerîf Sultân Ahmede mahrûse-i Ankariyyede gelüp vâsıl oldu. Mazmûn-ı münîfine vâkif oldıktan sonra tekrâr Hudâvendigâra mektûb gönderüp itdi ki hâliyan bu diyârda Kızılbaş gibi din düşmanı zâhir olup benim cemî'-ı asker-i zafer-peykerim rikâb-ı hümayûnımda hâzırken ihrâz-ı şûbât gazâ-i ekberi koyıp gerü yerüme gitmek bana teklîf-i mâ-lâ yutâkdir.

60

Devletlü Hudâvendigârdan istid'â eylerim ki yümn-i himmetleri karîn-i hâl-i fer-hunde- meâlim vâkı' olup hüsn-i rızâları bedraka-i talî'a-i âmâlim ola. Mektûb vusûl-i izz-i huzûr-ı fâyizu'n-nûra bulıcak Sultân Ahmedin fikri ewel ki matlûbından inhırâf gösterüp Kızılbaş üzerine insırâfından Hudâvendigâr Hazretleri mesrûr olup icâzetnâme emr eyledi. Mazmûn-ı hümayûnında münderic olan hulâsa-i kelâm beşâret encâm oldu ki hulûs-i niyyetle murâd idindüğün emirde gerekdir ki se'y-i belîğ idüp cedd ü ihtimâm ve teşmîr-i tâm zuhûra getüresin. Şöyleki meydân-ı kâr-zârda şemşir-i sâ'ika kirdâr ü tîg-ı âbdârla ol etrâk-i pür işrâkın hâr ü hâşâ ki

vücûdlarından ol diyârı pâk idesin. Reşahât-ı selsebîl-i zikr-i cemîlin halkın sahâyif-i hâtırlarındaki sûret-i sû-i zannı zâyil idüp cülûs-ı serîr-i saltanata ol mübârek bâd için istikbâl iden devlet ü ikbâl ola.

Nazm :

Husnü'n-nefsi va'hmilhâ alâ mâ-yüzeyyinühâ

Ta'îş Sâlimen ve'l-kavlü fike cemîlü

Ammâ gerekdir ki Vezîr-i A'zam Ali Paşayla ol husûsda dâyimâ müşâvere idüp birbir gözle müzâhere idesiz. Kişi gâyet mühim idinüp mecd oldugı emirde müstebid olmak

61

câyiz degildir. Âyet-i tenâsur müeddî ve teşâvür fehvâ-yı "ve te'â venû ala'l-birri ve't-takvâ"³⁰ emri mûcebince amel emr-i müstahsen idügi mu'ayyen ve mübeyyendir.

Nazm :

'Aleyke'l-meşveretü fi'l-mu'addalâti

Fe-aklâni hayrûn mine'l-vâhıdi

Ve lev le't-te'âvünü lem-yestekim

Umûru'l-ma'îşeti fi'l-fâridi

Ali Paşa'ya dahi hukm-i âli-şân îrâd olunup mefhûm-ı münîfinde derc olmışdı ki ferzend-i ercümend oğlım Sultân Ahmed ol gazâda bile olmak tedârikin eyleyüp cenâb-ı saltanat-intisâbımdan icâzet taleb eyledügi ecilden ben dahi câyiz görüp emr itdim ki varup anda bile ola. Ve dâyimâ birbir gözle müşâvereden hâlî olmayasın. Ol müfsidlerin kam'ında isti'câl itmeyüp cedd ü cehd idüp ortaya almak kasd eylesiz. Her cânibden zâd ü zevâdesin kesesiz. Tamam tazyîk itdükden sonra ol etrâk-i behâyim-i alâyimin dört tarafında kavâyim-i erba'asın kesüp bî-

mecâl idüp bâkîsin at ayağı altında pây-i mâl idesiz. Ümîdir ki oğlum ol gazâda zâfir ve gânim olup büdur-i âmâli müseffer ve vucûh-ı ahvâli müstebşir ola. Hazret-i Hudâvendigâr mağfiret medârın riyâz-ı âmâlinde bâğbân-ı şefkat-i

62

übüvveti ki dâyimâ Sultân Ahmedin devha-i devleti müsmir olmak ricâsında idi. Tünd-i bâd-ı havâdis-i rûzgârla nâgâh şikest ola deyü tekrâr vüzerâyâ emr eyledi ki Rûmili Sancâğı Beglerine ahkâm-ı şerîfe yazıla ki alâ't-ta'cîl taht-ı livâlarında olan subaşılarda ve sipâhîlerle dâru's-saltanata Edirneye eğlenmeyüp gelesin. Tâ ki umûr-ı saltanatda anlar ki müşâvere olına. Şöyle ki Sultân Ahmedin pâdişâh olmasına an-larun hüsn-i kabûli müte'allik ola. Cedd ü cehd idüp ahd-i sâbık üzre kendü yerine velî-ahd eyleye. Ammâ nerrâd-ı çarh ki hukm- endâz-ı ka'beteyn şems ü kamer ve lü'bet-bâz-ı mihnet-hâne-i şeşdir. Kişinin hilâf-ı murâdı nakşin getürmege mu'tâd olup vefk-ı hâtırınca kendü nakşin getürmede üstâd idüğinden merhûm Hudâvendigâr gâfildi.

Nazm :

Hezâr nakş-ı birâder zamâne ve ne-bûd

Yekî çünânçi der âyîne-i tasavvur mâst

Çün kendüden mecd ve ikbâlin idbârı emr-i mukarrerdi. Devleti mukaddimesi mülâhaza itdükleri hâtîme-i se'âdeti vâkı' oldı.

Nazm :

İzâ kâne haddü'l-meri fi'l-emri mukbilen

Teetted lehû'l-esyâü min külli cânibin

Ve in edberat dünyâhü anhü teazzerat

Aleyhi vâaytühü vucûhü'l-metâlibi

63

Tedbîrin takdîre muvâfakatı kazıyyası lüzûmiyye degildügi ki müttefekun-aleyhdır. İttifâkan anların tedbîrinin isâbet üzre olmasına takdîr mâni' oldı.

Nazm :

Piş ez men ü tû ber-ruhı cânhâ keşide end

Tuğrâ-yı nîk-bahî vü neyl bed-ahterî

Lâ-cerem emr-i âlîşân mûcebince azîm seferim vardır. Atabe-i ulyâma gelüp hâzır olasız deyü ahkâm-ı şerîfe yazılup etrâf-ı memâlike irsâl olındı. Hazret-i Hudâvandigârın rahimehu'llâh bu sırrı çün ümerâ yanında mekşûf olup itdügi fikirler fâsid idügi ma'lûmdı. Zikr olan ümerânın fîz bâzâr-ı kabullerinde nakd-i kelâmı kâsid göründi. Bir nice zamân her biri kapu ahvâlin gözedüp pâ-yı tevakkufların dâmen-i te'allüle çeküp eğlendiler. Ali Paşa ki Kızılbaş savaşına gitmişdi. Ser-encâm kârınca ola deyü ana dahî sûret-i intizâr gösterdiler. Zîrâ ol âfitâb-ı sa'âdet ki saltanata kemal-i istihkâkla meşhûr-ı âfâkdı. Tamâm ma'lûm idinüp bilmişlerdi ki mefâtih-ı ebvâb-ı devlet ve saltanat ki kefi eyâletinde muhkem ve mekâlîd-i tekallüd-i cihân kabza-i iktidârına müsellemdir. Kasr-ı satvet ve saltanatı müşeyyed ve bünyâd-ı şevket ve haşmeti mümehhed âsâr-ı futûhât-ı nâ-mütenâhî cebhe-i maksûdında

64

lâmi' ve envâr-ı fuyüzât-ı ilâhî çehre-i matlûbında tâli' hükm-i şerîfinde tevkî' "innâ ce'alnâke halîfeten fi'l-erdî"³¹ Tuğrâ-yı garrâ-yı fermân-ı cihân-mutâ'ında münderic serâyir-i kader ve kazâ her biri cülûs-ı saltanata nigarân olup emr-i vâcibü'l-ittibâ'ına müterassıd fermandı. Zikr-i nâm-ı şerîfin cümlesi vird-i zebân idinüp dü'â-yı devâm-ı devletin hırz-ı cân idinmişlerdi.

Şi'r :

Tâ rûzgâr-ı kisvet şeb dâd-hû kuned

Gâh ez şihâb-ı sûzen ve geh risîmân kuned

Bâdî çünân ki kisvet-i ömr tü râ kazâ

Yekser tırâz-ı memleket-i câvidân dehed.

ZIKR-İ HAZRET-İ ŞEHRIYÂR-İ SÂHİB KIRÂN Bİ-CÂNİBİ VÂLİD-İ BÜZÜRG-VÂR.

Hazret-i Hudâvendigâr be takrîb-i takbîl-i eyâdî kerîme ve sebeb-i hirmân-i vey ez şeref-i müvâsalet ve dest-bûs-ı beyân-ı mekr ü keyd-i erbâb-ı nifâk "hazele hümü'llâhü" der hakk-ı Şehriyâr-ı Kâm-kâr ve zikr-i sebât ve temkîn-i ân ve mesned- nişîn ber-subh-dem ki peyker-i nûr-bahş-ı âfitâb-ı cihân yüzün münevver itmişdi. Cemâl-i âlem tal'at-ı mihr-i dil-firûzla hurrem olmuşdi. Hazret-i Şehriyâr-ı sâhib-kırân Sultân Selîm Han atası Hudâvendigâr Hazretlerinin şeref-i mülâkâtı ümîdiyle sefere ikâmet idüp mahrûsa-i Kefeden devlet ü ikbâl ile

65

inân-ı ber-inân zamân-ı azîmeti Akkirmân cânibine müteveccih kıldı. Her ne diyâra ki leşker-i zafer-peykerle teveccüh eylese gubâr-ı sitem semendin zemîn ü zamân dîde-i remed dîdelerine ayn-i tûtiyâ bilürlerdi. Ve her ne yerden ki sûret-i müfârakat gösterse ni'âli hayl-i asâkir-i nusret-i me'seri nakş-ı sînesine dâğ-ı hasret kordı.

Nazm :

Her zemînî ki o nişân yâbed zi na'li tûseneş

Mî-nehed ber yâd-ı o sad dâğ-ı hasret ber-tenes

Zîrâ ki 'adl ü siyâseti rehber idinüp ol zıll-i hakkın mezîd-i şefkati re'âyâ üzerine bir vechile merhamet göster olmuşdi ki tâyife-i hurrâs ve ehl-i zirâ'at arasında mezâri' husûsında vâkı' olan resm-i hıfz-ı hırâset bid'atdır deyü bi'l-külliyeye ref' olup gitmişdi. Nâ gâh birbirin gâhâ noksan vâkî olsa ol nâhiye halkının bim-i siyâsetden çehresi gâh ribâ gibi zerd olurdi. Eğer ne'üzü bi'llâh bir pîre zenk-sûzî zâyi' olsa mahalle kavmi seng-i miknâtıs gibi suht olup yedügi derd olurdi.

Nazm :

Lutfet be-kerem çâre-i bî-çâre küned

Adleṯ sitem ez zamâne âvâre küned

Der mevsim-i 'adl-i tû sabâ râ ne-resed

Ân yâre ki pîrâhen-i gül pâre küned

Şîrle âhû arasında meveddet-i ze'l-kurbâ

66

hâsıl olup hîn-ı musâhabetde sohbet-i üns bir vechile olmuşdı ki zânû be-zânû hem-nişîn olmuşlardı. Bâzla fîhû mâ beyninden sûret-i vahşet götürilüp âşık-ı dil-şikestle ma'şûk-ı âşık-perest gibi sîne ber-sîne hem-pehlû olmuşlardı.

Nazm :

Cinân be-sâht cihân râ hevây

Devlet-i tû ki ez tabî'at-ı ezdâd reft nâ-sâzî

Ezân güzeşt ki küstâhî-i küned pes ezîn

Seher be-perde derî bâ-sabâ be-gammâzî

Ulu zât-ı mekrümet-sıfâtın ki cemâl-i vâsf-ı cemîli pîrâye-i isti'âre ve kinâyeden müstağnîdir. Her nice ki erbâb-ı belâgat lisân-ı fasîhu'l-beyânla medhine âğâz eyleyer. Endîşe-i akl ü hayâl dâyire-i hakîkatinden çıkup mecâza kadem basmak emr-i muhâldır.

Nazm :

El-vasfû an ihsâi vâsfike âcizün

Ve'l-aklû an idrâki kadrike kâsırün

Vakfû'l-keîâmî verâi medhike hâyırân

Innî yekî bi'l-medhı zâke'l-hâyıru

Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dârın vech-i meşrûh üzre âbâ ve ecdâdı tarîkınca nâmûsı

şerî'atı ri'âyet eyleyüp âdâbı saltanatı kemâ yenbeğî edâ itdügin cânib-i Hudâvendigârdan risâlet tarîkıyla varan adamlar gelüp Hudâvendigâr Hazretlerinin huzûrında beyân idicek cibilletinde olan şefkat-i übüvvet

67

muzâ'if oldı. Kemâl-i sürûr ve ibtihâcından bu beytin ma'nasın tekrâr itmede bî-ihdiyâr idi.

Nazm :

Çi şamm bâşed berân şâh u diyâreş

Çû tu ferzend mâned yâdigâreş

Erkân-ı devletden ve a'yân-ı saltanatından ba'zı bed-gümânlar ki Hazret-i Hudâvendigârın zamân-ı ferâgatında ve eyyâm-ı uzletinde her birinin begliği vardı. Kendülerün mâl ü emlâkın tende cânları gibi bilüp teceddüd-i mülk sebep-i helk olmak tevehhümiyle mazarrat-ı âmme-i müslimîn'in def'ına kendü devletleri maslahatın takdîm itmişlerdi. Ammâ çün halkın bahr-i hâtırında emvâc-ı ihtiyâc zâhir olup bir yeni pâdişâha muhtâc idügin fehm itmişlerdi. Nâ-çâr zikr olan kabîle-i pür hîle iki cânibe arz-ı niyâz idüp birinde hakîkat ve birinde mecâz olmak tarîkına sâlik olmuşlardı.

Nazm :

Pîş-i tû ez nûr-ı muvâfık terend

Der pest ez sâye münâfık terend

Ammâ ol bî-sa'âdetlerin aslâ itdükleri nifâk müessir olmadı. Zîrâ livâ-i se'âdet -iltivâsının farkında. Âyet "**Nasrun mine'llâhi ve fethun (kârîb)**"³² muharrer idi. Lisân-ı serî'u'l-cereyân şemşîrinde sûre-i "**innâ fetahnâ**"³³ su gibi ezberdi. Sahife-i rûzgârında vefk-ı hâtır-ı şerîfince hezâr ender - hezâr erkâm-ı zafer merkûmdı.

68

Hazret ene nebiyyü's-seyfike her yerde kılıcın salduğundan âkıbet mansûr ve mu-zaffer olacağı tamâm ma'lûm idi.

Nazm :

Numûdârı gîti küşâyî tûrâst

Halel-i hasm-râ mûmyâyî tûrâst

Be-çendîn nişânhâ-yı firûz mend

Bed-endîş râ çûn ne-yâyed güzend

Ol çâbü-k-i süvâr- meydân-ı kâr zâr ve ol pehlevân-ı sa'âdet-i dest yâr mahrûsa-i Edirneye ki makarr-ı serîr-i saltanatdır. Karîb olıcak çüst ü çâlâk ve bî-bâk azîmetinden erkân-ı hıyânet bünyân muzdarib ve perîşân oldılar. Zîrâ ki cümlesinin Hazret-i Şehriyârın yolında vücûh-ı taksîrâtı muğberdi. Ol âyine-i mekrûmet ve ihsâna müvâcehededen yüzleri yolına saçarlardı.

Nazm :

Der âyîne nîk nîk bî-ned

Ve birbir âher müşâhede sûret-i hakka hâyil olan fikr-i bâtılları ana müncer oldu ki Hazret-i Şehriyârın vech-i meşrûh üzre cür'et ve ikdâmını husûmete haml idüp kesret-i leşkerle mümkün oldukça müdâfa'a kasd eyleyeler. İtdükleri re'y-ı fâsidi Hudâvendigâra sûret-i hakda gösterüp fi'l-hâl alâ sebîli'l-isti'câl der-i devletden tekrâr Rûmili Beglerine te'kîdle gelesiz deyü hükümler gönderdiler. Şol ümîdle ki kuvvet-i

69

askerle Hazret-i Şehriyârı def' eyleyüp ba'dehû cemî' Rûmili Beglerine bezl mâl ile imâle-i hâtır eyleyüp ittifâk ile Sultân Ahmedi getirüp pâdişâh eyleyeler.

Nazm :

Tû in hayâl tasavvur kunî felek gûyed

Zihî tasavvur bâtl zihî hayâl muhâl

Ol Şehriyâr-ı sâhib-i 'adl ü dâd ve ol hüsrev-i sahîhü'l-i'tikâd mahzâ ihyâ-yı şer-'ı Muhammedi ve hımâyet-i nâmûs-ı millet-i Ahmedi kasdına ki ikâmet-i niyyet eylemiştir. "İnni câ'ilüke linnâsi imâmen"³⁴ âyetini gûş-ı huş işitdikde cân ü dille irâdet-i hakka iktidâ idüp rızâü'llâhi kıblegâh idinmiştir. Sihâm-ı kader-i kazâyâ sîne-i pür sekînesin siper idüp inâyetü'llâhi kendüye melce' ve mekarr idinmiştir. Bir vechile huzûr-ı kalb ve cem'iyyet-i hâtır kesb itmiştir ki cenâb-ı hakdan her ne ki müteveccih olsa anın îcâbına hüsn-i kabûli istikbâl eylerdi. Ve her ne cânibe ki da'vet sûreti gösterileydi ol ma'naya icâbeti karşı varup ikbâl iderdi. Hazret-i rabb-i izzetin kemâl-i lutfına istinâdı ve hakkın avn-i inâyetine i'timâdı bir mertebede idi ki gejd-i bâd alâm-ı rûzgârı cihân yüzi pür gerd olsa mübârek hâtır mugayyer olmazdı. Tûfân-ı beliyâtla

70

mevc-i hâdise evc-i felege çıksa dâmeni tevekkülü nîm tebeddülle ter olmazdı. Zîrâ ki padişâh-ı dil âğâhdı. Ve fî'l-hakîka sâlik-i ârif bi'llâh idi.

Nazm :

Ger mevc-i hîz hâdise ser ber-felek zened

Ârif-i bâb ter küned raht-ı baht- hîş

Dâyire-i tevhîde kadem basmıştır. Huzûr-ı hakda hûş- demdi. "Ve nahnü ekraübü ileyhi min habli'l-verîd"³⁵ ser riştesi dest-i i'tikâdında muhkem idi. Hâtır-ı deryâ mekâtır ummân-ı irfândı. Hakkın lutfi ve kahrı nazar-ı i'tibârında yeksândı.

Nazm :

Çün- bâhşâyîş-i pâk-i Yezdân bûd

Dem-i âteş u âb yeksân bûd

Bî-çâre key çâre kâr mâst

Der âb u der âteş nigeh-dârı mâst

Bi'l-cümle Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kâr meger atası Hazret-i Hudâvendigâr cânibinden risâlet tarîkıyla varan âdemlerden birine gitmege ruhsat komayup icâzet virmemişdi. Tâ ki bir kaç menzil rikâb-ı humâyûnınca bile olup asâkir-i nusret me'serinin nazm ve intizâmın ve kendünün 'adl ve siyâsetin ve atası Hazret-i Hudâvendigâra kemâl-i itâ'atın bi'l-cümle cemî'ı suver-i ahvâlin müşâhede idüp varup Hazret-i Hudâvendigârın.

71

izz-i huzûrına arz ide. Tâ ki Hazret-i Şehriyârın teveccüh ve azîmetini ba'zı müfsidler hılâf-ı vâkıa haml idüp ifsâd eylemeyeler. Ola ki Hazret-i Hudâvendigârın şeref-i dest-bûsı ki anı kendünün sebep-i ırz ve nâmûsı bilmişdi. Ahsen-i vech üzre müyesser ola. Mahrûsa-i Edirneye iki menzil yerden zikr olan kapu kulına akçe ve hil'at emr olup ruhsat-ı icâzet virildi. Ve kendü dahî devlet ü ikbâl ile mahrûsa-i Edirneye teveccüh gösterdi. Bu cânibde Hazret-i Hudâvendigâr Hazret-i Şehriyârın kendüyle mulâkâtı ehemmi mühimmâtımdan idinüp tarîk-ı muvâsalata sülûkinde mecd olmasın. Çün zâhir ahvâlinde fehm itmişdi. Oğlı Hazret-i Şehriyârın hakkında evvel eylediği cemî'-ı taksîrât birbir hâtır-ı şerîfine hutûr itdükçe be-gâyet şermende olup yüzine haclet elin perde idinürdi. Ol ecilden idi ki kendü nurdîdesinden kat-'ı nazar idüp ol âyîne-i sun-'ı hudâdan cüdâ düşmüşdi. Temhîd-i mukaddemât özr için tahsîl-i mebâdî sadedinde oldıkça dest-i hacâletden gayri irâde sûrete gelür nesne görünmezdi. Âhar nâ-çâr olup cemâl-i

72

hûrşîd misâl hakîkatı dâmen-i irâetle tesettür etmeğe şurû' idüp Hazret-i Şehriyârın

Hudâvendigâra hüsni inkiyâdına kendüler cânibinden ademi i'tikâd sûretin izhâr itmek tarîkına sâlik oldılar. Çün garaz mahzâ Hazret-i Hudâvendigârın ziyâretiydi. Bu denlü kerr ü ferr ü şevketle gelmek ne lâzımdı deyü nukûd-ı efkâr-ı fâsidlerine masraf bulmayup delîl-i müzahzife yapışdılar. Mukaddime-i sulh ü salâhî mücerred men itmek için bu beytin ma'nasın sened idindiler.

Nazm :

İzâ ci'teni fî rif'atin li tezûranî

Ve in ci'tenî fî sulhın fe ente muhârib

Bu tahayyül-i bâtil ile sûret-i hakdan i'râz idüp muhârebe ve mukâteleye tasmîm-i azm eylediler. Ammâ çün Rûmili Begleri dükeli gelüp cem'u olmamışdı. Karşu varmağa ikdâm idemeyüp hâzır bulunan Kapu Halkıyla ve bir kaç Sancak Begiyle muhâfaza-i askere mülâyimdir deyü adaya çıkdılar. Gör ol pâdişâh-ı bî-intibâhın kusûr-ı fikr ve sû-i tedbîrin ki bunca abâtılın mahzâ kâl ü kîyl ile hakdan mahcûb olup nüzhet serâ-yı vâsiu'l-fezâ' izz ü temkînini tenk-nâ-yı vahîmü'l-hevâyı kibr ve kîne tebdîl

73

eyledi. Mani âfitâb-ı göz nûrın döküp altun kalemlle sahîfe-i felege misâlin yazmaduğu nakş-ı dil-keşin temâşâsından sûret-i istiğnâ gösterdi. İnâyet-i ezeli ve se'âdet-i lem yezeli hutuvât-ı eyyâm ve leyâl ile ta'zîm ve iclâl için istikbâl itdüğü sâhib-i izzetden yüz çevirdi. Dâyire-i müvesse'a-i saltanatında perkâr- var. Sâbit-kademken hevâcis-i nefsanî ve vesvâs-ı şeytanî muzâyaka virüp bunca hayli sipâhla teng-havsallık bu çerâkâhı câygâh idindi. Bir kaç gün zikr olan mevz'da karar idüp mütemekkin oldıktan sonra kapu bendelerinden sâlifü'z zikr ki Şehriyâr cânibinden icâzet virilmişdi. İnân-ı ihtiyârın Edirne savbına müteveccih kılup alâ't-ta'cîl gelüp yetişdi. Çün getürdüğü haberin pâye-i serîr-i e'lâya te'hîr olmayup arz

olinması vâcibdi. Ol gün tekrâr dîvân olup haber getüren âdemi Hudâvendigârın izz-i huzûrına iletdiler. Evvelâ Hazret-i Şehriyârın gelmesinden suâl ittiler. Gelür deyü teyakkun üzre cevâp virdi. Adl ve siyâsetinden istikşâf eylediler. Bahr-i adâletinde mahzâ bir katreyle ratbü'l-lisân oldıkda Hazret-i Hudâvendigâr deryâ-yı hayrete

74

müstağrak olup kaldı. Kendüye keyfiyyet-i itâ'at ve inkıyâdından istintâk olıcak bir vechile silk-i beyâna getürdi ki ol haberün vürûdından hâsıl olan sürûrın nazmına Hudâvendigârın eşk-i dürer-bârı güher nisâr itdi. Vüfûr-ı şefkat ve re'fetinden rikkat-i kalb müstevlî olup zimâm-ı umûr-ı saltanatı ol Şehriyârın kabza-i irâdetine teslîm itmek mûcibâtı mübârek hâtırında mütemekkin oldı. Ammâ makâm-ı vezâretde mükîm olan bed-hâhlar Hudâvendigârın zamîr-i maslahat-pezîrinde Hazret-i Şehriyâr cânibine bevâ'is-ı teslîm-i saltanat fehm idicek be-gâyet bî-huzûr oldılar. Âhir gerü tarîk-ı mekr ve özre sâlik olup Hudâvendigârın Sultân Ahmede müte'allik olan silsile-i mahabbetin tahrîk itmege âğâz eylediler. Anın hakkında cânib-i Hudâvendigârdan vâkî' olan mevâ'id-i kerîme-i meclis-i hümâyûnında tezekkür itmek eyle kible-hâtırından teveccühi semtin ta'yîn itmekde muzdaribü'l-ahvâl itdiler. Hazret-i Hudâvendigâr ol müfsidlerin söziyle evvel azm itdügi yerden inân-keşîde olup mizân-ı akl-ı adâlet-îzâna çekmekle ol iki Şehriyârı ayâr itdi. Gerçi Sultân Ahmedi kendü yerine velî-'ahd eylemek kadîmü'z-zamândan emr-i ma'hûd

75

idi. Ammâ Hazret-i Şehriyârın nâsiye-i devlet ve ikbâlinde ve çehre-i sûret-i ahvâl-i ferhunde-mâlında çün âsâr-ı envar-ı saltanat ve iclâl-i tal'at-ı âfitâb-ı felek-medâr gibi hüveydâ ve âşikârdı. Bu cânibin tercihinde be-gâyet mütehayir olup zebân-ı hâl ile gûyâ bu beytin zikriyle gûyâyidi.

Nazm :

Dû-dil-firîb-i kibrân her yekî belâ-yı dilest

Yekî dilem çi küned cânib-i küdâm şeved

Alâ's-sabâh Sultân-ı Kevâkib-i seyyâre-mevâkib dîvân-hâne-i meşrıkda serîr-i ufukda mesned-nişîn olmuşdı. Cemî'-ı vüzerâ ve erkân-ı dîvân-adâlet- unvâna cem' oldılar. Resm-i ma'hûd üzre çün devlet şeref-i meclis müyesser oldu. Cemî'si ol ehl-i fesâdın ittifâk idüp didiler ki âdiye gelüp bu vechile karâr itmek bi-hasebi'z-zâhir karâr-ı ihtiyâr itmekdir. Bi-hamdi'llâh pâdişâh devletinde on beş bin mikdârı güzîde asker rikâb-ı humâyûnlarında hâzırdır. Gerekdir ki şehzâdeye şevket ve saltanat-ı kâhire arz idüp muhârebe ve mukâtele sûretin izhâr idevüz. Eger bu ru'b ve hisâsânla tarîk-ı emâna sâlik olursa emr âsândır. Eger şöyle ki muhârebeye ikdâm eyleye ihtiyâr elde bâkîdir. Ol bâtılların söziyle Hudâvendigâr sûret-i

76

hakdan udûl idüp zikr olan re'yde ittifâk eylediler. Ol gün Rûmili Beglerbegisi Hasan Pâşâ'ya emr oldu ki Hudâvendigârın tugını bir menzil ilerü iletüp nasb eyleye. Ol hizmet eger çi kapucı başlarına müfevvezdi. Ammâ çün kendü zu'm-ı fâsidlerince mahall-i hâtar mülâhaza itmişlerdi. Hazer eylediler pâşâ-yı mezbûr emr-i âlî mûcebince tugı alup giderken mevzu-'ı ma'hûde karîb geldikde mukâtilden Hazret-i Şehriyârın tûg-ı sa'âdet-furûgı zâhir oldu. Anın müşâhedesinden pâşâyı dehşet ve hayret gelüp akdâm-ı ikdâm ve cür'eti kendüye çekdi. Bir kadem ilerü varmağa ihtiyât eyleyüp iskât-ı mâ-verâyı hüsn ve sülûk-i meslek-i race'a'l-kahkarâ-yı emr-i müstahsen add eyleyüp gerü döndi.

Nazm :

Eteyte büyüten lem tenel min zuhûrihâ

Ve ebvâbühâ an kar'ı mislike seddet

Rûz-i gümân kîş zi-bâzû-yı test

Seng vey efzûn ziterâzû-yı nest

Gelüp Hazret-i Şehriyârın mukaddem-i hümâyûnından haber viricek ol husrev-i sâhıb- Kirânın şîrâne heybet ve şecâ'atinden ve tevekkuf çekmeyüp dilîrâne sür'at-i azîmetinden Hazret-i Hudâvendigâra dehşet gelüp

77

mütehayyir oldu. Vâdî-i hayretde tevessün-i nefsi-tîz-kâmı bir zamân cevalân itdikten sonra inân-ı azîmeti tarîk-ı inâda müteveccih kılup kendü askerine emr eyledi ki alâ's-sabâh gelüp âlât-ı harble mükemmel ve müretteb cümle rikâb-ı hümâyûna cem' olalar.

Nazm :

Sepîde-dem ki şâh-i encüm-i nûrânî

Alem ve sitâre hışm-ı Hunk-i felek-çâruma

Süvâr olup siper-i zerrîn ele alup azm-i neberd eylemişdi. Şemşîr-i pür tenvîri şemmesinin pertevi meydân-ı âsumâna nûr-efşân olup arsa-i felek-nümâyân olmuşdi. Âyîne-i güffî nümâ-yı rûzgârda ayân olan sûrete zemîn ve zamân nigarândı ki ol pâdişâh-ı hurşîd-i gulâm ve ol husrev-i behrâm-ı intikâm ber-taht-ı revân-gerdûn-ı müyessere süvâr olup acele ile ol Şehriyâr-ı güzîn ve sâhıb-i izz ü temkînin kaskına asker çeküp üzerine müteveccih oldu.

Nazm :

Çü âmed pâ sipâh ez şehri-i bîrûn

Zemîn güffî revân şüd hem-çû gerdûn

Hemî refî ez zemîn-i ber âsumân gejd

Tü güffî hâk bâ-meh-râz mî-gerd

Ammâ ol kutb-i dâyire saltanat kendü merkezinde sâbit-kadem olup aslan yerinden

mütezazel ve mütebeddil olmadı. "fasbir kemâ sabera ülü'l-'azm"³⁶ emrine

78

inkiyâd idüp makâmında müstekarr oldu. Hazret-i Hudâvendigârın tünd-i bâd-ı hışm ve gazabı ol devha-i bâğ-ı temkînvâr-ı bî-tahrîk eylemek muhâl oldu.

Nazm :

Ne her diraht tahammül küned cefâ-yı hazân

Ğulâm-ı himmet-i servem kadem dâred ki ezîn

Çün nazar itdiler. Gördiler ki cemî'ı hıyâm-ı felek-kıyâmı yerlü yerinde resm-i mu'tâd üzre el-evtâd olup muhkem durır. Tamâm ma'lûm idinüp bildiler ki bünyân-ı devleti mümeheed ve menba' ve kasr-ı izzeti müşeyyed ve refî'dir. Her kişinin kuvvet-i mütefekkiresi terâzû-vâr olunca kuvveti bâzûya getürüp ikisinin nakd-i devletini mizân-ı akla çeküp ayâr itdiler. Hazret-i Şehriyâr-ı kûh-vakârın kadr ve şevketini be-gâyet girân ve sekîn ve Hudâvendigârın baht-ı izzetini sebk ve bî-temkîn müşâhede itdiler.

Nazm :

Kadr-i mehrâ bâ-tû sencîdem men ârzû-ii kemîn

Pelle-i meh ber-felek reft ve tû der-rû-yı zemîn

Bu hâli göricek mecmu'ı asker bî-mecâl olup muzdaribü'l-ahvâl oldılar. Hazret-i Şehriyârın bî-pâkligidenden eyle hâtır-nâk oldılar ki cümlesi yemîninden yesârını fark idemez oldılar.

79

Yanıdağı kılıçları ne cânibde idüğinden gâfil olup cihetini ta'yîn itmege kudretleri kalmamışdı. Her birinin meyânında ki şemşîr kûşe gîr olup kendüleri lihâf-ı gılâfa çeküp menâm-ı ferâgatda safâ-yı hâba havâbe varup eyle istirâhat itmişlerdi ki bîdâr olmaga kat'â mecâl yoğdı. Cümlesinin kemânı bu hâlete denk ve hayrân

olup boynın egüp amelden kalmışdı. Tîr-i künc-i hamûlde esîr olup ağzın açup mütehayyir kalmışdı. Siperin göbegi borusı tutıp âyîne-i hâtırı kejd-i infi'âl ile bir vechile muğberr olmuşdı ki sûrete gelmeğe yüzi yoğdı. Ellerindeki nîzelerün başları felekdeydi. Sâhiblerine ser ber- zemîn itmezlerdi. Yanlarındığı kürz şöyle sergerdân olmuşdı ki başın kaldırup aslâ nigâh etmezdi. Kemendin dil-i müstemendinde de ki ukde-i eşkâli kimse hall idemezdi. Halkın cümlesine bir mertebede havf ve hirâsân vâkı' olmuşdı ki kadem-i cür'et ve ikdâmların dâmen-i ferâgata çeküp turmuşlardı. Bir adım ilerü varur âdem yoğdı. Hazret-i Hudâvendigâr rikâbınca olan askerin ellerinde inân-ı azîmetin süst

80

göriccek emr eyledi ki ol yerde ki Çukurçayır dimekle meşhûrdır. Nuzûl eyleyeler bu cânibde Hazret-i Şehriyâr kûh-vakâr izz ve temkînle bir mürtefi' yerden turıp atasının askerin temâşâ eylerdi. Şöyleki Asker hareket ve cünbüşinden cenge ikdâmları sûretin fehm itdüğü takdîrce Allâhın avn ve inâyetine sığınup **"el-bâdi ezlemü"** temessiki ki muhârebeden yüz çevirmemeğe tasmîm-i azm eylemişdi.

Nazm :

Tîgam eger zi ney be-serser ne-keşem zipây-ı tû

Ver dil ü cân taleb kunî cân ü dilem fedâ-yı tû

Ammâ ol iskenderi dârâ hışm ki itdüğü fi'lin nedâmetinden hayrete düşmüşdi. Nâgâh bir zebz pûşîdelü arabayla hızır huçeste-pey gibi ayân oldu. Hazret-i Şehriyârın ki gülşen-i ikbâli ve hâdîka-i âmâliydi. Göriccek ebr-i dîde-i kehrubârından mubârek kademine bir fersah yerden cevâhir nisâr idüp

Nazm :

Tûbâ li-'aynin lâ tezâlû terâkâ

Tûbâ li ervâhın ce'alne fidâkâ

Hazret-i Hudâvendigâr emr eyledi ki arabanın pûşîdesin götüreler. Tâ ki Hazret-i Şehriyârın çün mübârek cemâlinden dûr oldu. Bâri bârû be-nigâhın. ve hayme ve har-gâhın ırakdan temâşâ eyleye. Pûşîde merfû' olıcak

81

o cânibe her nice ki dikkat nazarla nigâh itdi. Rikkat-ı kalb gelüp ebr-i dîde-i eşk-bârı sehâb-ı mauzlin gibi ol âfitâb-ı saltanata hâcib oldu görmedi. Âlem-i gaybdan bu nazmın ma'nâsı gönli sahîfesinde merkûm oldu.

Nazm :

Felev ennî isteta'tü hafiziü tarfi

Velem ebsır bihî hattâ erâkâ

E'îşü kemâ e'îşü ve eyye 'ayşin

Yekûnü limen ye'îşü velâ yerâkâ

Ol gice iki asker ki her vechile mütemayildi. Menzile tekâbülde tenzîl olınup birbirine mukâbil oldılar. Cümle bir ceşdi arada bîgâne yoğidi. Kamûsı hîş idi. Mâ-beyninde tekaddüm ve te'hîr nisbeti beyân olınmak muhâlifdi. Zîrâ ta'allukda ma'ıyyet-i emr mukarrerdi. Übüvvet-i nübüvvet gibi mütezâyifdi. Sabâha degin her taraftan iki asker "el-leyletü hublâ leste tedri mâ-nedere" mefhûmı mücebince bütûn-ı ümmehât kemûnden zuhûra gelecek mütevellidât-ı havâdise muntazır oldu.

Nazm :

Şeb hâmile îst tâ çi zâyed be-bînem

Engüşt-i zamâne râ ki hâyed be-bînem

Der evvel-i ömr herçi âmed dîdem

Der âhir-i ömr herçi âyed bi-bînem

Hengâm-ı sepîde-dem ki subh-ı sâdik da'vâ-yı sadâkatına muvâfık "Hâzâ yevmü yenfe'u's-sâdikîna"³⁷ kaddemehüm hucetini ibrâz itmekle şâdmân olup subh-ı

kâzib sahîfe-i rûzgârdan " şerru'n-nâs fî'l-kıyâmeti zü'l-vecheyn"

82

eyyâm-ı devleti mütebeddil ve erbâb-ı nikbetin şeb-i mihneti mütehavildir. Pes ehl-i fitnat olan sâhib-i basîret gerekdir ki izdiyâd-ı eyyâm-ı devlet ve ikbâlde devâm ve ittisâl mülâhazasın eylemeye. Ve şeb-i târîk-i hümûm ve gumûmın galebesinden zulmet-âbâdı ye'se düşip tulû-'ı subh ve sa'âdetten nevmîd olmaya.

Nazm :

Zamâne nîk ü bed âbestenest

Sirâre gehî dost gehî düşmenest

Zikr olan da'vâya müşâhid-i hâl ol kavm-i kabîhu'l-ef'âlin sûret-i ahvâli hikâyet ider. **El-kıssa** Müfessir-i âyât-ı zamâyir ve tercemân-ı luğâtı serâyir ya'nî hâme-i siyeh-amâme ki tâyife-i evbaş-ı Kızılbaşın kabâyih-ı ef'âli ve mekkâre-i e'mâli beyânında teksîr-i makâl mûcib-i imlâ ola deyü tathîr-i lisân kasd eyleyüp ol maksûddan sarf-ı inân eylemişdi. Bülbül-i şîrîn kelâm aklâm-ı ber-fasl-ı tamâm Hazret-i Şehriyârın bostân-sarâ-yı hadayık-ı ikbâlinde nağme-sâz olup.

Nazm :

Bâğ-ı pür ez gül-i sühan hâr çîst

Rişte pür ez mühre dem mâr çîst

Beytinin terannümâtıyla gûyâ olmuşdı. Ammâ zarûret-i makâm iktizâ eyler ki alâ sebîli'l-icmâl ol gürûh-ı bed-fi'âlin tetimme-i ahvâli zikr olup hâtimesi

83

ve mâli silk-i makâle gele. Hakîkat-i hâle vukûfî olanlardan menkûldır ki ol fırka-i tâğıya Hazret-i Hudâvendigârın serîr-i sebât-ı saltanatında ve taht-ı bekâ-yı devletde mesned-i izzete ittikâ idüp sıhhat-i vücûd-ı şerîfi kemâ-kân memlekete mûcib-i

emn ü emân olduğına cezm itdiklerinde kendülere eyle za'f galebe itdi ki Hazret-i Hudâvendigârın fîg-ı hûn âşâmından halâs bulmayup şemşîr-i cihângîrinde maktûl olacakları cümlesinin yanında maktû' olmuşdı. Ol yeisle her diyâra ki vardılar envâ-ı mazarrat ve fesâd idüp izhâr-ı âsâr-ı küfr ve ilhâd eylediler. O kavm-i âsî itmedikleri ma'âsî kalmadı. Kâtib-i takdir defter-i ma'siyetlerine bu nazmı tahrîr etmişdi.

Ve kem dakkat ve rakkat vesterakat.

Fuzûlü'l-'ayşi a'naku'r-ricâli

Anatoli ümerâsına ki ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdi. Bir nicesi cem' olup yenişehir ovasında varup o müfsidlere mukâbil oldılar. Ammâ aralarında reîs olmadığı ecilden evvel düşmen ki anlara sûret-i galebe gösterdi. Gerü kendülerin hevâcis-i nefsâniyeleridi. Her birinin nefsi-i cinsîsi reîsi menzilesinde öz kendüye hâkim-i mutlakdı. Cümlesi enâniyet-i nefsi-i dûn elinde zebûndı. Tekebbür ve tecebbürlerinden birbirine

84

ser-fürû itmekden tehâşî itdiler. Velî kamûsının âkıbeti tavâşî-sıfat yüzi kara olup emsâl ve akrân içinde başı aşağı oldu. Ol hımârların başında ifsâd-ı idibâr kahpelerün hûmârı mesâbesinde vâkı' oldu. Merdâne ve yegânele zümresinden hâric olup bir vechile ser gerdân oldılar ki zikr olan münahnisler nisâ tâyifesine dahî mülhak olmaga lâyıq degillerdi. "**lâ ilâ hâülâi velâ ilâ hâ ülâi**"³⁸ feyâfisinde bir vâdiye düşdiler ki ceride-i rûzgârda kimesne anları şumâra getürmek muhâl oldu.

Nazm :

Ne-der hisâb-ı zen-âmed ne-der tavîle-i merd

Eğr çi her dû-sıfat hâsilest hünsâ-var

O müdebbirlerün firârından sâyir askere inkisâr geldi. Cümlesinin kemân- zûrî şikest

olup bâr-i geĵân âlâm-ı bî-girânla kadd-i bâlâları pest oldı. Meydân-ı kâr- zârda raht ve esbâbı döküp tarîk-ı firâr ihtiyâr eylediler. Ol kahpe-zenlerin koyup gitdüğü esbâbla meydân-ı ma'reke beyi'-hâneye dönüb herc ü merc olup perîşân olmuşdı.

Nazm :

Hâne-râ çün dost bânû lâ-cerem nâ-refteest

Ol melâhidenin alâ haddihî herbiri yağmada ele getürdüğü esbâbla ganî olup izhâr-ı sûret-i fakrdan müstağnî oldılar. Ol siyeh-rûlar ol vilâyeti kendülere

85

hem-renk itmek ümîdiyle ada yakub kara yere beraber eylediler. Andan dönüp vilâyet-i Tekye ki mesken-i me'lûflarıydı. Müteveccih oldılar. Kümyet-i hâme-i beyâna her ne kadar ki irhâ-i inân ola ol ağvâl-i kabîhu'l-ef'âlin beyâbân-ı evsâf-ı müstekbehalarınun pâyânına irmek muhâldir. Bi'l-cümle zikr olan müfsidler mahrûse-i Antaliyeye varup kal'ai teshîr eylemek tedbîrinde oldılar. Şehr halkından bir nice güzîde yegâne yigitler mücâdele ve muhârebeye ikdâm itdiler. Ammâ çün bi-hasebi'l-aded hasmın nısf-ı aşerinde yoğdı. Mukâvemet müyesser olmadı. Kal'aya girdiler. Ol bed kîş ve muhâl-endîşler zikr olan kal'ai muhâsara itdiler. Bâb-ı feth mesned olup feth-ı bâb-ı ferîkı mesdûd olduğın bilicek dönüp gıtdiler. Çün Ali Paşanın ummân-ı bî-girânı leşker-i bî-pâyânla azîmetin işitmişlerdi. Deryâ-yı hayrete gark olup hayattan el yumuşlardı. Kendülerin hâtırını kal'asına çün keşler evhâm-ı istîsâl sûretin göstermişdi. Ol nâhiyeden gidüp kızılkeyâ dimekle ma'rûf mevzı-'ı menî'a tehassun itdiler.

Nazm :

Zidest-i kahr-ı tû düşmen aceb be-teng âmed

Çû sûsmâr-ı girîzân be-zîr-i seng âmed

Sî-mürg-ı feth ve zafer ki kûşe nişîn kulle-i kâf-ı kazâ ve kaderdir. Mahzâ dâm-ı ta-hayyülât

ve evhâmla şikâre gelmedüğü mukarrerdir. Emn-i devleti dest-i sâhib-i irtî'âş çeküp kenâra getürmedüğü mahall-i tereddüd degildir. Harîs-i devlet ü câh ki bahtı nâ-sâz-kârdır. Râkib-i sefîne-i muhâlif-i rûzgârdır. Telâtum-i emvâc-ı hâdisâtından necât bulmak kabîl-i müstehayyilâtdandır. Sıdk-ı makâle şahid-i hâl Sultân Ahmed'in ef'âl-i mefkûdü'l-me'âli kifâyet ider ki arûs-ı mülk-i Rûm'a kendüyi nâm-zed i'tikâd eyleyüp o zeni dâmâd bilmişdi. Serîr-i saltanata cülûs-i resm-i arûsi tasavvur eylemişdi. Ali Paşa'nın ol cânibe azîmetini işidicek edâ-i merâsim-i tehniye-i sûra haml idüp mesrûr oldu. Kızılbaş teveccühi maksûd bi'l-arz mülâhaza eyleyüp ol maslahatı tekmîl mukaddeme-i devletine sarf itdi. Şâhid-i maksûdının boynına kolun salup hemân elin elinde bilürdi. Tahsîl-i mühimmât-ı rezmden ferâgat idüp tertîb-i havâyic-i bezme iştiğâl gösterdi. Elinde ki sâğar-ı ümîdini ki bâde-i gurûla memlûydı. Mey-i sâf-ı câm- hoş güvâr mülâhaza idüp anun derd-i ser-i humârından mükedder olacağı fikr itmemişdi.

Nazm :

Ve lâ yeğurranneke safven ente şâribühû

Fe rubbemâ kâne bi't-tekdîdi mümtezicen

Nukûd-ı efkârını atabe-i ulyâya izâfeti olan kapu halkının ziyâfetine cerh itmek

tedârikinde oldu. Adl ü siyâset ki riyâseti âmmesi olanlara Hazret-i hakdan bir ulu ni'mitdir. Halâyiki anınla toylamadan gâfil oldu. "El-'adlû yeummü avâyidehû" fıkrasının erbâb-ı fakra fevâyidi ve menâfi'ı mütenâvil olup "ve'l-bezlü yehuzzu" fuvâyid-i nevâlesinden zikr olan fırka-i fukarâ müstefîd olmayup mahrûm kaldıkları ma'lûmı degildi. Erbâb-ı ihtiyâc tevkî'-ı imtizâca bahri bî-girân mekrümet ve ihsân ber- takdîr-i teslîm ki taksîm olına. İstifâ-i metâmi' insânı müte'azzir ve tahsîl-i

merâzî-havâtır müte'assir olduğundan bilmemişti. Ali Paşa'yla mülâkâtı ehem-i murâdât idinüp anun şerâyit-i ikrâmı ve levâzim-ı ihtirâm için kendüye ve sâyir kapu halkına âlî ziyâfet kaydın gördi. Bu cânibde Ali Paşa ki bunca rûzgârdan berü Sultân Ahmedin muhlis hevâdârı belki bir maslahat-güzâr-ı hıdmetkârıydı. Âyagı altına yüz sürmeğe fevka'l-hadd müştâkdı. Çün gördüğü esbâb-ı muvâsalat müte'ânik ve beva'ıs-i müfârakat müteferriktir. Merâsim-i ta'zîm ve iclâli yerine getirüp kendünün zimâm-ı ihtiyârını şehzâdenin teveccühi semtine tevcîh eyledi. Çün iki cânibde asker firâvândı. Varup bir sahrâ-yı bî-pâyâna nüzûl itdi ki efkâr-ı hâtır muhâl endîş gibi be-gâyet dûr u dırâz idi.

88

Me'âyib-i neşîb ve firârdan bir vechile dâmen-i milâseti mu'arrâ idi ki sath-ı zemînde isbât-ı "cüz'ün lâ yetecezzâ" için mevzu' olmuşdı. Bir safha-i melâydi. Her cânibi külliyyen müsteviyetü'l-eczâ idüğü vehmî degil emr-i muhakkatdı kâ'an saf-safen "lâ terâ fihâ ıvacân velâ emtâ"³⁹ mefhûmına hakîka mâ-sadakdı. Şeref-i mulâkâta intizâr gösterüp ol sahrâda karâr itdi. Hâk-i pâyine vusûlün keyfiyyet-i husûlün bilmek için şehzâdenin cenâb-ı devlet -meâbına âdem gönderdi.

Nazm :

Ene'l-kâdimü 'l-mülkî bi-arzıke rihlehû

Fe-inzürtehû beddeltü bi-ilcâi fâkahû

varan âdem gerü gelüp şehzâdenin azîmeti kendünün murâdı semtine muvâfık idüğinden haber viricek pâşâ-yı mezbûr Kapu Halkının vazî' ve şerîfine pâdişâh zâdenin âdâb-ı şerâyit hıdmetin tenbîh eyledi. Cümlesi levâzim-ı ta'zîm ve iclâli yerine getürmek için şeref-i pâ-bûsla müşerref olmaga müteheyyi' oldılar.

Nazm :

Ehlen bi eşrefi ceyyetin ve ecelihâ

Li-eceli zî-kademin yülâzzü bi- na'lihâ.

Alâ's-sabâh ki Sultân-ı serîr-i âsumân- mesîr ya'nî şems-i münîr-i zerre-perverlik idüp sahn-ı semâdan künc-i ğubarâda olanlar ziyâ göster olmuşdı. Envar-ı tal'at-ı âfitâb-ı cihân- tâbla zulmet-i şeb-târ-i zemîn

89

ve zamândan götürülmüşdi. Ali Paşa askere emr eyledi ki cümlesi bölük bölük iki cânibden birbirine karşı saf bağlayalar. Paşanın emri mûcebince dükeli asker iki taraftan saf balayup turdılar. Bir zamândan sonra nigâh itdiler. Gördiler ki devletle gelür mecmû-'ı asker şerâyit-ı âdâb hıdmeti yerine getürmek için du'â idüp önine düşüp otagına getürdiler. Çün keyfiyyet-i bâde-i ümmîdle mest olmuşdı. Önce varan piyâdelere hadden ziyâde en'âmlar idüp bölük halkına bî-nihâye ihsânlar itdi. Her tâyifenin alâ haddihî menziline nüzûl ve ziyâfet gönderdi. Ammâ ne fâyide ki "lev enfakte mâ fi'l-erd-ı cemî'an mâ ellefte beyne kulûbihim"⁴⁰ âyeti dest-i kudretle sahîfe-i sûret hâlinde mektûb olmuşdı. İsticlâb-ü kulûb aslâ nâfi' olmadı. "Ve razıyennâsü gâyeten lâ yerâmü" pâşâ-yı mezbûrı hufyeten meclis-i hâssa da'vet idüp azîm izzetler eyledi. Tarîkından şarâb-ı mahabbet- dostkâmîleri içilüp sohbet germ olicak arâyis-i serâyir ki serâ-perde-i zamâyirin mahcûbdı Kinâ-'ı-u imtinâ' yüzden götürüp ma'raz-ı hitâbda arz-ı cemâl itmeğe müteveccih oldı. Memlekete müte'allik olan ahbârın naklini nükl-i meclis idenler Pâşânın zebânı gûyâ miftâh-ı

90

ebvâb-ı hazâyın ve mülkdi. Kabza-i tasarrufına girdiğinden be-gâyet mesrûr oldı. Ol kadar inşirâh-ı hâtır geldi ki hakîkat ol gün memleket-i Rûm'a pâdişâh oldı. İzhâr-ı şükr dirdi.

Nazm :

Şükr-i Hüdâ ki ez meded-i baht-i kâr-sâz

Ber müntahâ-yı himmet-i hod-Kâmrân şüdem

Âhır silsile-i kelâm ol gerden-keş müfsidlerün zikrine müntehî oldı. Pâd-şâh-ı sâlifü'z-zikr bu vechile söze âğâz itdi ki bu bir nice ehl-i fesâd ki müslümânların nâ hakk yere kânını şarâb-ı arguvanı yerine nûş idüp serhoş olmışlardır. Keremiyet-i bâdeyle dilîr ve şîr gîr olup mazarrat-ı helâkden bî-pâklardır. Anlarunla mukâbele ve muhârebeye ikdâm-ı ayak meste uymak kabîlindedir. Savâb oldır ki bir nice müddet virevüz ki derd-i ser-i humârla her birinin başı koyusu olup müdâvâ-i devâi'l-hamri min şürbi'l-hamr mubâşeretine ruhsat bulmayalar. Bâdehû bir yere gelüp silsile-vâr elele virüp şöyle etrâfdan gejdâ kejd-â-kejd ortaya alavuz ki zerrece fûrceye mecâl bulmayalar. Bu tarîkle bâb-ı me'îşetleri münsed olıcak o tâyife-i evbâş tünük ma'âş birbirin seyh-ı tevbiha sancup kebâb eyleyüp ol bezm-i belâda sâkî ecel kendülerin

91

kûs-ı ruûsla gerü üzerlerine tolular bünyâd eyleye. Bu beytin ma'nâsın tenakkul idinüp zikriyle müterennim ola.

Nazm :

Ve sabran alâ hayri'l-humâri ve şerrihî

Bimâ gulte ehlen li'l-kûşi ve merhaban

Şeh-zâde ki sözine gûş idüp isgâ itmemişdi. Pâşâ-yı sühan-âferînin kelâmına tahsîn eyledi. Ve çün kendünün vefk-ı hâtırınca idi. Hüsn-i kabûle karîn olup itdi.

Nazm :

Est çün sûsen ü gül ez eser-i sohbet- pâk

Der zebân bûd türâ ânçi merâ der-dil bûd

Nukûd-ı kelimât bâzâr-ı müsâhabetde mesârifine sarf oldıktan sonra mâ-bâkî

cevâhir-i serâyiri hazâyin-i sine-i seniyyelerinde-mahzûn idüp hüsni ihtitâmla mahtûm itdiler. Şehzade-i Kâmrân destûr-ı mucibü's-sürûra düstûr virüp teşrifât-ı fâyika ve in'âmât-ı lâyika birle nevâzişler itdi. Mesned-i izzetde tek ü tenhâ pâşâ-yı mezbûrın kelâm-ı beşâret encâmı mülâhazasını ki mûcib-i selvetdi. Sabâha degin kendüye mûnis idindi.

Nazm :

Bâd-i ğamî ki hâtır-ı mâ haste kerde bûd

Îsî demî- Hudâ be-fürstâd ber-girift

Alâ's-sabâh şehzâde-i kâmyâb nakd-i surûrını kefi sa'âdetinde makbûz göricek ol beşâsetle bir semend-i bâd- pâye süvâr olup azm-i seyrân itdi.

92

ittifâkan ol esnâda atebe-i ulyâdan bir mühim maslahat-çün Ali Paşaya âdem gönderilmişdi. Zikr olan âdem Hazret-i Şehriyâr-ı Kâmrân Sultân Selîm Hânın devletle Edirneye gelüp Semendre Sancağı virildügin paşaya didikde pâşâ-yı mezbûr mûcib-i eilâl ve sebep-i infi'âl ola deyü ol haberin şehzâdeye denilmesine ruhsat virmemişdi. Zikr olan kapu âdemi Paşanın nehyî ile ol haberi emirleri mûcebince bir nice gün zeyl-i terâhîle pûşîde itmişdi. Âhır eyle tevehhüm itdi ki şehzâde Hazretlerinin zamîr-i münîrinden ol haber-i ma'hûdı ihfâ itmek nev'an hıyânetden ma'dûd olup nâgâh kendüye mûcib-i itâb ola. Ol gün fırsat el virüp şehzâdei süvâr olmuş göricek "**el-fursatü temurrü merra's-sehâbü**" mefhûmı mûcebince şitâb idüp bir münâsib yerde şehzâdei tapulayup du'â idüp yanına vardı. Zikr olan haberi huzûr-ı şerîfine arz itdi. Sultân Ahmed haberi işitdügi gibi gâyet şerminden bir zamân mütehayyir oldıktan sonra dönüp te'kîdle ısmarladı ki zinhâr bu haberi ifşâ etmeyesiz. Tâ ki askere sebep-i tefrîka-i hâtır olmaya. Ol haberin istimâ'ından çün şehzâdenin zeyl-i hâtır muğber

olmuşdu. Gönli gam- hânesi gibi ol fezâ-yı schrâ gözine tenk ü târ oldı. Seyr-i sahrâdan dâmenin kendüye çeküp gerü menzil-i ma'hûda geldi.

Nazm :

Ruhbû'l-fezâi me'al-ehzânı zayyıkaten

Semmü'l-hıyâtı me'a'l-efrâhı meydânü

Ammâ ol eşrâr-ı bed- kirdârlar ki tarîk-i pür mehâfe şurûrı şâh-râh-ı emn ü huzûr üzre râcih görmişlerdi. Mekân-ı vâsi'u'l-fezâ emn ü selâmetden tenk-nâ-yı elem ve mihnete düşüp varup ol Kızıl Kaya dimekle meşhur yere iltica etmişlerdi. Zikr olan gürûh ol kûh-ı bed- endûhın muhkem dâmenine yapışup bir nice gün anda karâr eylediler. Bu taraftan Ali Paşa leşker-i azîmle düşmene karîb olıcak emr eyledi ki ol nokta- sıfat-ı bî-ser ü-pa olan karn-pâları perkâr-vâr dayireye alup hasâd eyleyeler. Zikr olan mevzı'nın bir cânibi Karamana muttasıldı. Ol tarafın hıfz ve hırâsetini Karamanda olan Hayder Bege tevfiż eyledi. Mezkûr Haydar Beg iki Sancak Begiyle anın muhâfazasına meşgûl oldı. Cânib-i âharı kendü asâkir-i mansûra bile ihâta eyleyüp ol makâmda bir zamân mükîm oldı. Etrâfdan gâzîler ele getürdikleri

ol cânib-i fitneden emîn ola. Hazret-i Şehriyâr-ı Kâmkâr kelimât-ı gevher-bâriyla eyle cevâp buyurdu ki hâliyen memleketin içinde bir nice müfsidler sûret-i bagıy izhâr idüp tegaallüb itmişdir. Anların müdâfa'ası ehemmi mühimmâtdandır. Ol maslahat-çün aksâ-yı diyâr-ı Rûm'dan asker cem' olup âsitâne-i devlete gelmişdir. Biz dahî ikâmet-i hıdmete müterakkabuz inşâa'llâh şöyle ki ol emr ber-taraf ola. Bizim sancağa gitmemiz husûsî âsândır. Gönderdikleri âdem gelüp Hudâvendigâra haber virdi. Çün kânun tevcîh üzre redd-i cevâba bir vech-i vecîh bulmadılar. Tekrâr âdem gönderüp emr-i vâcibü'l-ittibâ'a sûret-i imtisâl gâyet-i maksûdımızdır deyü el-

hâl eylediler. Hazret-i Şehriyârın ki cibilletinde mürüvvet ber-kemâldi. Atası rızâsını murâd-ı nefsi üzerine mukaddem gördi.

Nazm :

Leke'l-hukmü fi emrî femâ şî'te fesğî

Felem tekü illâ fike lâ anke rağbefî

Bâ in heme gam ki rû-yî nîmûd ez tû

Hesfîm ki, çünân ki hest hoşnûd ez tû

Bir dem ki Sultân-ı murabba'-nişîn çâr bâleş-i gerdûn serîr-i sa'âdet-mesîr-i felekde oturmuşdı. Bisât-ı nilgûn-i şeb-i basît-i rû-yı zemînden getirilüp itnâb-ı hayyâm-ı zalâm yeryüzinden tayy olmuşdı. Leşkeri subhun tûğ-ı sa'âdet

95

furûğı zâhir olup "**ve eşrakatî'l-erdu bi-nûri rabbihâ**"⁴¹ metâli'inden cemî'-ı mezâhir-i ekvânın başına gün toğmuşdı. İbtihâc ve surûrla zemîn ve zamân bî-gam olup mekîn ü mekân hurrem olmuşdı. Hazret-i Şehriyârın semend-i hâtırını inânı meydân-ı fesîhu'l-fezâ "**fesîhû fi'l-erdi**"⁴² cevlangâhına insırâf gösterdi. Tâ ki atası Hazret-i Hudâvendigâra sebeb-i zevâli tefrîka-i hâtır olup emri-i şerîfe imtisâl eyleye. Fî'l-hâl kendü askerine emr itdi. Cümlesi bir yerden at arkası üzerine gelüp rikâb-ı humâyûnına cem' olalar. Tevessün-i ablak- dîde ki çâbük süvâr-ı mizmâr-ı ebsârdır. Tâziyâne-i müjgânla azm-i meydân idince kamûsı nazarına hâzır oldılar. Emr itdi. Bir esb-i güzîn-i nusret-licâm ve zafer-i zeyn getürdiler ki sür'at-i seyirde felek-i evelden esbak idi. Meydân-ı musâbakada bâdı sabâgerdene irmeyüp gubâr-ı semeni dîde-i cihân-dîdesine tûtüyâ idemedüğine muğber olmuşdı. Hengâm-ı kâr-zârda bir ebr-i sâ'ika-kirdâr ve bir sarsar-i kahr-âteş bârdı ki semm-i zafer rehberinde "e'sârun fîhi nâr muzmerdi. Şerâr âteş-i na'li muhrik-i ecsâd-ı hussâd idi. Sahîl ursa hunk-i felege meydân-ı kevn ü mekân tenk olup heybetinden kan

kaşınurdu. Burâk-ı berk-i hem- inân

96

olmayup araka gark olmuşdı.

Nazm :

Lehû sadru tâvûsin ve sâku nü'âmetin

Ve vebetü nemrin ve'l-tifâtü ğazâlin

Ve ahsin min zâ küllihî hatta hâfirihî

Yehuttu hilâlen min verâi hilâlin

Semend-i fîz kâm-ı aklâm her nice ki tâziyâne idrâk ve ifhâm muâvenetiyle fezâ-ı bî-inkızâ-ı evsâfına şurû' eyleye. Pâyânına irmek muhâl olup ri'âf-ı dâyim vasf-ı hâli vâkı' ola.

Nazm:

Kümyet li-sultâni'l-kümmî vesfeten

Bi-esmeri meşkûk'u'l-hayâsîmi yer'afü

min keremi'l-feresi tûl-i sohbetin nişânı cebîn-i sa'âdetinde gurra-i garrâ gibi vâzihdı. Hayli zamândan inân-ı ihtiyârın Hazret-i Şehriyârın eline virüp hâss-ı tavîleye mezîd-i ihtisâsı vardı. Zikr olan semende yümn ü ikbâl ile süvâr olup zemîn ü zamân du'â-i devâm-ı devletin vird-i zebân idindi.

Nazm :

Rikâb-ı Şehinşâh-i nusret-karîn

Be-dest-i zafer bâd engüşterîn

Hemîşe der-i devlet ey şehriyâr

Zi-nâ'l-i semendet bûd halka-dâr

Çün atası Hudâvendigârın mubârek cemâli müşâhedesine mübâ'ade-i mekân hâyil olup müsâ'ade-i zamân mu'âvenet sûretin gösterilmişdi. Seyr ü temâşâ takrîbiyle

makarr-ı sa'âdete ki müstekarrı izz ü devlitdir. Bir mîl mikdârı

97

yerden inân- keşîde olup ordû-yı hümâyûnı teferrüc eyledi.

Nazm :

Dûr bâ-şîyem ne-yâpeyem be-ser menzil-i tû

Tâ tesellî şevved ez mâ dû se rûzî dil-i tû

Bir kaç menzil gitdikten sonra bir câygâha nüzûl idüp olen ümerâ ve erkânı cem' eyledi. Kendü sancağına teveccühünün vucûh-ı tevcîhinden nikâb-ı ihticâbı götürüp anın zımnında olan fevâid ve menâfi'ı şümâra getürdi. Ammâ müstemi' olan ümerâdan meyl-i hâtır görmedi. Gördi ki emr-i âlî-şân sûret-i itâ'at gösterdikleri safâ-yı hâtıra mukârin degil zikr olan ümerâ evvel emirde cümle muzattır ve her birinin âyîne-i hâtır kerd-i melâl ile muğber sebep-i infi'âllerinden istikşâf eylemeğe şurû' idicek aralarından bir sâhib-i izz ü temkîn ki söz tarzında bî-mesel ve sühan-âferîn idi. Temhîd-i merâsim-i du'âyı kemâ yenbeğî edâ itdikten sonra söze âğâz idüp itdi ki Hazret-i Şehriyâr-ı sâhib-i kırânın rikâb-ı zafer karîninde otuz bin mikdârı leşker hâzır ve müheyyâdır. Hâliyan vilâyet-i Anadolu bir nice müfsidlerün elinde pââmâl olup harâba müteveccih olmışdır. Emr ber-taraf olmadın bu diyârdan müsâfir olup gayri maslahata mübâşir olmak salâh-ı memlekete

98

şikeste olmuş kemâ tekebbür ve tecebbürinden ve mezîd-i cür'et ve tehevüründen dâru'n-nasr harb ve kıtâle "et-teennî bâbü's-selâmeti" cânibinden duhûl itmemiş

Nazm :

Alâ zahri timsâhın ubûrûke lücceten

Le-ecderu men fe'ale'l-umûra muaccilen

Be-püşt-i nehengân güzeştên ber-âb

Be- âyed ki der kâr kerden şitâb

Fî'l-hâl suret-i firârî karâra tebdîl idüp yerlerinde sâbit ve mütemekkin oldılar. Ol bed gümânlar bir muhlis yerine yetişmeğe tamam isti'câl üzerine iken tarîk-i teennî ve sabra sülûk eylediler.

Nazm :

Kad yûdrikü'l-mütennî ba'za hacetihî

Ve kad yekûnü mine'l-müsta'celi'z-züleli

Mefhûmını endîşe idüp

Nazm :

Erâ's-sabra mahmûden ve anhü mezâhibü

Fe keyfe izâ lem yekün anhü mezhebü

Hüve'l-mühribü'l-müncî li-men ahdekat bihî

Mekârihü dehrin leyse anhünne mührabü

Ma'nası muktezâsınca âmil oldılar. Çün iki cânibde bevâ'ıs-i harb ve kıtâl ve devâ'î cenk ü cidâl ber-kemâldi. Tarafeyden bî-ihiyâr kabza-i tîğ ü kemâne el urdılar. Muhârebe ve mukâteleye şurû' eylediler. Vardıkca merd-i dilâverlerün tünd-i bâd gazabından nâyire-i harb müşteğil olup tîğ-ı âbdâr ve sâ'ıka-i kerdârı meydân-ı ma'rekede seyl- hûn-ı ceyhûn

99

misâl sâyil oldı. Kejd-i belâ ve aşub cihân yüzün bir vechile tenk ü târ itmişdi ki âfitâb-ı cihân tâb göz açup ol cengi temâşâ idemedüğine zamîr-i münîri muğber olmuşdı. Atlar sahîlinden ve erenler na'rasından meger felekin gûşı ger olmuşdı ki ehl-i feryâdın âvâzı kulağına girmezdi.

Nazm :

Tereng-i fir ü çâkçâk şemşîr

Derîde mağz-ı pîl ü zühre-i şîr

Derd-mendlerin dūd-ı dilinden felekler yüzi eyle kararmışdı ki gûyâ debîr-i takdîr ol vâkı'âtı sahîfe-i âsumâna müsvedde itmişdi. Emlâk-i âcâl kabz-ı ervâh itmeğe şöyle isti'câl iderlerdi ki cevher-i rûh kâlib-ı cisminde a'râz-ı müteceddidü'l-emsâl gibi zamân-ı sâniye kalmak muhâldi.

Nazm :

Tâ cihân-ı resm-i dest-berd-i nihân

Dest-i berdî çünîn ne dâred yâd

Nice merdâne gâzîler mezâk-ı cânındaki halâvet-i şehd-i şehâdetle zevk ve safâda ve nice nâmerdle ölüm havfinden telh- kâm olup derd ve belâda idi. Ammâ paşanın mudîk-ı sînesinde cânı dâyim heyacândı ki eceli mukadderden gayri hâlet-i muntazır yoğıdı. Kendü vücûdı ta'allükâtından kat'ı alâka itmeğe can virirdi. Vüfûr-ı gayretinden adûya

100

üç kerre at salup kendü ecel-i mev'ûdına karşı varmak kasd eyledi.

Nazm :

Ne-yâsûde demî be-nümûde akdâm

Meger ez hîşten-i bîrûn ne-hed kâm

Âhır rehzen-i mürg ol devleti bî-bâr u berg itmek için inân-ı semend-i hayâtın berk tutdı. Dîvân-hâne-i kazâ ve kaderden ta'yîn olınan livâ-i mağfiret-iltivâsının menşûrını "izâ câe ecelühüm lâ yeste'hîrûne sê'aten ve lâ yestakdimûne"⁴³ âyetinin mazmûnıyla mevkî' gördi. Nefs-i mutmainnesi "irci'î ilâ rabbiki"⁴⁴ emrine sûreti itâ'at gösterüp "va'llâhü yed'û ilâ dâri's-selâm"⁴⁵ da'vetine icâbeti kendüye vâcib bildi. Bunca zamândan muhibb-i kadîm ve sadîk-i hamîm derilen. ihvân-ı safâya ol yolda kendüye hemrâh ola deyü nigâh eyledi.

Nazm :

Vâreste-i kücâst ki râh-ı 'adem-i rûm

Bâ-yek-diger-i çû sâye kadem ber kadem rûyem

Gördiki ol sevâlif-i eyyâmdan ve sevâbık-ı e'vâmdan münâsebet-i kadîmesi olan kişiler inân- keşîde olup dâmen-i kenâr ellerinde muhkem ve kendü gark-âb-ı belâda garîk-ı bahr-i hayret ve elem-i sahîfe-i rûzgârında mektûb olan erkâm-ı hasret -encâmın ma'nâsını tezekkür idüp zebân-ı hâl ile iderdi.

101

Nazm :

Ve ihvânün hasebnâhüm durûa'n

Fe kânûhâ ve lâkin li'l-e'âdî

Ve hallethüm sihâmen sâyibâtın

Fe kânû hâ ve lâkin fî fuvâdî

Ve kâlû kad saffet minnâ kulûbün

Lekad sadekû ve lâkin an vedâdî

Çün cisminde vâkı' olan zehmın sûrâh-ı sımâhına hâtif-i gaybdan "vesâri'û ilâ mağfiratin min rabbiküm"⁴⁶ sadâsı irişmişdi. Pâşâ-yı merhûm "fî mak'adi sıdkın inde melikin muktedir"⁴⁷ ârâmgâhında püster-i râhata varup istirâhata müteveccih oldı. Lâ-cerem ikâmeti tenk-nâ-yı suver-i te'ayyulat-ı kevn ü mekândan fezâ-ı bî-inkızâ-i âlem-i lâ-mekâna çeküp dâr-ı gurûrdan serây-ı surûra tebdîl-i mekân itdi. Şehbâz-ı rûh-ı pür fütûhı neşîmen-i müsned-i vezâretten şikârgâh-ı hatâyir-i kuds ve erâyi-i ünse tayerân eyledi. "Eskinehü'llâhi fi gurafi cinâni iktirânihî ve neverra zarîhahû bi-mesâbîhı afvin ve gufrânihî"

Nazm :

Ve med-dehru illâ devleten sümme savleten

Velâ'l-'ayşü illâ sıhhaten ve sekâmin

Fahr-i âlem ki münşâ-i tekvîn-i mükevvenât-ı âlemdir. Ve Âdem safî ki güzîde-i nev-
'ı benî âdem der-beyâbân-ı kevn ü mekânda mehâlik-i "**küllü şey'in hâlikün**"⁴⁸
mesâlikine sâlik olmuşlardır. Yûsuf-i Sıddîkîn

102

sûret-i vâkı'ası misâl-i ru'yâdır. Ve Süleymân-ı benînin taht-ı hükûmetinde olanlar el-
ân bâd-ı hevâdır.

Nazm :

Derdâ kalursa derdle her dem dil hazîn

Hayfâ geçerse hayfla bu ömr-i nâzenin

Lezzât-ı dünyeviyye iken râgıb olma kim dâm-ı belâ durur. Megese meyl engebîn
kör takdîrin hukm-i ezeliyyesi te'sîrin kim pâşâ-yı merhûm ol mâdde-i şurûr olan
ehl-i fesâdın sûret-i ahvâline zahk eylerdi. Anlara kendüyi âhır gülünc itdi. Nakd-i
vücûd-ı azîzi bir nice bî-temeyyüzün elinde zâyı' olup ömr-i girân-mâyesin tenk gibi
yere sarf eyledi. Şîr-i garîn pîşe-i hamâsetken bir kaç kelb-i akûrın elinde makhûr
oldı. Cebbâr-ı âlemin işinde kimin ne sözi var El-hukmü "**Li'llâhi'l vâhidi'l-
kakhâr**"⁴⁹

Nazm :

Lâ-gurura bi'l-eşrâfı in zafirte bihâ

Kilâbü'l-e'âdi min fazîhın ve mu'cemin

Fehirbetür vahşiyin sekkat hamrahü'r-redî

Ve mevtü aliyyîn min hısâmi ibn-i mülcemin

Pâşâ-yı merhûm şehîd olıcak ol şâh kûlı didikleri pelîd cenk içinde nâ-bedîd oldu.
Adû cânibinden bî-nihâye kimesne toprağa helâk olmuşıdı. Ammâ necm-i sa'âdet

ufûle varmağla askerin yıldızı düşmişti. Cümlesinin devleti gidüp ittikâ eyliyecek ki-
mesne kalmamıştı. Lâ-cerem her biri cenk-ü cidâlden

103

el çeküp leşker-i islâm bir cânibe azm itdi. Ol zümre-i melâhda cânib-i âhara
müteveccih memlekete çıkub girdiler.

Nazm :

Be-teven ve be-tencâ bâb-ı siyâh

Be - câyî ki âncâ ne - revîd kiyâh

Bu cânibde Sultân Ahmed bâkî askerle Ali Paşaya muntazır olup oturmuştu ki
mansûr-ı muzaffer olup geldikten sonra cülûs-ı serîr-i saltanat tedârükünde olalar.
Nâgâh ol cânibden âdem gelüp düşdüğü haberin getürdi. Şeh-zâde işidicek bir vec-
hile mütehayyir ve bir mertebede mütegayyir oldu ki gûyâ sefîne-i devleti bâd-ı sar-
sar-ı havâdis-i rûzgârla deryâ-yı nikbet içinde gark olmuştu. Bu nazmın zikrini vird-i
zebân idinüp halaka-i meclis-i hâsda gâh ü bî-gâh okurdu.

Nazm :

Ne-ez sipihr-i vefâ vü ne ez zamâne ümîd

Çi tâli' ast merâ "Lâ ilâhe illâ'llâh"

İttifâk-ı Hazret-i Hudâvendigârın evlâd-ı emcâdından Sultân-ı Şehinşâh ki kadîmü'z-
zamândan Karaman vilâyeti taht-gâhiydi. Ol şehzâde-i civân--merdin yed-i atâsı
âleme mebsût olup hâtır-ı şerîfi zehârif-i dünyâ-ya gayr-i merbûtdı. Kef-i deryâ
nevâli yanında bahr-i zâhir bir sâyildi. Emvâc-ı ihtiyâc yüzinde zâhir ve bâhirdi.
Çün şehzâdenün dest-i atâsı be-gâyet küşâdeydi. Nâgâh kâbz-ı

104

ervâh "velâ tebsüthâ külle'l-besti"⁵⁰ nehyinden mütecennib olmaduğın görüp
sermâye-i ömr-i nakd-i girân-mâyesin çeküp elinden almıştı. Müeddib-i kazâ ve

kader "iname'd-dünyâ le'ibün ve lehvün"⁵¹ bâzîçesinden dest-i taarruzın kûtâh idüp ol sûret-i levhî hâtırından mahv itmişdi. Heves-i tâc ü taht ve tebahtür-i nâz ü baht-ı tahta-bend tâbûta tebdîl olup müttekien ricâ-i saltanatdan cüdâ düşüp bâlin-i zerrîn yerine hâk-i lahd vâkı' olmuşdi. Zamân-ı bekâsında esb-i murâdı cevelangâhını be-gâyet teng-i mülâhaza idüp "küllü şey'in hêlikün"⁵² sebîline sâlib olmagı müvecceh görmüşdi. Nevverâ'llâhü kabrehû ve e'tâ limevlûdin lehû ecrehû

Nazm :

Be - bahtet zed ü dîde- hûn be - bârîd ü be-reft

Ber mülk-i cüvâniyet be-zerîd ü be-reft

Çün dîd ki nîst çerh râ rûy-ı vefâ

İkbâl-i tû hem kafâ be-hârîd ü be-reft

Şeh-zâde merhûmın musîbeti haberi Hazret-i Hudâvendigâra gelüp resm-i gazâ tamâm olmadın Pâşâ-yı müteveffânın fevti haberi geldi.

Nazm :

Der hemîn-hâl ve der hemîn meclis

Be-hemîn-muhbir ü hemîn kâsîd

Hazret-i Hudâvendigârın tevâtür-i âlâm-ı müsîbetle gerçi hâtırını sevk-vârı be-gâyet mahzûn oldu. Ammâ gönli sahîfesinde mesâyibe müte'allik olan mâ-hüve

105

ez-zamîri irâdetü'llâh (a) ircâ eyleyüp "innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râcî'ün"⁵¹ âyeti ma'nâsın kendüye sebep-i tesellî-i hâtır oldu.

Nazm :

Cihân ey püser mülk-i câvid nîst

Zi dünyâ vefâ dârî ümmîd nîst

Ne ber-bâd refîi sehergâh u şâm

Serîr-i Süleymân Aleyhi's-selâm

Be-âhir ne-dîdî ki ber-bâd reft

Hunk-i ân ki bâ-dâniş ü dâd reft

Kesî zîn meyân kûy-ı devlet rubûd

Ki der bend âsâyiş-i halk bûd

Resm-i gazâ yerine gelüp müddet-i mâtem tamâm oldıktan sonra sûret-i ahvâl ile iktizâ eyledi ki dîvân olup re'y ü tedbîr memleket ahvâline müte'allik ola. Hazret-i Hudâvendigâr emr eyledi ki cemî'-ı vüzerâ ve erkân resm-i mu'tâd üzre dîvân-ı keyvân-ı eyvâna cem' ola. Emr-i âlî mücebince ol gün azîm dîvân oldı. Memleket ahvâli tedârükine şurû' oldıkda ekser erkânın re'yi ana müte'allik oldı ki cemî' Rûmili askeri hâzırken te'hîr itmeyüp Sultân Ahmedi getürüp pâdişâh eyleyeler îfâ-i ahd vâkı' ola ve erkândan ba'zı ki memleketi iştirâkle tasarrufa tab'ı mu'tâd olmışdı. Tebeddül-i mülke kat'â cevâz göstermedi. Zîrâ metâ'-ı kesîru'l-itmâ' mülk-i Rûm'dan istimtâ'a mûnis olup zikr olan kâla-i girân bahâ-yı

106

kâzâzla şöyle kesüp bicmişdi ki sözün telbiyle sûfâr mikdârı refû itmek emr-i muhâldi.

Nazm :

Mikrâz-ı ferâh-ı revâne çendân be-bürîd

Kîn-i sûzen hord-kâm be-tüvân dûht

Zikr olan bî-sa'âdetin hulâsa-i tedbîri oldı ki Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kâra san-cagına gitmek teklif olunup Sultân Ahmedi yerine göndermek ibrâmın eyleyeler. Eger şöyle ki imtinâ' sûretin göstere. Karaman vilâyetin vireler. Zikr olan muhâl endîşe merhûm Ali Paşa'nın fevt olmasıyla istiklâl gelicek resm-i sâbık üzre memlekete vefk-

i hâtırınca mutasarrıf olmak fikrine düşmüşdi. Kat'â Hazret-i Hudâvendigârdan mufârekata râzî degildi.

Nazm :

Hergiz hevâ-yı vasl-ı tû ez cân- mâ ne-reft

Sevdâ-yı saltanat zi-sarây-ı gedâ ne-reft

Ammâ çün tevâfûr-i maraz-ı cismânî ve tevâtür-i elem-i rûhânî sebebiyle Hazret-i Hudâvendigârın ankâ-i şevket ve celâli âşiyân-ı kadîminden pervâz idüp şeh-nişîn-i hâtırını neşîmen-i ceffe harâbe- nişîn-i gam vâkı' olmuşdi. Ecânibi hümûm-ı halvet-ı sarây-ı hâtırına yol kesüp gelüp mürabba'- nişîn olduğundan be-gâyet bî-huzûr olup sıhhat-i serîrine ittikâ itmeden kalmışdı.

Nazm :

107

Rûh râ sohbet-i nâ-cins azâbîst

Elim gördi ki nizâm-ı umûr-ı mülk vaz'ı sâbık üzre mukarrer degil tamâm ma'lûm idindi ki zamân-ı saltanatında sebât ve bekâ mütesavver degil mâ-fi'z-zamîrini vüzerâya keşf idüp itdi ki oğlum Sultân Ahmedi getürmeğe tarîk-ı savâb her neyse anun tedârikinde olun. Min ba'd pâdişâhınız oldur vüzerâ ve erkân Hazret-i Hudâvendigârdan bu sözi işidicek cümlesi sem'an ve tâ'atan didiler. Çün ol emrin husûle mevsûl olması dükeli Rûmili Beglerinin kabûlına mevkûfdı. Eyle tedbîri itdiler ki zikr olan Begleri Hudâvendigârın izz-i huzûrına getürüp her birine alâ haddihî yemîn itdüreler ki kendü rızâlarını pâdişâhun dest-i ihtiyârına teslîm idüp kat'â emri i vâcibü'l-inkiyâdına muhâlefet eylemeyeler. Lâ-cerem ümerâya emr oldı. Meclis-i hümâyûna hâzır olalar. Mâ hüve'l-maksûd ma'lûm olıcak cümlesi kendü sadâkat ve ihlâsını îmân-ı gılâz ve şidâdla müşeyyed kılup cânımız başımız Hazret-i Hudâvendigârın yolına fedâ didiler.

Nazm :

Ânkes ki der-i vefâ-yı tû sevkend be-şikend

Püşti-dileş be-zahm-ı havâdis şikeste bâd

ümerâya sâbıkân itdükleri istimâletler hâliyen yemîne mukârin olup şânlarına

108

mezîd-i i'tikâd ve yoldaşlıklarına hüsn-i i'timâd geldükden sonra hafakân-ı hayret-den nev'an hâtırları sâkin olup ızdırâbdan fî'l-cümle halâs ammâ çün murâd idindikleri maslahatın tamâm olması Hazret-i Şehriyârın müdâfâ'asına mevkûfdı. Ol emir dahi be-gâyet sa'b ve düşvârdı. Zîrâ ol kadar vufûr-ı merdânelikler izhâr itmişdi ki anın şemmesi istişmâmından nâfe sıfat her birinin cigeri hûn olmuşdı.

Nazm :

Tîğ-ı tû be-kat' ü fasl-ı kâr düşmen

Her câ ki be-reft surh-rû bâz âmed

Âhır bu yüzden mekr-sâz ve hîle-perdâz oldılar ki devletlü Hudâvendigâra vâcibdür ki mecmû'-ı âsâkirle dâru's-saltanata İstanbula müteveccih olup Şehriyâra kendü sancağına gitmek emr eyleye. Eger şöyle ki azîmetin ol cânibe munsarif eyleye. Fe-bihâ ve illâ gitmeyüp mahrûsa-i Edirne'de ki kadîm dâru's-saltanatdır. İnkâmet sûretin göstere lâzımdır ki Hudâvendigâr-i mahrûsa-i Kostantiniyyeye varup Sultân Ahmedi geçürüp Rûmili askeri ve Anadolu askeri ile ve kapu halkıyla inân-ı azîmeti Sultân Selîmin üzerine mun'atıf kılup şol ki levâzım-ı saltanat-ı kâhiredir. Zuhûra getüre Hudâvendigârla vüzerâ bu re'y

109

üzre ittifâk idüp emr-i ma'hûd üzre cemî'si mukarrer oldılar.

Nazm :

Feyz-i ezel be-zûr u zer âmedî be-dest

Âb-ı Hız nasîbe-i İskender âmedî

Hazret-i Şehriyâr-ı kûh-ı vakâr cerâyid-i ahvâl-i rûzgârdan ve mezâmîr-i sahâyif-i ahbârdan dakîka fevt itmeyüp anların dükeli serâyir-i izmân yerine râci' idüğini ilm-i şerîfi muhîtdi. Ve ol erbâb-ı garaz "**fezâdehümü'llâhü marazan**"⁵⁴ ba'de marazın dîk-i fitne ve fesâdı cûşe getürüp neyle teşeffî-i hâtır idüp gönüllerin hoş itdüğün cümle bilürdi. Ammâ inâyet-i hakka ittikâ eyleyüp kazâ ve kader emrine bir vechile rabt-ı kalb itmişdi ki seyl-i havâdis-i rûzgârla bünyân-ı erkân buk'a-i kevn ü mekân mütezilzil olsa pâ-yı sebât temkîni yerinde muhkem ve kendü sa'âdetle kemâ-kân menzil-i rızâda sâbit- kademdi. Dâmen-i tevekkülü tevâfir-i bârân-ı elem-den ve tekâtur-ı emtâr-ı gamdan ter olmak mütesavver degildi. Mâ-verâ-yı perde-i gaybdan her ne ki müşâhede-i şâhid-i maksûdına hâyil olsa takdîr-i Allâh'a havâle itmekle âhiru'l-emr raf-'ı nikâb ve keşf-i hicâb ahsen-i vucûh üzre müyesser olmak müte'ayyendi.

Nazm :

Kavmî be-cedd ü cehd nihâdend vasl-ı dost

Kavmî diger havâle be-takdîr mî-küned

110

ZIKR-İ GADR-İ HUDÂVENDİGÂR DER HAKK-I HAZRET-İ ŞEHRIYÂR NÂM-DÂR

Bi-vâsıta-i fesâd engîzî-i vüzerâ-i vezâret nümâ ve ihtilâl-i umûr-ı saltanat bi-sebebi ân ve beyân-ı hal-i ferhunde-mâlân-ı husrev-i ve sâhib- Kırân-ı Kâmrân hengâm-ı fasl-ı hayf ki te'âkub-ı ahvâl-i rûzgârla ve tekallübi leyl ü nehârla evzâ-'ı âlem-i anâsır bir vechile mütebeddel ve müteğayyer olmuşdi ki kürre-i tabaka-i zemherîr hayyiz-i tabîîsinden çıkup muka'ar-ı felek-i isirde varup kûşe-gîr olmuşdi. Kürre-i nâr-ı cevvi semâda kesb-i hevâ itmek için tebdîl-i mekân idüp kendü mehazzından nakl eylemişdi. Dîk-i hevâ cemarât-i se-pâsı üzre harâret-i âfitâb-ı cihân-tâbla eyle

cûş itmişdi ki anın galayânından bîyza-i âşiyân-ı âsumân puhte olmuşdi. Tennûr-ı felekde sevr ü haml biryân olup serâtân bahr-ı mevvâc-ı sipihre gavs idüp pinhân olmuşdi. Mihr-i cihân-tâb puta-i felekde tılâ-ı müzâb gibi şiddet-i germâdan eyle zû bâbda idi ki her cânibinden şu'â-ı nûranî su gibi revân olup akardı. Sâye-i furûmâye keremiyet-i hevâdan incinip ecsâm-ı zî zilli kendüye kendüye sâyebân idinmişdi. Mihr-i gerdûn mahmûm olup şöyle zebûn olmuşdi ki eger istinşâk-ı

111

heva itmek için kulel-i cibâle çıkmasa helâk olurdu. Harâret-i şemle deryâ hevâyâ munkalib olup yerinde bâd-ı hevâ **"ke-serâbin bi-kî'atin yahsibühü'z-zamânü mâen"**⁵⁵ misâlinde mütemessildi. Eger subh-ı rûşen zamîr **"Ve serâbile tekîkümü'l-harra"**⁵⁶ serâ-perdesinde müstezil olmasa teneffüse kat'â mecâl olmazdı.

Nazm :

Çünân zitâbeş hor germ şüd hevâ ki

Girift zigermîş kürre-i zemherîr-tab-'ı esîr

Zebân-ı men çü ser şem' âteşin kereded

Füzûn ezîn çü künem vâsf-ı ân hevâ takrîr

Harâret-i hevâdan halâyika bir mertebede zacret gelmişdi ki dükelesinin sabrı hırmenine âteş-i harâret düşmüşdi. Gûyâ muktezâ-yı evzâ' feleki öldi ki ufûnet-i hevâyâyla cümle zemîn ehlinin i'tidâl-i mizâcî ihtilâle mütebeddil olup sekâmet-i mütehavvil ola. Yâ meger çarh-ı hîle-bâzın ve gerdûn-i sipihri kîne- sâzın ol Şehriyâr-ı ser firâza eyleyeceği mekr ü fusûn sebebiyle vâkı' olan sûz-ü kudûrât irdi ki zemîn ü zamâna ve mekîn ü mekâna bi'l-küllîye sirâyet eylemişdi. **El-kıssa sene seb'a aşer ve tis'a mie'nin ve âhar-ı âhir rabî'**ında ki Hazret-i Hudâvendigâr inân-ı azîmeti mahrûsa-i kostantiniyye savbine mun'atîf kılmışdı. Askere destûr virmeyüp bile alup gitdügünden maksûd

112

ve niyyeti ve aksâ-yı celle himmeti cemî-'ı âleme ma'lûm olmuşdı. Telbîse kâbîl degildi.

Nazm :

Ger çeşm ü ebrût ne-küned kasd-ı cân mâ

Âhir be-gû ki fir ü kemân ez berây-i çîst

Rûmili Begleri Hudâvendigârın Şehriyâr-ı Kâm-kârı itdügi mu'âhede ve kavlı ile gerü kendüden vâkı' olan bu nev'i fi'lin mâ-beyninde tûl-i mesâfe ve bû'd-i mekân göricek ba'zı inân- keşîde olup mürg-ı hâtır-ı dâm-ı tezvîr ve mekirden remîde oldı.

Nazm :

Gârizü'l-vefâi fâze'l-özri ve'nferahat

Mesâfetü'l-hulfi beyne'l-kavli ve'l- ameli

Lâ-cerem zamâne mekrinden emîn olmagı çün gelüp Hazret-i Şehriyârın zill-i himâyetine gelüp ilticâ eylediler. Ve ba'zı inân-ı ihtiyârın Hudâvendigârın dest-i iktidârına tefvîz eyleyüp rızâsına tâbî' oldı. Bi'l-cümle Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kârın Sultân Selîm Hân atası Hudâvendigârın nakz-ı ahd eyleyüp Sultân Ahmedi getürmege cedd ü cehd eyledügin göricek tamâm bildi ki vardıkça mâdde-i fesâd-ı mütezâyid zikr olan mâddeyle sûret-i salâh mâ beyninde mesâfe mütebâ'id ol fırka-ı gümrâh neüzü bi'llâh Hazret-i Şehriyârın sıyânet-i arz ve

113

nâmûsı sa'âdet künûsı-çün yemîn-i gamûsa müstağrak olmuşlardı. Ol mün'akid olan münhal olup îfâ-i ahd itmediklerinden ol muhannnisler hıns lâzım gelicek **"ve yeh-lifûne bi'llâhi innehüm leminküm vemâhüm minküm ve lâkinnehüm kavmün yef-rakûn"**⁵⁷ âyetinin ma'nâsı Hazret-i Şehriyârın hâtır-ı hafîr-i ilhâm-ı pezîrine hutûr idüp tamâm bildi ki anlara i'timâd dürüst degildir. Şöyle ki zimâm-ı fırsat ellerinde

iken sebî-i ruhsata sâlik olmaga mecâl bulalar. Maksûdları şikâranı dâm-ı mekrle bende düşüreceklerinde şâyibe-i şübhe yokdır. Dest-i tehassüri zânû-yı tehayyüre urmadın. Nâhun-ı tegâbün birle ve cinne-i pür mihnei harâşide itmedin âkil olanlara tedârük-i ahvâl lâzımdır didi.

Nazm :

Felî'l-meri ahvâlün ve li'l-hâli fûrsatün

Veli'd-dehri evkâtün veli'l-vakti hâdisün

Temellük-i zimâm-ı ahkâm tâziyâne-i satvet ve intikâm ser muhâldir. Zîrâ tevsen-i sipihr-i bed- râm-ı bî- sabr ü ârâm ve semend-i fîz kâm-ı ablak-ı leyâlî ve eyyâm begâyet serî'u'l-intikâldir. Mercûdır ki "leyse li'l-insânı illâ mâ se'â"⁵⁸ serâ- perdesinde ol cemâl-i zîbâ ve sûret-i müstesnâi "ve enne sa'yehû sevfe yürâ"⁵⁹ mir'âtında müşâhede itmek müyesser ola

Nazm :

Alâ'l-mer'i en yes'â limâ fihi nef'ahû

Ve leyse aleyhi en yüsâ'idehü'd-dehr

114

Ve eger şol ki dâmen-i maksûdı ele getürmekde sâ'id-i sa'âdet tâli' müsâ'ade eylemeyüp zor- bâzû-yı baht ü ikbâlde nev'an kusûr ola. Gayrın dest-i ta-arruzından halâsa sebep olmak bir ulu ni'mitdir. Çün atam Hazret-i Hudâvendigâr kendü yemîn-i pür yemîn müşeyyed itdügi binâ-i halefe vesekam-i hulf-i va'de ve nakz-ı ahdle menkûz olmaga müteveccih olmışdır. Lâzımdır ki der penice varup zeyl-i ismeti gubâr-ı evzârla mülevves olmadın günâha irtikâbına mâni' olavüz. Fî'l-hâl emr itti ki mecmû-'ı asker süvâr ola. Fermân-ı kazâ cereyân mücebince otuz bin mikdârı asker rikâb-ı hümayûnına hâzır oldılar. İnân-ı azîmeti Hazret-i Hudâvendigârın gitdügi cânibe munsarîf kılup o tarafa müteveccih oldı.

Nazm :

Tama' me-dâr ki fikr-i ferâgat-ı tû künem

Be-âsîfîn-i melâlî ki bermen efşânî

Gerçi Hazret-i Şehriyârî kûh- vakârın tarîk-i hilm ve teenîde kadem-i râsîhı vardı. Ammâ peyk-i fîz kâm acel-i sebkat idüp "evvelü'l-fikri âhirü'l-amel" muktezâsınca amel itmeğe mâni' oldı. Zikr olan berîd-i sebük- pânın şe'âmet-i kadem-i nâ- mübâreki Hazret-i Şehriyârın sefer-i zafer eserinde bi- hasebi'z-zâhir müessir vâkı' oldı.

Nazm :

De'î't-tekâsüle fil-hayrâti tetlübühâ

Feleyse yes'adü bi'l-hayrâti keslânü

115

Ve lâ tekün âcilen fi'l-emri tetlibühü

Feleyse yehmedü kable'n-nazci bührânü

Ammâ dâyre-i müvessi'a-i imkân ki anın merkez-ı mühîti fî'l-hakîka hakîkat-i insândır. Bir mesâbededir ki imtidâd-ı bi'âdı kusûrında mecmû'ı ukûl hayrândır. "'Asâ en tekrahû şey'en vehüve hayrun leküm"⁶⁰ ma'nâsı mütemmim-i hâvîsi zımında sâbit ve muhakkak "ve asâ en tühıbbû şey'en fehüve şerrun leküm"⁶¹ müeddâsı mütemmim-i mahvîsine mâ- sadak her âkil-i sahîhü'l-i'tikâd ve selîmü'l-havâs "ve tilke'l-eyyâmü nüdâvilühâ beyne'n-nâsı"⁶² âyetinin fehvâ-yı meserref- metâvîsinde gerekdir ki terellî-i tâm tahsîl eyleyüp mâ-verâ-i perde-i gaybdan zâhir olan sûrete nâzar-ı ikrâhla nigâh eylemeye zîrâ ki gâh olur ki ol sûret kendü murâdınca mutâbık nice ma'nâ-yı mutazammın olur.

Nazm :

Tû çî dâni ki pes perde ki hûbest ve ki zîşt

Ve husûle mevsûl olan me'mûlini dahî kendünün idinüp vukû'ından meserret ve şâdmânîler itmeye ki vakf olur ayn-i münfe'at mülâhaza itdügi mazarrat-ı mahz olur.

Nazm :

**Dâm-ı belâ bûd heves şehd-i ber meges
Cihân metâ'ını min külli aybin alanlar hıyâr
Ru'ye-i iddi'âsı hakk budur ki bâtıldır
Anı cemî'ı nekâyızdan ve me'âyibden**

Biri tasavvur eyleyenler be-gâyet câhildir.

116

Nazm :

**Dilî gû ki ez çarh-ı yârî ne-dâred
Ruhî gez havâdis-i gubârî ne-dâred
Nazar-ı der gülistân âfâk kerdem
Gülî nîst dervey ki hârî ne dâred
Be- kerd harâbât-ı gîfî devîdem
Serî nîst kâ'ncâ humârî ne dâred
Be- sabret ne- gerder cihân tâ bi-bînî
Ki mülk-i cihân i'tibârî ne- dâred**

Bu dünyâ pür meşakkat ve elemde ki esbâb-ı gam-ı ferâhımdır. Devâm-ı sürûr ve bekâ-yı huzûr mülâhazasın eylemek bir nuhbe-i kabîhatü'l-manzaradan mürüvvet ve şefkat ricâsın eylemekdir. Kâbîn-i mihr-i eziyyet âyîniyle kişi şifa-i vücûdını muhît eylemek mir'ât-ı selîtai kendüye musallat eylemekdir.

Nazm :

Âsûdegî me-cûy ki kes râ bé-zîr-i çerh

Esbâb-ı in murâd ferâhem ne- yâmede est

Ez mevc-i gâm-ı necât kesî râst ki âmed ü henüz

Berr şatt gûn ve furza-i âlem ne-yâmede est

Müteelim-i mütemmile vâcibdir ki rişte-i sûret-i hâlde vâkı-i olan kesret-i melâli dest-i zacret ta'kîd itmeyüp ser- engüşt-i fikret ve ibretle mahall ide. Tâ ki kendünün vücûdî şehri ni muhît olan sûr-i elem sûre-i "Elem neşrah"⁶³ birle meftûh olup anın vech-i meşrûh üzre meftûh olması mûcib-i inşirâh-ı hâtır ola.

Beyt:

İzâ ezâkat bi ke'd-dünyâ fe fekkertüm fi elem neşrah.

Fe-usrin ba'de yüsreyni izâ fekkertehû fe'frah

117

Nazm:

Me-kün zi gussa şikâyet ki dertarîk-ı taleb

Be-râhatı ne-resed ân ki zahmefî ne-keşîd

Lâ-cerem Hazret-i Şehriyârın semend-i azîmeti tâziyâne-i himmeti mu'âvenetiyle tayy-i menâzil ve kat-'ı merâhil idüp mevki-fı ma'hûde ki mahall-i tevakkufdı. İrişdikde bir zamân durıp inân keş oldu. Kendü askerinin bölük bölük cümlesine ismarladı ki aslû kimseye tecâvüz ve ta'arruz eylemeyeler. Tâ ki Hazret-i Hudâvendigâr cânibinden Hazret-i Şehriyârın tesellî-i hâtır-ı şerîfî-çün fikr-i mâl ve tedârik-i ahvâl her neyse zuhûra gele zemîn ü zamânın dîde-i ümîdi nigerândi ki Hudâvendigârın ebr-i dîde-i merhameti bârân-ı eşk-i nedâmetle gönli sahîfesinde kadîmü'llâh isâbet-i dest gâhi mecmû-'ı halâyıkın riyâz-ı âmâlinde vâkı' olan şükûfe-i murâdât-ı şükûfte ve handân eyleye. Bu cânibde Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kâr dest-i edeble inân-ı ihtiyârın muhkem tûtup "inne li-sâhibi'l-hakkı mekâlün" ki hadîs-i

nebevî ve kelâm-ı mustafavîdir. Kendüye hasb ü hâl vâkı' olmagla makâm-ı i'tizârda bu nazmın müeddâsını dilinde tekrâr eylerdi.

Nazm :

Me-kün derîn çemenem serzeniş be-hod-rûyî

Çünân ki pervereşem mî-dehed mî- rûyem

118

Ammâ ol tarafda Hudâvendigârın hıdmetinde olmagla sûret-i izzetde olan erbâb-ı zillet ve ehl-i nikbet müfsidler bir yere cem' olup ittifâkla Hudâvendigâra varup didiler ki Şeh-zâde Hazretleri ümîd-i merhametle mevkıf-ı istirâhatda gaflete varup pâ-yı tevakkufın kendüye çekmişdir. Kat'â Hudâvendigâr cânibinden muhârebeye ve mukâteleye cür'et ve ikdâm olunmağa ihtimâl komamışdır. Gerekdir ki hâliyen fırsat eldeyken cenge mübâşeret olup Hudâvendigâr tarafından askere istimâletler idevüz. Ol bâbda her biri mücidd olalar. İsti'câl tarîkıyla gelmişlerdir. Cümlesi zebûn ve bî-mecâldir. Aslâ mahall-i tevakkuf degildir. Şöyle ki bir zamân te'hîr olına. Sûy-i tedbîrle saltanat elden gitmek mukarrerdir. Anlardan bu sözi işidicek Hazret-i Şehriyâra müte'allik olan gayret-i mehabbet-i cibillîsi sebebiyle ol sâhib-i ağrâz müfsidler kelâmından i'râz eyledi. Bu hâli göricek cümlesi bir yerden hucûm idüp itdiler ki devletlü Hudâvendigâr bu def'a eger muhârebeye ikdâm olunmayup cengden ferâgat olına. Arz-ı saltanata noksân ve Sultân Ahmed Hazretlerine hırmân müte'ayyendir. Bu vechile anların mücidd olmasının göricek gerçi ihtiyârı ellerine virdi. Ammâ ol kördiller kendü

119

nûr-dâdesine kasd ettiklerine be-gâyet dil-teng olup hakk sübhânehü ve te'âlâ hatarlardan saklaya deyü sihâm-ı kazâ ve kadere dü'âya götürilmiş mübârek ellerin siper idindi. Bu cânibde cenge mübâşir olan ehl-i fesâd "**hazele hümul'lâhü ilâ yevmi'l-mî'âd**" cânib-i Hudâvendigârdan muhârebe ve mukâteleye emr vârid oldı

deyü ümerâya istimâletler eylediler. Kırk bin mikdârı asker bir yerden hucûm idüp bâd-ı sarsar-ı kahırla deryâ gibi cûşa geldi. Hazret-i Şehriyâr-ı kûh-ı vakâr ol âfitâb-ı saltanat-medâr atası Hudâvendigârın âsâr-ı envâr-ı mekrümet ve ihsânına mazhar vâkı' olmak ricâsında iken nazar itdi. Gördi ki ol asker sehâb-ı muzlim gibi yerinden kopup kendüyle ol hûrşîd-i saltanatın mâ-beynine hâyil oldı. Hazret-i Şehriyâr her nice ki askerini cengden men' eylemek kasd eyledi. Âteş-i harb ve kıtâl bir vechile iştigâl-pezîr olmuşdı ki âstîn-i teskîn ile müntafî olmaga kâbiliyetden geçmişdi. **"Nâ-çâr el-bâdî ezlim ve't-tâbi'u lehû eslem"** ki meşhûr ve sellemdir. Zikr olan tarîk-ı isimle teveccüh idüp dükeli umûrın hakka tefvîz eyledi. Ol husrev-i mesned nişîn-i makâm-ı izz ve temkîde muhkem turup sâbit kadem oldı.

Nazm :

Mâ çü dâdîm dil ü dîde be-tufân-ı belâ

120

Gûyyâ seyl-i gamm ü hâne zibînâ be-ber

Çün iki cânibden leşker birbirine mukâbil olup ittikâ-i saffeyn vâkı' oldı. **"merace'l-bahreyni yeltekiyân"**⁶⁴ ayân olup mevc aşûb ü belâ evc-i felege çıkdı. Sît ü sadâ-yı darb ve harble şark ve garb mütezil olup girîv- na'ra ve bâng-i kûs ile kevn ü mekân serâsime oldı. Tedâî-i gürz ü gûpâle mültezim olmayan güllerün tîg-ı âbdâr hükm-i kâtı'la husûmetin fasl eyleyüp vesîka-i ömrini hûn ile müseccel eylerdi. Mâliki âcâle redd-i vedîâ-i nakd-i hayât olduğına mahkeme-i mu'addele-i kazâ ve kâderde bi beyyineye ihtiyâc yoğdı. Esvâk-ı dâru'n-nasr kâr-zârda nukûd-ı ömr-i girân-mâyelerin bâb-ı isrâf ve tebzîrde taksîr eylemeyüp bir vechile harc eylediler ki mesned nişîn-i kazâ ve kader her birinin iflâsına hükm itmekle te'âmül-i nâsdan el çeküp şâh-râh **"el-müflisü fi emâni'llâhi"** tarîkına teveccüh göstermişlerdi. Mübârizlerin ellerinde ki şemşîr halkın mezâri-'ı âmâlin biçmeğe dâs-ı eceldi.

Meydân-ı kâr-zârda her nîze-i cân-güzâr eline hınnâ yakup eceli gelene merhabâ dirdi. Kej zi kejân-ı kazâ-i mübremde ki muhârebe ehlinin başlarında ömr-i ser- nebestdi. Sehm-i sâyib-i erbâb-ı mesâyibe kemânın

121

kabza-i tasarrufından halâs olduğu gibi "**eynamâ tekûnû yüdrikkümü'l-mevt**"⁶⁵ zımında olan musîbet haberin teblîğ eylerdi. Gâyet-i ıztırârından tarîk-ı firâra sâlik olmak fikrinde olanların gûş-ı hûşına surûş-ı gaybdan "**inne'l-mevte'l-lezî te-firrûne (minhü) fe innehû mülâkiküm**"⁶⁶ âyeti mütezammın olduğu haber-i ye's irişüp râh-ı halâs mesdûd olurdu. Merd-i dilâverlerin gönlinde âteş-i gazab ile mülteheb olmuşdu ki meydân-ı kâr-zârda fîg-ı âteş-bârla müşte'ıl olan nâyire-i harbin "**bi-şerarin ke'l-kasri ke ennehû cimâletün sufrun**"⁶⁷ hasb-i hâli vâkı' olmuşdu. Bî-çârelerin dûd-ı dilinden cihân yüzi kebûd olup erenlerin kejd-i haylinden felegün yüzi kararup âlem gözine teng ü târ olmuşdu.

Nazm :

Zisitem sûtûr ânhâ savn ne-verd

Pür ez kerd şüd kümbed-i lâciverd

Ser-i fîğ ber-evc-i gerdûn resîd

Hûy-ı bâd-pâyân be-ceyhûn resîd

Kemândârların şihâb-ı musîbet peyâmı havfinden nesr-i tâyir-i sipihr fî'l-vâkı' sî- mürğ-ı kulle-i kâfın zîr-i bâlini girizgâh idinmişdi. Kebûter-i çarh-ı âsumân ol bîmden melâike-i üli-ecniha arş-ı âşiyâna ilticâ itmişdi.

Nazm :

Ve inne'n-nufûse min hecri'n-nibâli

Ve târa's-sehmü min tarabi'l-kitâli

Peykân-ı zehr nâk cübbe ve cûşının cânına te'sîr ittikçe gussadan yakasın

çâk idüp kendüyi helâk eylerdi. Zırhın gönlinde ki girih- melâli ve ukde-i eşkâli tir-i sâhib-i tedbîr gerçi bir işâret-i engüştle hall eylerdi. Ammâ zırhın sînesinde yüz yerde şikâf vâkı' olurdu. Bu hâlete zırh-ı pür- girih hezâr dîde-i sitem dîdeyle nigerân olup kalmışdı.

Nazm :

**Fürûr-ı baht-ı peykân zehr-i âb-dâr
Çü bârân zi kavs-ı kuzah der-bahâr
Şepâşâp-ı peykân cûşen-şikâf
Zırh râ der-âvürd be-haşr-i benâf
Şüd ez sehm-i peykân zümbûr nîş
Zırh-ı bâd-ı va'd-i dîde-hayrân hîş**

Bir azîm ceng ü cidâl ve bir muhkem harb ü kıtâl oldu ki çây- kisvâr-ı meydân âsumân-ı tevsen ablak-ı hunk-i melvâne süvar olaldan anun mânendi muhârebe ve mukâtele görmemişdi. Cânibinden vâkı' olan keştelerle dest ü sahrâ- püşteler oldu.

Nazm :

**Fenâ hamle âvürd hem-çûn peleng
Ecel-i bâzda dehân çün neheng
Zi ser güşte efgende berr kûh ü deşt
Cihân güft bes kün ki ez hadd güzeşt**

Ammâ hafaza-i melâike-i kirâm "Fallahü hayrun hâfızâ"⁶⁸ âyeti nüshasın hırz-ı mân çün ta'vîz eyleyüp ol Şehriyâr-ı civân bahtın bâzû-yı sa'âdetine bağlanmışdı.

Nazm :

E'âzeke min şerri'l-havâdisi fi'd-dünyâ

Hirâsetü lütfi'llâhi mâ tale'aş- şemsü.

Çün vikâyet-i nefsi şerîfi-çün "vallahü ye'simüke mine'n-nâs"⁶⁹ âyetine hüsn-i i'tikâdi kendüye siper idinmişdi. Ol tûfân-ı havâdis-i bî-pâyânda vâkı' olan nevâzi-i fîğ ü fîr ü sinân katarât-ı bârân gibi riyâz-ı hâtır-ı cennet me'serine mûcib-i terâdet olup dâyimâ gül gibi hurrem ve handândı.

Nazm :

İzâ ecra'l-kazâe aleyke hatben

Fe-tıb nefsen bimâ fe-ale'l-kazâü

Ve küllü şedîdetin fe-lehâ infirâcü

Ve küllü beliyetin felehâ inkızâü

Ve uz bi'llâhi yekfike külle şerrin

Fe inne'l-lâhe yef'alü mâ yeşâü

Vüfûr-ı merdânlikle ve mezîd-i şecâ'at yegânelikle aksâ-yı murâdı oldu ki meydân-ı muhârebede vâkı' olan mesâlik-i pür- mehâliki tetebbü' idüp ol kadar sa'y-i belîğ eyleye ki Hudâvendigârın huzûr-ı şerîfine mûsıl olan tarîki ele getüre. Zîrâ çün ki câdde-i müstekîme-i "sılatü'l-erhâm-ı tezîdü'l-'ömri" hüsn-i rızâyıla meslûk olmak müyesser olmadı. Bâri bu esnâ-i dâr gîrde sa'âdet tâli'ı reh-nümûn olup meclis-i hümayûna hâh nâ-hâh varup vâsıl olmagla nihâyet maksûd hâsıl ola. Tâ ki Hudâvendigârın şeref-i huzûr-ı birle müstes'id olıcak kemâl-i itâ'at ve inkıyâdın müşâhedât-ı aynı menzilesine tenzîl idüp fermân-ı kazâ cereyânına bir

vechile hüsn-i telakkî arz eyleye ki sadâkat ve ihlâsı subûti beyyineye ihtiyâcdan müstağnî ola. Ve Hazret-i Hudâvendigâr ki bunca salâh ve zühdle rûzgâr geçürüp salâha-i evkâtı iddihâr-ı zehâyir rizâü'llâh(a) masrûfken âhir ömrinde bir kaç

müfsidlerün söziyle bilâ-sebeb sefk-i dimâye mübâşir olmasın men' eyleye. Ve bunca müslümânların vikâyet-i nefsleri-çün kendü vücûd-ı azîzini varup Hudâvendigârın huzûrında bezl eyleye

Nazm :

Muhtâc-i gıssa nîst keret kasd-ı cân mâst

Çün ruht-ı ez ân tüst ki yağmâ çi hâcetest

Ammâ çün âteş-i harb ü kıtâl iştigâl- pezîr olup turuk-ı tedârük-i alıvâl tamâm münsed olmuşdı. Zikr olan me'mûl husûle mûsıl olmagla avâyık-ı sûret i hâl mâni' oldu. Ol fırka-i gümrâh "ve yesuddüne an sebîli'llâhi"⁷⁰ yolına bir vechile sâlik olmuşlardı ki tarîk-ı muhâbâ ve sulh ve salâha mecâl emr-i muhâldi. Lâ-cerem Hazret-i Şehriyâr hulûs-i niyyetle ve safâ-yı taviyyetle Hazret-i Hudâvendigârdan re'fet ve şefkat ricâsın itmekde iken dâm-ı belâya bir vechile ibtilâ vâkı' olıcak mübârek hâtırına bu gelmişdi ki

Nazm :

125

Merhem-i çû nemî-nihî me-zen zahm-ı âhar

Çün dost neî me-bâş düşmen-i bârî

Bi'l-cümle gördi ki çarh-ı gaddâr gerdûn-i dûn hezâr mekr ve efsûnla kendüyi meyân-ı ma'rekeye salup kuvvet-i tâli' kenâr-ı felege virmez. Atası Hazret-i Hudâvendigâr cânibinde vüfûr-ı merhamet ber-kemâl ve müsâ'ade-i baht ü ikbâl muhâl-i lisân-ı fasîhu'l-beyânına mecârî ahvâlerinden bu nazmın zikri câri oldu.

Nazm :

Men çûn ziyem derîn-câ eymin zi-her belâyî

Sad düşmenest ü yek dost o neyzenî vü nâyî

Etrâfına nîkâh itdi gördi ki ol kendü yolında cân ve baş oynamaga birbirinden seb-

kat eyleyen etrâk-ı ewel hamleden bîm-i helâkla raht-ı vücûdî nâ- pâkini yüklenüp kaçmış. Anların yerine e'dâ gelüp ol mâh-ı saltanat- penâhı hâle -vârihâta eylemiş hamiyet kemerin meyânında muhkem kuşanup gayret kılıcın hamâyil-vâr bâzû-yı iktidârına dakının merdâne yigitlerden bir kaç nefer kimesne kalmış. Ol yegânele ki kadîmü'l-eyyâmdan mahles-i hizmetkârlardan her birinin sînesi gencînesinde nakd-i hayâtı bir bunun gibi gün-çün mahfûzdı. Fursat ellerine girdiği gibi zikr olan nukûdî mesârîfine sarf eylemekde cümlesi bî-ihyâr olmuşlar. Ol gayret ve âr libâsını kendülere disâr ve şî'âr idinen dilâverler sermâye-i hayâtların Hazret-i

126

Şehriyâr-ı Nâm-dârın yolında hâk itmek için kîse-i tenlerin yer yer câ itmişler. Ol bezm-i belâda bu beytin müeddâsıyla mübâhât eylerler.

Bî-zahm fig-ı aşk zi âlem nem-î rûyem.

Bîrûn şüden zi ma'reke bî- zahm ârmâst.

Hazret-i Şehriyâr ol bir nice bed- fi'âl şûmın tahrîkiyle Hudâvendigârın bu vechile hucûmın göricek hâtırına gerü fütûr gelüp âyine-i zamîr-i münîrine bu beytin sûret-i ma'nâsı mün'akis oldu.

Nazm :

Tedbîr çîst cüz pür endâht ki hasm

Sengî be-dest dâred ü mâ âb- kîne-i dâm

Dâm-ı mekr ve tezvîrden tâyir-i hâtırları remîde olıcak dest-i istiğfârla inân- keş oldu. Çün gördi ki deryâ-yı fitne ve âşûb ile mütemevvic olmuş ki mevc-i hâdle evc-i felege çıkmış felek-i vücûd-ı pür-cûdını ol girdâb-ı belâdan kenâr-ı selâmete çıkarmak tedârükindeyken mehebbi inâyet-i hakdan **"ve ersele'r - riyâha mübeşşiran beyne - yedeyü rahmetih"**⁷¹ sayımı mütenessim olup sünnet-i seniyye-i **"el-firâru mimmâ lâ yutâku min süneni'l-mürselîn"** birle mütesennin olmağı farz ve vâcib bildi. **"Asâ**

rabbî en yehdiyyenî sevâe's-sebîl"⁷² tereccîsi elin dergâh-ı rabb-ı celîle getürdüp
meferri sâlik-i râh "Fe firrû ile'llâhî"⁷³ cânibine

127

teveccüh gösterdi.

Nazm :

Ey dil-i bi-yâ ki mâ be-penâh-ı Hüdâ revîm

Zi ânçi âsîn kûteh ü dest dırâz kerd

Meyân-ı garg-âb-ı girdâb-ı belâdan taşra çıkdı. El-hamdü li'llâhi 'ale's-sıhhati ve's-
selâmeti deyüp mübârek ellerin yüze sürdi. Ve Hazreti bî-niyâz ve bende- nüvâze
şükr eyledi.

Nazm :

Ânrâ ki Hudâ nigâh dâred

Ver seng zi âsumân be-bâred

Hâşâ ki be-dûr resed gezendî

Ve âşüfte şevved zi nâ-yı pesendî

Çün Hazret-i Şehriyâr kendüye vâkı' olan ihtiyâl ve firîbin firâr ve neşîbden halâs
olup sahrâ-yı selâmete yetişdi. Zimâm-ı sabr ve ârâmını çeküp âlem-i tefekküre
müteveccih oldı. Gördi ki diyâr-ı server- âbâd şevket ve saltanattan be-gâyet be'îd
düşüp cemî' ühüb ve haşmet bâ-bedîd olmuş sürûr- hâne-i hâtır-ı behcet- me'seri
harâbe- müşrif olup ca'd-ı harâbe nişîn gurâbü'l-beyn ve azâb-ı elbîn meşakkat ve
elem-i nüzhet gâh-ı serâ-büstân-ı saltanatı neşîmen idinmege azm eylemiş. Fî'l-hâl
şehbâz-ı bülend-i pervâz-ı himmeti ki sâyid-i şikâr-ı devlitdir. Cilveye âğâz idüp yâl
ve bâl arz idicek cümlesi şikeste-bâl ve bî mecâl olup etrâfa târumâr oldı.

Nazm :

Çün himmeti bâzı ide pervâz

Sîmurga sinek dimez o şehbâz

128

Halvetsarâ-yı hâtırından serâ-perde-i ye's ü hırmân getirilüp şâhid-i izz ve ikbâl-
arz-ı cemâl itdi. Çün dâmen hulûs-ı niyyetini hâr-u ta'allukdan ve avâyıkdan çeküp
âstîn-i tecerrüdi ve tezeyyüdi dest-i ta'rif-e cem'ıyyet ve tekessürden halâs ey-
lemişdi. **"İz câe rabbehû bi-kalbin selîmin"** tarîk-ı müstekîmine sâlik olıcak vâridât-ı
ilâhî tehniye-i devletimden istikbâle gelüp mebâdî-i âlîden mevârid-i hâtır-ı devlet
me'serine beşâret ve sürûr haberleri mütevârid oldı.

Nazm :

Besâ rahne ki muhkem-bahâst

Besâ endûh ki der-vey hurrem-bahâst

Besâ guffî ki bendeş nâ-bedîdest

Çü vâ bînî ne hâst ân kilîdest

levh-i zamîr-i münîrî çün nukûş-ı perâkendeden sâde olmuşdi. Erkâm-ı sa'âdet-
encâmı fuyûz-ı nâ-mütenâhî birle merkûm oldı.

Nazm :

Hâtırat key rakkam feyz pezîred heyhât

Meger ez nakş perâkend varak sâde küni

Çün safha-i hâtırında mektûb olan âyet-i beşâret-i gâyet **"vemâ sabruke illâ bi'l-
lâh"**⁷⁴ dîde-i hakîkat dîdesine nazargâh vâkı' olmuşdi. Zikr olan emre itâ'ati vâcib
bilüp **"velâ tehzen aleyhim velâ tekü fi zaykın mimmâ yemkürün"**⁷⁵ âyetinin
mazmûn-ı meserret kemmûniyle tesellî-i küllî geldi. Zimâm-ı sabr ve ârâmını dest-i

129

İ'tisâmında muhkem göricek **"fe kün li-hâzâ'l-emri bi-'l-mirsâd ve terakkubi evvelü'n-nahli ve âhiru's-sâd "** ma'nâsı hâtır-ı hatîr-i ilhâm pezîrine âlem-i gaybdan mülhem oldu.

Nazm :

Eger mühlet-i yâft hasmî mübîn

"Ve ümlî lehüm inne keydî mefîn"⁷⁶

Ol yerden inân-ı teveccühin karadeniz cânibine munsarîf itdi. Bir zamân girdüğünden sonra bir câyigâha varup devlet ve ikbâl ile bir lahza karâr eyledi. Çün ol mâh-ı sa'âdet menzil-i makâm-ı mahmûda varup sûret-i ârâm göstermişdi. Etrâfdan sitâre-vâr sipâh ve asker zâhir olup pervâne-misâl ol şem-'ı saltanat ve iclâlin yanına cem'ı oldılar. **"Fe bimâ rahmetin mina'llâhi linte lehüm"⁷⁷** manzarasından nazar-ı re'fet ve merhametle nigâh idüp hüsn-i iltifât-ı pâdişâhı birle hâtırların ele aldı.

Nazm :

Âb dâni ki çerâ çüb fûrûmî neberd

Hayfeş âyed zi fûrû bürden perverde-i hîş

Sevâkin-i mele-i e'lâdan **"ve lev kunte fazzan ğalîza'l-galbi le'n-fezzû min havlik"⁷⁸** âyetinin beşâret-nâmları gelüp Hazret-i Şehriyâra sebep-i cem'ıyyet-i hâtir vâki' oldu. Ol gece **"veşâvirhüm fi'l-emri"⁷⁹** zımında olan emr-i vâcibü'l-inkiyâda itâ'at idüp hâzır olan ümerâ ile kur'a-i müşâvere ki kible-i nümâ-yı havâtir sâhib-i ma'âkıldır.

130

Nâyib-i menâb-ı tahrîr itdiler.

Nazm :

İzâ belağa'r-re'yü'l-meşverete feste'in

Yüczimü nesîhun ev nesîhuhû câzimün

Velâ- tec'ali'ş-şûrâ aleyke gızâzaten

Ferîşü'l-kuvâ fi kuvvetin li'l-kavâdimi

Sehergâh-ı "**fe izâ azemte fetevekkel alâ'llâhi**"⁸⁰ ma'nâsı mûcebince Allâh(a) te-vekkül ve rasûlin rûhına tevessül idüp bir nice menzil gıtdiler. Âhir sâhil-i deryâ-ya irişüp Hazret-i Şehriyârın sefâyin-i nusret-mevâtını oldugı makâma varup karâr eylediler. Müteferrik olan askerden iki üç bin mikdarı asker cem' oldı. Ol âfitâb-ı saltanat-medârın zıll-i himâyetine ilticâ iden ümerâdan ba'zı kimesneler re'âyâdan mütemevvil kişilerin emvâlinden def-'ı zarûret mikdârı esbâb almaga her nice ki ikdâmlar eylediler. Zikr olan re'âyânın zehârif-i emvâl-i nâ-pâkiyle kendünün dâmen-i ismetini hâr ve hâşâk itmege kat'â rızâ virmedi.

Nazm :

Yek sahîfe-i zinâm-ı nîk türâ

Bihter ez sad hazîne-i güherest

Rûmili Beglerinden bir dilâveri ser-asger idüp cânib-i kurâdan Kefe diyârına gönderdi. Kendü sa'âdet ve ikbâlle bir sefîne-i kadr-i bâd bân ve kazâ cereyâna süvâr oldı. Zikr olan fülk-i felek-sîmâ muhît-i Eflâkden serî'ul-intikâldi.

131

zevrak-ı vücûd bahr-i imkânda cârî olaldan akl-ı beşer ki şinâver-i deryâ-yı kazâ ve kaderdir nazîrîn tasavvur itmek muhâldi.

Nazm :

Çist ân tayyâr kez sür'at çû bâd-ı sarsarest

Anberîn dünbâl ü müşkîn bâl ü sîmten şöhrest

Tarfe-i tayyârî ki ez minkâr-ı lü'lü'-bâr-ı o
Sahn-i sahrâ-yı zeberced pür zidürr ü gevherest
Enderîn pîrûze-gûn sahrâ-yı sî mâb-ı cibâl
Gâh bîl-i kûh-peyker ki hurûşân ejderest
Üştür-i ser-mest ü kef-i zen pâ-yı-kûb reh ne-verd
Pîl saf-ı dâredmân ü saf-ı sikâf ü sad ferdest
Hey'ât-ı o sûret-i şem' velâkin râ şâhidest
Nüsha- i o âyet-i "nûn ve'l-Kalem-" râ mastarest
Geh çû zülf-i dilberân dûd-ı siyeh ber rû-yı o
Geh çi gîsû-yı bütân ebr-i müselsel peykerest
Gâh hem-çûn câmeyân-ı meftûl-i perçem der kafâst
Gâh hem-çûn müfredân-ı tâc-ı kalender ber-rest
Hem - çû abdâlest veyâ evtâd bâşed âşinâ
Hem - çû aktâbest ü ğavs ür hümâ-yı ma'berest
Süfîi perhîz kârest ü vilâyet-sîretest
Sâlik-i sâhib derûnest ü riyâzet perverest
Pehlevâneş be-yek ne-tüvân şümürd zi der-tenes
Zân ki sevdâyî-mizâcest ü siyâh ü lâgarest
Şahs-ı bî-cânest ü cân şahshâ râ me'menest
Cism-i bî-rûhest ü rûh cismhârâ mahzarest
Der mekân-ı isti'ânet hırz-i ber-ta'vîz-i ost
Der zamân-ı istigânes hızb-i bahreş ez perest
Tahte-i Nûhast yâ taht-ı Süleymân kez şeref
Zikr-i "Bismillâhi mecrâhâ" be-deryâ rehberest

Zevrak-ı mâhest yâ fülk-i felek fersâ-yı şâh
 Keş sa'âdet bâd-bâneş izz ü devletlengerest
 Şehriyâr-ı bahrü berr Sultân Selîm-i tâc-ver
 Hüsrev-i âdil dil ü Hâkân-ı İskender derest

"Lâ zâlet sefâyînü âmâlihî vâsileten ilâ sevâhîli'l-husûli ve işrâfete kudûmihî büşrâ bi- vusûl-i külli mes'ûlin ve husûlü külli me'mûlin" hak sübnânehû ve te'âlânün me'men-i rızâsına ilticâ itmişdi. Deryâ-yı bî-sâhil himmetindeki sefîne-i azîmeti ki niyyet-i hâlisâ ile meşhûndı. Tünd-i bâd-ı havâtırdan her zamân masûndı. Lâ-cerem "Fe enceynâhü ve ashâbe's-sefîneti"⁸¹ mütezammın olduğu haber-i beşâret eser-i sîne-i pür sekînesine sebep-i inşirâh ve mevâcib-i ferâh olmagla "lâ tehaf necevte mine'l-kavmi'z-zâlimîn"⁸² mefhûmının mülâhazası bâ'ıs-i izz ve temkîn oldu.

Nazm :

Nâ-ümîd ez leb ü kenâr me-bâş
 Ez çi ender meyân-ı gark-âbî

Nihâl-i bâğ ve devlet ve ikbâl semere-i şecere-i saltanat ve iclâl hulâsa-i selâfîn-i güzîde havâkîn-i Âli Osmân bülend-i himmet ve bisyârdân "seele'l-mahsûsı bi-inâyeti'l-meliki'l-müte'âl oğlı Sultân Süleymân edâme'llâhü devletehû fi külli zamânin ve ân" Kefe vilâyetinde ki sa'âdetle mütemekkin olup 'adl ve siyâseti ehl-i vilâyete mucib-i emn ve refâhiyyet olmuşdi. Hazret-i Şehriyâr-i Nâm-dâr inân-ı ihtiyârın ol

cânibe munsarif kıldı. Ol kevkeb-i sipihr-i saltanat ne yerden tulû' eylediyse gerü ol tarafa rucû' itdi. Ammâ keyfiyyet-i harekât-ı kevâkib-i seyyâre vukûfı olan ehl-i idrâke ahvâl-i ecrâm-ı besîta ve eflâk-i zamîr-i münîrlere münkeşifdir. Ol necm-i

hidâyetin âsumân-ı hılâfette müstekîmü't-tulû' olacağını ma'lûm idinmişlerdi. "Ve lî'n-necmi ba'der-rücû'ı istikâmetün ve's-şemsü ba'del-gurûbi tulû'un" zikr-i gûş-ı bî-fâide-i Hazret-i Hudâvendigâr der- Hakk-ı Sultân Ahmed

VE TEVECCÜH-İ O BER-CÂİ SALTANAT Bİ-CÂNİB-İ DÂRÜ'L-HİLÂFETİ

KOSTANTİNİYYE

Ve bâz-ı be- nevmîdî teveccüh kerdin-i o be-diyâr-ı Karaman ve zikr-i tetimme- ân Hazret-i Hudâvendigâr kendünün çehre-i ahvâlini beşâşet-i nusret ve zaferle küşâde göricek eyle tasavvur itdi ki binâ-i saltanatı müşeyyed ve mefînü'l-bünyânı ve tâli-'ı devleti mümeħhed ve kaviyyü'l-erkândır. Gerçi ol hinde hüsn-i tâli'ı sa'âdete karîn idi. Ammâ âsâr-ı devlet ve ikbâli ve meâsir-i azemet ve iclâli mülâhaza itdüğü mu-kaddime hâtîme-i devleti vâkı' olmuşdı.

Şi'r :

Alâ ennehe'l-eyyâmü şettâ turûfihâ

Yüzillü uzeyzen ve yüizzü zelifen.

Kendünün mecmû'ı kapısı kulları Hazret-i Şehriyârın hakkında kusûr-ı re'fet

134

ve şefkatin göricek be-gâyet münkesir olmuşlardı. Zîrâ ol Şehriyâr-ı güzînin mesned-i izz ve sa'âdette izz ü temkîn ayne'l-yakîn ma'lûm idinmişlerdi. Cümlesinin i'timâdı oldu ki eger irâdetü'llâh nizâm-ı âleme müte'allik olmuş ola. Gerekdir ki Hazret-i Şehriyâr ma'delet-şi'âr dâyimâ husûl-i merâmla Kâm-kâr ola. Bu vechile rûzgâr-ı si-temkârın mekr ve kadrin göricek be-gâyet melûl olmuşlardı. Anı tasavvur itmemişlerdi ki zer gir-i takdîr-i beter hâlis vücûd-ı pür cûdını mahalli tecribeye urmağla mesâsı mess-i ahlâk-ı reddiyeden biri idüğü âlemin ma'lûmı olup kadr-i saltanatı gündün güne sa'âdete makrûn olmagla rûz-ı efzûn olmuşdı. Zîrâ bir pâdişâh-ı

saltanat dest-gâh ki kendünün vücûd-ı şefîni ihyâ-i dîn-i muhammedi ve takvîyet-i millet-i Ahmedi kaskına bezl eyleyüp câdde-i şer-'ı nebevîde eyle sâbit- kadem ola ki avâsîf-ı sarsar-ı kahr-ı belâdan yüz çevirmeye lâyıf-ı serîr-i saltanat ve sezâvâr-ı tâc-ı izzet idügi mahall-i tevakkuf degildir. Bir sâhib-i izz ü temkînin ki meydân-ı ma'rekede dükeli esbâb-ı şevketi ve raht-ı haşmeti nâyire-i harble helâk oldıktan sonra inân nazarın savb-ı tehettükden sarf idüp "**len yüsîbenâ illâ mâ**

135

ketebe'llâhü lenâ"⁸³ muhabbetini elde temessük idene zâhirdir ki cemî-'ı makâsîd-ı dünyevî ve uhrevîsi hâsıl ve aksâ-yı murâdâtına vâsıldır. Gûyâ imâret-i hâtır-ı ferhunde- meâsiri vîrân olup gönli perîşân olduğına hikmet-i ilâhi mahzân künc-i saltanata mahall-i kâbil olması ecli-çündür. Ve âyîne-i zamîr-i münîri münkesir olmasına sebep-i zâhiri şâhid-i maksûdı cemâlin bir nice sûretle müşâhede itmek içündür. Bi'l-cümle Hazret-i Hudâvendigâr husûl-i merâmla hod-kâm olup vesâvis-i şevâgıldın hâtırın terfih itdikden sonra inân-ı azîmetini murâdı tarîkına tevcih itdi. Sultân Ahmedi kendü yerine pâdişâh eylemege tasmîm-i azm eyleyüp zikr olan maksûdın husûle mûsıl olmasına cezm eyledi. Ammâ zemîn ve zamân zebân-ı hâlle iderdi.

Nazm :

Hoş giriftend harîfân ser-i zülf-i sâkî

Ger felek şân be-güzared ki karârî gîred

Meşakket-i sefer fevz-i zafere karin olup mahrûse-i kostantiniyyeye varıcak kânun-ı sâbık üzre âyîn-i dîvân yerine gelüp cemî-'ı vüzerâ ve erkân meclis-i hümayûna cem' oldılar. Hudâvendigâr Hazretleri kadîmü'l-eyyâmdan maksûd idindügi ankâ-yı münâ-yı adem-i âşiyânı ki me'vâ-yı kâf-ı kazâ ve kaderde neşîmin

136

imtinâ'da mütemekkin idi. Dâm-ı terecciyile şikâre getürmek husûsını vüzerâyla müşâvere eyledi. Paşalardan ba'zı ki umûr-ı saltanat anun tedbîr ve re'yine müfевvazdı. Eyle vech gördi ki bu ma'nânın sûret-pezîr olması hâliyen dâyire-i imkândan hâricdir. Evvelâ lâzımdır ki Sultân Selîm Hazretleri vefk-ı hâtırınca ri'âyet olunup tamâm mütesellî ola. Andan sonra ol emr-i ma'hûdın husûle karîn olması âsândır. Ve eger şöyle ki anların hakkında vâkı' olan vücûd-ı tekassurât zeyl-i hüsn-i himâyet-i pâdişâhî birle pûşîde olmazdan evvel ol maslahata mübâşeret olına. Tahsîl-i muhâlâta esbâb sarf itmekle ta'tîl-i evkât kabîlinden olacağında şâyibe-i şübhe yokdır.

Nazm :

Ankâ şikâr kes ne- şevet dâm bâz-ı cenîn

Kâ'ncâ hemîşe bâd be -destest dâm râ

Sultân Selîm Hazretleri şimdiki hînde menzile-i husûmete tenzîl olınmışdır. Ve anunla mukâvemet hadd-i imtinâ'dadır. Eger bu husûsda ne'üzü bi'llâh tarîk-i cebre sâlik olavüz mecmû-'ı re'âyâ bizden i'râz idüp varup anun zill-i himâyetine ilticâ idecekleri mukarrerdir. Mukaddimân vâcibdir ki Sultân Ahmed Hazretlerine cânib-i Hudâvendigârdan

137

âdem varup bu emrin bir kaç gün terâhîde olması vücûhın beyân eyleye. Ve kendü devleti maslahatı-çün tertîp olınan mukaddimâtı fâtihâsından hâtimesine varınca huzûrında zikr eyleye. Ve kendülere Karaman vilâyeti ihsân olına. Ümîddir ki zikr olan ri'âyetle müteselli olup tünd-i bâd-ı fitne bir zamân sâkin ola. Gör ol muhâl endîşî ki gerd-i havâdisle cihân yüzi mecmû-'ı âlemin gözine tenk ü târ olmuşken kendünün mülk ve mâlına nice göz diküp kalmışdır. Teceddüd-i mülk sebeb-i helk olduğın bilüp nenün gibi mekr ve hîfleye ol tarîkı sedd-i itmege şürû' itmişdir.

Nazm :

Kej dünye çünân hâste şüd k'ân-râ

Bârân dü-sad sâle fûrû be-nişâned

Pâşâ-yı kejrânın sözi Hazret-i Hudâvendigâr yanında mihr-i kabûlde mütehayyiz olıcak kapu kullarından fî'l-hâl Sultân Ahmede âdem gönderildi. Zikr olan berîd-i sebük- pâ kalemi serî'u'l-kadem misâli tavâmîr-i sahârî ve cibâli tayy eyleyüp menzil-i maks ûda vâsıl oldu. Meclis-i şerîfle müstes'id olmaga ruhsat olıcak benân-ı beyânla nakd-i serâyirin mihrân götürüp huzûr-ı mevfûrû'l-hubûra arz eyledi. Ammâ şehzâdenin tîz- bâzâr-ı kabûlünde revâc bulmayup mihakk-i'tibârdan sâkıt

138

oldı. Haber ileten kişi şehzâdenin cebîninde ve kesr-i gazab kin müşâhede idicek dâm-ı intikâma giriftâr olmak vehmiyle mürg-ı hâtırı remîde oldu. Fî'l-hâl destûr alup eglenmeyüb gerü geldi. Hakikat-i hâl Hudâvendigârın izz ü huzûrına arz olıcak tamâm bildi ki îfâ-i ahd ve incâz-ı va'dden gayriyle oğlı Sultân Ahmed mütesellî olmak müyesser degildir. Çün kendünün dâhî kesret-i işgâli saltanattan başında derd-i seri olup icrâ-i ahkâm ve tenkîd-i umûr idmedügi mezâyıktan sudâ' gelmişdi. Tâc-ı hılâfeti Sultân Ahmede tefvîz eylemek tedârükünde olup Rûmili askerine icâzet virmedi. Havâsdan şol kimesneler ki Sultân Ahmede intisâb itmişlerdi. Hudâvendigârın ol cânibe vech-i meşrûh üzre meylin fehm idicek her biri mektûblar gönderüp dâru's-saltanata kostantıniyye cânibine gelmek tahrîk eylediler. Ve irsâl itdikleri mekâtibi "**le'alle'llâhü yühdüsü ba'de zâlike emran**"⁸⁴ habl-i mefîniyle muhkem bağlayup "**Asâ en yenfe'anâ**"⁸⁵ nakş-ı negîniyle mühürlediler. Ol ehl-i tezvîr "**seyüsîbühüm seyyiâti mâ mekerû**"⁸⁶ zımında olan zamir kendünün müte'allik olduğın fehm ve ol erbâb-ı tuğyân "**fe tûsbihû alâ mâ fe'altüm nâdimîn**"⁸⁷ mûcebince itdikleri işe peşîmân olıcakların

139

tasavvur eylememişlerdi. Bi'l-cümle çün Sultân Ahmedin yanında Hazret-i Hudâvendigârla mülâkât emr-i müsammem olup ol cânibe teveccühi mukarrerdi. Vârid olan mektûblarla ziyâde müekked olıcak bî tevakkuf İstanbul cânibine azm eyledi. Bir nice menzil gitdükten sonra der-i devlete âdem gönderüp dest-i bûse isfîzân eyledi.

Nazm

Rûzgârî be-ârzû-yı visâl mî-güzârem be-kâş

Ve yük ve mâl irsâl olınan âdem gelüp şehzâdenin mâ-hüve'l-murâdı Hazret-i Hudâvendigârın izz ve huzûrına arz olıcak kudûm-i sa'âdet rusûmından be-gâyet sâdmân ve hoş-hâl olup derûnı envâ-'ı surûrla mâl-â-mâl oldu.

Nazm :

Câe'l-beşîru mübeşşiran bi kudûmihî

Fe-müliet min kavli'l-beşîri sūrûran

Nazm :

Gerd-i bâd-ı fitne her dü cihân râ be-hem zened

Mâ vü çerâğ-ı çeşm ü reh-i intizâr dost

Bir nice müddetden sonra gelüp sâhıl-i deryâda mâl depesi dimekle ma'rûf yere nuzûl eyledi. Zikr olan mevzî'la dâru's-saltanatın mâ-beyni bir menzil yerdî. Ol menzile gelmekle şol kadar meserret ve behcet gelmişdi ki gûyâ künc-i saltanat zîr-i pâyende idi. Esbâb-ı sûrı tahsîl-i makâsıd-ı azîmede müessir ola sanurdi. Âlemi ma'nâya âlim degildi.

Nazm :

Gevher-i câm-i Cem ez kân-ı cihân-ı kerest

Tû temennâ zi dil- kûze girân mî - dârî

Fî'l-hâl atası Hazret-i Hudâvendigâra mühürlü mektûbla arz-ı hâl ve izhâr-ı melâl eyledi. Mektûb gelüp vâsıl olıcak. Hudâvendigâr Hazretleri bildiği Karaman sancığı teklîf olduğundan şehzâde nev'an rencîde-hâtır olmuş Hudâvendigârın kendüden i'râz itmesi sûretin fehm eylemiş. Lâ-cerem Hudâvendigâr Hazretleri kendü hatt-ı şerîfîyle mektûb gönderüp bu beytin mazmûn-ı hümayûnıyla şâfî cevâb buyurdu.

Nazm :

Men ân nîm ki dehem nakd-i dil be-her şûhî

Der hazîne be-mühr-i tû vü nişâne-i tûst

Mektûb-ı beşâret- mashûb gelüp vüsûl bulıcak câm-ı merâmını şerâb-ı safâyla memlû görüb ol râh-ı pür efrâhla cânı râhat oldu. Gerçi Hudâvendigâr Hazretleri oğlı Sultân Ahmede tamam rabt-ı kalb eylemişdi. Kemal-i meyl ve mehabbetinden ol devha-i bâğ-ı devletin havâlîsini tünd-i bâd-ı havâdisden sakınup üzerine bâd-ı zeyl esdügin istemezdi. Ammâ andelîb-i gülşen-i akl her dem bu beyitle müterennim idi.

Nazm :

Tarâvefî ne-dehed sa'y-i bâg-bân hergiz

Çû dest-i yâft be-etrâf-ı gülistân tû dey

Bi'l-cümle ol şâdıglıla cemî'-ı erkân-ı saltanat ve e'yân-ı memleket merâsim-i kudûm-i meserret-

rusûmi yerine getürmek için pîşkeşler ve bölükler ihzârına şurû' itdiler.

Nazm :

Yâ râkıde'l-leyli mesrûran bi evvelihî

İnne'l-havâdise kad yûtrikne eshâran

Hudâvendigâr Hazretleri ki serîr-i saltanatı Sultân Ahmede tefvîz itmişdi. Lâkin bu maslahatın tamâm olması çün kabûl-i âmme mevkûfdı. Cemî'-ı vüzerâyı yanına cem' idüp şâhid-i maksûdı ma'raz-ı husûlde cilveger olmasının tarîkin anlarıyla müşâvere eyledi. Zikr olan muhâl-endîşiler ile vech gördiler ki şehzâde sa'âdetle İstanbula geçüp el öpdüğinden sonra cemî'-ı Rûmili Begleri pâdişâhın izz-i huzûrına da'vet olına. Kendülerle olan ahd-i sâbık üzre devletlü Hudâvendigârın azîm seferi vardır. İnkâmet-i hıdmete hüsn-i itâ'atunuz varmıdır deyicek zâhirdir ki emr-i cihân-mutâ'a muhâlefet itmege mecâlleri olmayup sem'an ve tâ'aten diyeceklerdir. Kapu halkı hod bî-gümân müfî'-ı fermândır. Ol emr tamâm oldıktan sonra zâl-ı fertût hazîne ve mâlın mührin getürüp kayd-ı nikâhın talâk-ı itlâka tebdîl idicek cemî'-ı asker ki hubb-i hubb-i dünyâ anların mezâri'-ı âmâlinde memlûdür. Zikr olan acûzeyeye ayn-ı rızâyıla bakup cemâl-i zîbâ müşâhede itdikleri mu'ayyendir. Her biri kifâet-i kifâyet ve sadâk-ı

142

sıdk ile nikâhına rağbet idüp nakd-i hayâtlarını meselen mua'ccelen mihr-i misl verdikleri sâbit ve muhakkaktır.

Nazm :

Ve men nekeha'l-hasnâ-e lem yeğullihâ'l-mehre

Bu vechile cümlesine bezl-i mâl idicek zîr-i dest ve pâyimâl olacakları mukarrardır. Ba'dehû Sultân Ahmedi ser-asker idüp asâkir-i mansûre ile gerekdir ki Sultân Selîm üzerine müteveccih ola. Ve zevâl-i emr vefk-ı hâtırımızca tamâm oldıktan sonra matlûb hâsıdır. Ol fesâd-pîşe ve kûtâh- endîşeleri gör ki kendü nikbetleri mukaddimâtı tertîbinde se'y-i belîğ idüp müşâhede-i sûret-i hevli kıyâmete nice cân

virürler. "Etâ emru'llâhi felâ testâ'cilûh"⁸⁸ âyetinin nehyiyle mütecennib olmayub emr-i kıyâm-ı sâ'ate nice isti'câl ideriz. "Yevme lâ yenfe'u mâlûn velâ benûn. illâ mên eta'llâhe bi-kalbin selîmin"⁸⁹ âyetinin medlûlinden nice ğâfil olurlar. "Ve keyfe tûfhehu bâbûn li'l-merâmı ve kad süddet aleyhâ mine'l-eġfâli iktitâlün". Kendülerün semend-i nâ-pesend efkârına irhâ-i inân idüp meydân-ı hâtırlarında bir zâman cevelân itdükden sonra cümlesi ol gice bu re'y üzre mukarrer olup alâ's-sabâh deryâ yüzinde istikbâl itmek tedârikinde oldılar.

Nazm :

Ya râkiden fi leyli ğafletin intebih

143

Fe's-subhu esferu min verâ-i hıcâbih

Hengâmı şeb ki perde-i nilgûn çekilüp Sultân-ı câr- bâliş-i gerdûn-püster râhata varupistirâhat itmişdi. Behrâm-ı fîg-ı intikâm eline alup debîr-i utârid "ceffe'l-kalemü bimâ-hûve kâyinün" mûcebiyle amel itmişdi. Müşterinin kavse meylin göricek zühre çiğninden bıragup zühal hareketden kalmışdı. Benâtün-nâş kutb-i şimâl cânibini felege virmezdi. Ferkadân güyâ ki dîde-bân-ı âsumândı ki havâdis-i rûzgâra müterassıd ve nigerân olup gözin döküp kalmışdı.

Nazm :

Meh-i hokka süreyyâ be sıfat çûn mihre

Takdir-i müşa'bidî şüd çâbük-dest

Muhadderât sevâbi-i nitâk-ı felekü'l-bürûcda mâ verâ-i perde-i kühlîden şu'bed-bâzi felegi turıb temâşâ eylerdi ki zemîn ehline ne lü'bile arz-ı hüner idüp ne sûretle mahâret gösterecekdir. Meger kapu kullarından Yeniçeri bölüğü ki atebe-i Osmâniyenin eski hıdmetkârlarıdır. Gayret kuşığı meyânlarında kemer-i izzet ve hamiyet külâhı başlarında tâc-ı müfâharetdir. Her biri vilâyetin merd-i güzînî ve

dilâveri ve pîşe-i hamâsetin şîr-i şel gazanferidir.

Heme nihâde dil ender nişânhâ-yı hatar.

Her zamânda selâtin-i Âli Osmâna hakk-ı hıdmetleri sâbit ola gelmiştir. Hengâm

144

ve gârda her gazâda fîg-ı hûn-âşâmları ki fesân-ı intikâmla ser-fîzdir. Hûn rîz ol-
magla yüz aklıkları hâsıl ide gelmiştir. Elleriindeki harbelerin ki zehr-i kahrla
suvârlamıştır. Vakt-i muhârebede "Fe izâ (hiye) su'bânün mübîn"⁹⁰ âyeti sûreti
sîmâlarında zâhir ve mübeyyendir. Keff-i iktidârlarındaki fîg-ı âbdâr küffârın levh-ı
hâtırından çirk-i şirki mahv itmek-çün bir menî-'ı hûnbârdır. Kal'a cengine şurû'
olundığı vakit bürc ve bârû-yı dibinden kazmaga külüng-misâl dendân-ı tama'la ki
kasd eyleyeler. Sadâmât-ı top ve tûfengi letamât-ı üstâd-ı edîb-i müşfik menzilesinde
tutarlardı. Gülşen-i sînelerinde vâkı' olan zahm-ı peykân ve cerâhat-ı sinândan
meşâmm-ı cânları ol kadar râhat olurdın ki gûyâ istişâm-ı gonca ve istişâk-ı lâle-i
nu'mân itmişlerdi.

Nazm :

Kalîlû ihtilâfin bi'l-curûbi ve hevlîhâ

İzâ berikad tahte'l-ucâci harâbü

İze'htezze rumhun kâle rav'u sa'lebin

Ve in selle seyfün kâle zannü zübâbin

Gurûhî ne pür dil ki yek-pâre dil

Bi-nûşîde âhen ki âhen-kesel

Ol gice zikr olan gurûh bir yere cem' olup "el-müşâveretü huzvün mine'n-
nedâmeti ve emnün mine'l-melâmeti" kal'asına girüp tehassun itmişlerdi. Çün zikr
olan tâyifenin

145

bir bölüğü Kızılbaş seferinde Sultân Ahmedin alât-tafsîl ahvâline vâkîf olmuşlardı. Mâ-adâyâ alâ sebîli'l-icmâl hakikat-i hâl ma'lûm olmuşdu. İttifâkla cümlesi tefrî' ve teşnî' itdiler ki Anadolu vilâyetinde gerü kendü ra'ıyyetimizden bir nice etrâk memleketin hakk-ı ve satında bu nice fesâd eyleye. Kendüye atebe-i ulyâdan bunca asker varup mülhâk oldıkda âbâ vü ecdâdı gayretin yerine koyup kusûr-ı ikdâm ve sû-yı tedbîrle zikr olan müfsidlerün hakkından gelemeyen kimesneye riyâset-i âmme ki hakdan bir ulu vedî'atdır. İ'timâd eylemek ma'nide emânete hıyânitdir eyleyüp kendü elimizle bünyân-ı saltanatı harâb itmekdir.

Nazm :

Ve küllü süyûfin fi'd-dârî şîfetün

Velâkinnehû fi'ş-şemsi ve'l-bedri şeni'un

Eyle olsa hâliyen cemerât-ı fitne ve fesâd ki remâd-ı mekr ve telbîsle mütevârî olmuşdur. İştigâl pezîr olmadın gerekdir ki reşahât-âb-ı tedbîrle teskîn eyleye vüz

Nazm :

Nerâ tehte'r-remâdî ve meyzu berkin

Fe yûşekü en yekûne lehû zırâmün

"Lâ-cerem dükeli sözün gibi yek cihet ve mikrâz gibi yek-dil olup fesân-ı hışm ve gazbla ser-i fîz oldılar. Havâtır-ı erbâb-ı hıyânete hevâcis-i nefsanî galebe itdüğü gibi Sultân Ahmede intisâbı olan erkânın

146

makâmlarına hucûm eylediler. Her birinin sahn-ı bustân-sarâ-yı vâsi'u'l-fezâsı kendüye sevk-vâr gibi teng ve târ olup sürûr hânesi gözlerine zindân oldu. Çün girîbân-ı ırz ve nâmûsları çâk olup her biri şerminden dâmen-i zalâma müteşebbis olup kûşe-i zilletde muhtefî oldılar.

Nazm :

El-leylũ dâcũn ve'l-kibâşũ tentanihu

Vemen necâ bi- re'sihî fe kad rebiha

Üstür zehebin serâ-perdesinde mestûr olan zurre-i sebzelerün dâmenini dest-i ta'arruzla ele getürüp mihrin getürdiler. Ve gavvâs-ı hâtır-ı deryâ meâsir-i nazîrin görmedügi dürr-i girân-mâyeleri eşki nedâmet ve hasret gibi hâke berâber eyledi. Vesâyir nükûd ve ecnâs-ı akmişe ve libâs ve bisât-ı sîmîn ve zerrîn ve evânî-i murassa'- güzîn ki dâyire-i ihrâzdan taşra vâkı' olmuşdı. Bir vechile mebzûl oldu ki mücrim-i âsî gibi kimse yüzine bakmazdı

Nazm :

Fekem dilâsın ale'l-bethâ-i sâkıtaten

Ve kem cimânin me'a'l-hasbâ-i münteşirun

Sepîde dem ki dîde-i encüm ü baht-ı hâb âlûd

Gibi uyhuya varmışdı. Subh-ı dürîde-i dâmen-i merdüm mestem dîde gibi yakasın çâk eyleyüp dâğ-ı derûnın halka âşikâr itmişdi.

Nazm :

Felemmâ te'arra's-subhu min hulleti't-dücâ

Ve ğamma necmũ'l-leyli min tûl-i mâ seher

147

Zikr olan erbâb-ı izz ü cân kendüleri hâk-ı mezellet ve çâhda göricek zamân-ı izzetlerinde vâkı' olan refâhiyyet hâtırları tasavvuriyle cigerleri pür hûn olurdu. Bâr-ı eleme tahammülleri kalmayup şöyle zebûn olmuşlardı ki sâbikan devlet ve izzete mukârenetlerin sûret-i vâkıa mülâhaza idüp kemâl-i tahayyürlerinden ve mezîd-i te-hassürlerinden iderlerdi.

Nazm :

Leyâliyü'l-lezzâti sekÿen leke

Mâ künte illâ ferahan külleke

Ûdiye kemâ-künte lenâ evvelen

Fe-hun in udded ubeydün leke

Âlem-i sabâdan tahsîl itdikleri esbâb-ı sürûrdan halvet hâne-i hâtır fâtırların hâlî bulup varîdât-ı hümuûm ve gumûm her yerden hücuûm eylerdi.

Nazm :

Ber-zerre ne-şînem be-çemen tohm-bîn

Mûriyem dü menzil be-ber dirahtem-bîn

Vez lokma misl zi kurs-ı hûrşîd künîm

Târîk ki dilî ber dehedem bahtem bîn

Esbâb-ı devletden cüdâ düştükleri elemden Sultân Ahmedin tarîk-ı saltanatı münsed olduğu eşedd olup envâ-'ı hüzn ile belâ ve mihnetleri müştedd olmuşdı.

Nazm :

Lev küntü a'şeku nûre'ş-şemsi mâ-tale'at

Ev küntü ehvâ ziyâe'l-bedri lem yülehh

Gâh tarîk-i insâfa rücû' idüp dâmen-i i'tirâfa yapışurlardı. Fe innî estehıkkı ve zâke hakkî ve gâh Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kârın yanında kendülerün kusûr-ı hıdmetin

148

ve edâ-i levâzım-ıŞ ubûdiyyetde taksîr ve şenâ'atin fikr idüp dest-i melâmetle zânû-yı nedâmetlerin dökerlerdi. Noksân-ı ırzla rüsvâ-yı hâs ve âm olup halâyık içinde bed-nâm olduklarına helâk olurlardı.

Nazm :

Sebâ nâm nî-gû-yî pencâh sâl

Ki yek nâm zîşteş küned pâ-y-mâl

Bu cânibde Sultân Ahmed atası Hudâvendigâra bir mertebede ittikâ eylemişdi ki cülûs-i serîr-i saltanatı mahzâ anun himmeti mukârenetiyle hâsıl olur mülâhaza idüp kendünün bilürdi. Ekser evkât-ı fikri tehyiye-i esbâb-ı bezme müte'allik idi. Tahsil-i hâvâyic-i rezme teveccühi yogıdı. Savt-ı mezâmîr-i mesâmi-'ı âliyesi cevfin makarr idinmişdi ki sît ve sadâ-yı dâr-u gîre te'allukı olan kelimâta yer kalmamışdı. Arûsı zîbâ-yı memleketi bezl-i mâl ve sarf-ı emvâlle der-âğûş itmek hevâsına düşmüşdi. Anun tarîkından gâfil ve bu nazmın müeddâsından zâhildi.

Nazm :

Arûs-ı memleket ân der kenâr gîred teng

Ki bûse ber-leb-i şemşîr-i âb-dâr dehed

Esbâb-ı devlet ve câha şöyle istinâd itmişdi ki halvet-sarây-ı hâtırında arûs-ı maksûdından özge kimesne ile mücâleseye rızâsı yogıdı. Dest-i arzûsın gerden-i şâhid-i devlet ve izzete bir vechile muhkem salmışdı ki andan

149

el çeküp halâs eyleyüp dergâh-ı rabb-i izzete el getürmek hâtırına hutûr itmezdi. Reh-zeni kazâ ve kader kendü tedbîrine hem-ser ola derdi. Ahvâl-i âlem-i anâsır ve mürekkebât ve ecrâm-ı besîta-i ulvî ve mebâdî-i âliye mâ-beynlerinde vâkı' olan keyfiyet müfrâdâtıyla ma'lûm idinmemişdi.

Nazm :

Cihân der zîr-i în nüh sakf-i Sînâ

Çû haşhâşî bûd ber rûy-i deryâ

Kıyâsî kün kezîn haşhâş-i çendî

Sezed ger ber bürûdet hod be-çendî

Bi'l-cümle Hazret-i Şeh-zâde ol gice câm-ı sürûr-encâmla mütekeyyif olup baht-ı sa'âdet-yâr gibi dâyimâ sabâha dek bîdârdı. Ve gâh ü bî-gâh bu nazmın zikri dilinde tekrâr idi.

Nazm :

Sehernâ ve züknâ razaknâ lezzet el-lehvi küllehû

Vemâ zâgati'l ecfânü lezzeti nevminâ

Gerçi keyfiyyet-i bâde ile hoş-hâl idi. Ammâ zülf-i müşkin şeb-i hilâlinden pertev-i ârız-ı subh-ı müşâhedesine göz dikmişdi. Hudâvendigârın dîdâr-ı meserret-âsârına mezîd-i istiyâkı bir mertebeye varmışdı ki sabr ve tahammüle tâkatı ve mecâli yogıdı. Zîrâ Hazret-i Hudâvendigâra mülâkâtı vâsıta-i husûl-i murâdât bilmişdi. Kendünün mübârek cisminde vâkı' olan alâmât ve sûret-i ihtilâcı ma'nâ-yı mülâkâta sarf idüp hâlî

150

dâyimâ ıztırâbdan hâlî degildi.

Nazm :

İzâ zanneti'l-âzânü kultü zekerfenî

Ve in halecet aynâye ercû't-telâkıyâ

Çün âfîtab-ı cihân-tâb perde-i ihticâbdan arz-ı cemâl idüp tal'at-ı humâyûn ile âlem yüzin münevver eyledi. Nazar itdi. Gördi ki kapısı hıdmetkârlarından biri hıdmete yüz süre geldi. Huzur-ı mevfûrû'l-habûra maksûdını arz itmege şurû' itdikde rişte-i makâlinde ki girih-i kelâli benân-ı beyânla hall itmege hir nice ki kasd eyledi. Müyesser olup idemedi. Çün mezîd hayretinden dilinde 'akdü'l-lisânı vardı. Kelime kudreti olmadı. Şeh-zâde Hazretleri gördi ki bahr-i hayrete müstağrak olmuş yine

teşebbüs ideceğiz bilmez cezm eyledi ki gerü katarât-ı gamâm-ı inâd cem' olup seyl-i fesâd-ı âlemi harâba virmişdir. Mevc-i aşûb ve belâ ki bir nice rûzgâr sâkin olmuşdı. Sarsar-ı tünd-i bâd-ı havâdisle yine ıztırâba başlamışdı. Sitâre-i baht-ı devleti maslahatının itmâmına müsâ'ade itmeyüp iğmâz-ı ayn itmişdir.

Nazm :

Merâ bûd ümmîd-i nik-ahterî

Velî baht-ı nîk taksîr kerd

Hakîkat-i hâl huzûrında keşf olup 'ukde-i işkâl münhâl olıcak kefi maksûdındaki câmı sabûhı ki şerâb futûhla leb-â-leb

151

bilmişdi. Gâyet-i gazabından seng-i melâmete çaldı.

Nazm :

Çerh ez dehenem nevâle der hâk efkend

Devlet kadehem pîş-i leb âverd ber-baht

Derûnî hâtırını gerçi karâbe sıfat mı surûrle mümtelî olmuşdı. Ammâ bir ayak câm-ı hoş güvârdan dest-i iktidârı hâlî olup her zamânda derd-i ser-i humârdan halâs bulmaduğuna be-gâyet melûl oldu.

Nazm :

Her câm-ı ğamî kez kefi eyyâm giriftem

Güftâ sebük-âşâm ki câm-ı diger âmed

Şol nefsi hod-kâm ki işret- âbâdı surûr-hâne-i hâtırında olan iş-i müdâm mülâhazasıyla elinden câm-ı surûr- encâmı düşürmeyüp her dem mey-'i âşâm ola. Âkıbet derd-i ser-i humârla telh kâm olacağı mukarrerdir. Selâmet-i nefsi olan ehli zevka lâzımdır ki mezâk-ı cânında vâkı' olan halâvet-i surûrın zımınında murâdat-ı fütûrdan gaflet eylemeye

Nazm :

Heme lokma-i şükür ne-tüvân fürû-berd

Gehî sâfi tüvân horden gehî dürd

Bi'l-cümle şehzâde kendünün baht ve ikbâli ser-pençesi şikest olmuş göricek dâmen-i devlete kuvvet ve zûrla dest- res bulmaduğın bilüp İstanbula geçmeğe cür'et eyleyemedi. Ebrû-yi devlet ve efzâlde girih-melâl görüp hüsn-i

152

kabûl fehm itmedüğü ecilden raht-ı azîmetin mihmân-hâne-i sa'âdete çemege ikdâm idemedi. Bir kaç gün ol makâmda mukîm oldu. Teveccühi semtin ta'yîn itmek için istihâre eyledi. Çün ma'lûm idinmişdi ki kapu kullarınun kendüden i'râz etmesine sebep küllî umûr-ı saltanatda kendüde olan kusûr-ı siyâset ve celâditdir. Ve hamâset ve şecâ'atle âdem-i şöhrildir. Âhır nâmûsı ve gayretinden bir vâdîye sülûk itdi ki meslek-i akıldan hâricdi. Hulâsa-i fikri oldu ki Anadolu vilâyetini mukaddeman kabza-i tasarrufına getüre. Ba'dehû Rûmiline geçüp serîr-i Osmânîye pâdişâh ola.

Nazm :

Râhat meşrikahû ve râhat mağribühâ

Fe metâ iltikâü maşrikın ve mağribin

İzâ lem yû'nike'llâhü fimâ türîdü.

Feleyse li mahlûkin ileyhi sebîlü.

Çün o sûret-i ikâmet gösterdüğü menzil-i nâ-müteberrik vâkı' olmuşdi. Ol makâmdan göç idüp el-avdü Ahmedü tarîkine mürâce'ât eyledi. Cânibi Hudâvendigârdan her nice ki istimâletler eyleyüp mümkün olan ri'âyeti arz eylediler. Gûş-i kabûline girmedi. Gûyâ Hudâvendigârın rızâsına muhâlefet itmekde husûl-ı murâdına tamâm muvâfakat fehm etmişdi. Ol ecilden kendü re'yinde

müstebid olup şürû' itdügi emirde be-gâyet mücidd olup Sultân Muhabmmed Sultân Şehinşâh ki diyâr-ı Karamanda idi. Ewelâ anı kendüye tâbi' eylemek tedbîrinde oldu. Hudâvendigâr Hazretleri her çend ki ahkâm-ı şerîfe îrâd idüp men' eylemek murâd idindi. Âslâ memnû' olmadı.

Nazm :

İze'l-merû lem ye'rif mesâliha nefsihî

Ve lâ mâ kâlehü'l-ehillâü yesme'u

Felâ beriha minhü'l-hayru ve ve't-rukhü ennehû

Bi- eydî surûfü'l-hâdisâti yeska'u

Beyân-ı hâl-i ferhunde mâl

HAZRET-İ ŞEHRIYÂR NÂM-DÂR VE ZİKR-İ AZÎMET

Hümâyûn-ı o be-cânib-i dâru's-saltanata İstanbul ve beyân-ı mekr ve firîb, ân ve zîr ü zer intimâ der- hakk-ı Şehriyâr ve âvürden-i o Sultân Korkud râh-ı ibdâru's-saltanata İstanbul ve se'y-i bî-fâyide-i ân vezîr-i hasûd der- hakkı Sultân Korkud

Nazmi li müellifihî:

Gel ey andelîb-i sühan- âferîn

Sözüne senin sad hezâr âferîn

Ne söz sana ki merd-i cihângîrsin

Söz iklimine şâh-ı Keşmîrsin

Dilin debret ağzında itme direnk

Ki tutmaya fığın niyâmında jenk

Söze başla gel yine arz it hüner

Kelâmınla bulsun cihân zîb-i fer

Bu dem çünkü buldun makâle mecâl

Gerekdir kâ'desin bize vâsf-ı hâl

154

Beyân it ne nedir hâl-i sâhip-kırân

Şeh-i berr ü bahr ü cihân pehlevân

Dilir ü civân-baht Sultân Selîm

Serîr-i sa'âdetde olsun mukîm

Lâ-zâleti's-sahâyifü meşhûneten bi-hüsni menâkıbihî

Ve'l-aklâmü makrûneten bi- i'dâdi e'dâdı merâtibihî

Çün Hazret-i Şehriyârın sefîne-i vücûd-ı pür-çûdı girdâb-ı belâdan halâs olup devlet ve ikbâl ile Kefeye varup ikâmet eyledi. Meger hengâm-ı şitâydi. Kuvâ-yı tabî'ı kûşe-i hamûle nüzûl idüp raht-ı ikâmeti künc-i zebûle çekmişdi. Sultân-ı heft -iklîm-i âsumân zemistân hâne-i bürûc-i cenûbî cânibine kışlaga varup kâkım-ı gamâm ve sincâbî-i sehâb giymişdi. Şiddet-i sermâdan felegin yüzi kebûd olup fart-ı burûdetden çeşme-i âfitâba cümûd gelmişdi.

Nazm :

Felek kebûd şüd ü âfitâb mî-lerzed

Ziebr gerçi nihânend her dü der sencâb

Leşker-i per-kîne'l berdü adüvvü'd-dîn bir vechile hümûm itmişdi ki arsa-i felegin çâp-küsvârı fîg-ı hurşîd-i niyâm gamâmından çıkarmaga mecâli yogıdı. Terk ve tâcın ser mâ-libâs-ı eşcârı şöyle nehb ve gâret eylemişdi ki cümlesi birehne ve uryândı. Burûdetden çınârıne eli düşdügin görüp ser ve sâbit kadem yerinde münce mid olmuşdi. Meges-vâr hevâ yüzinde berfin âşikâr olduğın

155

göricek ankebût mühr-i cihân-tâb serâ-perde-i sehâba girüp pinhân olmuşdi. Meclis-

i ayş ü işretde surâhî münce mid olup kalduğına câm-ı hoş-güvârın kânı kurmuşdı. Savlet-i berdle âteş-i serke ile zebûn olmuşdı ki hîzem-i huşkle olan hakk-ı civârı ri'âyet itmekde kendüye ıztırâr gelüp zarar ve ziyân yetiştirmek muhâldi. Şerâr-ı nâr-ı kal'a-i senge tehassün itmege ahenk itmişdi.

Nazm :

Der ân sâl ân çünân sermâ şüd âncâ vü zemistân şüd

Ki âteş çist ez sermâ vü ender seng-pinhân şüd

Şitâdan meşâm-ı zemîn tutulup zacret-i bürûdet hevâdan berk-ı pîr sad sâle gibi fertût olup agarmışdı.

Nazm :

Şüd berf pîr ü merdi tab'aş be-gâyetest

Kez her taraf şüd âb-ı revân ez dehân be-reft

Bir nice müddetden sonra ki Sultân-ı nâmiye cânibinden hâzin-i defâyin-i zemîne hükm-i şerîf-i cihân-mutâ' virilüp belğ-ı lâzımü'l-ittibâ' vârid oldu. Kuvvet-i serpençe-i hurşîd hazâyin-i şükûfenin kufli getirilüp nakd-i sürh ve sefid gül ve nesrînle cihân yüzi mâl-â- mâl oldu. Tîg-ı âfitâbla kılâ-'ı münce midât-ı cemâdât kabza-i tassarrufa gelüp nesîm-i beşâret gûş-ı benafşeye müjde haberlerin viridi. Hâme-i sû senle

156

sahâyif-i çemene feth-nâmeler yazılıp zamân ve zemîn surûr ve behcetle memlû oldu.

Şi'r-i rebî'yye li müellifihî

Nâme-i nâmiye-râ bâz Hüdâvend nâm

Be-hatt-ı sebz tûsetest be-teşrîf-i kirâm

Gerd-i hurşûd-i zer-efşân ki nüvîsed eknûn

**Âyet-i kudret-i Hakk ber safahât-i eyyâm
Bâz ber taraf-ı çemen ez taraf-ı şehir-i vücûd
Şubh-dem peyk-i sabâ âmed ü âvürd selâm
Bâz bârîd meger ebr güher-bâr-ı bahâr
Ki pür ez dürr-i musaffâ şüde dürc-i ekmâm
Leşker-i mülk-i çemen âmed ü sahrâ be-girift
Lâle ez her taraf-ı bâg nümâyed çü Hayyâm
Gül ezin sûy keşide be-ser- hîş siper
Sûsen ez sûy-i gerr fig-ı keşide zi niyâm**

Rebî'a-i intimâ ile ezhâr-ı gülzâra neşv-i nemâ gelüp bütûn-ı kümûndan mücellâ-yı zuhûra geldüğün müşâhede itmekle Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dârın zamîr-i münîrine kendünün sûret-i hâl-i ferhunde meâli hutûr eyledi. Bâd-ı sümûm-ı gumûmla gül murâd-ı pejmürde olâktan sonra gülbün-i ikbâlden gonca-i âmâli şükûfte ve handân olması haberin "**Fe se tübsirûne ve yübsirûn bi eyyikümü'l-meftûn**"⁹¹ âyetinin mazmûn-ı hümayûnı gûş-ı hûşına tebşîr eyledi. "**Fezerhüm yehûzû ve yel'abû hattâ yülâkû yevmehümü'l-lezî yû'adûna**"⁹² yes'afûne emrine imtisâl itmekle baht ve ikbâl kendüye istikbâle gelmesi müjdeleri haberleri geldi.

Nazm :

157

**Dilâ zi hubs-i hasûdân me-renc ü dil hoş dâr
Ki bed-be-hâtır ümmîd-vâr mâ ne-resed**

Hazret-i Hudâvendigâr cânibinden eger çi defe'âtle nice dürlü gadr ve mekr vâkı' olmuşdı. Ammâ mübârek hâtır kejd-i tegayyürle aslâ mütegayyir olmamışdı. Şiyem-i ahlâkı muktezâsınca tarîk-ı tevâzu'da dakîkai fevt eylememişdi. Nukûş-ı perâkende-i kibr ve ucübden gönli sahîfesi sâde idi.

Nazm :

Ehu't-tevâzu'ı men tehallâ bi'l-ulâ

Ve'l-kibru ve'l-e'câbü fi'l-ül-âtlı

Te'allemü'l-fusûne izâ adde min simârihâ

Ve'l-müsmürâtü ve nûnün li'l-mütenâvilil

Âlem-i tefekküre varup geçen mâ-cerayı tasavvur idecek hâtır-ı sevâb-endîşine bu lâyh oldu ki defter-i ma'siyete sebt olması cerîmeden add olinan günâhın özrin dileyüp Hazret-i Hudâvendigâra bu yüzden dahî arz-ı sadâkat ve ihlâs eyleye.

Beyt :

Günâh eger çi ne-bud ihtiyâr-ı mâ hâfız

Tû der tarîk-ı edeb gûş ü gû günâh menest

Şerâyit-ı turuk-ı sülûke ve levâzım-ı âdâb-ı mekûke vukûfı olan bendelerinden birini âsitâne-i devlete ki ka'be-i makâsıddır ta'yîn eyleyüp mektûb-ı ma'zerât üslûbla irsâl eyledi.

Nazm :

Z'âncâ ki lutf-i şâmil ü hulk-i kerîm tüst

Cürm ne-gerde afv kün ü mâcerâ me-beres

158

Bu cânibde Hudâvendigâr Hazretler-i Hazret-i Şehriyârın bunca zarûreti zamânında dest-i ismetini mâl-i ra'ıyyetle âlûde itmedüğinden be-gâyet safâlar sürüp tahsînler ve âferînler itmişdi. Rif'at-i şânına ve uluvv-i himmetine i'tikâdı ziyâde olup cân ve dilden du'âya el getürmişdi. Bir nice bed-kârlarun söziyle ki i'tikâd itmişdi. Kavlen ve fi'len Hazret-i Şehriyârdan anı müeyyed bir hareket-i nâ-pesendîde vâkı' olmadığı ecilden cemî' itdikleri işlere nedâmet gelüp "inne ba'za'z-zanni ismün"⁹³ mefhûmı mücebince kendüyi günehkâr bilüp be-gâyet şer

m-sâr olmuşdı. Nukûd-ı himmetini Sultân Ahmed yolına harc idüp mevkî'ında vâkı' olmadugından tamâm bî- huzûr olmuşdı.

Kıt'a :

Ükellifü nefsi külle yevmin ve leyletin

Hümûmü heven men lâ efûzü şecâyirahû

Kemâ sevvede'l-kassâru fi'ş-şemsi vecchêhû

Harîsan alâ tefîzı esvâbi gayrihî. Ol ecilden dil şikeste olup hâtırını hasene idi. Ammâ zikr olan husûsa sûret-i infi'âlin vüfûr-ı gayretinden pâşâlara izhâr itmekden âr iderdi. Anların mekrinden ihtiyâr eyleyüp ol husûsı cânîbi hakka tafvîz eylemişdi.

Şi'r :

159

Derdem ne-hüfte be zi tabîbân-ı müdde'î

Bâşed ki ez hâne-i gaybem devâ künend

Ol irsâl olınan âdem gelüp Hazret-i Şehriyârın mektûbı izz-i huzûr-ı Hudâvendigâra arz olındı. Çün engîz râbita-i müsâfâta cân ve dille râgıbdı. Vurûdından behcet ve surûrlar hâsil oldı. Mektûb getüren kimesneye ri'âyet olınup gerü gıtdüğinden sonra Hudâvendigâr Hazret-i Şehriyârın ri'âyet-i hâtırını husûsını paşalarla müşâvere eyledi. Her nice ki mücid olup se'y-i belîg itdiler. Tarîk-ı mekr ve firîbe sâlik olmaga mecâl bulmadılar. Zîrâ memleket islâh için Rûmilinde olması derece-i vücûba varmışdı. Sultân Ahmedin emr-i cihân-mutâ'a sûret-i inkıyâd göstermeyüp Karamana müteveccih olduğu arz-ı saltanata hâlel virmişdi. Mecmû' kapu kulları andan irâz idüp Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kâra intisâb itmişlerdi. Dâr-u's-saltanadan dâr olmasına asla râzı degillerdi. Vakt-i ihtiyâcda zıll-i himâyetine ilticâ idicek bir sâhib- vücûda muhtâclardı. Lâ-cerem Semendre sancagına Nigbolı sancagın zamîme idüp vefk-ı hâtır-ı şerîfince ri'âyet olınmak tevcîh olındı. Berât-ı hümâyûnın

"ve eyyedehû bi cünûdin lem teravhâ"⁹⁴ tevkî'ıyla

160

müvakka' eyleyüp izz-i huzûrına gönderdiler. Bu tarafda Sultân Ahmed ki Hudâvendigârın rızâsına muhâlefet eyleyüp bir kaç müfsid karamânilerin hevâsına tâbi' olup Sultân Mehmed üzerine gitmişti. Kendünün şâhîn-i hâtır-ı sa'âdet nişînini bir nice zâg-ı harâbe neşîmine hem-pervâz idüp tâyir-i hümâ-yı sâye-i saltanata ya'nî âşiyâne-i devlete mürâce'atdan ferâgat sûretin göstermişti. Varup diyâr-ı karamanı kabza-i hükûmetine götürüp Sultân Mehmed'i kendüye tâbi' itmekle mecmû' Anadolu vilâyetine mâlik olmak mülâhazasını eyledi. Bir şâh-zâde-i güzînken bir kaç bî-sebât ve temkîn bed-bahtların sû-i tedbîriyle kendünün izz-i vakârın saklamayıp Hudâvendigârın hüsn-i rızâsına ol müfsidlerin re'yiyle amel itmegi takdîm eyledi.

Şi'r :

Devlet ez mûrg-ı hümâyûn taleb ü sâye-i o

Zânki bâ-zâg ü zagan şeh-per-i devlet ne-bûd

Şeh-zâde ammüsünün asker çeküp üzerine azîmetin işidicek dedesi Hudâvendigâra mektûb gönderüp ne tarîka sâlik olacağını müşâvere eyledi. Atabe-i ulyâdan hükm vârid oldu ki kal'aya tehasşün idüp itâ'at eylemeyesin. Biz dahî senin

161

Biz dahi senin tedârükindeyüz. O maslahatın itmâmı üzerimize vâcibdir. Şeh-zâde bir nice gün Konya kal'asının hızf idüp sûret-i muhâlefet üzre oldu. Âhir gördü ki cânib-i Hudâvendigârda mesâhele var. Nâ-çâr muzdarr olup sulha râzı oldu.

Şi'r :

Murâd-ı dil zi ki cüyem ki nîst dil-dârî

Ki cilve-i nazar ü şîve-i kerem dâred

Sultân Ahmedin Hudâvendigâr emrine muhâlefet eyleyüp varup Sultân Mehmed üzerine gitdüginden cemî' kapu kulları incinüp bî-huzûr oldılar. Hudâvendigâr Hazretlerinin emriyle olan sancagın tasarrufına mâni' olmak izhâr-ı isyândır deyü gulüv eylediler. Şevket-i saltanat-ı Kâhireye bu husûs hâlel virmişdi. Tedârüki lâzımdır ve illâ şöyle ki nev'an ihmâl ola. Fesâd-ı azîme müeddî olmak mukarrerdir didiler. Hakikat-i hâl pâye-i serâyir-i e'lâyâ arz olındı. Çün Hudâvendigâr dahî bu husûsa be-gâyet incinüp mübârek hâtır-ı Sultân Ahmed cânibine meyilden i'râz eylemişdi. Vüzerâyâ emr eyledi ki maslahat her neyse tedârük idin. Eger hâtır-ı şerîfinde Sultân Ahmedin evvel hayli mehabbeti mütemekkin olmuşdu. Zikr olan mihmân-hâneye gayrin mehabbeti sûret-i ikâmet göstermek hadd-i imkândan taşraydı. Ammâ Hazret-i müfettihi'l-ebvâb ki

162

"Tü'ti'l-mülke men teşâü ve tenzi'u'l-mülke mimman teşâü"⁹⁵ cevâhîrinin hazînesi miftâh-ı yed-i kudretine müfevzdir. Hazret-i Hudâvendigârın anun hâtır-ı gencînesinin miftâhını Hazret-i Şehriyârın kefi kudretine ve kabza-i tasarrufına teslîm eyleyüp ana lâyük ve erzânı gördi.

Şi'r :

Dileş hazîne-i esrâr-ı bûd dest-i kazâ

Dereş be-best ü kilîdeş be-dilistân dâd

Mecmû-'ı re'âyâ sâye-i inâyetinde hoş geçüp zıll-i hımâyetinde âsûde olmag-içün ravza-i devletini "aslühâ sâbitün ve fer'uhâ fi's-semâi"⁹⁶ te'yîdâtıyla müşeyyed eyledi. Mesâkin-i tayyibeden hezâr meskenetle sidre ve tûba leke tehniyesi merâsimin edâ eylemege şurû' eyledi.

Nazm :

Huceste bâd ü hümâyûn mübârek ve meymûn

Be-sa'd-i tâli' ü baht-i cüvân ve nigu-kâl

Bi'l-cümle vüzerâ Hudâvendigârın nabz-ı hâtırın hafakân-ı tereddüd ve inkılâbdan sâlim göricek sıhhat-i niyyete hükm idüp tamâm bildiler ki samîm-î dilden serîr-i saltanatı Sultân Selîme teslîm eylemek bev'âisi hâtır-ı şerîfinde mütevârid zikr olan mes'ele-i bî cevâba kendüler cânibinden her ne i'tirâz ki ola gayr-i vârid zarûri cümlesi emr-i cihân mutâ'a teba'ıyyet eyleyüp vefk-ı hâtırınca oldılar. Âhir re'y-i cihân- ârâ ve tedbîr-i isâbet nümâ

163

Ana müte'allik oldı ki Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kârı kendü yerine ser-asker idüp kıvâm-ı memleket ve nizâm-ı devlet ve şümûlın emn ve husûl ferâg ve terfihî re'âyâ ve tedbîr-i e'dâ şemşîr-i cihângîrine ve tedbîr-i kazâ tesîrine ve adâlet-i âmmesine ve siyâset-i tâmmesine ve lutf-i bî-girânına ve kahr-ı kahramânına müsellim ola.

Şi'r :

Hulikat mesâike'ş-şerîfetü fi'l-ulâ

Bi-mesâbeti'l-ervâhı fi'l-ebdân

Me'ne'l-'ulâ leke ve'd-de'âvî li'l-verâ

Sûren li hüzeyri velîmeti's-serhân

Fi'l-hâl cânib-i Hudâvendigârdan hukm îrâd olunup bâb-ı sa'âdet-me'âba da'vet eylediler. Bu cânibde Hazret-i Şehriyâr-ı Nâm-dâr makarr-ı sa'âdetle devletle karâr idüp sa'âdet tâli' atebe-i ulyâsında bir maslahat-güzâr hıdmetkâr menzilesinde vâkı' olmuşdı. Tefrîka-i havatır cem'ıyyet-i hâtıra mütebeddel olup cemî-'ı meşakkat ve âlâmu ezgâs ve ehlâma mütehavvel olmuşdı. İnân-ı ihtiyârın Hazret-i Hudâvendigârın kefi iktidârına teslîm eyleyüp anın vefk-ı rızâsınca kendünün

eyâletinde mütemekkin olmuşdı.

Nazm :

Mâ-terk-i rızâ-yı dil-i hod-gâm giriffîm

Her câ ki tû fermûde'î ârâm giriffîm

Sabr ve tehammül bisâtın düşünüp sebât ve temkîni bâlin idinmişdi. Hüdâ-yı bende-nüvâz ve bî-niyâzın lütfına bir vechile ittikâ itmişdi ki

164

küdûrât-ı emelden hâtır-ı deryâ-makâtırî musaffâ ve pâkdi. Derûn-i erbâb-ı şühûd gibi şâhid-i maksûdını kenârında bilürdi.

Beyt :

Mâ bîm ü âsitâne-i aşk u ser niyâz

Tâ hâb-ı hoş kirâ bûd ender kenâr-ı dost

Cânib-i Hudâvendigârdan irsâl olınan berîd-i huçeste nüvîd beşâret-i da'vet haberin getüricek vurûdından zemîn ve zamâna ol kadar inşirâh-ı hâtır geldi ki dil-i e'âdîden gayri yerde eser-i inkıbâz mütesavver degildi. Du'â-i devletin vird-i zebân idinen şurûş-ı gaybın de'avâtına Cebrâîl-i emînin te'mîni karîn olmadan bir dem hâlî degildi. Mele-i e'lâda olan melâike-i mukarrabîn bâzû-yi devletine ta'vîz için nüsha-i mücerreb yazmışdı.

Nazm :

Çeşm-i bed dûr kezân tefrika hoşbâr âverd

Tâli-'ı nâm-ver u devlet-i mâder zâdet

Lâ-cerem Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kâr da'vete icâbet ve emr-i cihân-mutâ'a itâ'at eyleyüp devlet ve ikbâlle Dârü's-Saltanatı Kostantıniyye cânibine müteveccih oldı. Azîmet-i hümâyûnı husûl-ı murâda makrûn olmag için cemî-'ı menâzilde ve

mevâtında olan erbâb-ı bâtın re'âyâ el getürdiler.

Nazm :

Hüdâyeş bedîn kâr yârî dehed

Zi çeşm-i bedân rest-kârî dehed

Cihâneş be-kâm ü felek bende bâd

165

Kazâ yâver u baht ferhunde bâd

Binâ-i cibilletleri habâset üzre olan erkândan ba'zı müfsidler ki mezârî-ı hâtır-ı fâtirlerine tohm-ı fesâd ekmişlerdi. Zikr olan hırmen-i. suhteler vakt-i hasâda muntazır olup muğtenim olmak tasavvur itmişlerdi. Ol habîsler **"ve'l-lezî habüse lâ yahrucü illâ nekiden"**⁹⁷ mefhûmın aslâ mülâhaza itmemişlerdi. Hudâvendigârın Hazret-i Şehriyâra mezîd-i inâyetin göricek. Kendü yerine velî- ahd olup pâdişâh olacağına cezm itmişlerdi. Ol muhâl endîşler el altından Sultân Korkuda mektûb gönderüp dimişlerdi ki hâliyen Sultân Ahmedden tamâm i'râz itmişdir. Saltanat emri Sultân Selîme müteveccih olmuştur. Eger şöyle ki sühûletle tâc-ı saltanatı kabza-i tasarrufa getürmek murâd ise **"bi'r-re'yi yenâlü mâlâ yenâlü bi'l-kuvveti ve'l-cünûd"** meslekine sâlik olup **"men kessera fekkera fi avâkıbi'l-umûri lem- yüşca"** zümresinin elinden dâmen-i tevakkufı çeküp halâs eylesin. Unfvân-ı şebâb gibi be-gâyet şitâb idüp mevsim-i rebî' gibi gıceyi gündüze katup dâru's-saltanata İstanbula gelüp yetişmek ardınca olası izâ **"eratte'l-kerâmet fe-kul li keremihî"** mefhûmı mücebince amelden gâfil olmayasın. Tekellüf ve tecemmüle zamânın tahamülü yoktur. Âfîtâb-ı tenhâ-rû gibi serî' u's-

166

seyr olmakda tahfîf-i meûnet hayl ü hışm birle menzil-i ma'hûde yetişmege cell-i

himmetinizi sarf idesin.

Cerîde dü ki güzergâh-ı âkıbet tengest

Eger tevehhümât-ı bâtıll ve tehayyülât-ı bî-hâsıl dâmen gîr olmayup ol yolda cür'et ve ikdâm rehber ola. Şehre gelicek Yeniçeri zümresi içine giresin. Nüzûl-i ikbâl ol mihmân-hânede vâkı' ola. Zikr olan tâyifenin her biri müterassıd-ı fermândır. Rikâb-ı humâyûna yüz sürmeğe muntazırlardır. Tevfîk-ı refîk olup sa'âdetle gelicek. Hudâvendigâr yerine ser-asker olup Sultân Ahmed üzerine asâkir-i nusret-meâsirine varup mansûr ve muzaffer olmak müte'ayyindir. Zikr olan me'mûl-i husûle mûsıl oldıktan sonra serîr-i saltanat kadr-i celîlinûze celîlinûze nisbet kem pâyedir. Ammâ şöyle ki ahmâl-i kesret-i ihtimâl ve eskâl-i tekâsül ve ihmâl bâb-ı girân olup anın tahammülünde bî- mecâl olasin. Eyle ma'lûm ola ki riyâz-ı âmâlinüzde eşcâr-ı efkârın semere-i hayret ve nedâmetden gayri hâsılı olmaya

Şi'r :

Et-tekâsülü teğnem fe kad cerâ meselün

Ki zâde râh-ı revân çüsfit vü çâlâkî

Rûzgâr-ı râyegân zi dest me-dih

Nîst imkân-ı ân ki bâr resed

Dest-i îñ rûzgâr kûtâhest

167

Key be-dân-ı devlet dirâz resed

İrsâl olinan mektûb Sultân Korkuda gelüp vâsıl olıcak. Ni'me'l-müvâzeretü'l-müşâveretü mefhûmı hâtırına hutûr itmeğe tesvîlât-ı nefsanî mâni' oldı. Bi'se'l isti'dâdü'l-istibdâdü ma'nâsı mülâhazasıyla mevâdd-ı fesâdı kat' eylemeğe kâdir olmadı. Ale'l-husûs Sultân Ahmed bunca asker ile üzerine varmak kendü yanında mukarrerdi. Nâ-çâr muztarr olup hıdmete ta'yîn olinan havâs bendelerden üç nefer

kişi ihtiyâr eyleyüp ale'l-fevr nesîm-i sebük-pâ gibi gülşen-i maksûdına irdi. Sultân Korkudun vech-i meşrûh üzre gelmesi resm-i ma'hûd olmadugın göricek Hudâvendigâr Hazretlerinin mübârek hâtırı melûl oldu. Ammâ bu cânibden Hazret-i Şehriyârın mezîd-i ra'betle da'vet olunub cânib-i dârü's-saltanata azîmeti haberi çün kendüye ma'lûm oldu. Tehniye-i kudûm çün mukaddemâ mübârek bâde gelen sûret-i ye's ve hırmân vâkı' oldu. Baht ve devletin kendüye bu vechile kusûr ikbâlin göricek kuvvet-i dırâsetle ve kemâl-i fehm ve firâsetle tamâm ma'lûm idindi ki sevdâ-yı saltanata dâm-ı mihnete giriftâr olup bir nice kûtâh-endîşe müfsidlerin söziyle kendüyi

168

varta-i helâke salmışdır. İtdügi işe nâdim olup teessüfle iderdi.

Şi'r :

Âsûde ber kenâr çü perkâr mî-şüdem

Devrân çü nokta âkibetem der meyân girift

Âkıbet hüsn-i tedbîrle tarîk-i halâsa sülûk idüp saltanat ricâsı sûretin zâhir hâlinden mahv eyledi. Mahzâ kûşe-i uzlet ve ferâgat ihtiyâr eylemek sûretin izhâr eyledi.

Nazm :

Der-şâh-râh-ı câh ü büzürgî hatar be-sîst

Ân bih kezîn giriv sebük-bâr be-güzerî

Her nice ki Hudâvendigâr Hazretleri cânibinden dâru's-saltanata ruhsat icâzet olmadın gelmege cür'et ve ikdâm ne sebeble vâkı' olmasın istikşâf eylediler. Âslâ keşf-i râz eylemedi. Sultân Ahmedden ihtirâz eyleyüp der-sa'âdete ilticâ itdim deyü cevâb virdi.

Nazm :

Mâ berîn der ne pey haşmet ü câh âmede îm

Vez bed- hâdise încâ be-penâh âmede îm

**ZİKR-İ KUDÛM-İ BEŞÂRET-RUSÛM HAZRET-İ ŞEHİRİYÂR-I NÂM-DÂR Bİ-DÂRİ'S-
SALTANATI İSTANBUL.**

Ve çeşm-i dânişten hıred ü büzürg be- pâdişâh şüden d mukâranet-i da'avât-ı îşân
be- hüsn-i kabûl bî-tevfîk-ı Hudâ celle zikruhû ve amme nevâlühû ve şükrühû. Ber
mevsim-i fasl-ı rebî' ki katarât-ı ebr-i bahâr sahn-ı gülzârı gubâr-ı havâdis-i
rûzgârdan pâk itmişdi. Nefehât-ı nesîm anber-şemîmle goncanın gönlinden inkıbâz
gidüp inşirâh-ı hâtır gelmişdi.

169

Şâh-ı şükûfenin beşâret-i kudûm-i meserret-rusûmiyle mecmû-'ı ezhâr-ı gülzâr ayş ü
işrete agâz idüp her biri kadeh-perdâz olmuşdi. Nergis-i mukaddeh bâde-i ferahla
ser-mest olup ayagı üzre turmazdı. Lâle-i hamrânın birdem elinden piyâle düşmezdi

Beyt :

Sâkî bi-yâ ki cem'î çün berghâ-yı lâle

Pehlû-yı hem- nişeste ez be-her yek piyâle

Gül-i nesrînin kâse-i zerrîni ki şebnemle mâl-â- mâl olmuşdi. Bezm ehline şugl için
müheyyâ olmuş pür nebât hamûydi. İşretgâh-ı çemen sadâ-yı salâyı îş ü nûşla tolup
bülbül ve kumrı cûş u hurûşa gelmişdi.

Rubâî :

İzâ me't-tayru gannet li's-sabâhi

Ehabbû dâ'î mu'âtâte'l-melâhî

Hevâ pür-hande-i şîrîn - sohbet

Be-yâr ân girye-i telh sūrâhî

Yûsüf-i gül bunca müddet çâh-ı zebûlde ve künc-i hamûlde kalmışken kuvvet-i
nâmiye vâsita-i delv-i neşv ü nemâyla çıkarup anın bû-yı pîrâheni ya'kûb-nergisin

dîde-i remed dîdesine nûr-bahş olmuşdı. Sultân-ı Mısr-ı çemenin tehniye-i cülûs-i saltanatı için nâmiye beşâret-nâmları hâme-i sûsenle sahîfe-i gülzâra yazılıp berîd-i nesîm-i sabâyla etrâf-ı âleme tebşîr olmuşdı.

Rubâî :

170

Der-i dâmen-i cân gevher-i matlûb resîd

Âşık be-besî ömr be-mahbûb resîd

Hem Hüsrev-i dil-dâre be-Şîrîn peyvest

Hem Yûsuf-i güm-geşte be-Ya'kûb resîd

Bir vechile hurrem bahârdı ki terâzû-yı 'adl ma'delü'n-nehâr keyfiyyetin leyâlî ve eyyâmla nukûd-ı şuhûr ve a'vâmı ayâr idelden ana mu'âdil bir vakt-i mübârek ve huçeste-dem ve ona mânend bir zamân-ı şerîf ve hurrem görmemişdi. Kuvâ-yı azâyizi ki mecâhir-i tabâyi' ve mazhar-ı bedâyi-'ı sanâyi'dir. Ser-engüşti neşv ü nemâ-yı mu'ciz nümâyıla yed-i beyzâ gösterelden kimse ana benzer bir sûret-i dil-firûz ve bir tal'at-ı pîruz teferrüc itmemişdi. Firâş-ı sabâ basît zemîne hergiz anın gibi bir bisât-ı münekkaş düşmiş degildi. Ve Mani kader ve kazâ anın misâli bir nakş-ı dil-keş göstermemişdi. Dîde-i ülü'l-ebşâr. "Fenzurû ilâ âsâri rahmeti'llâhi"⁹⁸ manzarasından sâni-'ı ber-kemâlin kudretin müşâhede idelden ancılayın sun-'ı garîb temâşâ eylememişdi.

Şi'ri rabî'yya :

Felemmâ etâ faslû'r-rebî'ı mübeşşiran

Bi enne zamâne'l-berdi akbele kâdimen

Ve bâtet kıyânü't-tayri yerfe'u lahnehâ

Bi-şükri sehâbin yeskübü'l-veyl-ü dâyimen

Ve hâfe ale'l-ağzân-ı aynen fe-kalledet

Mine'l-ayni a'nâku'l-gusûni't-temâmiyâ

171

Tekâzat ve'sterca'at minhâ vedî'atün

Vemâ künte minhâ bi'l-hıyâneti âlimen

Fe-ruddet lâkin mislü vechi bâhılın

Tesâmeha sükrânân ve esbeha nâdimen

Bu cânibde Hazret-i Hudâvendigâr nüzhetgâh-ı riyâz-ı saltanatda gül gibi ser-tâ-pâ-gûş olup Hazret-i Şehriyâr tarafından bir beşâret haberine kulak tutmuşdı. Nergis gibi dîde-i terakkubı sebze-i ümmîdi tarâvet-pezîr olmasına degmişdi. Tâ ki beşâret mukaddim-i hümâyûnı ve irâdât-ı ilâhî gibi gelüp mûcib-i izdiyâd mevâdd-ı ifrâh ve sebep-i husûl-i esbâb-ı irtiyâh vâkı' oldı. Bâğbân-ı hâtır-ı cennet-meâsiri bu nazmın zikriyle ol dem gûyâydı.

Şi'r :

Bî-tavassuf-endâşt gülistân-ı kâyinât

Ey andelîb-i gülşen-i devlet hoş âmedî

İşâret oldı ki cemî'-ı erkân-ı dîvân-ı ekâbir ve a'yân erbâb-ı mekennet ve câh ve sâyir asâkir ve sipâh bi'l-cümle vazîr ve şerîfi cümle istikbâl ideler. Şerâyit-ı ta'zîm ve iclâlde dakîka fevt itmeyüp levâzim-ı âdâb-ı hıdmeti ve merâsim-i hukûk-ı ubûdiyyeti yerine getüreler. Ol gün mecmû'-ı halâyık ayag üzerine gelüp göçe. Ve esvâk havâs ve avâmla eyle izdihâm oldı ki tedâhul-i ecsâm mefhûmı tahakkukına hakîkaten mâ-sadak-ı tâm vâkı' oldı. Mukabbillerün havâtır-ı behcet

172

Meâseri envâ'-ı sürûrla mâl-â-mâl oldugı gibi menâzil ve mevâtın halkla memlû olmuşdı. Merâsim i'zâz ve ikrâmı yerine getüren azîzlere izzet eyleyüp her minâre-i bülend âsîb gezend irmesün deyü baş üzre getirirdi. Ol nihâl-i gül gibi tâze

civânları tünd-i bâd-i hâdiseden sakınup serv-i çınâr el üzre tutardı. Ehl-i zemîne bir vechile beşâset gelmişdi ki ferahlarından yere göge sığmazlardı. Mukaddem-i hümâyûnı ki ni'met-i uzmâ ve sa'âdet-i kübrâdır. Anın edâ-i şükr-içün sahâyif-i hâtırlarında merkûm olan sûret-i hamdele-i kuvvet-i âkile ihâta itmezdi. Cezîre-i imkândan hâricdi.

Nazm :

Minnet-i İzed-râ ki tâli' şüd be-burc-i mülk ü dîn

Âfitâb ez subh-ı âyet kim mübîn

Bu cânibde Sultân Korkud Hazret-i Şehriyâra devlet ve ikbâlin bu vechile istikbâl itdügin göricek temhîd-i mebânî-i ihlâs ve te'kîd-i me'ânî-i sûret-i ihtisâs itmek için "Ta'llâhi lekad âsereke'llâhü âleynâ"⁹⁹ mefhûmı mülâhazasıyla câdde-i hüsn-i edebe sâlik olup merâsim-i istikbâlde şöyle ki levâzım-ı sıdk ve ihlâsdir. Bî- kusûr edâ eyledi. Envâ-'ı ta'zîm ve tekrîm ve esnâf-ı tevkîr ve tefhîmle şehre gelicek ol mekân-ı ma'hûde ki makâm-ı mes'ûddir. Devlet ve ikbâlle nüzûl eyledi.

Şi'r :

Kadimte kudûmi'l-bedri beyte mes'ûdin

173

Ve emruke âlin sâ'idin ke-su'ûdihî.

Lebiste senâhü ve e'leyte i'tilâhü.

Ve teemmede en-tühziye bi-misli hulûdihî.

Ale's-sabâh dîde-i baht-ı rûzgâr bîdâr olup pîr-i subh-ı mübârek nefes-i cemâl-i âfitâb-ı cihân-tâbı müşâhede itmege muntazır dîdârdı. Hazret-i Şehriyâr-ı civân-baht bir esb-i burâk-ı kirdâr ve berk-ı refâre süvâr oldı. Hudâvendigârın şeref-i dest- bûsını vâsıta-i tahsîl-i merzât-ı ilâhî ve râbıta-ı fevz-i derâcat-ı nâ-mütenâhi bilüp ol südde-i seniyye-i ka'be-i ikbâl ve harem-i harîm-i izz ve iclâl cânibine

müteveccih oldu. Cümle kapu halkı önince piyâde süvâr-ı ikâmet vazâyif-i hıdmete cân ü dilden bel bağlayup revân oldılar. Bâr gâh-ı felek-iştibâha varup meclis-i şerîfi humâyûn ve münhal-i devlet-i devr- efzûne ki metâf-ı vüfûr cünûd-i inâyât-ı ilâhî ve mevkıf-ı sudûr ve vürûd-ı imdâd-ı emdâd-ı nâ-mütenâhîdir. Şeref-i vüsûl müyesser oldıkda şerâyit-i ta'zîm ve iclâli ahsen-i vucûh üzre edâ eyleyüp ri'âyet-i âdâb-ı saltanatda kemâ-yenbegî ihtimâm gösterdi. Hudâvendigâr Hazretleri izhâr-ı safâ-yı safvet-i akîde ve ihlâsda Hazret-i Şehriyârın vüfûr-ı se'y-i cemîlin müşâhede idicek nesâyim-i enfâs-ı müteberrikesiyle Hazret-i

174

Şehriyârın gonca-i maksûdın şükûfte ve handân itmek için şâh-ı gül gibi mübârek ellerin du'âya götürdi ve itdi. Medde'llâhü itnâbe bekâike ilâ yevmi'l-kıyâmi ve e'lâ fi zilli istivâike de'âyime'd-dîni ve'l-islâm resm-i mücâleset ve müsâhabet yerine gelüp mâ-hüvel maksûd tamâm oldıktan sonra sûret-i hâlde gitmege ruhsat-ı icâzet fehmi

idicek Hudâvendigâra du'â idüp gerü makâmına şüru' itdi.

Şi'r :

Bes Fâtîha hândîm ü be - İhlâs demîdîm

Çün bâr-i diger çehre-i maksûd be-dîdîm

Yeniçeri tâifesi ki Hazret-i Şehriyârın menâkıb-ı mahmûdü'l-avâkıbin mahzâ zâhir-i gaybdan istimâ' itmekle can ve dilden ubûdiyyet makâmında devâm fırsatına müterassıd olup dü'âyı eyyâm-ı devletine iştigâl itmişlerdi. Zikr olan gâzîlerün fir-i du'âsı hedef-i isâbete karîn olup ol Şehriyâr-ı güzînin gubâr-ı sümm-i semend-i sa'âdet mendi dîde-i ricâlarına kühlü'l-cevâhir vâkı' olmagla cümlesine basîret gelmişdi. Tamâm bilmişlerdi ki furûg-ı şebb-çerâg-ı devleti kendülere zulmet-âbâd-ı felâketden necât bulmaga delîl-i râh olup sâye-i sa'âdeti mecmû-'ı ri'âyâta püşt ü

penâh olacaktır. Dâmen-i inâyetini dest-i himmetle şöyle muhkem tutmuşlardı ki

175

Anın tasavvurunda girîbân-ı akl çâk olurdu. Firîb ve füsûnla ellerinden almaga vüzerânın dest-i tebdîri kûtâhdi.

Şi'r :

Kücâ tû nehî pâ-y-mâ ser-nihîm

Zi fermân-ı tû ber ser-i efser nihîm

Eger âb u âteş künî cây- mâ

Ne-kerded zi fermân-ı tû râ-y-mâ

Hudâvendigâr Hazretlerinin ki âfitâb-ı ömri ufûle karîb olmagla cemî-'ı eş'âr-ı sitâre-vâr kemîn-gâhda göz diküp muntazır havâdis-i rûzgârdı. Galebe-i âlâm-ı zalâm çerâğ-ı hayâtı dinlenmesine mevkûfdı. Hazret-i Şehriyârın tîg-ı hûn nişân-ı hurşîd leme'ânıyla cümlesi muzmahil olup âlem münevver olıcagına câzim olmuşlardı.

Nazm :

Ve fike ani'l-kadîmi ginen ve yûğnî

Zıyâü'l-fecri an şügli'z-zübâli

İzâ mâ câe şemsü'l-feleki gattâ

Senâhü külle necmin ev hilâlin

Lâ-cerem dükelişi ittifâk eylediler ki rikâb-ı hümayûnını ki hâtem-i dest-i devleti rûz-efzûndır ellerinden komıyalar. Devlet-misâl-i bâb-ı sa'âdet me'âbına iltica ideler. Vüzerâ anların tebdîrine vâkıf olıcak hakikat-i hâli vech-i meşrûh üzre Hazret-i Hudâvendigâra tenbîh eylemede muztarr olup

176

ale't-tafsîl izz-ı huzûrına arz eylediler. Çün hak sübhânehû ve te'âlâ küdürât-ı i'râz-ı

beşeriyeden mir'ât-ı hâtır-ı mübârekin sâfî itmişdi. Bunca zamândan berü dest-i emel birle sînesi gencînesinde mukaffel olan hazâyinin Hazret-i müfettihi'l-ebvâb kuffin götürmüşdi. Cenâb-ı Hazret-i hakdan ki cevâd-ı mutlakdır sûret-i hüsn-i kabûl-i feyz oldu.

Şi'r :

Her bestegî ki mî-şevved ü her güşâdegî

Nisbet me-kün be-gayr ki inhâ hüdâ küned

BEYÂN-I KEYFIYYET-İ CÛLÛS-I HAZRET-İ ŞEHRIYÂR-I NÂM-DÂR BER SERÎR-İ

SALTANAT VE İTÂ'AT

Ümerâ bi-emr-i cihân-mutâ-'ı o ve zikr-i azîmet-i Hazret-i Hudâvendigâr be-cânib-i Dimotoka

Nazm :

Se'ide'z-zamânü ve sâ'ade'l-ikbâlü

Ve dene'l-münâ ve ecâbeti'l-âmâlü

Ve'n-necmü min bürci's-sa'âdet-i tâli'un

Ve'l-cesedü fi talebi'l-ulâ tihayâlü

Ân va'de ki takdîr-i hemî-dâd vefâ şüd

Evân kâr ki eyyâm hemî-hâst ber-âmed

Birdem ki rûzgâr-ı sa'âdet-i hüsn-i tâli'le mes'ûd olup hâtır-ı erbâb-ı şühûd gibi şâhid-i maksûdın der-kenâr itmişdir. Zemîn ve zamân istirâhat ve huzûrla hoş-hâl olup mekîn ve mekân behcet ve surûrla mâl-â-mâl olmuşdi. Kâyinata bir vechile inşirâh-ı hâtır gelmişdi ki vüfûr-ı beşâsetinden

177

felekler raksa girüp mihrü mâh elde dâyire tutardı. Keyvân-ı bülend-ı eyvân

küngüre-i âsumânda zemîn ehlini nühûset-i eyyâmıdan hıfz itmek için dîde-bândı. Bercîs-i sa'âdet-enis bürc-i şerefde baht-ı hümayûnla celîs olmuşdı. Behrâm-ı sâhib-i ihtişâm baht-ı nâ-fercâma fîg-ı intikâm çekmişdi. Nâhîd-i huçeste nüvîd-i serâperde-i felekde çengin ele alup bülend-i âvâzla eyle ser-âgâz itmişdi ki evc-i felege çıkmışdı. Utârid-i şeref mevârid kalem-i beşâret-i rakkam birle sahâyif-i felege ol kadar tehniye-nâmeler müsvedde itmişdi ki tavâmîr-i beyâna sığmazdı. Cemâl-i âfitâb-ı cihân-tâbdan be-tâb-ı sahâb mürtefî' olup âlemin yüzi bir vechile münevver ve rûşendi ki gûr-i mâderzâd' sofâr-ı sûzından felege nazar eylese mevâzı-'ı kevâkibi ta'yîn itmekde âlet-i ehl-i rasada tevakkuf gösterüp ihtilâf-ı manzara muhtâc degildi. Cihân eyle hurrem ve handân idi ki rızvân ki hâzin-i cînândır. Tefrîh-ı hâtır itmek için istizâb idüb temâşâyâ gelmişdi. Tuyûr ve vühûş cûş u hurûşa gelüp âvâz-ı bülbülle sadâ-yı bâng-i gulgul âfâkı tutmuşdı. Fezâ-yı sahn-ı çemen ile dil-güşâ ve cân-fezâydı ki âb-ı revânın cebîninden gayri

178

yerde girîh-i infî'âl ve benefşeden özgeden sûret-i melâl mütesavver degildi. Eşcâr-ı pür ezhâr gûş-ı hûşından penbe-i gafleti çıkarup berîd-i sabânın beşâret haberin isgâ eylerdi. Nergisin dîde-i intizârı dâyimâ bî-dârdı. Semen ve nesrîn kâse-i sîmîn ve zerre-i nukûd-ı sürh ve sefidle mâl-â-mâl idüp nesîm-i beşâretin makdem-i mübârekine nisâr itmek için elde tutardı. Lâle kemâl-i ibtihâcından külâhın keş urunup gül şevkinden pîrâhenini çâk itmişdi. Rûy-i zemîn vech-i meşrûh üzre tezyîn olup halâyikın havâtır-i beşâret-me'âseri mezîd-i inşirâha karînken mehebb-i inâyet-i ilâhîden nesîm-i elîf-ı nâ-mütenâhî mütenessim olup münşî-i dîvân-hâne-i âlem-i gayb ol pâdişâh-ı sa'âdet-i dest-gâhın cülûs-ı hümayûnı tehniye-nâmesin "**innâ ce'alnâke halifeten fi'l-erzi**"¹⁰⁰ tuğrâsıyla mu'anven idüp menşûr-ı devlet ve ikbâlin "**ve'llâhü yû'fî mülkehû men yeşâü**"¹⁰¹ âyetinin mazmûn-ı hümayûnıyla meşhûn itdügün âleme tebşîr eyledi.

Nazm :

El-yevme encerati'l-ikbâle mâ-ve'âdet.

Ve edrake'l-mecdü aksâ mâ- yetemennâhü

El-yevme berredet a'le'd-dünyâ beşâsetehâ.

Ve erzu'l-mülk ve ve'l-islâmi ve'llâhü

179

El-Kıssa Sene semâne aşer ve tis'a-mie. Saferinin sekizinci günü

Şi'r :

Yevmün tahza'u eşkâle's-su'ûdi lehû

Ve'd-dehrü mütemessilün ve'l-ceddü mitvâ'un

Şenbe günü cânib-i Hudâvendigârdan beşâret gelüp Hazret-i Hudâvendigâr-ı Kâm-kâr Sultân Selîm Şehriyâr-ı serîr-i saltanata cülûs eyledi. Kevn ü mekânın gönli hafekân-ı ızdırâbdan sâlim olup tefrika-i hâtır ber-taraf ve taht-ı firûz baht-ı mukaddem-i hümâyûn ile müşerref oldı.

Beyt :

Be-ferruh ber-zamân şâh-ı civân-baht

Bi-dâri'l-mülk hod şüd ber ser-i taht

Hallada'llâhi zillehü's-sultâniyyeti alâ serîri'l-Osmâniyyeti mâ-netahâ's-sevru hâmmete râyâti saltanatihî ve telâ ân sahîfeti'd-dehri âyâtı adâletihî cemî-'ı vüzerâ ve ümerâ ve erkân-ı devlet ve a'yânı Hazret-i pâ-y-tahta gelüp cebîn-i ubûdiyyeti zemîn-i mezellete vâz' eylediler. Envâ-ı tezarru' ve ibtihâl ile makâm-ı hizmetinde ayag üzre turup mufî-'ı fermân oldılar.

Nazm :

Tesâdeme sühânü'l-mülûki bi-bâbihî

Tükessere fi-yevmi'l-culusi izdihâmühâ

Önince gence kendünün baht-ı kâm-kârı gibi sabâha degin bîdâr olup dergâh-ı rabb-i izzete ve cenâb-ı vehhâb-ı bî-zınnete müteveccih oldı.

Nazm :

İzâ şâme'l-fetâ berka'l-me'ânî

Fe-ehvenü fâyet fîb-ü be'r-rikâbı

180

Ol atıyye-i kübrânın hakk-ı şükrin edâ itmek için makâm-ı te'abbüd ihtiyâr eylemiştir.

Nazm :

Berây-ı şükr ü sipâs-ı tû der fezâ-yı riyâz

Zebân-ı tûfî gûyâ demed be-câ-yı kiyâ

Musavver-i ezel ez nevk hâme-i takdîr

Lisân-ı hâl be-şükr-i tû mî-küned gûyâ

Çün zimâm-ı ahkâm-ı saltanat kabza-i temellükine girmekle tevsen-i siphre emrine râm oldı. Dest-i teenîyye inân keş olup cevlângâh-ı "ve in esâbeke hasenetün fe mine'llâhi"¹⁰² cânibine teveccüh gösterdi. Âyât-ı hükm-i gâyât-ı "verefa'nâ ba'zaküm fevka ba'zın deracâtin"¹⁰³ zımında olan inâyât-ı ilâhî ve eltâf-ı nâ-mütenâhî kendünün karîn-i hâl-i ferhunde me'âli vâkı' olması mülâhazasıyla bahri tefekküre müstağrak olup itlâka müteveccih oldı. Hâtır-ı âtırı revâyih-ı ulûm-i gaybı istinşâk itmekle tehzîb-i ahlâk eyleyüp mebâdî-i âliye ile münâsebet-i küllî tahsîl itmişdi. Recâhat-i halk ve secâhat-i hulkla tezkiye-i nefis idüp hılye-i kemâl-i akl ile ârâste ve funûn-ı hasâyil ve üsûl-i fezâyille pîrâste idi.

Şi'r :

Bî-velâyet ne-bûd şem-'ı hilâfet râ nûr

Revnak-ı şehir-i ta'alluk be-velâyet dâred

Lâ-cerem nüzhet-gâh-ı teferrüd ve tezehhüde varup dergâh-ı hakka münâcâta el

181

getürdi ki ey hâlik-ı eşyâ ve müdebbir-i umûr ve ey dâñâ-yı "ye'lemü hâinete'l-e'yüni vemâ tühfi's-sudûr"¹⁰⁴ akl-ı derrâk ki seyyâh-ı arsa-i eflâk ve mühendisi aktâr-ı kürre-i hâkdir. Sâha-i mümteni'ü'l-misâha-i melekûtin tasavvurında âciz ve hayrândır. Kasr-ı azemet ve celâlinin medâricina ikdâm-ı akdâm-ı istidlâl ve kuvvet-i fehm ve sür'at-i intikâlle urûc eylemek mukaddemâtında olanlar be-gâyet ebleh ve nâdândır. Anâkib-i fikr-i sâkib dâm-ı ifhâmla sîmürg-ı hamd ve senânı şikâra getürmek mihâl ve tûti-i nâtıka-i kelâm-ı şekkerînle uhde-i şükürinden taşra gelmek bâtı-ı hayâldir.

Nazm :

Verkâü fehMike lâ yenâlü cenâbehû.

Bi-cenâhaya'l-ihsâsi ve'l-idrâki.

Heyhât in tesile'l- anâkibü bi'l-lezî

Nesicet enâmilühû dirye'l-effâki.

Ey perverdigâr-ı bîçûn ve ey mazhar-ı âsâr-ı kün fe-yekûn du'â-i devlet-i rûz-efzûnim dergâhında icâbete makrûn olmagla çün yed-i kudretin vedî'a't-i saltanatı bâb-ı sa'âdet- meâbıma tevcîh idüp zât-ı şerîfimi ser-efrâz ve cümleden mümtâz itmişdir. Kibriyâ ve celâlin hakkı-çün muktezayât-ı hâtır-ı hod-gâmdan zeyl-i ismeti masûn idüp tevsen-i nefsi bedrândan zimâm-ı ahkâmımı me'mûn ile hudâyâ bî niyâzâ

182

bende nevâzâ ri'âyet-i hukûk-ı saltanata tevfiğ-ı hidâyetin inâyet ile müşâhede-i vahdet-i hakîkiyye-i zâtına ki kesret-i iştigâl saltanatı hicâb eyleme

Şi'r :

Yâ rabb dil-i pâk ü cân âgâhem dih

Âh şebb ü nâle-i seher-gâhem dih

Der râh-ı hod evvel zi hodem bî-hod kün

Ve ângâh-ı bî-hod zi hod be-hod râhem dih

Çün ol gice "üdüni istecib leküm"¹⁰⁵ emrine itâ'at gösterüp dest-i tazarru' ve inâbeti dergâh-ı rabb-i izzete getürmişdi. Sürûş-i gayb du'âsı icâbet ve kabülle mûsıl oldığı haberlerin getürüp gonca-i hâtır-ı behcet-meâsiri gül gibi hürrem ve handân oldu.

Nazm :

Kâr türâ bî-tü çü perdâhtend

Nâm-zed-i lütf-i türâ sâhtend

Hengâm-ı seher ki mehibb-i mevâhib-i rahmetden nesîm-i "inne li-rabbiküm fi eyyâmi dehrüküm" Nefehâtı mütenessim olmuşdi. Hıçâb-ı irtiyâb-ı gayriyyet ref' olup gayret-i mehabbet âlem-i ittihâd zuhûra gelmişdi. "Ma yeftehi'llâhü li'nnâsi min rahmetin felâ mümsike lehâ"¹⁰⁶ beşâretini berîd-i hâceste-nüvîd-i âlem-i gayb mecmû-ı kâyinâtın âzân-ı iz'ânına yetiştirmekle cihâna sürûr ve beşâset gelüp cümle yek dil ve yek cihet olmuşlardı. Hudâvendigâr Hazretleri cânibinden işâret oldu ki Hazret-i Hudâvendigâr-ı Kâmrân Sultân Selîm Hân

183

atası Hudâvendigârın huzûrına varup mevhibe-i saltanatın merâsım-i şükürin yerine getürüp enfâs-ı müteberrikesiyle mütenassih ola. Emr-i âlî-şân mücebince nihâyet-i âmâlîdî. Kârîn-i hâl-i ferhunde- me'âli vâkı' olıcak teveccüh-i hâtırın bârigâh-ı felek- iştibâh cânibine munsarif kıldı. Çün ol vakt-i mübârek ve sa'îd fi'l-hakîka rûz-i îddi.

Mecmû-'ı halâyık ayag üzerine gelüp izhâr-ı şükr-içün dü'âya el getürmişlerdi. Ma-karr-ı sa'âdetden sarây-ı saltanata varınca yer yüzi halâyıkla mâl-â-mâl olmuşdı.

Nazm :

Ve vüfûr-ı şükri'l-mü'minîne ve gayrihim

Teennâ ileyhim e'âcimen ve fesâhâ

Zîrâ müşâhede-i cemâl-i bî- misâli ki mûcib-i yümn ü ikbâldir. Her birinin hâtırında nihâyet-i âmâl idi.

Kesî ki ân cenân dil-hâh bâşed

Be-sad vecheş temâşâ-gâh bâşed

Ol gün bir semend-i firûz- mende ki sa'âdet-i tâli'le hem-inândı. Devlet ve ikbâlle süvâr olup cümle Yeniçeri vesâyir kapu halkı rikâb-ı hümayûnına hâzır oldılar. İnân-ı azîmetin ki medâr-ı hall ü akd umûr-ı cumhûrdır. Sarây-ı sürûr savbına mün'atıf kılıp devletle revân oldı. Ol ka'be-i makâsıd-ı âmâlin iki tarafından ehl-i tavâf "**fez-kurûsmallâhe**

184

aleyhâ savâff"¹⁰⁷ sebîline sâlik olup ol pâdişâh-ı vilâyet penâhın mübârek cemâli müşâhedesı ahsen-i vücûh üzre müyesser olduğına izhâr-ı şükr eylediler.

Nazm :

Külle'l-verâ bi-cemîli zikrike zâkirun

Hattâ le-kâdet yentiku'l-ehcâru.

Sarây-ı sa'âdete yakın gelicek Yeniçeri bölüğü iki cânibden saf bağlayup arz-ı istikâmet ve sadâkat itmek için bir vechile silk-i intizâmıda râst turmuşlardı. "**Lâ terâ fihâ ıvecen velâ emtâ**"¹⁰⁸ ma'nâsı sûret-i hâlleri vâkı' olmuşdı.

Kıt'a :

Ez her dü-cânibeş saff-ı zerrîn- kabâ cegân

Çün hatt-ı müstakîm be-her sû berâberest

Der dîde-i debîr-i felek ez bî-misâl

Gûyâ be-zer nebişte dû- satr muharrerest

Atası Hazret-i Hudâvendigârın huzur-ı fâyizu'n-nûrına varup mücâleset vâkı' olıcak. Mahâsin-i ahlâkı muktezâsınca şerâyit-ı âdâbı yerine getürüp şol ki levâzim-ı ta'zîm ve tekrîmdir tamâm edâ eyledi.

Nazm :

Yünbîke revnaku vechihî azze fi'lühû

Ve's-seyfû ye'rifû unfehû fi mâihî

Hudâvendigâr Hazretleri enfâs-ı tayyibesiyle nice nesâyih-i mülûkâne ve nice mevâ'ız-i pâdişâhâne kıldıktan sonra hayr dü'â idüp cüz'i ve külli dükeli umûr-ı saltanatı cenâb-ı hilâfet intisâbına teslîm itdi. Edâ-i şükr-i cülûs ve resm-i

185

dest- bûs tamâm olıcak sa'âdetle gerü makarr-ı saltanatına gelüp serîr-i izzete cülûs eyledi. Cemî'-ı vüzerâ ve erkân kemâ-kân vezâyif-i hıdmete ikâmet idüb yerlü yerinde ber- karâr oldılar. Bu atıyye-i uzmanın hakk-ı şükrin yerine getürmek-içün sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye ittibâi vâcib görüp **"fe aleyküm bi-sünnefi ve sünneti Hulafâi'r-râşidîne'l-mehdiyyîn"** muktezâsınca icrâ-i ahkâm-i saltanatda bir vechile mücidd oldı ki anın aşr-i âşirinde cemî'-ı halk-ı âlem mütehayyirdi

Nazm :

Fe in künte mürtâben bi- kavli fe-hâzihî

Menâkibü sultânî fe-eyne adîlehâ

Memleketin fukarâ ve zu'afâsı ki mihnet-i gûn-â-gûnla zebûn olmuşlardı. Eyyâm-ı adâletinde ferâğ-ı hâtır ve huzûr-ı kalble devlet ve izzete makrûn oldılar. Sâye-i adâletinde mecmû-'ı re'âyâ nihâyet-i âmâline vâsıl olmagla eyle müreffehü'l-ahvâl olmuşlardı ki zamân-ı saltanatında debir-i takdîrin cerîde-i rûzgâra ve sahâyif-i leyl ü nehâra sebt itdüğü mahzâ halkın hayr du'âsı erkâmıydı.

Şi'r :

Ve nâtaha'l-arşü fi'stibkâi şevketihî

Duâü külli münîbi'l-kalbi evvâhü.

Avâtıf-ı hüsrevânîden bahri-bî-girânı mekrûmet ve ihsân temevvüce gelüp karındaşı Sultân Korkuda Midilli sancağı tevcîh olındı. Ve kapu halkının cemi'sine

186

În'âm eyleyüp ulûfelerin arturdu. Fi'l-hâl vüzerâyâ emr eyledi ki Rûmili Beglerine hukm-i cihân-mutâ' irsâl olına. Tâ ki gelüp merâsim-i tehniye-i cülûs-ı yerine geüreler. Ba'dehû emr-i şerîf her neye müte'allik olursa ana göre amel eyleyeler. Fermân-ı kazâ cereyân mûcebince zikr olan ümerâyâ ahkâm îrâd eyleyüp der'i devlete da'vet eylediler. Hazret-i Şeh-zâde-i civân-baht sezâvâr-ı tâc ü taht semere-i saltanat şehper-i hümâ-yı sa'âdet-i Şehriyâr-ı Kâmrân oğlu Sultân Süleymâna hukm-i şerîf irsâl olınup dâru'l-hılâfete da'vet olındı. Ve kendü Hazret-i Hudâvendigâr-ı Kâm-kâr makâm-ı teslîmde atası Sultân Bâyezîdin rızâsına mütaba'at idüp vefk-ı hâtır-ı şerîflerince ihtiyârların ellerine virmişdi. Tâ ki her ne yerde mütekâ'id olmak murâd idinürse ikâmet-i vezâyif-i hıdmet için kapu halkından maksûd idindüğü ki mesnei ihtiyâr eyleyüp varup makâm-ı huzûrda sa'âdetle mukîm ola. Ammâ çün Hudâvendigâr Hazretleri kûşe-i ferâğatı serîr-i saltanata râcih görüp uzlet- güzîn olmuşdı. Dâru's-Saltanatı İstanbulda mütemekkin olmagı bî-vech görüb Dimetokai ki sâbıkan mahzâ ol maslahat- için meremmet eylemişdi.

187

İhtiyâr eyledi. Sultân-ı Selâfîn-i cihân-güzîde-i havâkîn-i zamân fahr-i Âl-i Osmân Sultân Selîm Hân atası Hudâvendigâra zikr olan şehri temlik eyledi. Emîru'l-ümerâi'l-kirâm zü'l-kadri ve'l-ihtîşâm Rûmili Beglerbegisi Yûnus Paşayı ve fahrü'l-a'yân ve zahrü'l-erkân defterdâr Kâsım Çelebii hıdmetine nasb eyledi. Ve Kapu halkının her bölüğinden âdâb-ı hıdmet-i mülûka vukûfı olan kimesnelere âdem güzîde idüp ikâmet-i vezâyif-i hıdmet için hâk-i pâyine sevk eyledi. Bi'l-cümle cemî-ı mühimmâtın ve mesâlihın kemâ-yenbegî bî-kusûr tekmîl eyledi. Ve hazâyin ve emvâlden havsala-i endîşe ve âmâli mâli olduğınca esbâb alup gitmede Hudâvendigârı tahyîr eyledi. Çün cemî-ı maslahat tamâm olup havâyic-i sefer görüldü. İnân-ı azîmet mahrûsa-i Dimotoka cânibine mün'atîf oldu. Âyîn-i meşâyî'a ve resm-i mevâdi'ai yerine getirüp atası Hudâvendigârı gönderdi gitdi. Tarîk-ı âdâb-ı saltanatda atası Hazret-i Hudâvendigârdan hîn-i müfâratda istirşâd eyleyüp hüsn-i i'ânet istimdâd eyledi. Oğlı Hazret-i Şehriyâr-ı Kâm-kârın mezîd-i fırsat ve nusret-içün mubârek ellerin du'âya getirüp Hazret-i rabb-i izzete münâcât eyledi. Du'â-i

188

lâzımü'l-icâbeti kabûle mûsıl olduğın şürûş-i gayb hâtır-ı hafîr-i ilhâm pezîrine i'lâm itdüğinden sonra anın edâ-i şükr için el yüze sürdü. Ba'dehû ol iki pâdişâh-ı sa'âdet destgâh ve ma'delet-penâh birbiriyle müvâde'a idüp müfterik oldılar.

Nazm :

Mâze'l-vedâ'u vedâ'u'l-vâmikî'l-mekedi

Hâzel-vedâ'u vedâ'u'r-rûhı ve'l-cesedi

BEYÂN-I TESLÎM-KERDEN-İ HAZRET-İ HUDÂVENDİGÂR MAĞFİRET MEDÂR VEDÎ'A

Rûh râ be-kâbiz-ı ervâh ve sevk-vâr keşten-i Hazreti Sultân Selîm Hân bi-sebebi

ân ve musâberat-i o bi-âlâm-ı musîbet Hazret-i mâlikü'l-mülki bî-zevâl velâ yezâl ki mülk-i kadîmi tasarrufına yed-i kudretinde kîbâle-i "**Limeni'l-mülkü'l-yevme lillâhi'l-vâhidi'l-kahhâr**"¹⁰⁹ Fermân-ı kahramân-ı kazâ cereyanıyla imzâlanmış huccittir. Ol fâ'il-i muhtâr-ı "**yef'alü'llâhü mâ yeşâü ve yehtâr**"¹¹⁰ ki "**inne'l-arza yerisühâ men yeşâü**"¹¹¹ ma'nâsı mütezammın olduğu îrâs-ı hılâfete ta'allük-i meşiyet-i lem-yezelîsi illitdir. Bir hâkim-i mutlakdır ki kabza-i hukûmeti cemî-'ı mevcûdâtı silsile-i imkânla kayd-ı isâra götürüp gâh bir sâhib-i vücûdı feyz-ı cûdı medâr-ı hall ve akd-i umûr ve sebeb-i intizâm-ı mesâlih-ı cumhûr kılup hükmi cihân-mutâ'ına benî nev-'ı insânı muft-'ı

189

fermân eyler. Ve gâh olur ki dest-i kahr ile anın gîrîbân-ı vücûdın çâk idüp yerine birin dâhî Sultân-ı Selâfîn-i cihân eyler

Nazm :

İzâ mezâ ehadün yetlû lehû ehadün.

Ve hâkezâ kâne hukmü'llâhi yütarridü.

Ed-dehru yebsütu hînen sümme yenkabizu.

Ve'l-emru yehallü yevmen sümme yenka'idü

El-kissa Hazret-i Hudâvendigâr-ı velâyet medâr Sultân Bâyezîd Şehriyâr ki ta-hallakû bi-ahlâki'llâhi müeddâsı muktezâsınca tehzi'b-i ahlâk eyleyüp tezkiye-i nefis hâsıl eylemişdi ki berzah-ı vücûdı enfüs ü âfâk mâ-beyninde hadd-i vasat vâkı' olup âlem-i suğrâ ve kübrâyı müştemildi. Zât-ı şerîfi tahsîl-i metâlibe huccet-i kâtı' ve bürhân-ı sâtı' idi. Ammâ i'tirâz-ı emrâzla zikr olan bürhâna za'f îrâd olunup mukaddemât-ı sıhhati memnû' olmuşdı.

Nazm :

Şitâü'ş-şeybi faslün fi'l-berâyâ.

Havâ icmâlü tafsîli'l-uyûbi.

Zamânün yezminü'l-a'zâü berden

Erâde cünübehü sakbe'l-cüyûbi

Müddeti saltanatı sinn-i vukûfa karîb olup sülûseynden mütecâviz olmuşdı. Nakd-i ömrini isrâfla harc itmede kemâle irmekle sermâye-i vücûdına sebab-i noxsân olmuşdı. Gül-i sîrâb-ı hayâtı nefsi serd-i subh-ı kühûletden rîzân olmuşdı.

190

Şi'r :

İntihâ-i kemâl noxsânest

Gül be-rîzed be-vakt-i sîrâbî

Gerçi ol niyyet itdügi seferde kat-ı menâzil ve tayy-i merâhil itmekle mahall-i ikâmete karîb olmuşdı. Ammâ mahrûse-i Edirne kurbında ol menzil-i ma'hûde gelüp nüzûl itdükde nefsi mutmainnesi "irci'î ilâ rabbiki"¹¹² sadâsın gûş-i teslîm ve rızâyla istima' idicek ol teveccüh itdügi makâma varmadan rucû' idüp "vesâri'û ilâ mağfiratin min rabbiküm"¹¹³ emrine itâ'ati kendüye vâcib bildi. Guraf-i dârü's-sürûr-ı ukbâyı şeref-i dârü's-serîr-i dünyâyâ tercih eyledi. Şâhbâz-ı bülend-i pervâz-ı rûh-ı pür-fütûhı neşîmin bedenden tayerân idüp azm-i gülzâr-ı cinân itdi. Ervâh-ı melâîke-i üli-ecniha ile riyâz-ı cennet-i firdevse varup şâh-sâr-ı tûbâda olan ervâh-ı mukaddeseyle meveddet-i ze'l-kurbâ hâsıl idüp hem-îşân oldı. Sekâ'llâhü ke'se rızvânihî ve kesâhü libâse gufrânihî

Nazm:

Ki-râ baht ber taht-ı şâhî nişâned

Nühusteş kazâ nâme-i azl hâned

Felek kerde ez be-her şân çenberî

Birûn reft her yek pey dîgerî

Ol pâdişâh-ı mağfiret penâh palâs-ı âriye-i vücûddan âr eyleyüp

191

anı libâs-ı fâhir-i tecerrüde tebdîl eyledi. Bigâne ve hîşden müfârekat itmekle gussa ve teşvîşden berî oldı. Zihî pâdişâh-ı bülend-i himmet ki bizâ'at-ı müzcât-ı saltanat-ı dünyâyı vesîle-i deracât-ı ukbâ mülâhaza idüp sermâye-i nakd-i hayâtını iddihâr-ı zehâyir-i müddesât-ı uzmâyaya sarf eyledi. Hadîs-i mağfiret ta'kîb **"kûn fi'd-dünyâ ke enneke garîb"** ma'nâsı mütezammın olduğu emre itâ'at itmek için kendünün dârü's-sürûr-ı saltanatın terk idüp diyâr-ı âhirete müteveccih oldı. Rızâü'llâha teba'ıyyet itmekle tahsîl-i kurbât itmek için hezâr ictihâd-ı mevfûr ve mesâ'î-i meşkûr zuhûra getürdi. **"Ve men yahrûc min beytihi mûhâciran ilâ'llâhi verasûlihî sümme yûdrikhü'l-mevtü fekad veka'a ecruhû alâ'llâhi"**¹¹⁴ târîkına sâlik olan azizlere mürâfakat eylemekle bî-nihâye ecr ü sevâb hâsıl eyledi. Gevher-i girân-mâye-i saltanatı ki dürretü't-tâc erbâb-ı sürûr ve ibtihâcdır. Büşrâkümü'l-yevm mübeşşirinin makdem-i mükerrerimine nisâr idüp inân-ı semend-i himmet-i bülend-i azîmeti merâti-ı merâbî-ı cihândan sahrâyı vâsiu'l-fezâi **"ve arzuhâ ke-arzı's-semâi ve'l-arz"**¹¹⁵ cânibine munsarîf eyledi. Raht-ı ikâmetini menzil-i fenâdan dâru'l-bakâyaya çeküp civar-ı hakda

192

menâfi-ı hakk-ı civâra ümid-vâr oldı.

Mev'ıza :

Me-nih tâ tavânî dil ender cihân

Ki nâ-pây-dârest ü nâ-mihribân

Be-dâniş-i kesânî ki dürr-i süfte end

Cihân râ yekî pîrezen güfte end
Geh hodrâ berâred be-heftâd reng
Gehî behre şehdet dihed geh şereng
Hoşâ ânki dil-i der vefâyeş ne-best
Be-her hâl ezo kerd kûtâh-dest
Her ân tâze hışfî ki ber manzarîst
Ser-i Keykubâdî vü İskenderîst
Her ân şâh-ı ar'ar ki der gülşenest
Nü müdârî ez kadd-i sîmîn ne-test
Her ân gül ki der gülistânî bûd
Semen-i ârızî dil-sitânî bûd
Be-cüz hûn-i şâhân derîn taşt-nîst
Be-cüz hâk-i hûbân derîn deşt-i nîst

Hazret-i Hudâvendigâr-ı mağfiret-medârın vücûd-ı pür-cûdı hazîne-i cihândan mefkûd olduğına zemîn ü âsumâna melâlet gelüp ol mâtem-içün çarh-ı nîli câme-i kebûd giydi. Mihr-i felekin mihnet ü derdle çehresi zard olup mâh-ı münîri zalâm-ı gamâm hâle-vâr ihâta eyledi. Felek-i gerdûn mahzûn olup ol hümûm-ı gumûmla sitâre ve nucûmı eşk- dîde gibi gözden bırakmışdı. Görinen şekl-i hilâl degil belki cebîninde girih-i melâldi. Eşk rengîn şafakla dâmen-i

193

sipihr-i pürhûndı. Ehl-i zemînin dûd-ı âhından dîde-i nücûm hayret olmuşdı. Subhın nefes-i serdinden meş'ale-i mâh söyünüp rû-yı cihân fîre olmuşdı. Pîrezeni dehr-i nevha ger gîsû-yı zalâmı ruhsâr-ı şeb-târ üzre târumâr idüp dîde-i eşk-bâr-ı ebr ile tûfân-ı bilâ-zâhir olmuşdı. Ra'ıyyet ü sipâh cümle siyâh giyüp şerâr-i âteş-i âhla cihân yüzi kararmışdı. Nice lâle-hadd-i dil-rubâlarun benefşe gibi yüzi hâk olmuşdı.

Ve nice serv- kadd-i semen sîmâların ganca veş yakası çâk olmuşdı.

Mersiyye-i rubâ'ıyye :

Ey gerdiş-i çerh çend ârî vü berî

Hesfî zi vefâ vü ahd yek bâre berî

Ber kâmet-i şâhî çü kabâyî dü-terî

Bâzâr-ı pey mâtemeş dü-sad câme derî

Fi'l-hâl kapu kullarından birin ki sûret-i melâl-i hasb-i hâl idi. Âsitâne-i devlete irsâl eylediler. Hazret-i Hudâvendigâra haber-i mus'bet arz olıcak mübârek hâtır-ı begâyet mahzûn ve gamnâk oldu. Dest-i melâlle perde-i refîk inkisâr-ı hâtır-ı çâk oldu. Ziyâde rikkat-i kalb gelmişdi. Serâ-perde-i hâtır-ı şerîfinde olan serâyir-i âlâm ve mihnet-i vâridât katarât-ı eşk-i güher-bâriyla zuhûra gelüp

194

âyîne-i çehre-i münîrinde kejd tegayyür ve fütûr peydâ oldu. Ammâ müsâberât-ı âlâm-ı müsîbet efdal-i ibâdet olduğu mülâhazasıyla "**innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'ûn**"¹¹⁶ âyetinin mazmûn-ı hümayûnın gerden-i teslîm ve kabûle meftûl idinüp sîne-i pür sekînesini sihâm-ı kazâ ve kadere siper eyledi. Ve hulûs-ı taviyyetle takdîr-i rabbânî ve hükm-i Sultânîye kemâl-i itâ'ati ve hüsn-i irâdati vesîle-i takarrub bilüp "**ve be's-şiri'(s-sâbirîn) Ellezîne izâ esâbethüm müsîbetin**"¹¹⁷ âyetinin ibşâr-ı zâhiru'l-beşâretiyle teşeffî-i hâtır tahsîl eyledi. Devlet ve sa'âdet ol pâdişâh-ı mağfîret-penâha ki zulmet- âbâd-ı âdemde kendünün envâr-ı âsâr-ı vücûdından müstefîz olup semarât-ı vücûd-ı ptr cûd berakâtıyla künc-i hamûlde ve zâviye-i zühûlde olmadan masmûn ve me'mûn oldu.

Nazm :

Ne-reft ez cihân-ı pâdişâhî be-dered

Ki çü halefrâ ser-efrâz kerd

Resm-i izz itmâm oldıktan sonra atası Hudâvendigârın rahmetü'llâhi aleyhi ruh-ı pür futûhı istirâhat için vücûh-ı tasadduk ve hayrâtlâ bister-i râhat tedârükünde olup merkad-i şerîfin envâr-ı sadakât ve bezl-i mâlla mâl-â-mâl eyledi. Tekabbele'llâhü mine's-sultân-ı şükrün sa'îdü'l-cemîli ve e'tâhü ecra'l-cezîli

195

ve ömre't-tavîli kemâ-kîle.

Nazm :

Cihân bâğından ekselse nola bir devha-i devlet

Nihâl-i tâzesi sensin hüdâ olsun nigeş-dârın

ZİKR-İ KUDÛM-İ SA'ÂDETI-RÛSÛM ŞEH-ZÂDE-İ KÂMRÂN SULTÂN SÜLEYMAN

Be-mahrûse-i İstanbul ve âdâ-i resm-i destbûs ve tehniye-i cülûs ve kâyim-i makâm geşten-i o be-câ-yı vâlid-i büzürgvâr Hazret-i Hudâvendigâr ve beyân-ı azîmet-i hümâyûn ân-ı hüsrev-i sâhib- Kırân be-sefer-i zaferi isir ve itâ'at-i Şeh-zâde gân ve emr-i bi-emr-i cihân-mutâ' ve bedr-i gerden-i o Sultân Ahmed râ ez hudûd-ı memleket ve zikr-i tetimme-i ân meger ber vakt-i ferhunde ve perver-i rûz ki şeref-i âfitâb-ı dil-fürûzla rûzgâr müşerrefdi. Sahîfe-i âmâlde tal'at-i ikbâl çehre-nümâ olup hüsn-i tâlî'ın sa'âdete mukâreneti zâhir ve hüveydâ idi. Hazret-i Hudâvendigâr-ı civân-baht serîr-i saltanatda izz ve temkînle mesned nişîn olmuşdı. Vüzerâ ve erkan ekâbir ve a'yân karâr-ı ma'hûd üzre yerlü yerinde oturmuşlardı. Emr-i cihân-mutâ-'ı vâcibü'l-ittibâ' mücebince icrâ-yı kânûn-ı saltanat ve tenfîz-i ahkâm-ı eyâlete ikâmet gösterüp dîvân-ı âlîde cem' olmuşlardı. Nâgâh bir sefîne kûh- sîmâ deryâ yüzinde zâhir oldu. Mübeşşir-i âlem-i gayb

196

misâlinde tarfetü'l-ayn içinde gelüp sâhıl-i deryâya vâsıl oldu. Çün ehl-i sefînenin mecâri ahvâlinde behcet ve sürûr âsârı gün gibi hüveydâ ve âşikârdı. Her

câhibden beşâret topları atılıp zemîn ve zamân ferah ve neşâtla toptolu oldu. Hazret-i Şeh-zâdei Kâmrân güzîde-i Âl-i Osmân Sultân Süleymânun yümn ve ikbâlle taht-ı bâd âvürd-i hümâyûn-baht üzre sa'âdetle hem-nişîn olup geldügin çün beşâret haberi idi. Fi'l-hâl izz-i huzûr-ı mevfûrû'l-hubûra arz oldu. Şeh-zâde-i izzet-meâb ve sa'âdet âyâbın kudûm-i meserret-rüsûmında Hazret-i Hudâvendigâra behcet ve sürûr hâsil olup emvâc-ı ibtihâc dil-i deryâ meşâkilinde harekete geldi. Bedûr-i metâlib ve emânîsi müsfer olup vücûh-ı sûret-i ahvâl-i ferhunde-meâli zâhik ve müstebşir oldu.

Nazm :

Erâ sügra'l-makâsıdı kad tebesseme

Bi-matla'ı Şârikın tedûsenâhü

Vüzerâ ve erkâna emr oldu ki merâsim-i istikbâl müeddâ olup levâzım-ı ta'zîm ve iclâl yerine gele. Çün ol haber-i meserret eser mecmû-'ı halâyika sebebi inşirâh ve mûcib-i efrâhdı. Lâ-cerem cemi-'ı ekâbir

197

ve esâgır merâkib-i sefâyine süvâr olup ol Şehriyâr-ı Kâm-kâra karşı vardılar. Kesret-i sefâyin deryâ yüzini bir vechile tezyîn itmişdi ki halkın başında görünen amâme ve destâr habâb-var bî hadd ü bî şumârdı. Her sefîne tahta-bende-i sînesin temâşâ ehlinden dirîğ itmeyüb revân itmişdi. Her zevrak bir dîde-i ümîd idi ki bahr-i intizâra müstağrak olup yol gözedirdi. Derûn-i bahr cûşa gelüp anın emvâc-ı şû ve izâmı sebebiyle deryâ yüzinde zâhir olan kefi deryâ degildi. Belki bahr-i zâhir ser ü pâ bürihne olup ol ka'be-i ikbâlin safâ-yı hâtırla tavâfına sa'y idüp ihram-ı ihtirâmın giymişdi.

Bejt :

Gulâm-ı himmet-i bahrem ki pâ bürihne deved

Be- tavr-ı ka'be-i kûy-ı tû bâ-sıfâ-yı derûn

Zikr olan dîde-i terakkubla nigerânken gün nâgâh mukâbeleden ebr- misâl bir nice fülk-i felek-sîmâ zâhir oldu ki sûret-i "ve yünşü's-sahâbe's-sikâl"¹¹⁸ her birinin tamâm hasb-i hâliydi. Haddihî her biri bir kûh-ı bülend-i bî-mânend idi ki kemâl-i şevkinden harekete gelüp "vetera'l-cibâle tahsibühâ câmideten vehiye temurru merra's-sahâb"¹¹⁹ mefhûmına sıdk vâkı' olmuşdı. Zikr olan sefâyinin

198

içinde bir sefîne ki sine-i pür sekîne-i erbâb-ı tasavvuf gibi makam-u keşf ve şühûd ve mahall-i kerâmitdi. Sadef-vâr ol dürr-i deryâ-yı saltanatı kenâr itmişdi. Taht-ı Süleymân gibi ber bâd-ı pâ ve mu'ciz-nümâydı ki dâyimü'd-dehr "Ğudüvühâ şehrun ve ravâhuhâ şehir"¹²⁰ vasfıyla muttasıf olup her zamânda hîn-i cereyânda tayy-i mekân eylerdi.

Nazm :

Mesâlikrâ yekî yekî mürtâz-ı sâlik

Ki halkîrâ rehân dî ez mehâlik

Be-külî kerde i'râz-ı ez hor ü âb

Fegende rûz u şeb seccâde ber-âb

Zikr olan sefîneye erkân-ı devlet yakîn varıcak şerâyit-i i'zâz ve ihtirâmı kemâ- yen-begî edâ idüp ol âfitâb-ı felek saltanatı bir âsumân kadar kadırgaya süvâr eylediler. Çün sefîne-i me'mûl sâhıl-i husûle mevsûl oldu. Cemî' kapu halkı piyâde ve süvâr önüne düşüp ta'zîm ve tekrîmle makarr-ı sa'âdete getürdiler. Ale's-sabâh kânun-ı mukarrer üzre dîvân-ı hümâyûn tezyîn olup âyîn-i dest-bûs resm-i ma'hûd üzre yerine geldi. Şeh-zâdenün mübârek cemâlini eymen-i evkâtta ahsen-i hâlât üzre Hazret-i Hudâvendigâr müşâhede itmekle fevka'l-hadd mesrûr olup mevâdd-i ibtihâc ve sürûr-ı

199

hâtır-ı mevfûru'l-hubûrdan muzâ'if oldu.

Şi'r :

Gerçi ikbâl bûd nâm-zedeş

Şâdmânî şüd ez yekî be-sadeş

Mevhîbe-i mülâkâtın hakk-ı şükrin edâ itmek için sahîfe-i hâtır-ı şerîfin sûre-i zımnındaki sûret-i hamdü li'llâh meşhûn eyledi.

Nazm :

Ni'amü'l-ilâhi ale'l-ıbâdi kesîratün

Ve ecelühünne necâbetü'l-evlâdı

Çün ikbâl-i rûz- efzûn makâm-ı muvâfakat ve metâbe'atda mukîm olup baht-ı müsâ'id mevkıf-ı inkiyâd ve teslîme gelmişdi. Müâne-i devlet-i hümâyûnı emr-i cihân-mutâ'a müterassıd fermân ve hükm-i vâcibü'l-ittibâ'a cümle nigerândı. Vüzerâyâ emr olmuşdi ki cemî'-ı ümerâyâ ahkâm-ı kazâ imzâ ve kader-i tuğrâ îrâd olunup dergâh-ı felek-iştibâha da'vet olınalar. Tâ ki tehniye-i cülûs müeddî olup şeref-i bisât-ı bûs karîn hâlleri ola. Emr-i âlî mücebince amel olunup zikr olan ümerâyâ ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdi. Sene **semâne aşer ve tis'a-mie rebîu'l-âhırinin** evâyilinde cümle Rûmili Begleri atebe-i ulyâya hâzır olup cebin-i ubûdiyyeti zemîn-i tazarru' ve inâbet üzre vaz' eylediler.

Nazm :

200

Ki ey şâh-ı kemîne bende et gerdûn bâd

Hâniyyet-i tû çü devletet efzûn bâd

Ger bâ tû kesî çü subh-ı sâdık ne-bûd

Mânend-i şafak garka şüde der hûn-ı bâd

Cemî-'ı ümerânın mezîd-i avâtıf-ı hüsrevânîden sancakların arturup her birine bahşişler ve i'nâmlar eyledi. İnâyet-i gâyete mazhar vâkı' olmagla dükelişi hizmet kemerin şemşîr-vâr meyânlarına iki yerden kuşanup âyîne-i hâtırların siper gibi gerd-i tegayyürden mücellâ ve musaffâ eylediler. Ol ser firâzlar Hudâvendigâr Hazretlerinin yolında alem gibi sâbit kadem olup cümle yek cihetde oldılar.

Nazm :

Serân hem-vâr geşt ezîn-rûy baht

Çü geşt-i pür-külâh ez-mâleş saht

Ammâ şol kör diller ki ol hûrşîd-i saltanatın fûrûg-ı devleti müşâhedesine perde-i tereddüd ve nifâk hâcib olmuşdı. Âyîne-i hâlde hüsn-i firâsetle sûret-i istikbâl temâşâ eylemege gerd-i ta'allük mâni' olup ser- rişte-i mütâbe'atı kabza-i ihtiyârlarından kaçırmışlardı. Zikr olan bî- sa'âdetlerden ba'zı varup Sultân Ahmede sûret-i inkıyâd göstermekle Anadolu'da Sancak Begi olmuşlardı. Anların bir nicesini gerü kendü taht-ı

201

livâsında olan re'âyâdan mübâriz yiğitler tutup kayd-ı bendle kapuya gönderdiler. Ve ba'zı mess-i zer-endûd-ı nifâkı nakd-i hâlis sûretinde ol pâdişâh-ı sâhib-i intibâha ki râz-ı sipîhr-i bed-mühre vâkıf ve esrâr-ı gerdiş-i rûzgârdan âğâhdı. Getürüp hâk-pâ-yı kimyâ hasıyyetine arz itmişdi. Emr itdi ol bed-kîş-i muhâl-endişler ki bâd-ı fitne dimâğları cevfin makarr idinmişdi. Tîg-ı âb- reng ve âteş-i te'sîrle hâke berâber eyledi.

Nazm :

Râst rev bas be-her kîş ki bâşî çün

Ver şevî keş çü kemân lâyıq-ı kurbân bâşî

Çün cemî-'ı asâkir-i mansûre dâru's-saltanata gelüp hâzır olmuşdı. Re'y-i şerîf-i cihân-ârâ o tedbîr-i münif-i isâbet- nümâ ana müte'allik oldı ki mevâdd-ı hayâlât-ı

fâside Sultân Ahmedin dîmâğında temekkün bulup sevdâ-yı saltanat süveydâi kalbinde takarrur bulmazdan evvel asâkir-i zafer-meâsirle Anadoluya geçüp ol diyârı siyâset-i 'adl-i şâmiliyle kudûret-i mazarrat-ı eşrârdan pâk idüp sâye-i ma'deletinde mecmû-'ı re'âyâ muntazamü'l-ahvâl ola. Ve Sultân Ahmedin dest-i ta'arruzın dâmen-i memleketden dûr eyleyüp emrin ber-teraf eyleye. Lâ-cerem ferzend-i ercümend ve halef-i sa'âdetmend nûr-dîde-i eviddâ nâr-ı sine-i

202

e'dâ sâ'id-i devlet ve ikbâl bâzû-yı şevket ve celâl zahîr-i leşker-i islâm melce-i havâs ve avâm püşt-i penâh-ı ehli îmân oğlı Sultân Süleymânı Dâru's-Saltanat-ı Kostantiniyyede kâyim-makâm idüp kendü devlet ve ikbâlle **sene semâne aşer ve fis'a - mie** cemâziye'l-ewvelinin on beşinci günü pençşenbe gün

Şi'r :

Yekî rûz ez gerdiş-i rûzgâr

Be-dest âmedeş tâli'- kâr

Be-fâl-ı hümâyûn be-terfîb-i râh

Be-fermûd ger cây-ı Cüneyd sipâh

Yüz bin mikdârı âlât-ı harbi mükemmel asâkir-i nusret-meâsirle inân-ı azîmeti Anadolu tarafına mün'atîf kılup azamet ve şevketle ol cânibe geçdi.

Nazm :

Be-her menzil ki müşk-efşân küni râh

Münevver bâş çün hûşîd ü çün mâh

Be-her cânib ki rû-ârî çün takdîr

Rikâbet bâd çün devrân-ı cihângîr

Çün Hazret-i Hudâvendigâr-ı sâhib- Kırânın leşker-i zafer-peykeri te'yîd-i rabbânî

ve nusret-i yezdânî birle müeyyed idi. Feth ve ikbâl hem-inân-ı râyet-i hümâyûnı vâkı' olup mecd ve efzâl hem-rikab-ı mevkib-i meymûnı menzilesinde idi. Bir cemşîd-i kadr ve Rüstem-i heybet-i İskender hışm ve dârâ mekennet-i pâdişâhdır ki

203

mehâbet-i saltanat-ı kâhiresiyle fîg-ı âfitâb kendüyi karâr-ı sehâbe çeküp sipâh-ı nücûm şevket-i cüyûş-ı pür-cûş u hurûşından makam-ı ızırâba düşmişdi.

Şi'r :

Zemîn şüd gubâr ü ber âmed be-evc

Cihân geşt-i bahr ü ber âmed be-mevc

Zikr-i destûrân pür haşm ü tâb

Şüd enbâşet çeşme-i âfitâb

Ber-âverd gerdûn-i gerdân figân

Ber âmed harveş ez cihân kel-emân

Ber keyvân-ı hışm ve müşteri temkîn ü Behrâm-ı intikâm ve mirrîh-i savlet ve hurşîd-i gulâm sâhib Kırândır ki hiç bir karnede-i ferkadân-ı âsumân ki iki göziyle mevâlîd-i selâse-i ümmehât anâsır-ı erbe'aya nigerândır. Sıyt ve sadâ-yı penç nevbet-i muhammedî kürre-i şeş-küngüre-i kerre-i hâkden heft tabaka-i eflâka ireli nazîrin görmemişdi.

Nazm :

Der sad hezâr karn-ı sipih-i piyâde-rev

Ne-âred çü tû süvâr be-meydân-ı kâr-zâr

Çün yümn-i ikbâlîle râyet-i nusret-gâyeti ol cânibe sâye-küster oldu. Cemî' Anadolu'da olan Şeh-zâdeler ve Begler zill-i himâyetine ilticâ idüp merâsim-i tehniye-i cülûs-i saltanatı ve levâzım-ı tehyie-i rukıyyeti yerine getürdiler.

Şi'r :

Cihân be-kâm ü felek bende vü sa'âdet yâr

Zamâne tâbi' u gerdûn mulfi'ü devrân râm

204

Hudâvendigâr Hazretlerinin sa'âdetle Anadoluya geçdüğü haberi Sultân Ahmede ma'lûm oldıkda her nice ki tahsîl-i esbâb-ı mukâvemeteye mücidd oldu. Çün devleti âfîtabı ufûle karîb idi. Baht gününün furûgını eksik görüp menzil-i maksadından inân- keş olmadan özge çâre görmedi.

Nazm :

Dileş çün kebûter tapîden girift

Serşikeş çekîden girift

Ne çây-i karâr ü ne rûy-i sifz

Be-nâ-kâm be-nihâd rev der girîz

Bildi ki Hazret-i Hudâvendigârın mevkib-i hümâyûnunun gubâr-ı cengi kendünün baht ve ikbâline göz açmaga mecâl komaz. Seyl bî-gerân asker bî-pâyân esbâb-ı tedârüki cem'ine ruhsat virmez. Nâ-çâr karaman diyârından Amâsiyye cânibine tarîk-i firâr ihtiyâr idüp revân oldu.

Şi'r :

Dâmen-i devlet câvîd girîbân ümîd

Hayf bâşed ki be-gîrend ü diger be-güzârend

Hazret-i Hudâvendigârın mahâsin-i ahlâkı muktezâsınca mezîd-i merâhim ve eşfâkı karındaşı Sultân Ahmed hakkında zuhûra gelüp anın tarîk-ı necât ve halâsını sedd eylemede cedd ve cehd eyleyenlerin dest-i sa'y ve talebin redd eyledi. Ol Şehriyâr-ı mübârizin zamîrinde

205

müstekîn olan ri'âyet-i kebîresin akdâm-ı sa'y ve ikdâma mâni' oldı. Dâmen-i ismeti anın hûn-ı helâkinden pâk olması evlâ görüp tarîk-ı firârda zimâm-ı ihtiyârın eline virmele irhâ-i inân idi. Zihî pâdişâh-ı sâhib mürüvvet ki nefsi hod-gâmın elinden zimâmı ahkâmını çeküp kuyûd-ı muktezıyât-ı cibillet-i insânîden mutlakul-inân olmışdır. Kendünün mülk-i müebbed ve saltanat-ı ebed-peyvendi zevâline mefkûd-ı ömr-i girân-mâyesin sarf itmekle sa'y-i bî-fâide iden ehl-i hüsrâna cezâsı mekrümet ve ihsân vâkı' olmışdır ki.

Şi'r :

Ve verâü satvetihi'l-müşrifeti li'l-adî

Lütfün yehullü ma'âkide'l-ezgâni

Çün tevfiik ve hidâyet-i hak Hazret-i Hudâvendigârın azîmet-i râyet-i hümâyûnın mahrûse-i Ankariyye cânibine tevcih idüp belde-i mezkûra mahall-i nüzûl-i ikbâl vâkı' olmışdı. Mehâbet-i leşker-i zafer-peykeri Sultân Ahmede şâh-râh-ı belâ ve meşakkatden mihnet-âbâd-ı felâkete gitmege rehber oldı. Ruhsat-ı ikâmetini dârül-mülk-i Rûm'dan taşra çekmege kendü hayl ve sipâhından bir nice gümrâhı ol yolda bedrika-i râh idinüp gâh ve bî-gâh iderdi.

Nazm :

Mâ âzmûde im derin mülk baht-ı hîş

206

Bîrûn keşid bâyed ezîn varta raht-ı hîş

Cemî'-ı evlâd ve ensâbı ve ahlâf ve e'kâbıyla varup diyâr-ı Araba gitmege tasmîm-i azm eyledi. Yanında olan ümerâdan şol kimesnelere ki tevfiik-i hudâ râh-nümâ oldı. Gelüp Hazret-i Hudâvendigârın zıll-i inâyetine ilticâ eylediler. Anlar âsîb-i dehrden emîn olup âsûde-hâtır oldılar. Ve şol muhâl-endiş olan bed kişiler ki mevâdd-ı

hayâlât-ı fâside sebebiyle dâyire-i sûret-i ihlâsdan taşra kaldılar. Laked-kûb âlâm-ı rûzgâr-ı pür âşûbla pâymâl olup ser-gerdân oldılar.

Nazm :

Her ân gû zi fermân-ı o ser-keşed

Zamâne sereş râ ten ber-keşed

Kesî ki o nehed ber hilâfeş kadem

Siyeh-rû be-kerded besân-ı kalem

Eger çi Sultân Ahmed diyâr-ı Mısra teveccüh göstermişdi. Ammâ Sultân-ı Mısırın Hazret-i Hudâvendigâra mezîd-i mehabbet ve ihlâsı çün şevâyib-i riyâdan muarrâ idüğün bilmişdi. Zikr olan husûs kendüyi hüsn-i kabûle mâni' olduğun fehm idicek nâ-çâr Hudâvendigâr Hazretlerinin âsitane-i felek- âşiyânına âdem gönderdi. Kendünün tarîk-ı muhâlefetden câdde-i itâ'ata sülûkını ve sevdâ-yı saltanatı ihtiyâr-ı uzlete tebdîl itdüğün i'lâm idüp

207

şerâyit-i ma'zereti yerine getürdi. Cülûs-i serîr-i saltanat ki mevhibe-i Hazret-i iz-zitdir. **"Va'llâhü yü'fî mülkehü men yeşâü"**¹²¹ gencînesinden ol Şehriyâr-ı ser-i firâz için ifrâz olindüğün bilüp merâsim-i tehniyeti ve levâzım-ı âdâb-ı hıdmeti yerine getürmege şürû' eyledi.

Nazm :

Zihî tâc-dârî ki tâc-i sipihr

Serîr-i tû râ ser ber -âmed be-mihr

Tûyî der cihân şâh-ı bîdâr-baht

Tû râ dîd devlet sezâ-vâr-ı baht

Sultân Ahmedin resm-i risâlete mübâşeretine sebep mahzâ Hazret-i Hudâvendigâr cânibine mürâce'at idüp kendünün mezâri-ı âmâlin anun cûybâr-ı mekrümet ve ihsân ile sîrâb iylemekdi. Cânib-i Hudâvendigârdan ol gelen kimesneye eyle cevâb

emr olındı ki dest-i ricâsın dâmen-i memleketden çekdüğü takdîrce avâtıf-ı hüsrevânîden cîb-i makâsıd ve âmâlin nükûd-ı sürh ve sefîdle mâl-â-mâl eyleyeler. Zihî pâdişâh-ı bülend-i himmet ki her şâh-sâr-ı ümîd ki riyâz-ı sıdk ve ihlâsda neşv-i nemâ bulmuş ola. Feyz-i ebr-i cûdıyla dâyimâ ser sibz ve seyr ider. Ve her dirah-ı muhâlefet ve isyân ki şûre-zâr-ı şirret ve tuğyânda arz-ı kâmet eyleye. Tünd-i bâd-ı sarsar-ı kahramânla

208

âkıbetü'l-emr pejmürde ve harâbdır.

Şi'r :

Keff-i kerîm-i tû bahrîst der izâfet-i cûd

Ki cüz be-sâhil-i teslim nîst pâyâneş

Şu'â-'ı fîg-ı tû berkîst der diyâr-ı adû

Ki cüz ecel ne-bûd katrehâ-yı bârâneş

Hazret-i Hudâvendigârın furûg-ı şemse-i fîgından şeb-i târîk-i fitne ve fesâd çün muzmahıl oldu. Dest-i kazâ ve kader zimâm-ı memleketi kabza-i irâdetine teslim eyleyüp tevsen-i sipîhr-i fîz-kâm vefk-ı hâtır-ı nusret meâsirince emrine râm oldu. Fi'l-hâl Anadolu vilâyetine Sancak Begleri nasb eyleyüp hudûd-ı etrâf-ı memleketde vâkı' olan âsâr-ı te'addî ve zulmi ref' eyledi. Nihâl-i râyet-i azamet ve iclâli ki ezeli âzâlde zülâl-i feth ve ikbâlle suvarılmışdı. Murâdâtı semerâtın müsmir olup tal'at -ı vücûh-ı âmâl âyîne-i şemşîr-i cihângîrinde zâhik ve müstebşir oldu. Ewelden muhâlif-i devlet-i hümâyûnı tevâtür-i alâm-ı gerdûnle zebûn oldıktan sonra inân-ı azîmetin ki karîn-i kazâ ve kader ve hem-nişîn-i feth ve zaferdir. Mahrûse-i Burûsa savbına mun'atıf kıldı ki varup ecdâd-ı ızâmın ziyâret itmekle tahsîl-i karâbet ve tekâmîl-i fevz ve deracât eyleye. Sene-i mezkûrenin mübârek ramazânında belde-i dâru's-saltanata Burûsa Hudâvendigâr Hazretlerinin şerefi

209

makdem-i mübârekiyle kadr irüp ahâlî şehri hilâl-i îd-i huçeste-nüvîdi semm-i semend-i sa'âdet-meninde müşâhede eylediler. Cemîl Sancak Beglerine ve Yeniçeriye ruhsat-ı icâzet buyırıldı. Vesâyir kapu halkıyla Hazret-i Hudâvendigâr saltanat medârında makarr-ı izz ve devlette karâr eyledi.

Şi'r :

Cihân be-kâm ü felek bende vü melek dâ'î

Ümîd tâze vü devlet kavî vü baht-cüvân

Fütûh-ı be-sûy-ı yemîn ü su'ûd be sûy-ı yesâr

Sipîhr-i pîş-i rikâb ü zamâne zîr-i inân

Garaz ez yâdgâr nâm bûd

Yâdgâr in kadr tamâm bûd

Temmeti'l-kitâbü alâ yedi Ca'fer Çâviş

bi-avni'llâhi meliki'r-rikâbi fi şehri şa'bâni'l-mu'azzam sene elf.

210

**Temellekehû bi-tarîki's-şirâ el-hakîr-i pür-taksîr Sabrî el-Hâc Hüseyin Efendi
İznikmîdî ufiye anhü.**

DEĞERLENDİRME

II. Bayezit yaşlılığı ve rahatsızlığı nedeniyle, devlet işleriyle fazla ilgilenememiştir. Devlet yönetiminde bulunan kişiler de kendi aralarındaki çekişmelerden dolayı halkı perişan olmasına sebep olmuşlardır.

H.C.ewel 915/M. 1509'da İstanbul'da deprem olmuş, her yer yıkılmış ve harap olmuştur. Hemen zarar tesbiti yapılarak şehrin ve halkın sorunlarına çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

Bu sırada, Bayezit'in evlatlarından; Şehinşah Karaman'da, Ahmet Amasya'da, Korkut Teke'de, Selim Trabzon'da valilik yapmaktadır. Fakat, şehzadeler arası çekişmelerden dolayı Korkut, yerini babasından izinsiz terkederek Mısır'a gitmiştir. Bu davranışının nedeni, Ahmet'in tahtı ele geçirebilmek için, devlet yönetiminde bulunan kişileri yanına çekmek için yaptığı çalışmadır. Bunda da başarılı olmuştur. Buna mukabil Selim de, Kırım'ın Kefe Sancağı'nda bulunan oğlu Süleyman'ın yanına gitmek bahanesiyle Kefe'ye gitmiştir. Asıl düşüncesi ise, Kefe üzerinden Rumeli'ye geçmek ve taht merkezine yakın bulunmak istemesidir. Çünkü, hasta olan Bayezit'in vefatı halinde tahtı ele geçirmek için en şanslı görünen Ahmet'tir. Bunun iki nedeni vardır: Birincisi, valisi bulunduğu Amasya ki, taht merkezi İstanbul'a mesafe olarak diğer şehzadelerin yerlerinden daha yakındır. İkincisi, Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa ve taraftarlarının, Ahmet'i açıktan açığa desteklemeleridir.

Sadrzamin, Ahmet'e taraftar olmasının sebebi ise şudur: Birincisi, Selim'in mizaç olarak sert ve cengaver bir yapıya sahip olmasıdır. Yönetime gelmesi halinde, entrikaya meyilli Ali Paşa'yla uyuşmaları mümkün değildir. İkincisi, Korkut ile Ali Paşa arasında, bir dirlik meselesi yüzünden anlaşmazlık olmuştur. Ahmet ise babası gibi yumuşak huylu ve yönlendirilmesi kolaydır. Dolayısıyla da Vezir-i Azam'ın anlaşabileceği bir kişiliğe sahiptir.

Daha önce izinsiz olarak yerini terkedip Mısır'a giden Korkut, bundan pişmanlık duymuş ve babasından özür dileyerek affını istemiştir. Korkut'un özrü kabul edilmiş ve Teke yöresinin yönetimi kendisine geri verilmiştir. Fakat, bundan memnun olmayan Korkut, birden karar değiştirmiş ve Saruhan'a gelmiştir. Çünkü Saruhan, Teke'ye nazaran İstanbul'a daha yakındır.

Korkut'un aniden Saruhan'a gelmesi, bazı müfsidler tarafından, Bayezit'in vefat ettiği ve Korkut'un da yönetimi ele geçirmek için İstanbul'a doğru yola çıktığı şeklinde yorumlanmıştır. Teke yöresinde otorite boşluğunun oluşması, Kızılbaş táfesinin ayaklanarak, ırza tasalluta ve mal yağmasına girişmelerine neden olmuştur. İsyancılar bununla da yetinmeyip, Kütahya canibine yönelmişlerdir. Anadolu Beylerbeyi Karagöz Paşa, isyancılarla yapılan savaşta yenilmiş ve öldürülmüştür. Bunun üzerine Vezir-i Azam Ali Paşa isyanı bastırmak üzere Anadolu'ya gönderilmiştir.

Ayrıca, Ahmet'den de Ali Paşa'ya yardımcı olması ve isyancılara karşı birlikte hareket etmeleri istenmiştir.

Fakat, Ali Paşa'nın gayesi farklıdır. O, isyan bastırıldıktan sonra, yanında bulunan askerleri de Ahmet'e katarak, İstanbul'a Ahmet'le birlikte dönmeyi düşünmekte, ve O'nu asker desteğini de alarak, padişahlığa getirmeyi düşünmektedir. Ancak, Ahmet isyancılara karşı Ali Paşa'ya yardım edeceği yerde, korkak davranarak Amasya'ya çekilmiştir. Ahmet'in bu davranışı, bu savaş için gönderilmiş bulunan, Kapı kullarından Yeniçeri Bölüğü'nün, Ahmet aleyhinde olumsuz intiba edinmelerine neden olmuştur. Gelecekte, Selim'in tahta geçmesini sağlayacak olan Yeniçerilerin, Ahmet'le ilgili olumsuz yaklaşımlarının nedeni, Ahmet'in bu savaştaki korkaklığıdır. Ayrıca bu savaşta Ali Paşa şehit olmuştur.

Daha önce, Kefe üzerinden Rumeli'ye geçmiş olan Selim'e Semendire Sancağı verilmişti.

Bununla birlikte Bayezit kendi hayatında oğullarından hiç birini veliaht ilan etmeyeceği konusunda taahhütte bulunmuştu. Buna rağmen, Bayezit'in Ahmet'i veliaht ilan etme düşüncesinde olduğu görülür. Ayrıca Ali Paşa'nın, Ahmet lehindeki faaliyetlerinin bilinmesine rağmen, Anadolu'daki Kızılbaş Seferi nedeniyle, Ali Paşa'yla Ahmet'in birlikte hareket etmeleri yönünde alınan karar, Selim'i endişelendirmiş ve Semendire yolundan geri dönerek Edirne'yi işgal etmiştir. O'nun bu şekilde davranmasının bir diğer sebebi de Kütahya'nın Kızılbaşlar tarafından ele geçirilmesidir.

Edirne'den sonra, İstanbul üzerine yürüyen Selim, Bayezit'in ordusuyla, Çorlu* civarında karşılaşmıştır. "Uğraş Deresi" muharebesi diye bilinen bu savaşta, Selim yenilmiştir. Canını kurtarması, Bulgaristan'ın kuzeyinde bulunan, Ahyolu Limanı'nda, ihtiyaten beklettiği gemilerle mümkün olmuştur. Ayrıca Selim, Ferhat Bey'i de askerinin geri kalanını toplayıp, kara yoluyla Kefe'ye gelmesi yolunda görevlendirmiştir.

Selim'in yenilmesiyle, Ahmet taraftarı olan havasdan bazıları, Ahmet'in İstanbul'a gelmesi için mektuplar göndermişlerdir. Bunun üzerine Ahmet'de İstanbul yakınlarında bulunan Maltepe'ye gelmiştir. Ahmet'in taht merkezine yakın bir mesafeye kadar gelmesini sağlayan devlet yönetimindeki taraftarları, O'nu bir an önce başa geçirip, Selim üzerine göndermek istiyorlardı. Fakat, Kapı kullarından Yeniçeriler, o gece kendi aralarında istişare etmişlerdir. Bunlar arasında, Anadolu'daki Kızılbaş Seferi'ne katılıp, Ahmet'in beceriksiz ve korkaklığına şahit olanlar da vardır. Bu nedenle Yeniçeriler, Ahmet gibi birisine devleti emanet etmenin "hıyanet" olacağı kanaatine varmışlardır. Sonuçta Yeniçerilerin tercihi Selim olmuştur. Onlar Selim'in Bayezit'le yaptığı savaşta, cesaretini ve savaşçı yapısını tanıma imkanı bulmuştur.

Yeniçeriler, Ahmet'e intisap eden, hatırlı devlet erkanın makamlarına hücum ederek, Selim lehinde faaliyete girişmişlerdir.

---

* I.H.DANIŞMEND, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul, 1970, c.I, s. 421 - 422

Olayları duyan Ahmet, İstanbul'a geçmeye cesaret edememiş, birkaç gün daha Maltepe'de kalmıştır. Ayrıca, Kapı kullarının kendisini neden istemediğini de anlamıştır. Bunun üzerine, önce Anadolu'ya gidip tamamını kendine bağlamayı, sonra da Rumeli'ye geçip padişah olmayı düşünmüştür.

Öncelikle, Karaman'da bulunan kendi yeğeni Sultan Mehmet (Şehinşah'ın oğlu) üzerine gitmiştir. Torunu, dedesi Bayezit'e ne yapması gerektiğini sormuş, dedesi de Konya Kalesi'ne çekilmesini ve teslim olmamasını söylemiş; ayrıca yardım göndereceğini de belirtmiştir. Fakat, Sultan Mehmet yardım gelmemesi üzerine amcasıyla sulh yapmıştır.

Kapı kullarının hepsi, Ahmet'in yeğeni Mehmet üzerine gitmesine ve Bayezit'in emrine muhalefet etmesine incinmişlerdir. Ayrıca Bayezit de, tahtının varisi olarak gördüğü Ahmet'e, bu olaydan dolayı gücenmiştir.

Bayezit'in, Ahmet'e olan itimadının sarsılması; Kapı kullarının Selim'i istemesi üzerine, Selim İstanbul'a davet edilmiştir.

Bu defa muhalifler, el altından Korkut'a mektup göndererek durumdan haberdar etmişlerdir. Mektubu alan Korkut, gizlice İstanbul'a gelerek, Yeniçeri Ocağı'na "iltica" etmiştir. İzinsiz olarak İstanbul'a gelmesininin sebebini, Ahmet'den kurtulmak için diye kendi çevresine açıklamıştır.

Selim'in karşılanması ve saltanatın devredilmesiyle ilgili hazırlıklar yapılmıştır. Dua'larla karşılanan Selim, H.8 Safer 918/M. 1512'de taht-a geçmiştir.

Culüs töreni, Bayezit'in işaretiyle huzura gelip, şükür merasimiyle başlamış, dua için eller açılmış, yeryüzü inlemiştir. Cümle Yeniçeri ve Kapı Halkı, "rikab-ı Humayun"da hazır bulunmuşlardır. Ayrıca, saraya yakın yerde Yeniçeri Bölüğü, iki canibden el bağlayıp törendeki yerini almıştır. Bayezit hayır dua ile saltanatı oğluna devretmiştir.

Padişah olan Selim, görev taksimi yapmış, kardeşi Korkut'a da Manisa'ya ilave olarak, Midilli Sancağı'nı tevcih etmiştir.

Kapı Halkı'nın ulufeleri arttırılmış, Rumeli beylerine ve kazalardaki yöneticilere haber gönderilerek, culüs nedeniyle İstanbul'a davet edilmişlerdir. Selim'in tek oğlu Süleyman'a da haber gönderilerek İstanbul'a çağırılmıştır.

Babası ömrünün geri kalan kısmını Dimetoka'da geçirmeyi istemiştir. Bu sebepten Dimetoka, Bayezit'e temlik olarak verilmiştir. Selim, Kapı Halkı'nın her bölüğünden, hizmete vakıf olanların yanısıra, "Emîr-ü'l-ümerâi'l-kirâm zü'l-kadr-i ve'l-ihtişâm" Rumeli Beylerbeyi Yunus Paşa'yı ve "Fahru'l-'ayân ve zührü'l-erkân" Defterdar Kasım Çelebi'yi de babasının hizmetine vermiştir.

Bayezit ve maiyeti Dimetoka'ya doğru yola çıkmış, fakat Edirne yakınlarına geldiğinde Bayezit vefat etmiştir.

Cümle ümeranın sancakları arttırılıp, bahşişler ve inamlar verilirken; Selim'den ikbal bulamayanlar, Anadolu'ya Ahmet'in yanına giderek O'na intisap etmişlerdir.

Selim, oğlu Süleyman'ın İstanbul'a gelmesiyle, O'nu yerine bırakarak, H. 15 C. ewel 918/M. 1512, Perşembe günü Anadolu seferine çıkmıştır. Anadolu'daki cümle şehzadeler ve beyler, culûsuyla ilgili bağılıklarını bildirmişlerdir. Ahmet ise Amasya'ya kaçmıştır. Selim ise, aynı yılın Ramazan ayında Bursa'ya gelmiştir. Bunun nedeni muhtemelen Ramazan ayının kudsiyeti olabileceği gibi, kış mevsiminin de başlamasıdır.

Netice itibariyle eserin son 20 varağındaki Selim'in tahta geçme şekli ve törenler, hariç tutulursa, daha çok Ahmet'in ön plana çıktığı görülür. Franz BABINGER, Selim'in oğlu Süleyman'ın İstanbul'a gelmesiyle eserin bittiğini söylese de; elimizdeki nüsha, Selim'in Ahmet üzerine Anadolu'ya sefere çıkması ve H.Ramazan 918 / M. 1512'de Bursa'ya gelmesiyle son bulur.

Üzerinde çalıştığımız nüshada, Bayezit'in son dönemlerinde, şehzadeler arasında geçen taht mücadeleleri daha çok yer almaktadır.

Padişahın yaşlılığı ve hastalığının yanısıra, mizaç bakımından yumuşak huylu olması, kendisine yakın gördüğü devlet adamları tarafından istismar edilmesine neden olmuştur. Sağlığında Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa gibi kişilerin, Şehzade Ahmet'i açıktan açığa desteklemeleri bunun göstergesidir. Buna rağmen Selim'in, asker desteğiyle padişah olması gözönüne alınırsa, Türk toplum ve devlet yapısı içerisinde ordunun yeri ve öneminin daha etkili olduğu anlaşılır.

Kızılbaş isyanında, Kızılbaşların yanısıra, tımar konularında da haksızlığa uğramış olanların bulunmasıyla meydana gelen hadiseler, Korkut'un yerini terkmesiyle oluşmuş otorite boşluğuyla açıklanamaz. Ancak bu durum, Anadolu'da, merkezden uzak yerlerde, devlet otoritesinin hâlâ yerleşmediğini ortaya koymaktadır.

Gerek Selim'in, gerekse Ahmet'in tahta geçmek için Rumeli'ye geçmek istemesi, onların bu bölgede daha kolay yardım temin edebileceklerini düşünmüş olmalarıyla açıklanabilir.

Ayrıca, kişi ve olayların, 121 yerde verilen Kur'an ayetleri ve şiirlerle desteklenmesi, bu tür eserlerde bir anlatım biçimi olduğunu söylemekle mümkündür.

ÖZET

Burhan KESKİN tarafından incelenen bu Selim-nâme, İzmir Milli Kütüphane'de, Türkçe yazmalar bölümünde, 1874 numarada bulunmaktadır.

Selim-nâme'nin yazarı İshak b. İbrahim'in doğumu M.1465, vefatı M.1537'dir.

Muhtemelen 1512-1514 seneleri arasında kaleme alınmış olmalıdır.

İstinsahı Cafer Çavuş tarafından M.1591 yılında tamamlanmıştır.

M.1509'dan, 1512'ye kadar olan olaylar hakkında bilgi verir.

Selim-nâme'de, İstanbul depreminden başlayarak, Şehzadelerin birbirleri ile olan mücadelelerine, Padişah Bayezit'in Şehzade Ahmet'e gönderdiği mektuplara, Vezir-i Azam Hadim Ali Paşa'nın Şehzade Ahmet'i desteklemek için yaptığı çalışmalara değinilmiştir.

Ayrıca Şah-Kulu Baba Tekeli isyanıyla, Selim'in Kefe üzerinden Rumeli'ye gidişi ve babası Bayezit ile yaptığı savaşa da yer verilmiştir.

Selim-nâme, Selim'in Şehzade Ahmet üzerine çıktığı Anadolu seferiyle son bulur.

ABSTRACT

The book Selim-nâme, studied by Burhan KESKIN, is registered in number 1874 in the department of Turkish Handwork writings in Izmir National Library.

It must have been written between 1512 - 1514 A.D. The author, Ishak b. Ibrahim was born in 1463 and died in 1537 A.D. A copy of it was finished by Cafer Çavuş in 1591.

It refers to the events which took place between 1509 and 1512.

In the beginning of book, it tells the earthquake in Istanbul, the disputes among princes (şehzadeler); the letters written by the emperor Bayezit II to prince Ahmet and Vezir-i Azam (Prime Minister) Hadım Ali Pasha's effort to support Şehzade Ahmet (Prince Ahmet).

In addition, it mentions Şah-Kulu Baba Tekeli riot, Selim's going to war in Rumeli by passing Kefe and the war between Selim I and his father, Emperor Beyazıt.

In the end, the book ends with Selim's going to Anatolia and the fight between Selim I and his brother, Prince Ahmed.

الله که ودایع حضرت در تیر بر معتد یاد آید و معولند که ناله و می نماند

عجزی را نیک طرز نشسته و انشعاق کز تنه او ناز و نیت و عذر

عالم وار تصویر آید نوبت بخت علی الاسود و الاجر ز کله مندر و لایق

سر بر شویعت بیگار انان این تیر خنده نشین و بیگم که این ازین تیر

لوا حجاب حجب الله ما بر ز تو می لکون سلسته خفت یکمان واجب

عالمه سبب ظهور او نشند و انتم می کشید اخبار تا جبهه ظهور ظاهر لایق

وجود و نظیر کتور نشند زور که هر شیخ اندک که فرود طغف عالمی بخشن

ویر شد ز فرود تیر که غوام جفا و قد و تو در دریای مدفن ساحل

التاج و کوفی و تار یک و ارا تکلیف و منزوی او ان الله سراج و حجاج

انور حقه للعالمین عرفی نقش کین آید و سرب پر بیوت تا جور زین در دست

مخفا فاصبت ان امره فکینه سنک صاف او این حاتم الایمان و امان الایمان

ایستدر نه زهی روف و در حجب که نفی حق می نماند به کجوت کت نمن

کتوب بر کما و حاله تا نهد آید که در بیست هفت کنگ و شش جهان را لایق

ظنی در که بدون کون ظلت اباد مد مدنی صغری واسع الغناء و حجبی

عالم شهادت مظهر شمع و اولشند ز آید لوی و امهات سنل جاید بد ترقی

تغییرات جسمانیدن ستر و کدورات هیولانیدن معنادار صورت و کشف

زرتیب کانیات واسطه حسن انتظام واقع اولشند و صورت ذات معادست

صغ نمذینه فصول اربعه بر باب ارادت ازلی که در اید معانیف آید

علی انه واحد بدایع مناسی بیانند او را م شهور و احوام بر مکتب کتاب و در

نظم هوالت و التا در التاجد و کل البریالده شاهد حق فی شئی که آید

والو حقی و حدیثانه سنک نقش و نگاری سبحانده حوائیة الیحد التجد

نظم کورایه خطوط مختار یک سر بر و کتی لا یود که الامبار و تدر

تخلت و کورایه خطوط مختار یک سر بر و کتی لا یود که الامبار و تدر

جمع مخلوقات مقام بود تینه غیر مزود که و ان من حق لا یستدر

ومن یفین وحدی قیاس اول قادر بر کماله که زوایای بقعه این در و تدر

موجودات اقامت ظالیف خد شده مشغول در تدریح و التدریح و التدریح

تکر و سیاسی اول یاد شاه بی زواله که در یاق خایه سر بره انکار

بسم الله الرحمن الرحیم

درجات المروء عنوان احوال هر فرد و وفاداریت نامه اقبال و اقبال
 اولیاد و محاسب الایات مختار است ای کوک و باج مقرب و در
 درین و ایزد العزیز مرتبه و در مقام و در مقام و در مقام و در مقام
 علی البعده و حین الفضاحة لثقة الی و با کما و با کما و با کما و با کما
 حکم کرانه من کت اب فضا لیل و به منیر الکتبه و کما و کما و کما و کما
 ملا و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد
 و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود
 اولیاد اقبای مراد و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای
 کینه سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز
 سغری سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری
 اویشدی فضا جعفر و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج
 اولیاد ارباب فضا و هرزه به محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی
 کجا و هر حکم من بیک کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا
 شول و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا
 تجریز قدام ایزد و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا

دول

صدق و عمارت شاه دسترگ و مسولند که سلطان انبیا که سرمد با کت
 ایجا و کونین و مدد نشین جماع و کونین کت نبیا و ادم بین لاء و ایزد
 در نظم خود آدم سیان و کما و کما و کما و کما و کما و کما و کما و کما و کما و کما
 طلاق قران و حجات و بیان اولیاد و سید کما کما کما روح مقدس و کما
 که کند و انبیا شک نبیجه انبیا اسم الفقه و قیاس کت نبیانه اوجب
 الناس واقع اولیاد نظم نادیه و انبیا الله و کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 وارواح مقدسه و اولاد اصحاب و اولاد کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 سید کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 فضا که کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 واسطه سله مقادیر و انبیا و منازل اعمال و فواک نام معلوم ایزد و کما
 محال انبیا و کما کما که نبی نوع انسان که فقه فقه و فقه و فقه و فقه و فقه و فقه و فقه
 کما و کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 کینه سله سراز و اولیاد کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 حجت عالمی تفرقه و وضع و باطلد و مسالک بر وجه الکتب جعفر و فخر
 خلاص و نجاسته سالک اولیاد کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما
 کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما کما

درجات المروء عنوان احوال هر فرد و وفاداریت نامه اقبال و اقبال
 اولیاد و محاسب الایات مختار است ای کوک و باج مقرب و در
 درین و ایزد العزیز مرتبه و در مقام و در مقام و در مقام و در مقام
 علی البعده و حین الفضاحة لثقة الی و با کما و با کما و با کما و با کما
 حکم کرانه من کت اب فضا لیل و به منیر الکتبه و کما و کما و کما و کما
 ملا و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد و ایزد
 و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود و فقه و عقود
 اولیاد اقبای مراد و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای و اقبای
 کینه سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز و سائز
 سغری سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری و سغری
 اویشدی فضا جعفر و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج و باج
 اولیاد ارباب فضا و هرزه به محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی و محتاجدی
 کجا و هر حکم من بیک کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا و کساد فضا
 شول و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا
 تجریز قدام ایزد و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا و کما کما با س فضا

زهر الکوکب منه صف غلک کف الذی ریف لجامع ماله نازا اذ اوتت
 اللوک نزل نظم سر ملوک جهان تاج بخش روی زمین که ختم گشت
 دور و تاب جهان باغی اغنی سلطان بن سلطان سلطان سلیم خان بنایید
 حان بن محمد حان دام تمام سلطنته با شایدهات شیخ ابدی لاسی
 الشقایة علی الخالد هور والا زان لواء سعادت العوامی که تجرینه موفی
 میوه بر او اسج سبزه در عینه عسکر غیبت ماز هر روزی
 فتح و نظرا ولدن حالی اویه دایره سلطنتی دور قیامت دشن نده زان
 ثابت و مستقر اویوب قوامد مجد واقالی راغ و مسترکونه
 خدا یا تا جهان پوی و رکعت نلک زیار بیکی ایدو رکعت جهان خاتم
 این صاحب قرآن کن فلک را بار این کتی سنان کز بر نهج یار اید و پیدای
 صبر بر دور که ایام عدالتش ارباب فضل و بخت و خیار است عینت زان
 و بجای که و ستاز و احباب بلاد و عیال و تامل حرف کوی واجب اعتبار
 بازار اعتباری کایم جوهر انتظام بجایه و باغ و باغ مغربین
 این نبود کما سبند ز تخمیل اندکی نمود مو فوایا بر سر و بر سر جمع
 مقصود غیبت نامه مراد و تادیه مرد مستغنی حاله جان

کتبی ایدی کوشه و شیانند منوی او لب قالد و غنه کترت خزانده سوزید
 قلبی قر ووب کوزی انز شدی اظهار فضل محض اقتدای انار پلاوت و
 کمال بجزه قال و قیل و تقوایدی نظم زبان قدس مع الانصیل و کلام بیجه
 فان اجتمعه فیه ادرغنا کله فوا غافلین بلا معقول صورت حال بر سوال و زود
 اولی بوجوب انفعال اولد و فی جلدن باس مار به عقید له انتقادین
 عاراید و ب جامه و تجرید اختیار ایدتم امر تو سار به جهان بدن
 بر همین تمکله دامن اختلاط ارباب جهادن چکوبت کریان فریخته که تو غنم
 بتقلیل مونت سودای ظهوری سبب حضور ملاحظه اید و بت مرکز ماندن
 امین اولم غیور خلوت کرین و عزت نشین او شدی نظم چون چشم آید که
 در غاری نشینی دو عالم بینی و خود را بنیق مشق اولد پروردگار
 و سحر فکته بوزنی فرج و عهد ها بودند زمانم انتظام عالمی بر شعر یا نام اید
 کف اقتداره تو بغیر ایوب غلبت ظلمی بر باد شاد عدالت دستکاهدت
 مع انتق بارینه زایل شدت را سمان قدری قدر آسمان کبی بختیادت و
 اوهام و ادراکات و افهامه سلاک بیان کلک مساحه کرد و ن
 مستغنی که کجی خارج دایره امکاند ز نظم لک برب شیوع منزل قدر

تقریبا که بیخ زما نوت کردن بود اکنون بیک لطیفه قضا کرد روزگار
مگر کجی که بهمان عزیز خواب مسافر خانه دیدم و غم دیدم در رخت
اقابتی کو تروپ و داغ ایلندی و طایر نوم و وفادام مشکان و داغ غم
رمیلن او لب ایشان قدیمین پرواز نشندی آرام غمناز قتمه سیتلا اولمشد
گوشه و تار یک محنتک و غمناز اندم نظم الجی الهوی اسفا یوم لونی بدلی
وزن الصوبین البضن والوسن : ناکاه نادى و اقبال زبان حاله بودم
شک کوشموشنه ندادوب دیدک ای سکتف زاویه و نحو تاز اولام
کردش تا ایلله بجه ملول اولورسن شاهد مقصودک پلاس نیس ناله بجه
مخوری اوله و عروس برادک باس فخر ظهور درن بجه داک عاری اوله
منساح امید ایلله اکن بکنجه و خاطر بچون کشان اولیه اسباب جمعیت
حاصلکن لوح داک تقومش برکندن ندان که سان اولیه دمدر که
عندلیب حاصلک تقومش اوان اوله و قددر که بکنجه و دایمبوزک
کلکی بجه و عندنا اوله واجب اولد که قلم معجز رقاق دفتر نیاندن
تراش ایلله سن و لازم کلد که کوکک صحیفه سندن ثبت اولن سر معجز
فاش ایلله سن معجز کن و روزگار اول شهر یار نامدارک مناتب محمود

تقریبا

التقریبا لیلله خوان ویرس که کاتب قدر و قناب بیامک مامنا بدیم
بلان چکوب اندک طومار اعلی کجی و فخر اخبارین فتح لیلله انار قلم
رومک و کاتب بکندن و موافقین چین دن و اقبال غم بدین کابعد
بندن و دربان هندن و ملوک ساساندن و سلاطین الکسیر فندان
صحایف سفین و شعیه و همدون اترقیه ناله حسن تعبیر لیلله
کورد سن که سوادى رخ فرمان حال و بیاف سا قوس و سوس و سوس
اوله لطافت عیار قباب حیاته سوسایه و وضع دلالتی خورشید
اوله حلاوت انک مذاق جامه لذت و قرب و رفیع سعادت و دانه
موجب بصیرت اوله اگر چه اکنجه و خاطر اترقیه درین روز و روز له
مکسر اولوب تخاسد انبای زمانه دن بغایت مستعجز اولندی اینده
دل کو سلاطین معتبر و صورت حلا مزید انفعال ماکه را بدی بیایله
کوزمه اشک مسترالد باد هوا دلده آتش غم خاطر مزید که غم
اتا چون اول نو رشید سلطنتک خلاقیتت و بیاه اولمشد
بشارت ریانس جانانه هم مستم اولوب جراحت اسنان اعدا هم
محقله ماسم اولمشدی نظم ملک اوری غمناز کان و افضیا فلازال

جاووز خند شاه به ضد سانسک سرمد ندن بخا و زاتش روی اول
 سیدین ارکان وضع انبیا ز سلطنت خرابه متوجه اولشدی اهل ولایت
 دست ستظلله با مال و هر بزرگ خلایق مجاریف کوکوا به برمالادی
 نظم عدل سلطان کز پسر حال مخلومان چست درد مندان درازا نشانی
 طبع باید برید انقشه سنه حسن غشوتو ایزد زنی لایق و ایشاد کبر
 کیمجه کرسطان کواکب سنا سوکب تیراوت اوضاع کلکی قنقا سنا
 اوج تریاوت تحت انقشیه قنقل ایدوب عالم خراب بوزلین خلقت
 اباد ناکله دوستشندی حاضر سهر کردون بخار و درین و انجم ترتیب
 حوادث روز کاره بیداری ناکاه حق تعالی کال قد تیا به صورت
 قیامی مجموع خلایق را نشان ایدوب بریزر بر خفته و اوقع اولدی که اکت
 ولور سندن ماکون و فساد لرزان واجاد و نامیه قوی بنیاد لرزان اولدی
 هیتندن حامله در سراسر ایدوب بچون مدیدن ظهور کلک موالات
 غریب سیه و قنقع کلکات جلوی اکحسب حال و اوقع اولشدی شوخ کبر
 حضرت اولن حضرت ارضاف شهبان اولدی انکچون قیام سائنه شوخ کبر
 کال اخیر تندن زمین زمان مترازا اولوب کینه و مکان تیز اولشدی

علم انظار تری الامال قد جمعت ولاناس نچر طبل و لجر و کاکره
 کافیا باطله الارزاق قاله قریب انان بختی نازوق الاما بنا اولیا
 صاحب العدل و دادک و اول صبر و صحیح الاعتقاد ذات شریفه خدی
 فضلات اماله منطی اولوب سؤالنج تحمیل ادن ارباب احتیاج کج علا
 کسب مستفندی کما اول زمانه مبارک مناجله زین امر شریفه و دن برین
 واقع اولوب اوصول ارضاف اجتماعندن حاصل اولن کینه شوخ خند
 اعتقادن چشندی و اول داو بینه و موزی با بینه لغو بر خوب اغلاط
 اولسندن اولن اربا خلط پدیر ناکله بریزندن تیریدیا تشندی کرا اولن
 ملل بوضه و انفعالدن مضطرب اولوب اول پادشاه عدالت دست کاهک
 پاینده و شمشدی نظم کرد کند پای ناکله فرساید سزیت دوروزنه
 دهم بریات دوروز سر دشان تنگ آمد بود آمد شکر فتنه پریات
 سلطان توانک ملک بدنه تقاضه کثرت اشغال واقع اولشاه تدبیر امور
 سلطنته اهل اولوب رعایا برین حال و مضطرب الاضوال اولشدی حضرت
 خداوند کارک ملک خدمتده اولان ارکان رعایت ایدوب سلطنته کز ذوقتیة
 نفس خود کاهلرین تقدیر ایدوب توسن حاضر تیر کاهلر از ایدو ناکله من

ولایت پناہک
 سعد الولیق
 التقصیل یا نه
 و ولوب
 بکشف
 یخزلن اولا
 بوکه بخر
 دیوان مدیات
 اوزر حیا
 کار کوه و قار
 شخیزه
 ن محتر کو
 ندی سعد
 نیه و تصنیف
 ب

بر سادندن باران خاطر زوی که زدن کمانی از چو در آت
 کایانک حراتی حلق ازین تعلق اورین و قو که کاسه
 امر و بجه کایانکه بجه دجه اندر مشیت و زینس تار نیاه سنج الا
 در لا آرزو تانیه و لانه ککه مهوری و بجه شنی حله خصلت
 کردن الطافه و الفوق امریانی انه حیا بین بین منتور ایدندی
 قنایه بجه و کتاب سبقت قنایه بین بین و قلق فنی انه شایان
 فنی انظر ابک و الارض و روز حضرت حذو کدکانت نیه و در
 کلنه نراک نم شاهده اید حیک انا لم یخریله یلین خیرین بولوب
 و انبساطیدن بدید جو تقریب نیل جانرا کله و چو نشخیزه
 صورتی اید اول حنای نیک تفکهم انشوی جمله حضرت حذو
 و نفع حلقه زینیه اولوب و متصد نهان و ندیل و جیره و زوریه و مرکه
 اسبابی مهیا اولوب قدم سعادت رسوینیه و ناز و دوسه و نیت
 ششم سکرین جو حیا نیت ناموشی بود کزین جای رفیق زینت
 و کر تنگ رو در جای کجا حذو جهان نراک نیت
 مویجه مقامات سکر و زوب سنده حسن عشره و شایه رجیسات حذو
 14

نیا

ترانیت الدنیا علی الدنیا کلهم و کاددت له هم الجبال تدوب
 غاب یخوم و اشر کوکب و حلتک اسات و شو صیوب اینه و تصنیف
 کهر بره رفعت و میانه سهر سردی جمله کار بار او اوندی سعد
 سوره بله مذکور که ثانی فلک اگدی اول مضایقه لاله دزدن محتر کو
 رندی سلطانک بعضی بوحالت دلکشیران قادی و بعضی دست بخیزه
 کوب اولوب کوچم کو چه سکر دان اولدی انا حضرت حذو نذکار و وقار
 دیوره کلین و قزده پرکار و ثاب قدم اولوب رسم مهور او و ز حیا
 کن هوشردی علی الصباح اکان دوت و ایمان سلنت دیوان مدیات
 غنایه سچ اولوب بر او نید تزار ادی ارا و وزریر جهان ارا بوکه بخر
 اولدی خراب اولن بنار علی التقصیل یا زوب پایه و سریر علا به نراک اولا
 تاکه حقیقت خلا حضرت حذو نذکارک مهور خیزه نذکارک بکشف
 اوله ارایه قلندن برکاتب معارف بخدمت سله مامور اولوب
 کایینی بجه و اهتمام ایلدی بجمع خراب اولن بنار علی وجه التقصیل یا نه
 کتوب پاشا ارا علام ایلدی و زرا شرف مجلسها بر نایه مستعد الولیق
 ما هو الواقع من حضوره بر سر و در او نذکارک اکر چه باد شاه ولایت پناہک
 13

بسم

اوزجا لرندن ناس انشردی نظم تیرتو اکرده. بنگلام رسالت
 مران مدد و فتح ترا و زبالت ولایت خربزیرا که هر طریکو که در خط
 و ذلال مختلفه لاله برله شیخندر تلامذاتن بره برتبه ان و سامان بوند
 دیکه طریق سرفه بدسار کجی مقصود و ادوب رزمینست بدانما اندون
 همان مرتفع اولدو و کجی بالکله. اوردنک انکاس و برینا مع خربزیرا
 دیار منوجه تلکجه. رن ندو من کجی کون قنده و کجی انکاس
 ایقن بدرتبه و اوردنک انکاس و برینا مع خربزیرا
 سلطنت قاهر سیاه زور و من انکاس اهل عدله بر سیاه قضا و روقی انکاس
 انکاس ناسا و اولدیجه نجات و حیات اوکنا و انکاس کونکون صوفی ناسا
 مذمت بیانه من نیکم انکاس کونکون اولدی اولیادنا و نینا نام
 نجات ناسا و انکاس نیکم انکاس نیکم انکاس نیکم انکاس نیکم
 علی الذوات خاف و نام موت باوی نظم کجی کونکون نجات
 هر کارش زاید اید راست طایفه و باش قول که حکمت فایده و نجات
 و ادبیجانی نیکه و نیکه که کونکون کونکون کونکون کونکون کونکون
 ادوب یاد و زور سامانری جوینغ ناسا انشردی آب تدو نیکم

هر سه عا دونه حوبه منعطف اولدی انکاس شهر بد کونکون
 بوخه زماندن بر سو کونکون خلای اولغله خراب مشرف ایدی
 اولغ بهجت و سرور له مالی اولوب سادک قد و سیله مشرف ایدی
 نظم تو بهر ضرر و بهر نزار و هر ده که روی حزم ان شهر و خوش کن
 منزل ابادان دن اول تاریخله حضرت خذ و کونکون اولدو سعادت
 نژاد دن سلطان شهنشاه دیار قماندا ایدی و سلطان احس
 ولایت انکاسه تنوین اولنشدی و سلطان قورقود دیار مستر
 کنشدی حضرت شهریار نامدار و اول خورشید سعادت نجات
 ناسا لاک اکبر سلطان سلیمان غلامتین و سایه و حیاتین خربزون
 ولایت صلوب جمع هم عالی ایدی اولدی دیار و جهاد و نزار و مشرف
 مسکر حضرت آتزانک سیاف دایم اولده انکاس و انکاس نیکم
 شتار اید نوب بر لحظ نیا منده نیام اولنشدی ششیر اید اری با ناز
 دال انصر کار ناز. قان در لوب بره جینله ز نکانی الوری الهان
 اولن کونکون دیکه و اید پیکان تیر سیرج القانوری انکاس نیکم نیکم نیکم
 من جانب اهل اسلام دن بلوغ الیوب برغب و هر سه جمله سی

اوزجا لرندن ناس انشردی نظم تیرتو اکرده. بنگلام رسالت
 مران مدد و فتح ترا و زبالت ولایت خربزیرا که هر طریکو که در خط
 و ذلال مختلفه لاله برله شیخندر تلامذاتن بره برتبه ان و سامان بوند
 دیکه طریق سرفه بدسار کجی مقصود و ادوب رزمینست بدانما اندون
 همان مرتفع اولدو و کجی بالکله. اوردنک انکاس و برینا مع خربزیرا
 دیار منوجه تلکجه. رن ندو من کجی کونکون قنده و کجی انکاس
 ایقن بدرتبه و اوردنک انکاس و برینا مع خربزیرا
 سلطنت قاهر سیاه زور و من انکاس اهل عدله بر سیاه قضا و روقی انکاس
 انکاس ناسا و اولدیجه نجات و حیات اوکنا و انکاس کونکون صوفی ناسا
 مذمت بیانه من نیکم انکاس کونکون اولدی اولیادنا و نینا نام
 نجات ناسا و انکاس نیکم انکاس نیکم انکاس نیکم انکاس نیکم
 علی الذوات خاف و نام موت باوی نظم کجی کونکون نجات
 هر کارش زاید اید راست طایفه و باش قول که حکمت فایده و نجات
 و ادبیجانی نیکه و نیکه که کونکون کونکون کونکون کونکون کونکون
 ادوب یاد و زور سامانری جوینغ ناسا انشردی آب تدو نیکم

مالک تار له بونجه نام حرب و قتال او زور نه اولد و غندين شين موم توري
 اشته سوي افاقه ضيا بخش اولوب آينه و نيم جهان کيرند صورت
 فتح و نظر دايما جگه کرايدی خلد و ننگ کا حدت نايک تاب نزار و درود ننگ
 اولن اولدی بيميرت و کوتاه نظر کزنده راه سالان احمد جان نيزدن و نايق
 اولن حسن اتخا تاهه ضرور اولوب کير و سر نوزار و نيمه سالان
 اتخار دی اول نايک شه چيجه او زور ديدني و نيمه معلوم او ننگه بيمير
 مکان حاجبا اولدی هر مانه عتبه و عليا نيمه نيمه نيمه نيمه نيمه
 آکک دکل ايدي هر يري بونجه کون طور دند کنگه و چيجه مراد کون کون
 ندي مومنگه متعلق خبر ميرت اتری کند و به بدر نه راه ايدوب مال
 رعایا ته مرخي اتخال عودت ابروی اندن ککن کنگه و بوجيله مريد
 رعایا ت ساير نوزاره لر موجب اهانت اولوب بوقور زاری و بوقور ديدن
 مکت خل پذير او نندي سلطان قور قورک مومنگه به دني سبب کفر
 اولدی نظم چوخو کي که نايغ شوک کار بار بکار و دين نه پای کار
 اولر بونجه بدخواه يردون لطف نوزاره آيه تنگ موزی و نايق ن
 غافل و سياق نهی ساق و رايک لطف بال کل مضمون دند ن زاهل اولوب

حادث روز کار کي هر جا که که نونجه ايلروي انظار انگه بی اعتبار
 روی ملوک اطراف دن هر کس که سر بيزين اتمه شادي نايق بروسه ايلوب
 قانق بريد ونگه با نظر نه تاج و ماخرت بوب ترک مارات اتمه
 هات ايدر روی اولر بواب کفر و خلافت کند و ترک مزاج سالان هلال سلو
 ملک پرزي صوبي بريد و ملک ايله صواب بويوزدن دند کانی ايلروي
 نظم پر قته و پرفساد کوزاره ملحد صفهان نغوز بانه طایفه و
 کانيه شهر بار کاکارک و نور شجا متدن شول درجه مرموز اولوب
 کنگه نظر بکیر ندي نايه مغلوب ووشده کي که و ياد و رومک اکثر کونکي
 باوجود اولد و فقه و اهل الحاد و اشکر کله مستوکين باش قلديب اوجاين
 نکاهاتک تلفا کمين دکلدی زيراد فاعاله دست خون نيمه اتخار ن
 شربت استام پيشکاري و نيمه کرا اولر ارباب ضلalahه حرب و قتال
 ن واقع اولوب ميلان مکرر سيل نوزاره چيجه مثال بوجهه سيلان
 ايشد کي که حساب خون اوزور قهنگ فرتا کلام مذمت جايله لر ندي
 فرق اولروي نظم اوزور و ما هم في سدارک باسم تسلل حق و ايق
 قون رسوم حضرت شهر بار نامدارک اولر نوزاره بدکر داره و ساير

مالک تار له بونجه نام حرب و قتال او زور نه اولد و غندين شين موم توري
 اشته سوي افاقه ضيا بخش اولوب آينه و نيم جهان کيرند صورت
 فتح و نظر دايما جگه کرايدی خلد و ننگ کا حدت نايک تاب نزار و درود ننگ
 اولن اولدی بيميرت و کوتاه نظر کزنده راه سالان احمد جان نيزدن و نايق
 اولن حسن اتخا تاهه ضرور اولوب کير و سر نوزار و نيمه سالان
 اتخار دی اول نايک شه چيجه او زور ديدني و نيمه معلوم او ننگه بيمير
 مکان حاجبا اولدی هر مانه عتبه و عليا نيمه نيمه نيمه نيمه نيمه
 آکک دکل ايدي هر يري بونجه کون طور دند کنگه و چيجه مراد کون کون
 ندي مومنگه متعلق خبر ميرت اتری کند و به بدر نه راه ايدوب مال
 رعایا ته مرخي اتخال عودت ابروی اندن ککن کنگه و بوجيله مريد
 رعایا ت ساير نوزاره لر موجب اهانت اولوب بوقور زاری و بوقور ديدن
 مکت خل پذير او نندي سلطان قور قورک مومنگه به دني سبب کفر
 اولدی نظم چوخو کي که نايغ شوک کار بار بکار و دين نه پای کار
 اولر بونجه بدخواه يردون لطف نوزاره آيه تنگ موزی و نايق ن
 غافل و سياق نهی ساق و رايک لطف بال کل مضمون دند ن زاهل اولوب

اکانتی اولدی اول دیار دن تدا بیکان ایله نر قوسی خدیگار از دن
 بران کتوب سعادت بصیرت در درونک ار سال اللیلیدر دست ابر
 ال دیوب پایه و سر بر ایله به مقصد و بر شاد و لدنه جانب خدا و لاد
 رخصت اجازت و بر لید که اولدم کند و اب اجازت طلب ایله کرد
 عواطف خسر و ازین من برید عیب صورت کتوب سید انا ای که
 نور خنده ماغ ایلدی مالا ازین سن اولدی انا چون در خنده انا و علم
 از اینه سید در ایله ساق اولدی و کتوبی خوروش و ایله کتوب
 مقید اولوب کتوب ارشادان سعادت انشان عربنه ادم کتوب مس
 اجازت طلب ایله نر بنده حریزه و بقصد و نه تم حرمان کتوب خالید
 کتوب که ایله حریزه ایله بر چون من اولدی اول دیار کی تری کتوب خدی
 حاله نشاردی ایله اول نر بر خدی قات ایوب کتوب کتوب
 خدی من و نوله تیت ایله نر بلاد الله و اسعه فنا و در دن انا ایله
 فصیح قتل انا مدین علی صوان انا ناس کتوب کتوب کتوب کتوب
 شوق اول کتوب انا ایله دریا بجای کتوب کتوب کتوب کتوب
 ازینده ماغ کتوب کتوب کتوب کتوب کتوب کتوب کتوب کتوب کتوب

هری که اول خسر و کتوب انکاب دولتی سر پرده استیجا به اول
 صنی مراد ایله نشاردی انا انکار بر بوجاج و زجاج انا جز
 فروغ مهر سعادت قی انا نر خوروش اولسته حاله اولدی
 هر آن کتوب ایله بر فرزند هر آن کتوب کتوب کتوب کتوب
 خورشید دولتی زواله کوشش بی فایده ایله عداة خدی نر
 کلوت قی و عداة هزار تایی و تدا ایله جانب خدی و نکار دن و نما
 عتاب کتوب حکام انا ایله بوجوب اتیان خاطر و یا انا نر چون بوججه
 بسط کلام انا نر کی کتوب اول دیار ان انا نر اول کتوب ایله نر بوجوب
 و قتالی سدا ایوب او کتوب و اول کتوب ضعیف و حراسته جند و جند
 ایله سن کتوب ایله نر رضا نر قید حضرت نر بوجوب بجات بخت
 نر
 اول نر نر بوجبه زما نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر
 انا نر خدی و نر کتوب بانه صورت رغبت بوجوب ضایع اولدی
 خیمه شغل و نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر
 بادت سبک کتوب نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر نر

اکانتی اولدی
 بران کتوب
 ال دیوب پایه
 رخصت
 عواطف خسر
 نور خنده
 از اینه سید
 مقید اولوب
 اجازت طلب
 کتوب که ایله
 حاله نشاردی
 خدی من و نوله
 فصیح قتل
 شوق اول
 ازینده ماغ
 بادت سبک

انك و هو شجره از دوتی بر سه و طلعت اباد بقعه و اسكانه اولن ارباب
 بره نشود. سراج و هاج اولن شد اول اول جلدن در كه منون اسكانه
 سنی طغرای غزالی و اول اول امیر کرم بر سه معنون و موقع البوب فرمان فنا
 جویانه جهانی مطیع ایله مشد که و سکرگرمای از اوز جیها خط
 از برون کاشنه افلاک بر سه بر اوز کاشنه افلاک کز درون
 بامر صنع خدای ساخت سجاد شعور بر جدی چا از هر چه در دست
 شعلایین وضع و کذا شد کز کز جمیع ایشان بر سر است کز در دست
 کویا کاشن جیانه مستم اولن انناس نام بر جهانی حکمت از شخص
 سفایز وجود انسا که تا کز اب تقلبات روزگار خدای اوز سر
 مطالب و امانینه و اصل اولغله مسکن ضیقه و کالات تناسی تحصیلنه
 اوله و هر نه مساک به سکا که سالک و نه رضاه الله که در و به دایه
 ایدوب زما در مورفی با کلبه دست فضا و ندر تسلیمیه
 درین دریای خنور قضا ساز از روز کاشنی در ان کاشنی قدیم در به کز
 میوه ان کز اولن مذمینه شفته افخ شتیله و غیر اولن ان معون شوتنه
 واضح دل و حضرت غزالی نامدار ک صورت بر معنی کایات ایدوب و در و

محقر عتاد بر بر عمان بیان در که در دهان آندن بر زمرد بر کز
 کابیت بدی در بر اطلال شبنم و نقد نهانی آدم و جملنا هر
 و البر و زرفا هر سن الطیبات و فطنا هم کل نیرین خاقتا اقتضای
 کز اولن بر و آساجات اموال جلدن در که آنگ تلاطمیه ساحل بیایه صایه
 کی که هر سنای بلاغت نشانده فهم اولن ان اوله که حضرت واجب برورد
 فایض الجود که فایضی منت و هجابی مشتند انک دریای زخا فضا
 قدی بر تر جیحه در که سبب نین قدرت از نیندن با اوارت نر نیندی
 شسته و واقع اولن جید و اموال حاد فاک کون و فساد سبب که جو کز در ایزیم
 مستدیر نه فایک و نعت نری بر نجه حباب معتبر و نری نبات و کلین کاه
 باد قدس حیز قهرمان جلالی حلال نجه نوزق و جود کک با آب
 محاتم و در شروب نزه البر کاه شیره لطفی نجه سنای نالی صدف و ایزیم
 شهور ایلوب ساحل انفاله صکر نلکم ای بدیای عطایه صبح حسا کز انانی
 کز نین ایدین از اوصول طوفان اولوحان کز اولن بر نری کز انک کز کز نری
 که تلاطم اموال کز کز و احسانیه قره مدنی ساحل و جود کز شوتنه
 نین نین انسا که در عالم ملک و ملکوت نامور ز به در دست اناج و اناج اولوب

انک و هو شجره از دوتی بر سه و طلعت اباد بقعه و اسكانه اولن ارباب
 بره نشود. سراج و هاج اولن شد اول اول جلدن در كه منون اسكانه
 سنی طغرای غزالی و اول اول امیر کرم بر سه معنون و موقع البوب فرمان فنا
 جویانه جهانی مطیع ایله مشد که و سکرگرمای از اوز جیها خط
 از برون کاشنه افلاک بر سه بر اوز کاشنه افلاک کز درون
 بامر صنع خدای ساخت سجاد شعور بر جدی چا از هر چه در دست
 شعلایین وضع و کذا شد کز کز جمیع ایشان بر سر است کز در دست
 کویا کاشن جیانه مستم اولن انناس نام بر جهانی حکمت از شخص
 سفایز وجود انسا که تا کز اب تقلبات روزگار خدای اوز سر
 مطالب و امانینه و اصل اولغله مسکن ضیقه و کالات تناسی تحصیلنه
 اوله و هر نه مساک به سکا که سالک و نه رضاه الله که در و به دایه
 ایدوب زما در مورفی با کلبه دست فضا و ندر تسلیمیه
 درین دریای خنور قضا ساز از روز کاشنی در ان کاشنی قدیم در به کز
 میوه ان کز اولن مذمینه شفته افخ شتیله و غیر اولن ان معون شوتنه
 واضح دل و حضرت غزالی نامدار ک صورت بر معنی کایات ایدوب و در و

علیه السلام و در عهد و رکاب متعلق اولدی که ذکر اولی ملک ما ضعیف
 نیدن بری او بوب رونق دنیا اسلام توفیق اولایا اولیادنا
 اسلام بی که مقدم مبارک صحت کتی به سبب دنیا و توفیق
 انفا را بکینون روم لی دیار نه سوب سبب خالات و موی
 سبب قلدی نظم واقع العالی
 ات سراجیه و اولاد من اولاد
 اول آفتاب سبب و جاه و سبب
 احوال و خزانیه سالها مال تکمیر و کند و دولته برونک ملک
 سواد اولادی نالی باغ سلطنت استاب شجره و طوفی نعم و حسن
 مآب شهنشاه و کارمان فرزندان چند اوغلی سلطان سلیمان که و زین
 گفته کف حکومتن ایدی شهنشاه دنک مبارک جالی مشاهده سن
 مقصود اید نوب اول جانیه روانه اولدی دولت واقباله سول
 اولادوغی سفینه و بر سینه اول در دریای سلطنتی صدف سینه
 چکوب کریشند باد بان مرو که کران له مرز نشانی شاهان هوا
 ایزدی های دولت کوی اول آفتاب سلطنته سایه که سوز او بوب نارغ

24

الیا

نام ولایت هر بزرگ که اقصای بلاد و رود در بیای سلطنت کی
 شان علوم شیخ بر ایدار می حضرت پروردگار موی ایزدی بزرگی
 و کلی و کلی امورن جانب حقه تقویین ایشدی ساروشتر و کبر
 دواتی سلطنتین هر چینه که عید اولوب تکبیل بادی سوکی و تحویل
 اسباب ظاهری صد و دند اولدیر اول شهر یار کوه و قار
 و من بزرگی علی که فخر صبه آیتک صورتی سبب تقویین
 اید نوب بلده و مکرور و نرسا دانه مکنان اخرا اولاد خور و نرسا
 باوقایع عقیدن تنم ایدن نیشار ت قرین خالی و رعین ملد
 اولوب سفینه و بر سینه و مقصودی عثمانی پان امکانه و فرغ
 خلد در ایستای خجه جاری اولغله اقصای بر امانه و اصل اولدی
 توغادزی و بره خدای واقی باش کاکا و توبله و زور و کر و اندک
 دیو که مالک اسلام را سنده ایزدی قرین شرح نوب شریطه جلدن و تاز
 و زین اوب بدنه رئیس اعصابی نرسا دانه واقع اولشدی اما نازال
 ناس می دو طویوب وضع و شریفک بریز استلا طندن حاصل اولی
 اخلا سببیه مثل اولوب کدی و عیقه محتاج ایدی آردت حکیم قدیر که

23

بزر

علیه السلام و در عهد و رکاب متعلق اولدی که ذکر اولی ملک ما ضعیف
 نیدن بری او بوب رونق دنیا اسلام توفیق اولایا اولیادنا
 اسلام بی که مقدم مبارک صحت کتی به سبب دنیا و توفیق
 انفا را بکینون روم لی دیار نه سوب سبب خالات و موی
 سبب قلدی نظم واقع العالی
 ات سراجیه و اولاد من اولاد
 اول آفتاب سبب و جاه و سبب
 احوال و خزانیه سالها مال تکمیر و کند و دولته برونک ملک
 سواد اولادی نالی باغ سلطنت استاب شجره و طوفی نعم و حسن
 مآب شهنشاه و کارمان فرزندان چند اوغلی سلطان سلیمان که و زین
 گفته کف حکومتن ایدی شهنشاه دنک مبارک جالی مشاهده سن
 مقصود اید نوب اول جانیه روانه اولدی دولت واقباله سول
 اولادوغی سفینه و بر سینه اول در دریای سلطنتی صدف سینه
 چکوب کریشند باد بان مرو که کران له مرز نشانی شاهان هوا
 ایزدی های دولت کوی اول آفتاب سلطنته سایه که سوز او بوب نارغ

سازان عالی فرخ سپری بطالع ناجی در تخت کبری شهراده
کامران ادنی سلطان سلیمان حضرت شهریارک قد و رسالت
رسوی بشادتی کلیمک خاطر خورشید مآذی انوار بصیرت و در
خرم و سخندان اولدی دولت واقباله ادره رسم استقبالیچرف
قرش و ارب اول شهریارک و تبارک و احدی بوز سوری شمر
بمتممات العین قد قد لیلید و عاده فی الاقبال و الطالبتعد
حس و صاحب قران هفت اقد حضرت سلطان سلیمان که در اول
کجوب مقدم ها پونیه اول دیار مشرقی اواری سایه دریندند و با
آله منتظم الاحوال و ادیکه رسم و سوره حد استماعه وارشدی
معای تعدی نظام مختل ایاخذ و انوردی نگاه تذکره اوانسه
صورت واقعیله مقبروی شیخ قرین غار نرات و تمین خستایدی و
خلوت کزین اولدی کزیک مردم زاری درجه اهل و فوار اوشدیکه کو
سندک حد متنه پیر پیرت پوش و کند کوی کبی حیران و در هر زند
جمع اهل ولایت نام رفاهیت و حضور کلشندی هر پری جهت حال
تقریه و اعلا سی استمد حاصل چون جانب حقه متوجه اولوب دوازده

نشین مقصدی چاینه متوجه اولدی باغ و کوه کوه
کبود ش زسد جزینق و نظر از سرد همای شول خندار
سلطنت اشیا که جناح همی حیدر ابات حکومت ب
سعادت و اجلا شهنظر بیک نه مریوز اولاجرم همی در و قبال
دیوبالده اولوب علی الذ و اوار و دولت شکار و در
بال پرین و اقاله هر جا برود و لنگه صید نه خرم
دشت و کوه سار مانع و نه قطع براری و معادرت و اید
پنجده خرمی خورقندن سرطابو بیج سیرغ قالك قادی لته بی
ایله حدت چنگل اجلا ندن پر قانه قانه شکاف کلان
اولوب اول باکدن زهرمی جا ک اوله
واقم لو غنبت علی شبر لایق عن معان ارتحال لیلله لوسد
صحت باطن و سلالت موطن از زمانه شاهد و مقصدی که
منزل سهود ایدی کنا و کجوب سز و کتیا به سنهای مسانده و کلوب
قراردادی نظام باغ سلطنت و اجلا شهنظر های دولت و اقبال
نظم کرامی در از در پای شاهی جزیه و روشن از نور الهی

اولدی نغمه توردوزد و دیر توردوزد زحام و علم
 کسکه حاجتی دارد بجهان حضرت خزاوندکاد و مغرب نیاه
 دجه الله کند و نک اولاد با دین سلطان احسن کند سیه دیا
 حکومتی توپوزین الیشدی عجب
 شامل الاکاف سلطان
 کثرت اولاد و انسا
 سریر سلطنته و در
 خیر ضمیر نه صورت پذیر
 امور منفرد قهریب ظاهر
 میدان حقیقت
 که مکانه اوله عجب
 علی الخصوص امر سلطنته
 و مشیه لیری متعلق
 نافع و کلاذد نغمه
 و جدی القی من غیر جتد بعینه

الذی یونیدی دماغی و رود زبان اید غنای
 تخت ظلم بودکم فسادت بجاهل از نور سکر فلازنت
 الارض کلها و منک لوری فخرت حبش و زلمین
 اکثر و صلاح اندیشه رعایت اداب سلطنتی کند
 حضرت خداوند کارک حسن و شایسته موافقتی
 ولایت طربوزن که دل دشمن کوی نک و هر
 بوخیه زمان مترایات و حکومت اید
 اداب توقی رعایت اید و کد نک و کت
 خداوند کارک حسن حسین حسن
 ایدی اول مقام و زار نه اولن
 تقصیر تندن خاطر شریفی اصلا
 کر و کوفه نام دل کین
 رای شریفی اقتضا اید که عتبه
 نندن برف سده و سما صوبه
 ایلمر خداوند عالی مقام نندن
 اوله

ظلم جارتها که آه و رجا با سفر لاجران اولدندن باشدی که
 سرخی تاج مزانه هم دور و کر سعادت مزانه و مان و شسته جا کر
 ششیر جهانگیری قیسمه ختمه حکم و کجهاد منای جمع عالمه
 سلدر قبه و دولتی درسته اندرته امف مندی بنینه منای
 ککلی قلی خیاران ایوی و زورده
 اشراف اولوب اولمخیزان
 قوت حد سله قریب ایدوب که دی نظر قوتی
 بخت ترا دید دولت ساریه بخت
 ایدین بعضی حسد ککر اقا است و غیره
 وایا اول جانیه عورت اسات
 کند و اور سعادت اید شکاری حشر
 سلطنت مبادین به تدبیر اید چهره بلجوب نخر اید خورشید
 سعادت مشرب اید ختری حضرت خداوند کارک خلطند بر توبه
 تبعید آنگاه که روسا و خیا به بران اولد که دولو خداوند کارک
 علم خریف مملکت ارسته خنی دکلد که خندان حضرت نونک روم ابله

توجه اندکی مملوک تحصیل ایچون هر نه مقدسات که تربیت اید
 دی عورت بویوب خلاف مرادی شیخ اولور دی در هر
 بیکه صرف ایدری بازا و قدره غیر اراج اولور دی
 اذام صفاک الله غیاثریه غیبه غیبه الیه سبیل و انا ایزوینک
 لم تلق ناصر وان نمر انصا و جاز قیل حضرت ختم
 دت قریب نر و مکنله از نوز و عفتین اولدی غیر اشد
 جمع ارکان است بیان بریشان و دولتک اولد و حضرت خدا
 و نیکاری عودت حقدن ایزن ادر کیچون بجه فساد کیچون
 آیزکلمات اختراع اید بر انا اول باد شاه یعقوب استیاجت حضرت
 شهر یار یوسف جلال و عید خصاله متعاج اولم حبت جلیلی و رحام
 شفقت ایزه که کون و کدی انش اشواقی ترویج اید و بیاد اید
 سعادت ندن تشر ایدن شیوه شمله انی لاجد و ج یوسف اولان
 نذره و ذایضی ضایه اولن بشارت سبب ترویج خاطر اولور دی زری
 رؤس فضیله ذات کمرت صفاتی مدیم انزال اولوب سر سلطنته
 کالاستحقاق معلوم اید شردی بخت ایا الله سر زنده و نسا د پایا ل

ن بالک
مزیوک
تسچون
غلبه
دانش
سکو
بی
ت
م
ری
ت
ن

اولدی کعبه و هندو که مطاف سواکن ملا و ملا درین کعبت
اندوهر مرینک جزو حضرت می آید می سست شهر کار کلا در دت
اشارت او را که حضرت بعضی که نام استعلا آید در بازو
کرام الیه شهرت که در ماست او محضه در ایتم بریزه خاند
کند کسکه
ر
اولوب توفیق
صورت
حدا
کلا
د
خطا
حدت
شاه
الفر

بجسی خانق تقنای فاوندن شوکله انار بر حصومه و خست
جایز اوله سار بنظر لدر حسن اجازت فخر آید و ب هر یک ستر
خلا نظر ندن برور لینه کچک بکاز کند اولور ستر چاندر
جبد که انکر و قدی سنجای تکلیف اوله امر جهنا فطاعه صورت
انقیاد که شرمه نوعا تزه واقع اولور سه اوله عا لاله سلطنت
مقتضای سجه سلطان احمد حضرت برینه و مطلحه شرح اوله بوی
نالکه حضرت خداوند کلاک ازاره عیاره فتود کلا در جواهر
استکلامک کاسد اولسه مودی آیدی بادی نظره کند و بر صورت
حقد کور قری قبوله قرین اولدی و ابراشا قای چون کلا آیدی
ارسال پای چون بر صا دقا قولی محتمله و مستوک سینه طلب کو
سزادی عاکی رومدن مولانا فونالذی که بیج ازانندن و فونر دانش
واهلشاه متون و وزیر سهرت و مورثه سابعدی فون غلبه
سید جوجالی و ملوم غلبه نمان ثانی آیدی که اوان خذ نمانه آکسچون
تعیین اولوب رساله توجیه اولدی بریکه کسکه مولانا ی مزیوک
مشتی سزی فونظر تید ایل اولوب کور فونردن دامن صفوری پاک

اولدی کعبه
اندوهر مرینک
اشارت او را
کرام الیه
کند کسکه
ر
اولوب توفیق
صورت
حدا
کلا
د
خطا
حدت
شاه
الفر

ایلی که او را اول و اولی نامند ایله جواب بیوردیکه انشاء الله بدی
 دولت آنکه توجه نماید ب حضرت خداوند کاکام مبارک است این
 مشاهده آنکه بغایت مقدود و در حق حضرت باریه عزوجل بویستی
 وارد و شرف دست بوسه بقریب حال فرزند مال را نماید اول
 ملوم تمام اولاد قد تقصیر امر عالی شان منجمله عمال اولاد سندی بود
 کلوب شرف ملائکه کایه حق را در حدیث و کتب در کتب در کتب
 متلذذی دور اولی قطعاً با فایده جان کواکب در نعمت دین دست
 بصد خون دل افتاد بدست به فسق که کند حکم در حق اولاد کرد
 سبب خروج آن جایزه طایفه و غیره از کتب انوار افاضت در کتب
 دیند و بیانی کیفیت نداشت مال ان مسلمان حال اولاد است
 صحیف روزگار در مرقوم اولی قصص و اخبار صاحب روز اولاد
 روایت او نمود که حضرت سلطان فروردی و دیار به وادوب بر
 قرا و تشدی که چه سلطان معرزم توره و اختر آمد و لازم اعزاز
 و کرامت تقصیر استه مشدی انانای حضرت خداوند کاکام حسن
 رضای اول بود که کند و به همراه اولاد فی اجله کواکب انش نداشت

یاد

که و ستاره کلچک بی حد و بی قیاس نفوذ و بساطه اول تدر انفا ملر
 اندیکه خزینه و خیالی حفظ ایدوب اندیشه و حوصله حافظانک
 امر محال دی نظم کویت با و آب زرد بار بار در و کله بدست آید
 بر همان نثار این خود فنا بیت هیت و پیش نیست که رحمت
 کن تو ره می کند بخت، توفیق صدای زین اولوب محبت و سلامت مول
 نای سالی آلا که بدون کلچک جانب خداوند کاکام در ان اشارت اولد که
 و دیعه و سالتک کیفیت تسلیم تر حضور فروردی عزیز اولد مول
 نای مشا و الیه مشرف اولاد فقه حضرت غریبک انامی حد و ندر کمال
 مرتبه انقیاد و عرض مکنه متعلق غیرت ابا واجدان علی التعمیر بزور
 حضور عرض اولد و آسکی سنجانه کتک طوق والذخیره انما ندر حاج
 اولوب کلچک لایطایق قبیلند ان ایدون حضرت غریب در ان استماع
 اندکی وجه شروح او زنده علامه اولدیک انما چون حضرت غریبک دروم
 ایله اولسی خند اولد کاکام حضرت بزرگ سلطان احمد حنفی ایله کندی
 دامن کیم اولوب اول سالک اولچندری طریق سدا ایله معتقد کیم اولدم
 کند دروب انالوی سنجان در ان باختیار اولدیک سنجانی قبول ایله بزین

برخه حیران لایبهدی
 ایدوب صدوحان
 میدی فون الیاد زوایلیک نظم مولان فرسی روزی مانی
 ولواد اوطاری و ساس
 لاکا د ناصرف انزاد
 خرنه سی او زونه
 بریکه ناکاه غنا غزنی
 اولد بخیه دن برخه اهر ضاد
 عجله الیه
 مغرب کیمیه سیرا
 املو ملا حظ سیر
 اتعاشی کهر بری
 امال وانفال
 اولنا غنای
 القمه سنه

شغلا اولوب درو که نظم یا حیدرانا الایفیه
 کلک راضیه و کاه باده استغالیله
 دیکه برهن فاد سابه و خور
 زخور شیدا و درو چون
 خاطر کی حیده و مقصودی
 اولوب آخر وطن
 کوس سوزی نظم غزنی
 خود باشم دریا جانیندن
 انواع نقود واجناسندن
 برنی اسانه و سعاده
 فانظرالی فند حست
 خصوصه من دید زنجی
 قبوله قرین اولوب
 الییک خلقی یاه
 وجود نایکی توفیق

لدی
 دی
 ندی

ایچ

قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون

دست و قاصد با مال و توان شاد از حال حضور قلبه و سلامه از آید
 چنانکه زان نفوس و ذات طبع مرکز او بوب خطا و دنیا
 دینیه جان و دلش را بشنود و نظم ترا و زور بجهت قوی جهان
 کنگه از نه برجهت کورسه که ما الیروزه استجاب مالی برجهت حال
 ایونشده کی که مال و ملک مورد پیوسته ایست که از کنگه و لور جانند
 اما تندی شریعه و تقوی نایب اول و غنچه اهل و قوتک نیا تی ملین
 بر روی تملک آنگاه زوق جگر زردی انزال آس مانظم بر نه هرگز
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون

برنج منهد بر بولک کید کن شهر نازک خیزان و مولد تو عشق آید
 صورت بی نظیر از لیدر ضابطه موله مکل اوین خاندن کار و جاریه
 اقدام آید بوب خلی جبار و مقاتله اولدی رسایت و سر آید که آدک
 بوزنه بره و جبار و اول منهد و لور بوزنه کور بوب حال بی
 کاشوف اولدی سبب آرد یاد طغیان اولدی چون خذرت پلوشاه
 خلافت بنیاد و حقه غنائ اختیاری مقام وزارت اولدی برجهت بد
 کر و اولک الله و بر بوب کد و زور دهد و صلاح جنتین آید بوب سر
 فرزند خیزان کنزین المشرافی و زور و کزولک کلاله تا ملای نه
 حسن اعتقاد وری و اعتماد کلیدی متعلق اولدی جلدی کد و لور
 رعیت موله بنفشه مباشره کلاری علی الخصوص مبارک بجزایزه
 واقع اولان اختلال سبب اتفاقا انقین مکتب بنایک سوی تدبیر
 خلال بیدار اولدی و غنچه ناظر اولدی کر اولون و زور ساما نیلک سبب زول
 سلطنت قاهره سندان که عنوان حبیب نامه و زور کار و در با کلبه
 غافلاری خفقون نام رعایتی شانلری بوزنی حقیقه سخن ارا
 سنده طول مسانه بعد الشرفین واقع المشرافی جمع آریب و فضل کل

دست و قاصد با مال و توان شاد از حال حضور قلبه و سلامه از آید
 چنانکه زان نفوس و ذات طبع مرکز او بوب خطا و دنیا
 دینیه جان و دلش را بشنود و نظم ترا و زور بجهت قوی جهان
 کنگه از نه برجهت کورسه که ما الیروزه استجاب مالی برجهت حال
 ایونشده کی که مال و ملک مورد پیوسته ایست که از کنگه و لور جانند
 اما تندی شریعه و تقوی نایب اول و غنچه اهل و قوتک نیا تی ملین
 بر روی تملک آنگاه زوق جگر زردی انزال آس مانظم بر نه هرگز
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون
 قلم بهمشهدی در شرف و زور بیدار
 دو تازی همادی سپاس یافته سی بودله بیار او بوب بخارون

پاشا آنک بر وجهه هموس کورجات اول و اربک با هیلر نندن بخیر
 مرد د لاوکزینیه الیوب خاتندن برینا نشیند که کوب فارغ کند
 ایکی سکر برینه بولندند
 اولدی واردچی به اول مایه خانه حشرت برینه ای هر چند ظا
 اولغه باشدی اول کون خعینه قافعی اولدیه خاوه بر وجهه
 سورت ضعف اولوب سهرم ولدیلر اولدیه ای هر چند کور
 بر سلتاری نوز ایاندن خالی و معوضی اولدیه ای هر چند سمانت
 اولدی هر بری شاهد مقدر لر کن کار چکات امدت دانه اولدیه
 قویوب اولم وی اولغاردی اولر لکن کورت وفای مورید اولدیه برینه
 ایدیکه بر برینک اولک اولدی حیدر اولدی و سعادت سرمدی باش
 بلبله پاشای مزبور لکن ای انغز و خبری کلیمک آتش خست جبرن باون
 غیر نندن بغایت تند و تیز اولدی فی الحال خست کوه خسته اولن اولدی
 تیماردن و قوی خاتندن بیک مقادی کر زینه ایدوب اولدیه
 فساد آینه تار شواردی کویا خیه غمی و کده ای لکن بولشور
 بر وجهه سهار به و مقائلها اولدی اول مین کار زارون زخمد اولون

دی
هر
ت

سلما لک عرضی و مالی غنائیدوب اولو خوجه اولون قریه ای قویوب
 خراج ایلدیر ایلر اولون اولن غار ایدک اولر قدر دانه پانله جمع اولد
 جرات قنه و فساد که رساد کور وجهه سوار ایدی مشعل اولوب
 ظالمت بی و عناد که غام اتمامه جمع اولدیه دورایه مشاکل
 کورندکی کد و زنه کورت جمعیت مشاهده امله ماه غرور
 صورت پذیر اولوب کلک کبرک سوسای عقل سالانده شاری ولایت
 شخیر ایدی صورت ایدکریه اتمام طوطان ایدی سینه که اولدیه
 کلک نقش کوی و صحنه و دلر نه بریندی لیاظمینوزیم نینوزیم
 که غلغله نمود در خاطر از خطور اشدی تند با شکر کانون خالری
 کی آتش حقیقت جا طلیه تیو ایلدیه بوری فاسدله اولر اعا فیاد
 کویا خیه جانبیه اناطولی کلک کبکی روزنه تنویه اولدیه هر قریه و
 قصه به کرا اولدیه اول و عیان هلاک ایدوب مال و منال غارت اولد
 ایلر ولایت اهانک بعضی د هشتدن طری خلاصه عیال بولوب اول
 بولده شهید اولدیه و بعضی ط بد فساد مکند فانی اولدیه
 و امن کسار و نیشدی شرتند بیعید اولدی اناطولی کلک کبکی کوزون

بان

کرتا را اولوب شهید اولدی تقم ولا بلدان تاشاک بو ساقینه سوله
 علیهان تجور و قودلا چون پاشای مهور و زنت موجودن دار
 مژودن سزای کچوک چوکوب جو اسحق اختیار اولدی باشک لجهک
 باقی نکس پایدا اولدی جله نار و نار اولدی نکس نکس نکس نکس نکس
 سلح زمینک قطعنه دو کله عری بیانه کله کله کله کله کله کله
 نکسری آلهی امیر دوی ایلر بر لرعه شاه شاد و پوب سواد اولد
 اول بدک کارک فادرس اندیشه بری قطعاً کار کله کله کله کله
 و کرسیمینه بر دم پیمانک مالک اولدیر موشنک نکس نکس نکس
 عتدایوب هزار بعت و سرور له منزیه و خلک لرین مالان اولد
 اندن جانب شهر و توجیه اولوب کوتا حیه قطعس محض اولد
 کون قطع کوششی فایده صرف ایدوب قوتن اولن زور با زورین
 فعله کوردر چون کوردر کوردر چادری اندیشه بری کله کله کله
 اهل قلعه بله طریی سلمه سلون ایلک قعدیلد کور کور حیه خلق اول
 بد نامری افراع و شناسله مجروح ایدوب کله کله کله کله کله
 اندیه کور نیا اولوب سطلو ملک دودر لایله یوز تر سین تمیل کچون

42

یل

دلاور قلادی پاشاک کلک هاجتدن و مزید شجاعت ناول
 اهل طبعیا ک جانه مله مان دوشب سبلان سکرانه سکران اولدی
 آتک اخلای بریشانی شاهده سندن اهل اسرار جمیع حاضر
 کورب مزاج بالا ادشار زنتا بر ستمن اولدیر پاشای سکدر هیک
 فریاد ایدوب منع افک قصید اولدی اصلا منبع اولوب لکچکد بلر
 نظم شتی ریاقا سوال جامعها و بعد اوارت البانی بیایع
 کدود و القصدت بیت هکله و غیره بالذی شیخ شیخ چون بوجدود
 یکس آنده ایل سندن آخر بیت اولدی امر تر درد اندان و نه بر اندم
 الر و درین محال کاکامل و قندد دیک باطل خیال در خوش جانم
 اولد ایلر بود امر هم و ایدوب سینه و یاس قاهر بر شاعر خود بود
 کسجه کسجه عاری اولدی و بی سعته در بین ساق اولد کله کله کله
 غیر یارا اولوب یاد و غنندن هسنا اوله بلبله مهور کور کور زینان
 اسکنته اینه پاشا درت پاشا بقده کور کور کور کور کور کور کور
 آتدی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 بولوب جهای کور کور کله کله کله کله کله کله کله کله کله

43

کون

کرتا را اولوب شهید اولدی تقم ولا بلدان تاشاک بو ساقینه سوله
 علیهان تجور و قودلا چون پاشای مهور و زنت موجودن دار
 مژودن سزای کچوک چوکوب جو اسحق اختیار اولدی باشک لجهک
 باقی نکس پایدا اولدی جله نار و نار اولدی نکس نکس نکس نکس
 سلح زمینک قطعنه دو کله عری بیانه کله کله کله کله کله
 نکسری آلهی امیر دوی ایلر بر لرعه شاه شاد و پوب سواد اولد
 اول بدک کارک فادرس اندیشه بری قطعاً کار کله کله کله
 و کرسیمینه بر دم پیمانک مالک اولدیر موشنک نکس نکس نکس
 عتدایوب هزار بعت و سرور له منزیه و خلک لرین مالان اولد
 اندن جانب شهر و توجیه اولوب کوتا حیه قطعس محض اولد
 کون قطع کوششی فایده صرف ایدوب قوتن اولن زور با زورین
 فعله کوردر چون کوردر کوردر چادری اندیشه بری کله کله کله
 اهل قلعه بله طریی سلمه سلون ایلک قعدیلد کور کور حیه خلق اول
 بد نامری افراع و شناسله مجروح ایدوب کله کله کله کله کله
 اندیه کور نیا اولوب سطلو ملک دودر لایله یوز تر سین تمیل کچون

نفسه تقدم الیوب شرح معنی رعایت آن کما بینی بعد از طریقه و هیئت
 ریاسته علمه آنوک تقیبه بر تفریق بد اما تند و اما شکر استقامت
 نفسی رعایت کند و به لازم بلوب ذکر اولی مانده صورت غیب
 و تعدد کویست بر آنکه دست تقاضای بد ضار از ایوب محاکمان
 دکله نظم معانی مجدی بدیک بدایع فلا بد از آنکه اولاد را مع
 حضرت خداوندگار استقامت الله سبحانه و تعالی در وجهی که کند و
 عادت ایندند که که مردمک جشم حضرت بنیاد استقامت رعایت معنی
 الیکار من حقیقت الله جی طلب بر له طاهر و پاک که از آنکه در خلایق
 اول منبع لحن نیک و سر چشمی در شریعت از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه
 و نصیحتی بر کسنگ دله جاری اولدی کوشی به شمله استقامت
 آنکه حال در و یا مقارن توحید بدوب از آنکه استقامت انزل الی الارض
 تری اعین تقیض من الذمعه من یوی و حقیقه بر دیک رعایت آنکه از آنکه
 سینه سندی که ازها را سر بر موجب خراوت او و روی خطم
 بوقت خوش دی چون شمع بر تاب دهن بر خنده دارد دیک بر تاب
 بهر نشانی که خود را نشانی دارد در آن نشانی خند را یاد دارد

سایک منظر جلوه واقع امکان مرض سببیه اختلال و ادوی فوائده
 الام که در شی ایامه منظر واقعه الهه هودی اولوب شعفی قوتنه و قوتی
 ضعیف اولنه باشدی نظم جغای کند که در کوی بیایه بر سید
 کزانی فراز تر اندر ضمیر بر پایه نماید در انجاب خورج جنان بسو حقیقت
 که که بمل و سگاه سایه نماید کلام نمل نشا و سدی کون بلوغ صحابین
 روزگار و وقت اولیانی صورت ارقام عبرت انجامک معناسنی
 معلوم ایندین اویاب بصیرت معنی کلدر که سعادت سلطنت که
 انسانه جانب حقدی بر اولوب و دعوت در آنوک حقیقت رعایت
 محضای نظمه بر احوال دعوت و رعایت حقون اویاب استقامت
 و قابلیت در وجود صبره قصور آنها که موجب مخالفه و حوائی
 عوام در ایدت قوتت و عمارت قیامت اولدوغنه حویله کایانک
 صلواته الله علیه و صلواته امر شرفی معلوم اولدی که اذ اصیبت
 الامانه فانظر الی اسمی ذکر اولی حدیث شریفیک بنعم منی ان الله
 لا ینقر با یقوم حق ینقر و ما بانقیه لیتیک معنون هایونته دانی
 سلفی قدیس شول پادشاه صاحب استقامت که رعایت حق کند و مراد

جوهر شریف
دو نوعی مدار سلطنت
غیاث الاملا
پرانوش
اوجیله
بر شاه
اولاد
فایده
کتاب
مکتوب
کافی
مکتوب
تقریب
انامی
و غیره

گفته و عزت اختیار آید و مبتدا و امله و نعت خاطر بری برتبه
و در شکر کلمات ملامت سلطنت معنی برای مصلحت در اول اجلدن
ان معنی از اطاعت است ان بوضع الاحیاء و تریح الاشاره حد بندن
منهلم اولن صورت امر سکوس آینه و احوال روزگار و هویدا و لشکار
اولندی حضرت خداوند کلک و رحمة الله جمعیت خاطر و رعایا کلک
پریشان اولسینه مؤذی اولوب بوات که نمونه و قیامت های اولسین
واقع اولندی نظم شاه پایه بود ان طاعت صلح ساله عهد قدریک است
عمری که دو دو کون اول پادشاه صبح الامتداد که سبایک وجودند و حق
اولن بر من سبیله که بر ملک دیده شغور اولوب مصلح امور کلکی زند
شهر پایه تقوی ایشده رعایا ان حال و کون اولوب بنایت بختور
اولندی مفاصح حل و عند سبایه رعایا و معالید شیوه و سکا که آینه بریک
یک حکم و تنه و کف قدرت و دیمه حضرت و بشتر تری بر بنیها اولجایانک
قبضه و تقریر و غیره لشکر خزانه و سامر و الله بوی کلکه من ریشا بهر حساب
دن فارت مکتوب صفاته معنی اولن سهم ملان و نصیب اولن حسا
سه بر کا واقع اولد و غنه خاطر بر تقی ساری اولشده چون نظر تکی بود که

جم

جوهر شریف جسمندن انتقال از حق امر می جمال و خورشید
دو نوعی مدار سلطنت سرخ الزلا آماند چیزی اقبال زرد اولد
غیاث الاملا و دو نوعی بر کار او شش تمام بلد کی تا بر سر در نشین
پرانوشی شفا حصار بدین سعادت نشیندن جانب و بر این جنبه
اوجیله میل آید بر ملک روم که بوخیز زماندن قدیمی غیاثان دولت
بر شاهبار بلند بود و اول سلطنت شکار در حلی اولسون دیو
اولاد ایجاد دن سلطان نحوه که سر سید تی بهر اتشندی و
فای عهد و بنیاد و عده اقله که سزگی کرده و بشتر بعد ایگان د
کتم نشندی اناجون یعنی رانندی اشعه و اقباب کی غلام شکر
مکتوب اولن مینسرا وندی نظم که بر خیز و آینه که در ان وقت بدلی زند
کافی یک کریت ، اناجون حضرت خداوند کلک مبارک مینسرا
مکتوب اولن معنائک صورت پیرا اولسی اول قطع طریق دست
تقریبی دامن مکتوبی که که مؤذنی خداوند کار حضرت بری اولوب
انامی وزراء غلامه مشا و رانندی وزیر اعظم علی بایان که بر بعد ط
و سر تو بهر انخری اول مسد لک مانه که حضرت خداوند کلک

جریه و سخاوت
 آیه الکرمان
 حکمته الایمان
 سیاهلو شول
 الفجهد ایوب
 بیت و قد کلمت
 سبب توجیه
 احوال و دران سفر
 شهریار صاحب
 سلطان
 ادم الله ایام
 کلاه و وزیر
 و سیاست
 افاق طوب
 سلطنت زینب

اصابت او در اولاد نظم اذ اذ قلب الکرمان و ساره الی هدف
 التصود هما شد کما به طراد تفرغ و نیازون صکران الله و کلا و رسو
 روح بر فوضه و توسل ایوب و درت بیک سزادی بوالک خلیله
 و درت بیک بری که علی بولی بصیران او نه بقیه به کجوب
 جانب خداوندگار درین ناطق بکار نه و سوباشیر بر احکام شریفه
 ارسال ایادی کند و یارنده اوین لروک هریرینه عالی هملر حسن
 استمال ایادی بودار لسنندنی بکران زخت اقامتی بر منه جان
 و برادر وزیر اصلاح مکنده سائز اولی موت ایادون غام نظم شندی
 دایم دانه کسب و کرجیل و عثمانی تحصیل هریر بر آمد و دند ایادی
 نظم بنام تکویر به هر دولت ملزنام باید که من مکر است کیتی فاند
 بنظر بنیک هر کس که خواهد انجام نیک شنی الواقع اوله و دلاور
 کزین دردی مزید شجاعته پیشه حاسنک غصنغریدی دانه نسنندنی
 عالی یوب علوهی کند و به شها را بدین شندی نظم لهجه شقار علی
 کاندع الابد التیوم الدراریا و وزیر بدل ماله اختیاج کن کسوب رسم
 سلاطین زینب و مرغ اولشندی دور عهد ند بجمای برکی حق ایوب

کتاب

جریه و سخاوت نام خام طای بی اولشندی نظم نخت بزد
 آیه الکرمان و طر بزدک رایه الاحسان لا یوزک لآذیناد
 حکمته الایمان دیانت رزق فلان یانده بولن کبکرو
 سیاهلو شول دکلو انعام و احسان الی الی لسان یان خطمه
 الفجهد ایوب بیک برن سلاک خیر کتیکه مکان علی سز خیر
 بیت و قد کلمت اخلاقه غیراته جواد نایبی من اللیل بایا
 سبب توجیه سلطان احمد بن محمد و ساره آیه و بیان کتیبه
 احوال و دران سفر متاعب العواقب و در کتیکه
 شهریار صاحب قران شرف و عرب و چاکسوز و میدان و وزیر و
 سلطان سلاطینی جهان نخرال عثمان حضرت سلطان سلیمان
 ادم الله ایام سلطنته الی انترقی الزمان جو که و فرجرات و یکانه
 کلاه و وزیر سجمت و مر لانه کلاه و مایلنه جو بر ناز و ریالت
 و سیاست درجه نصف النهار انوار آفتاب نلک مدار کجوب
 افاق طوب صیت و صلی نام و نشانی عالمه اولشندی دعای دولم
 سلطنت زینب و زمان و در زبان ایوب کلبا نلک و در قاج کله

و ساری سلطنت
 فرزادش سلطان احمد که سمعنه بشد که بغایت پریشان حال
 و مضطرب الاحوال اولدی که آنکست بخیر که در آن مختصر که زنده
 ادوب که دست حیرتی زانوی حسرت ادوب نریدانقا الله
 و کثرت ملاالهی میر و جمال اولدی اول شاهان بلند پروردگار
 آشیان سلطنت صوبه تو جهندون طایر رح طریدین اولوت حفری
 اوچدی سوکن بخت و سرور که اما کن دارالتسلط خاطرین
 زماندن برزاقات ادوب اهل حضور و شادانی مسافرین اختیار
 و ایرغریبه و وشک سوادناه اولدی باز هم همزده مننه
 اولشد که جانندی مرزندن مرغ و فی طافت اولوب جمع جزای
 بر و آنا که بجای قله شدی آخزند و انخاب و انخابی دعوت
 ادوب بزده کتوردی دفع غم و ازاله الی چون قنچ بر و آنا اولغه
 آغاز ایلی نظم ساقیا باده صبح بیار دانه دام فروغ بیار
 بین که طرفان غمجهان کزنت می همزه مرغ بیار و رشحات باغچه
 خاطر بقوسین تاز ادوب بر تیغ قنچ تناول اندکدن صکر کرم ادوب

چندی بیت طریدر صیت عدلیله فکله دعاسی درویدن شلر
 مکر به حصال حیدر و سپهر سندیله به مقبول خلق عالم اولوب
 نرا و اناج و بخت اقالیم تر و بخت ایدو کی جهان مسکن اولدی
 رعای ملک که کلدوب خادوش کونا کونه جگر لری بر خودی
 بر پادشاه صاحب سیاسته بغایت محتاج ادرکی که ریاسته
 عامه ذات شرفینه خاقانه و لادیه قیلندن اولوب ایام عدالتده
 قنات و حکام فصل کورست آنک نرعا نکامل تیلدی جنسی
 فتنه و نفا که خلاص عامه نرعا نر سندن واقع
 اولشد که هجرت شمیر جهانگیر به کلیا معدوم اولدی چون
 غایت بقصد لری حاصل اولوب نایت مملو بلر به واصل اولدی ایبار
 وجودی غیبت بلوربات وقت مستطابه و که مقام دعوت مستجاب
 در تیغ خلق هر بر نیک کلشن جانته منسب اولدی بجه غنچه کل
 کی الی دعا چون مردم کفان ایدی نظم بقیت مدی الذهر فوفه
 اطایها آید کی از دیاد و خصمک آینه فی انرفی و عرک اعوامه
 فی امتداد اول شهر باد کرم الی کجسی چون مقدمه دولت

جان برادر
وسند انفق
فوا سبب
متوجه اولی
مکتوب کو
ششقی و
قرن نام
ولایت
حضرت
مابع
و در
بچون
بزرگ
مکتوب
بوس

مرمانع الهی را بچون عروس بیع بحال معادن بنان بیاند
تقایی تور رب دید که بر قرناش ناموس مکتبی رعایت ایوب
محض جلوس سلطنت مقدمان تمهید بچون پادشاه مصر در
حسن استعانت ملاحظه ایوب دیار مرپه تدی حال تا کرد
حسن وعد و تشبیه اساس عهد و نوع خاطر بجه تمام اوله قدن
مکتوب کلوب حضرت خداوند کار جا نیندن مزید رعایته متاثره
نهایت آمانه و وصل اولش در قرناش سلطان سلیم در عی تکلف
و توقف او غلی سجا فتنه قومی بهانه ایوب روم ایله بچند نام
حضرت خداوند کار کمال فرامندن آینه فخر او و که تدبیر ملک
بدنه متعلق کفر و اشغال اولدی بجلدن مملکت خود از دست
نلدو آله اولسه که کرد که تحت حکومت اولن روم سکر پاره و ایوب
قرناش فروری تا دیب ایلم لندن حکم فراغ خاطر اه روم ایله بچون
پادشاه اولم بجلسه حاضر اولدی بنی غلار شهادت و نیک حسن تدبیر
بسنده ایوب تحسین و از نیر اندیر نظم و مکتف الامم قد طبعها
تکلیف بولاء خدوة ناره تحصیل سمجیل بحالت و بجهده عمر عزیز

جان برادر مدینه بیاد علی الصباح هوزی ملاذن باشند خوار
وسند انفق الدن حاطره انکار اراکن دست ثانی دامن بچون
فوا سبب ثانی اوله فرجه و بجال و بلوب بجله ایله جانب ایوب
متوجه اولدی و قوسی خدمتکاران دین بر پله استاره در زین
مکتوب کو ندر ب دیدکی دولتو خداوند کار کرد اولدی ایوب
ششقی و مزید مرجمی اولغین هر بری حد ندرن بچون بچون
قرناش سلطان فرورده که اسکی سجا بنی قویب
ولایتنه کلش در آنک کرویره و در سامی لادین
حضرت بزرگ اول باید چون کمال ایوبی و فرید بچون
مابع در بزم و در روز واجب اولش در کمال ایوب
و دروب کو خال ایوب و زایمیدی بنی عهد بید که ایوب
بچون اول جا نیه توجه کسره دم کرد که حسن و در ایوب
بزرگه ایله لوتاکه قویب بستر ایوب بر مراد اوله و زار سالی
مکتوب کلوب و اصل اولجان حضرت خداوند کار سلطان ایوب
بوسوی تدبیر نه بغایت انجوب بنی حضور اولدی فضل حکم ندرن

دولت خداوند کاردن استدما الیوم که من عکای قریب حال
 فرخنده عالم واقع او یوب حسن رضا الهی بدیر قه طلیعه عالم
 اوله مکتوب وصول تر حضرت فایده الهی بوجع سلطانانایه
 مکرری اولی مکتوبیندن اغزا
 حد و نداد حضرت بی سسر و
 مندوج اولن خلاصه کلام بشارت
 مراد اید ندو کلام امرن کرد که سوی شیخ اید
 نام ظهور کتود سن شوکی میدان کارزون
 تنه اید اوله اول انزاک بران
 دیاری پان اید سن رختما
 از نکی صورت سوظق زایل اید یوب
 باد ایچون استقبال ایدن دولت و تقبال اوله نظم حسن
 و اهلها علی سائزینها تقش ساگ والتول فیک بیل اما کردی
 وزیر اعظم علی پاشا ایله اول خصوصه و ایا مائنا و ایدوب
 مظاهر ایدن شکر غایت مهتر ایدوب مجید اولدوقی امر دستباز

ارسال ایدوب امر اندکی البته برو که وادسن اول دیار اکر تریا
 اکر قریب باشدن حالیا بر تر بلا شک بر ندن قریب حرکت انگاه
 بو خه خلا و ذل و واقع اولمشدر سنلای اول بر دن حرکت ایدجک
 ناکاه رو رفته واشوب حادث اوله آنی سکین ایلک خیل دشوار
 اولور بی کجه کوندز سنک دولتک مقدماتی ترتیبی ایدوب
 قریب ایشلر کی دام رحایله قید غنله و دشومات تدبیر ندیز
 اول صلحت تام اولوب بعد قریب ایش زمن غصه لرین بر طرف
 اندو کزن صک سن کزدوی بر اکر در سن جمع ملوک که سهولت
 و اصل اولی متر در شمدی حمل قهتک دکلده و عزت و تکینه دامن فرا
 نخی ندو که چکوب صبر یزد سن نظم باله صبر یزد یاز ما یما اوله الهی
 مافاز بالاهال غل صبور اوله اولن حکم شریف سلطانانجه
 محروسه و اقریدن کلوب و اصل اولدی معنون مینغه واقف اولد
 قد نصک بکار خداوند کار کتوب کردی ایدکی خلیا بو یازنه قریب
 کبی دین و شقی ظاهر اولوب بنم جمع مسک نظر بیکر کاب عا یوزند حاکم
 احرار شریات ترا کبری قریب کرو و مه کتک کک تکلیف مال ایا قدر

دولت خداوند کاردن استدما الیوم که من عکای قریب حال
 فرخنده عالم واقع او یوب حسن رضا الهی بدیر قه طلیعه عالم
 اوله مکتوب وصول تر حضرت فایده الهی بوجع سلطانانایه
 مکرری اولی مکتوبیندن اغزا
 حد و نداد حضرت بی سسر و
 مندوج اولن خلاصه کلام بشارت
 مراد اید ندو کلام امرن کرد که سوی شیخ اید
 نام ظهور کتود سن شوکی میدان کارزون
 تنه اید اوله اول انزاک بران
 دیاری پان اید سن رختما
 از نکی صورت سوظق زایل اید یوب
 باد ایچون استقبال ایدن دولت و تقبال اوله نظم حسن
 و اهلها علی سائزینها تقش ساگ والتول فیک بیل اما کردی
 وزیر اعظم علی پاشا ایله اول خصوصه و ایا مائنا و ایدوب
 مظاهر ایدن شکر غایت مهتر ایدوب مجید اولدوقی امر دستباز

ابوئی که با اساطیر احمدک دو حه و دوئی ستر اولی رجاسند
 ایدی تدبیر حوادث روزگاره نگاه تکت اوله دیو تکر روزگار
 امرالیدی روم الی سنجائی بکار نه احکام شریفه باره علی التخیل
 تحت لوالی زنده اولی شویا شیلاره و سپا هیلاره دارالسلطنه
 ادربینه کاکتیب کلهر تاکلی امور سافتنه و ندرکه نشا و زواله
 شوکیه سلطان حیرت بارشا او ستر سنان و ک حسن نوی
 متعلق اوله جده و عهد یارینه و عهد سابق او و زنده نوی
 عهد یارینه اناندر چرح که حکم از اکر تعیین شس و شرف و نعمت باو
 تحت خانه و شش در در کشتاک خیال و دیو تعیین کونکر معناد
 اولوب وقع خاطر پنج کزد و نقشب کتور و واسا و اید و کون دن و حرم
 خد و نکار غافلدی نظم هزار نقش بر روز ما توبه کی خانیچ
 در آینه و تقور ماست : چون کزد و دن محمد و اقبال و بارکی مر
 مژروی دولتی مقدمه سی ملاحظه اندکری حانه و سعادت وقع
 اولدی نظم اذکان جلاله فی الابرقتلا ثات له الاشیاء فی
 وان ادبرت دنیا منه تعذرت علیه و اعبته و جوه الطالب :

حایر و کلدر ایستامه نوی و ست و سر و ستا و نوز اولدی
 امری یوخیه علی مستحسن ایدرکی معین و بین و در نظم
 علیک التکره فی الصفات فعتان خیرین الولحد و لولا
 التصادق لم یستم امور البیسه فی الفار علی پاشا به دی حکم
 عالیشان ابرار اولوب نوم سینه درج اولمشد کیه فرزند
 ارجنما و غم سلطان احمد اوله غمزه بله اولی تدارکین الیو جیلر
 ملکت انشا بعد فی اجازت طلب ایلدی و کی اجلدن بنی جاز
 کوروب امر اتم که واروب آله پله اوله و دایم بره کوز له نشا
 و درون خالی اعلیه سن اوله مستدر اوله قعدا استخالات
 جده عهد یارینه ادریه کله قصد ایلدی ستر هر جامدن زاده
 روان حسن کسه ستر تمام تعیین اذکر که تفکر اوله تارک بایم
 علمیک در ست نزن قریب ارجه سین کسوب فی مجال ایدر باقی
 سن آن ایغالتان یا مال اید ستر امیند در که او غم اوله غم ظاهر
 و غم اولوب بند و آنالی ستر و جوه حوالی مستیز اوله حشر
 خد و نکار و شغرت مدارک ریاضت آمانه بانیمان شغرت :

نور

تدبیرك قدره مطابق قضیه سی لزومیه دكلك و كى متفق علیه در آنجا
 انطورك تدبیرك احابث اوزر اولسه تقدیر مانع اولدی علم
 پیش اذن و تبریح جا نكوشند ظفرای تکلفی و نبل بدختر
 لاجرم امر عالیشان میخیمه علم سزم وارد عتبه و علیا کلوب
 حاضر اوله سز و احکام خزینه یازوب الملق مكاله ارسانه
 حضرت خداوندكارك رحمة الله بر سرى چون امر امانت مكنشوف
 اولوب انكوك فكر فاسد ایدوكى معلومدى دكر اولن امرانك تیز
 بازا بر تهراندن نقد كلاى كاسد كوردى بر خجه زمان صبرى تیز
 احوان كوزدوب پای توقدرى دامن تعلله چكوب كاند با
 پاشكاه تزیایش صواش كمشدى سر اجسام كار خجه اوله دیوكا
 صورت انتقاد كرتوى كوزیر اول اناب سعادت كه سلطنته
 كمال استعناقه شهو راناقدى تمام معلوم ایدوب بشلجى كه
 بناخ ابواب دولت و سلطنت كه كنی ایا نند حكمر مقالید تقلید
 جهان قبضه اقدار ز مسلك در قصر سلطنت و سلطنتی شید و بناید
 شكوك و حشمتی مهتد انا و تو حیات نامتناهی جهه ۸۸ مقصودند

تج

لاوع واوار فیوضات الی چه ره مملو بند طالع حکم خیزین ترویج
 آنا جملناك حلیفه فی لادین طغرای نرای نرمان جهانه طاعتند
 مندوج سر بر قدر و قضا هر برى جلوسى سلطنته نكران اولوب امر
 واجب الاتیانه عقود فرماندى دكر نام خیزین جمله سی در دربان
 ایدوب دعای دوام دولتی مرزجان ایدن شاره ی ششم
 نادر و كاركسوت شب راركوند كار خیزاب سوزن كه ره رسان
 یادى چنانكه كسوت عزرا قضا كسوط از نكلك جا و دان دهند
 دكك حضرت خیر یار صاحب قران بیجا لب والذ بر كرك
 حضرت خداوندكارتیریب بتیبل ابادى كریه و سب حرمانى
 از شرف موصلت و دست بوس بیان مكر و كید ارباب نكافان خذ
 لهام الله در حق شهر یار كلكار و دكر نیاك و تکیه نى و سندن بن
 بر محمد كه پكر نور عشق انساب جهان یوزین میوز انشدهى جهه عالم
 طلعت مهر و نرزه حرم اولشدى حضرت شهر یار صاحب قران
 سلطان سلیم خان انا حاد و نكلكار حضرت نریك شرف ملاقات
 امید به سفر اقامت ایدوب محروسه و كنه دن دولت واقبا لله

كند

تدبیرك قدره مطابق قضیه سی لزومیه دكلك و كى متفق علیه در آنجا
 انطورك تدبیرك احابث اوزر اولسه تقدیر مانع اولدی علم
 پیش اذن و تبریح جا نكوشند ظفرای تکلفی و نبل بدختر
 لاجرم امر عالیشان میخیمه علم سزم وارد عتبه و علیا کلوب
 حاضر اوله سز و احکام خزینه یازوب الملق مكاله ارسانه
 حضرت خداوندكارك رحمة الله بر سرى چون امر امانت مكنشوف
 اولوب انكوك فكر فاسد ایدوكى معلومدى دكر اولن امرانك تیز
 بازا بر تهراندن نقد كلاى كاسد كوردى بر خجه زمان صبرى تیز
 احوان كوزدوب پای توقدرى دامن تعلله چكوب كاند با
 پاشكاه تزیایش صواش كمشدى سر اجسام كار خجه اوله دیوكا
 صورت انتقاد كرتوى كوزیر اول اناب سعادت كه سلطنته
 كمال استعناقه شهو راناقدى تمام معلوم ایدوب بشلجى كه
 بناخ ابواب دولت و سلطنت كه كنی ایا نند حكمر مقالید تقلید
 جهان قبضه اقدار ز مسلك در قصر سلطنت و سلطنتی شید و بناید
 شكوك و حشمتی مهتد انا و تو حیات نامتناهی جهه ۸۸ مقصودند

حاصل اولوب
 نزارهفتين اولشاردي
 عاشق دل كنگ
 پهلوا اولشاردي
 كه از طبيعت
 پسران
 كه جمال و صف
 بلاغت لسان
 كاره و حقيقت
 الوصف من احصاء
 وصف كلكام
 حضرت شهر بار
 ناموس شريف
 خداوندگار
 حضرت بزرگ

عنان بر عیان زمان غمخواران
 و یاد که گفتار بیکباره
 دید و دیدم دیدن تو
 مفارقت کس تر نه معالی
 داغ حسرت قوروی
 می نهد بر یاد او صد داغ
 رهبر یاد نوب اول
 کس ترا اولشد که
 واقع او این رخ حفظ
 کشندی تا که بر برگ
 بیم سیاست در چهره
 زنگ سوزی ضایع اول
 بدوی درد اولوروی
 عدالت سوز زمانه
 آن یاد که پیراهن کل

حاصل

حاصل اولوب حین مساجدین صحبت اس بر وجهه اولشد که زانو
 نزارهفتين اولشاردي بازله تپه مایندن صورت رخت کور
 عاشق دل كنگله معشوق عاشق برست کي سینه بر سینه م
 پهلوا اولشاردي نظم چنان باخفت جهان صراي دولت تو
 كه از طبيعت اشاد وقت ناسازي ازان گذشت که کتاخفت کند
 پسران سخن بپرد و دی با صبا بغاوری اولورولت مکرمت صنایک
 كه جمال و صف جلی بلی به استعداده و کلاه دن مستغنی در هر چه کرا با
 بلاغت لسان فصیح الی الله مدحنه آغاز الیه اولدی بینه و عقل خیال
 كاره و حقيقتندن چغوب مجاز و تم بهر و امر بر جلاله و دست خط
 الوصف من احصاء و وصفك عاين و العاقل من اولك في ريك فاصول
 وصف كلكام وراه مدحك حایل اونی بقره بالله مع فالو العالی بر
 حضرت شهر بار نامدارك وجه مشروح و در اول واحدی و ترجمه
 ناموس شريف رعایت الیوب آداب سلطنتی کاتبینی و التذکرین جا
 خداوندگار دن رسالت ایتیه وارن آدم کلوب خداوندگار
 حضرت بزرگ حضورندن بیان ایدیک جملتن اولن شفتت اورت

مغانسا اولدی کمال سرور و ابتهما جندن بو بیتک مغانس کزار
 اتمدی اختیار ایدی نظم چه خوبانند بران شاه و دربارش
 چو نژدند مانند یاد کارش آذکانی دولت دن و عیاد سلطه
 تندن بعضی بدکار کتر حضرت خداوند کارک زمان زاننده و ایام
 غزلتن هر بر نیک ککل و اردی کند و رولک مال و املاکین تندن سانی
 بسی بوب چیدد ~~سبب~~ حاک اولی تو خیمه مشرک سانی
 نیک دفتنه کدو و دولتری مصلحتین تندن ممشاری اما چون خلعت
 بحر ساطین امواج اختیار ظاهر اوب بر یکی پادشاهه مغان
 اید و کین نهم ممشاری ناچار دکرا و لان قبیله و بر جنبه
 عربن نیان ایدوب برنده حقیقت و برنده مجاز اولی طریقته
 اولشردی نظم پیش نواز نور موافقتند در بیت ایام مانتند
 اتا اولدی سعادت نیک اصلاک و کدری تنان مؤثر اولدی ذر اولو
 سعادت التواضع فرزند آیه تقوی تنان و وضع مین بحر اید
 لسان سریع البریان شمشیرن سوزده انا فتحنا کونیا زردی صحیفه
 روز کارن و فتح خاطر شریفه هزار اندر هزار قادم نظر موقودی

گوز

حضرت انانی التیک هر برن قلبن صالد و غندن عاقبت منور
 و نظرا و لحنی نام معلوم ایدی نظم خودا کین کتشی تراس
 خلخیم را موسیای تراس چیدد فی نشانیای قهر و زورند
 بداندیش را چون نیک اید کردند به اول چایک سوار میانی
 کارزار و اول پهلوان سعادت دستار خور و پهلوانی که
 متر سر بر سلطنتد و تریب را موسی و چایک را و اول کین چای
 تندن آذکان خیانت بنیاد مدح و بر میسازان اول کین چای
 سنک حضرت شهبازک برندن و حیره تقصیری منه ویرا کینه و
 کمارت واحسانه مواجهه دن یوزاری و اول کین چای
 در آینه نیک نیک بید و اول کین چای
 اولن فکر باطله ای کا بنوا کد به حضرت حکماک و حیره منور
 جرئت و اقدانی خصومه حمل ایدوب کترت کین اول کین چای
 مدافعه قهید الیه اندک کترای فاسدی خلناوند کاند صورت
 حقد کور شرب فی الحال علی سبیل الاستیصال در دزدن کتر مردم
 ایلی ککرتن تا کید که کله سوزد و حاکم کوزد و دریل شوال امید که کوزت

عسکره حضرت شهر یاری دفع ایوب بعد جمع روم بلوکلان
 بذل ساله ساله و حاکم ایوب اتقان ایله سلطان احمدی
 کتوب پادشاه ایلیر نظم و این خیال تصور کنی فلک کو رب
 زهی تصور باطل زهی خیال محال، اول شهریار صاحب عدل و داد
 و اول حسره صحیح الاعتقاد محض احیای شرح محمدی و رعایت
 ناموس ملت سعیدی قصد نه که اقامت بیت ایوبندی ایستاد
 لنا ایما الی الی کوشی خوشی اشتد کلب جان و دله ایستاد حق
 اقتل ایوب رضایه فله گاه او نمندی سهام تدر و
 سینه و بر سکنیه سن سبر ایوب عنایه الهی ندوبه
 ایوبندی بر وجهه مغرور قلب و هجیت خاک کرب امتداد
 حدن هر نه که منجها و سه آنک ایچانه حسن قوی است منا
 ایوبی و هر نه چانه که دعوت صورت کو ستر ایوبی اول حنا به ایچا
 تر شو و ایوب ایقال ایوبی حضرت رب تر تک کال لطنه استا ک
 و حکم عون و عنایت اعتمادی بر بر تین ایوب که کرد باد الام روزگار
 جهان یوزی بر ترا و سه مبارک خالری مغز او لری طوفانی بیایه

ح

موج حاد نه اوج قلعه چسته دانی بوکلی نبتله تر اطر دی
 زیکه پادشاه دل کا هدک و فی الجبیره سالک عارف باقی
 نظم کر موج خیر حاد نه سر فلک ز بند عارف باب کر نزدخت
 بخت خویش بد ابره توحید غلام بسندی حضور حقن هو
 دمدی و سخن اقرب الیه مزیب لورید سر رشته کی دست
 اعتقادن حکم ایوب در نظر با مقتضایه عارف مر فانی حنک
 لغی و نوری نظرا اعتبارن یکسا ازی نظم
 چو بخشایش پاک بر باد بود و چشمش و لب یکسا ن بود
 بیجا دی چا تو کار ماست در لب و در آتش کوه دار ماست
 بلبله حضرت شهر یار کا کتاد کراسی حضرت خدا و نیکار
 جانندن رسالت طریقه وارن اولردن بر نه که رخصت
 قویوب اجازت و بر مندی تاکه برنج منزل کباب های پیچیده به
 اولوب عسکر حضرت سائز تک نظم و انتظامی و کند و نک عدل و
 سیاستی و اتای حضرت حد و نیکار کلال اطاعتین بلبله جمع
 صور احوال مشاهد ایوب و ادب حضرت حد و نیکار ک

ش

۱۲۱۳۱۴
 ۱۵۱۶۱۷
 ۱۸۱۹۲۰
 ۲۱۲۲۲۳
 ۲۴۲۵۲۶
 ۲۷۲۸۲۹
 ۳۰۳۱۳۲
 ۳۳۳۴۳۵
 ۳۶۳۷۳۸
 ۳۹۴۰۴۱
 ۴۲۴۳۴۴
 ۴۵۴۶۴۷
 ۴۸۴۹۵۰
 ۵۱۵۲۵۳
 ۵۴۵۵۵۶
 ۵۷۵۸۵۹
 ۶۰۶۱۶۲
 ۶۳۶۴۶۵
 ۶۶۶۷۶۸
 ۶۹۷۰۷۱
 ۷۲۷۳۷۴
 ۷۵۷۶۷۷
 ۷۸۷۹۸۰
 ۸۱۸۲۸۳
 ۸۴۸۵۸۶
 ۸۷۸۸۸۹
 ۹۰۹۱۹۲
 ۹۳۹۴۹۵
 ۹۶۹۷۹۸
 ۹۹۱۰۰

عز حضور نه عرض آید تا که حضرت شهر یارک توچه و غزنی بعض
 مشدداً خلاف واقعہ جمال ایدوب افسا و ابله لراوله که حضرت
 خداوند کارک شرف دست بوسی که آن کند و سبب عرض و
 ناموسی بلندکی احسن وجه او زو بیست اوله محروسه و ادرت
 یکی نزل بر دن ذکر او ن توفیقها آنچه و خلعتا مارا اوب شخصیت
 اجازت و ولدی و کند و سی دولت و اقباله محروسه و ادرت
 توچه کوسه تودی بوجانیدن حضرت خداوند کار حضرت شهر یار
 وک کند و بله ملاقاتی اعمقها ایدن ایدوب طریق موصله سلو
 کندن مجد اوله سبب چون ظاهر حواله ایدن فهم اقسندی و طی حضرت
 شهر یارک حقد اول ایلدو کی جمع تقصیرت بر خاطر شریفینه
 خطوراند و کجه بغایت شرمند اوب ووز نه عجلت ان بر دن
 اید فوری اول ایلدن ایدی که کند و فوری سندن قطع نظر
 ایدوب اول آینه و منع خدادن جلد و شمشدی تمهید مقدمات
 عذر اچون تخصیص بیادی صد دند اولدجه دست عجلتدن
 غیری اوان صورت کله و نشسته کوز فوری آخر ایلجا اوب و اوب جمال

کوزین

شهر یارک
 حضرت
 خداوند
 شرف
 دست
 ناموسی
 اجازت
 توچه
 وک
 کندن
 شهر یارک
 خطوراند
 اید فوری
 ایدوب
 عذر
 غیری

خورشید مثال حقیقی دامن اوانه تله ترا آنکه شرح ایدوب
 حضرت شهر یارک خداوند کار حسن انقیاد نه اندر لجا
 نیندن عدم اعتقاد صورتن اظهار آنک طریقته سالک اولد
 چون غرض محضاً حضرت خداوند کارک زیارتی بود که
 هر روز و شکر تله کلمه نه لازمندی در بقول اعتقاد فاسلانه
 مصرف و یوب د لیل هر روزه یا بشدرا مقدمه صلح و سلامتی
 مجرد منع اچون بوزینک حفا سینی سندان ایدیلر نظم
 اذ اجتنبی فی رفعة لتورقی وان جنتی فی صلح و افسا حفا
 بوخیل بالله صورت حقدن ابراض ایدوب محاربه و عفا ایلد
 تصیریم ایلدیلر انا چون روم ایلدی کبکری دو کلی کلوب جمع اولد
 قارشو وارمغه اقدام ایدوب حاضر بولنان توج خافله و بر
 سنجاق و بیکله محافله عسکر ملام دور دیو ایدیه جقدیلر کرد
 اول یاد شاه فی ایتهاک قصور تکر و سوی تدبیرن که بوجبه
 ایاطیک محضاً فال و قبیلله حقدن محبوب اولوب زهنت
 سزای واسع انضاء عز و تکلیفی تنگای و نیم الهوی کبر و کینه تبدیل

بج

ایدی تا حضرت زهرا یارک نامیه در دولت واقبالند و چهره
 رت حواله فرزندن ملان چون آنا و نزار سلطنت واجار اطلعت
 اقباب فلک مدگر بی هویدا و انکار دی بوجانک ترجیحند
 بغایت مختار ووب زبان حاله کو با بوستیک ذکر بله کو با یک
 نظم دو در تزیین کبریا هر کس برای دست کس در کجند جانب کدک شرف
 علی الصبح سلطان کوبک سیار موبک دیوان خانه مشرفند
 سر یافتند مسند نشین اولشیدی جمع وزرا در کان دیوان عدل
 لت عنونه جمع اول در رسم مهم وادوز چون دولت شرف مجلس
 میسر اولدی جمعی اول اهل زمان انشان ایدوب دیدر کس
 آدیبه کلوب بر وجهه خرا تا تک محسب لقا هر خرا اختیار اقلدر
 بحواله یاد شاه دولتند اون بش بیک مقدار کز بد عسکر کلوب
 حایر نزن حاضر در کدر که نهاده به شوکت و سلطنت قاهر
 برین ایدوب محاربه و متامله صورتن اظهار ایدوب و زاکر برب رحل
 ساله طریقه اما نه سالک او در سه امر اساندن کر شوکه محاربه ایدولم
 ایلیه اختیار ایدوب باقی در اول باطلک سوزله خداوند کار صورت

لوقه

حدن عدد ولیدوب ذکر اون رایه اتفاق ایلدیر اولکون
 روم ایلی کلک کیسی حسن پاشا به امرا اولدی که خداوند کارک
 توغنی بر منزل ایلر و التوب نصب ایلله او ایدندم اگر چه قویج انا
 منقصدی اما چون کدر وزعم فاسد بجه عمل خطر ملاحظه اقلدر
 دی خدا ایلدیر پاشای مزبور ارم عالی موخینه توغنی لوب کدر
 موضع معهوده قریب کاکار کدر عتالند فی حضرت زهرا یارک توغ
 سعادت فریختن عار ایدوب اولوب رعایا کدر سنا دیبا نایه
 دهشت و عیبت کلوب سنا کدر عتالند کدر حکایت برقم
 ایلر و ارمعه امینیا طر ایلر و عتالند کدر عتالند کدر
 روح القهر فی ارمه کدر عتالند کدر عتالند کدر عتالند
 ایت بیو تا اتم تر من ظواهرها را بویج ایدوب عتالند کدر
 روز کتان پیش ز یادوی است سنا کدر عتالند کدر عتالند
 کلوب حضرت زهرا یارک مقدم حایر نندن عیبر و زینک اولش
 صاحب قرانک غیرانه هیبت و شجاعتندن و زوق کجکوب
 د ایرانه سرعت غریبتندن حضرت خداوند کارک دهشت کلوب

منجرا و انك بطهري خيرت توستن نقش تيركاي بر زمان جوان
 انكاد كنگر سنان غري طرب غناد، متوجه قلوب كند و سكره
 امرا يدكي على الصباح كلوب آلات حربله مكل و مرتب جاهه كل
 جاهه به صبح اوله از نظم سپيد كه شاه انج زواني علم
 و سواد خست خستك فلک جاده سوار اولوب سير زرين اله
 الوپ غم شرد الي شدي شيوري توري شيه سلك بر وكيه مينك
 آساده بزرا و شان اولوب عرضه و فلک نمايان اولمشد يايه كچه
 نماي و دكلان عيان اولن صورته زرين و زمان كرا لندك اوله اول
 يادش اذ خورشيد غلام و اول حسر و پيرم انتقام بر سخت روان كر
 دون سير سوار اولوب مجله ايله اول شهر يار كر زرين و صاحب بتر
 و كليك صده نه عسكركوب اوزنده متوجه اولدي نظم
 جواند باسا اذ غم زيرون زرين كفق روان شد چو كرون
 عي زرين اوز زين بر آسما كر زرين و كفتي خاك بامه زادي كر دند
 اتقا اول قطب فابر صطفت كند و زرين ثابت قدم اولوب اصلا
 بر ندره نزل و مقيد اولدي فاصر جا صبر اولوا العزم امر نه

بوقا

انقيا ايدوب
 تند باد خشر
 محال اولدك
 غلام حمت سر
 بيبي خيام
 محكم طور تمام
 منع و خشر غري مشيد
 وارا اولميه قوت
 چكوب عيار اذ
 بنات كران و سكين
 وني عيني مشاهد
 من اوز كيك كين
 نوحا كور جك
 اولدك خشر
 اولدك كره جله

انقيا ايدوب تمامه مستر اولدي حضرت خداوند كارك
 تند باد خشر و خشر اول در حه و باغ عيني واري تحريك ايلك
 محال اولدك نظم نه هر دوخت تحمل كند جنك خراف
 غلام حمت سر هم قدم دارد كه اذني به چون نظر اذ كور كر كه
 بيبي خيام فلک قياي بر لور بند زرين معنا اوزد اولوا ادا اولد
 محكم طور تمام معلوم ايدونيه بلند باره نسيان رونق محمد و
 منع و خشر غري مشيد و وضع در حركت كند قوت مسك كره زرين
 وارا اولميه قوت با زرينه كوتوب آسما كنگر نند در وني حمت سر
 چكوب عيار اذ حضرت شهر يار كره و غار كره ندره سكره
 بنات كران و سكين و خداوند كا كرا به نشت و سكره
 وني عيني مشاهد اذ دليل نظم ندره و با قوت بيبي حمت
 من اوز كيك كين پاره و به بر فلک و نيه و زرين و زرين
 نوحا كور جك مجموع عسكركه مجال اولوب و صطوبه الا سوال
 اولدك خشر شهر يار كره ي پاك كند ن ايله خط نيك
 اولدك كره جله ي بيستند ن بسار قوت ايدونيه اذ اولدك

کورجک امرا بیدار که او بر آن که چنانچه چای بر دیکله مشهور
 در روز و نالیله بر او جانند حضرت شهریار کو و و قار و نیکله
 بر مرتفع بودن طوبی انا سنک عسکرین قاتنا الیاری شو
 بیک عسکر حرکت و جیشندن جنگا قوا ملاری صورتی شهر اندکی
 تقدیر جبهه الهک عون و عنایتنه و سوسب الیاری انفا سنکی که
 محاربتی بوز جو رگه که تصیم بر اینستادی نظم بقدر زین بر سر
 نکتی زیاری تو و در دل و جان طلبه کنی جان و در اولدی تو ما انا
 اول اسکندر و دا احشتم که اندوکی فعالیت ندمتندن خیرت در ش
 مشدی ناکاه بر سبز پوشید لوعر به یله حضرت پیغمبر زین عیان
 اولدی حضرت شهریار که کلشن اقبالی و حیدر زین زما ناری
 کورجک ابر دیده و کور بار نون مبارک قدمه بر فریح بر دن جو
 نثار ایدوب نظم طوبی لعین لا نزال تو کا طوبی لاری جملتن
 حضرت خداوند کا و امرا بیدکی مریدنک پوشید سن کو ترانه که
 حضرت شهریار ک چون مبارک جالذنی دور اولدی باری بارو
 بنکاهن و خیمه و سحر کاهن ایرتدن قاتنا الیله پوشید فریح الی

یانندی قلیبار نه جانند ایدو کدن غافل اولوب جیتی تبیین
 آنکه قد و تزی قله مشدی هر بر نیک صیانت کی شنت بر کوش
 کیر اولوب نده لری لخاف علاقه چکوب مقام فرزند صنادی
 خاطر له خوابه و ادوب الیله استراحت افشار دیکه میدان رفته
 قطعا ایلا بوغدی جمله سنک کانی بو حاله دنک و خیران
 اولوب بو بین اکوب غلدن فالسندی قویج خود لاسیر اولوب
 آخربن اجوب مختیر فالسندی سیرک کوکی بو روی طوبی آینه
 خاطر کی رد انصاف الله بر وجهه مغیر اولسندی که صورتی که کلک بو
 بوغدی آللرن کی تیز لرون باشلری کلک بیدی صاحب نیه سیر
 زمین انخر لری یا نلرن کی کرز شو یله سر کردان اولسندی که پان
 قالدوب اصلانکا انزوی کندک دل ستمند نه کی عنده
 اشکالی که حال این مزوی خلفک جمله سنه بر مرتبه و خوف
 و هراسانی واقع اولسندی که قدم حرمت و اقداسلرین دامن فراتنه
 چکوب طور مشقاری بر ایدم ابر و و اذم بوغدی حضرت حدی
 و نده کار و کاجنه اولن عسکر آللرن عنان غزینت سنست

کورجک
 در روز و نالیله
 بر مرتفع بودن
 بیک عسکر حرکت
 تقدیر جبهه الهک
 محاربتی بوز جو رگه
 نکتی زیاری تو
 اول اسکندر و دا
 مشدی ناکاه
 اولدی حضرت
 کورجک ابر دیده
 نثار ایدوب
 حضرت خداوند
 حضرت شهریار
 بنکاهن و خیمه

او جاننده هر چینه که لاوت نقله کاه ادهی وقت قلب کلوب ابر
 دیده را آنگاری سحابی فلکی اول اقباب سلطنته حاجب ارایه
 کورودی عالم نیدن بو نطق معنای کوکل صحنه سده برزم
 اولدی نظم فلواتی استغفرت خنطت طرفی ولم انبر به حتی ارا کا
 اعیش کا اعیش وای عیش کیون لمن بییش ولا کما کما اول کیمه
 اکی سکر که هر وجهه متالیدی منزله تقابلد تنزلی اولوب بیر
 متقابل اولدیر جمله برچشندی اولان بیکانه یوزدی قوی خوش ایدی
 مایندک تقدم و تاخیر برقی بیان اونی مخالذدی ذرا تعلقت بعین
 ابر ترودی ابوة توتو کیمی متضایفدی صباحه داین هرل ندن اکی سکر
 اللیله خلی کنت تدوری ماندی منبری بوجیه بطون انهارت کون
 ظهور کلجک متولدات حوادته منتظر اولدی نظم شب حامله است
 تا چر زیدینیم اکتف زما به که خایدینیم در اول هر چه آمدیم
 در آخر هر چه آیدینیم، هنگام سبیه دم که صبح صادق دیوی صد
 قنه مواضع خلیوم بیع القادین قدیم حقیق ابراز انکله شادمان
 اولوب صبح کلب صحنه در روز کارن شزلاناسی فی القیمة ذوالوجین

مورخ

ایام دولتی متبدل و ارباب کینک غیب محنتی متعولدر پس اهل
 نطق اولن صاحب بصیرت کرد که اذ ایدایام دولت و
 اقباله دولتم واقفلا ملاحظه سن الیه و رب تارک جموم
 وغومک علیه سندن نفلت ایدایامه در مشب طلوع صبح و
 سعادت تدنی نومید اولیه نظم زمانه نفلت ایدایامه
 ستار کوی دوست کینه غیب
 اول قرم قیصح الافعالک مورس اولوب نفلت ایدایامه القصد
 منشر آیات خایر و ترجان لغاتو ساریر معنی حاده و سیه تمامه که
 طایفه را و باش قرنا نفلت قیصح اولوب و مکاتوا ایدایامه کتبه
 متلا موجب اهلا اوله دیو طهر ایدایامه اول صغیر و درون
 صحنه عنانی ایشندی بلبل شیری کلام اقاوم نفلت ایدایامه
 یارک بستانی ساری حدایق اقباله نفلت سارا اولوب نظم
 باغ برز کل سخن خادجیت رشنه بر ایدایامه دم ما دجیت
 بیتک ترنما تیکه کویا اولشندی اما ضرورت متلا اقلنا ایدایامه
 سیرالاجمال اول کر و بد فضالک نفلت ایدایامه ذکر اولوب خاتمه

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

و مال سلك مثله كله حقيقه حاله و قوفى اولادى منقوله
 اوله زوجه و طاهيه حضرت خداوند كارك سرير ثبات سلطنته
 و تحت بنامى دولت مستدبره تمامه تكايد و ب صحت وجود شرعي
 كلكا تملكه موجب امن و امان اولدونه ختم انكلكر كنه كنه
 ايله ضعف غلبه انكلكه حضرت خداوند كارك بيع خورن انامند
 خلاص بوليوب شمشير جهان كيزنده مقول اولينجى جمله سلك يابنده
 متعلق اولشدى اول يانله هر ديار كه وارد بل اترغ حضرت و فساد
 ايدوب اطهار انا كركن و لعا دايلا ديار قوم ماعلى نكلكرى معاصى خيلا
 كات تقدير دفتر مصيبتار بونظير چراغ شدى كم دقت و رقت و
 استرقت فخر الاغيش اعناق الرجال انالولى امر سله كه احكام شرعيه
 كوندوشدى برنجيه جمع اولوب كيمى فخر او اسنه واروب او مصيدند
 عاقل اولدولر انا ازالنده ريش اولسدونى اجله ذاق اولد شوم كه اندر
 صورت نيله كوستردى كركند ورك هولجس نسا نيه لوى دى هر
 برى لك نفس جنسبى ريش منزله سنده او كركند و به حكم مللكدى
 جمله انايت نفس دون الله زبوندى كبر و خيبر لرندن بر بر نه

كوتو

سر بر انكلكن عتاشى اندلير و لى مونسك سابق طراش صفت
 يوزى ترى اولوب مثال و اتران ايخنده باشغاشغه اولدى او حار كارك
 باشنده انا باراد بار قجه لرك خاى مثابه سنده واقع اولدى
 سر و انه و يگانده لر زهر سندن خارج اولوب بر وجهه سكر دان اولد
 كرك اولى مختلر نسا طافيه سنده دى مطعى اولغنه لايق دكلر دى
 لالى هوللا و ولا هوللا و ني لپسندن بر و اديبه و روشد كرك جريه
 و وركار كسكنه اندى شمار كوتور كارك محال اولدى
 ندر حساب زن آمدند و طرايه مودو كركيه هر چه در دسترس
 او و ديلر ورك نزاره ندى سار سكر انكلكه مبله سندن كان روزى
 شكست اولوب بركون ان لادى كرك نكده سبالا نه بيبس اولد و ميدند
 كاد زاردى وخت و اسبابى دو كوب طرايه نزاره اختار ايله ايلار ارجيه
 نزل ك قويوب كندوكى اسبابه ميدان سكر بيزه خا نيه - بوب صبح
 و موج اولوب بر ياشان اولشدى نظم خانه راجون دوست بازر ارجيه
 اولد مالا حده لك على حده هر برك نغان اله كوتور ووكى اسبابه غنى اولوب
 اطهار صورت فقر دن مستغنى اولدولر اول سبه دور اول و لا ي كند و لرك

بكر

است

هر يك اتك امید به او و مقرب قرین بر او ایستادند و موجب
 ولایت گیکه که مسکن مالوفی بریدی متوجه او دلیر گیکه خنامه
 بیانه هر بقدر که او را خواندند او اول الاغوال قبیح الافعال بیایان
 اوصاف مستقیمه لرزک پایانه ارمک سمالد و بلبله ذکر اولی سسد
 لر و سه و انظالیه و ادوب قلعه و شخیل یک تدبیر نه اولدی
 شهر خلتقدن بر بجه کزیه کمان یکله جاده و محاربه اذلم تدبیر
 اما چون بحسب الدمد و خصمک نصف شتر بونندی معاومت ستر
 اولدی قلعه کبر در اول بد کیش و محال ندیش و کز اولن قلعه نه
 اتدیر باب فتح منسب اولوب فتح باب قرینی سدد و اولد و غیر نجیک دوش
 کند بر چون علی پاشانک عاخذی کزانی لشکر بی پایانه عزینق استخرا دی
 در بای خیره غر و اولوب حیو ندن آل بوشلادی کند و لک خارک قلعه
 چون کتال و هلم استیصال سورتی کز ستر شدی اول ناخده دن کیدوب
 قزل قیا و یکله معروف موضع سینه محقق اندلر
 ز دست هر تو شتر بجنب بتلک آمد چوسما کز بزرگ بر سنک آمد
 سیرغ فتح و نظر که کر نشین قلعه قاف قضا و قدد و در محض دام بخیار ت

و

و اوها سله شکار و کله دی متر در امن و لوق دست صاحب انعام
 چکوب کتال و کورد و کی محل تردد و کله در هر یوس دولت و جباه که
 بحق ناسا کارد و رکب سفینه و مخالف و دو کارد و تا اطم امج
 حاد ناندن بجات بولق قیل مستحیلا ندند و صد و مقاله شاه
 حال سلطان احمد ک انصار و سنو و انکار کتال کتال که هر سوس ملک
 دو که کند وی نامزد اعتراف اولوب و اولی امداد بلسدی سری
 سلطنته جلوس در سوس تصور لیلندی علی پاشا انوار اول جانی ترقی
 اشد بجا داره لر تم تقنی سوس عمل ایدوب مسرور واری قزیا نه
 فوجیه مقصود بالرض ملاحظه اولوب اولی کتال کتال و دولت
 صرف اندی شاهد مقصودند و بوسه فرانس مقرب خان الله بلور
 تحصیل بصلات در مدن فرانت ایدوب تر قیب حواصیل مره اشغال کز
 الذکی ساز امید که باد و زور له و ایدوبی ساز و قوام کتال و
 ملاحظه ایدوب انزک و در سر خار ندن کتال و اولی کتال کتال
 نظم و لایق کتال ضوالت کتال و قزیا کتال کتال کتال
 نقد و انکار قی سته و علیا به انصاف اولن قوی خلتک ضیا فانه حج
 انک

معایب نشیب و زاردن بر وجهه نامن بلا سنی سزاید که سطح
 زمین، اثبات جزایا تجزی بجز موع اولشده بر بنجه ملساید
 مرجان کلیاستوری که جزایا دی و می دکل امر محتمله قائما
 صفتنا لاجزی فیها عوجا و لا امتا مفهونه حقیقه ماصدک
 شرف ملاقاتما انتظا کسرتب اوزن باه ترا وادی خلای پاینه و
 صولک کیفیه خصولن بیکبکون شرف ازک جناب دولت ماینه
 آدم کرددی نظم انالقا دم سنی باد فیک رحله فان ذرته بدت
 بالمجاد فاقه و اوان آدم کروکوب شهر لوزین شرفی کند و ناک موانی
 سمتبه موافق اید و کندن غیر و یکنی و انان مروری خلتفک
 وضع و شرفینه یاد شاه زاد نیک آید شرف طریده تنی تینی یادی
 جمله سی لوازم تعظیم و اجالی بر کنور یکبکون شرف با وسله شرف
 اولغه متقی اولدی نظم اهدا کوزن جینه و کجانیها لاجل
 ذی قدم بلا و بعلها علی الصبح که سلطان سر آسمان سیر
 یعنی شمس میرد ز بر و درک ایدوب صحن حمدی کنی غیر اید اولدی
 منیا که او اولشده از اطلعت اقباب جهات قابله ثلاث شب تار زین

تدارکنده اولدی عدل و سیاست که ریاسته عامه سی اولدی حضرت
 حقدن بر اولو نعمتد و خلایق آنکه طویلیدن غافل اولدی العدل
 بقوم عواید فقر، سنگ ارباب فقر فریادی و منافق متنا اولوب ایلدی
 بعضی فریاد فزاده سندن دکارون فرقه و فقر مستید اولوب بیروم
 قالد قاری معلومی دکلدی ارباب احتیاج توقع انشرف مجوزی کانی
 کمرت و احسان بر تقدیر تسلیم که تقسیم اولما استیفاء مطالع انسان
 مستعد و تحصیل مرامی خواطر مستعد اولدی و نمردن بله مشدی علی پاشایه
 ملاقاتی اقم مرات ایدوب اولک شرف ایدک لاری و لوازم احترام بیرون ایدوب
 و سایر قیوه خلقتیه عالی ضیافت قیدن کوردی بوجانبه علی پاشا که
 بو جبهه روزگار دن بر و سلطان احمد ک محصل هواداری بلکه رحمت
 کلد خد متکار بدی ایغی آلتنه روز سو که فون الحد مشتاددی چون
 کوردی کی اسباب موصلت متعاقب و براعت سناقت مشرفد مرام تقییم
 و اجالی بر کنور و بکند فک زمام اختیارن شرف ازک و وجهی سمته
 توجه ایلدی چون کبکی جانبد، مسکر نازاندی واروب بر صحرای بی پایانه
 نزول ایدکیه افکار خاطر خیال اندیشی کی بیغایت دور و دراز ایددی شویب

معایب
 زمینها
 مرجان
 صفتنا
 شرف
 صولک
 آدم
 بالمجاد
 سمتبه
 وضع
 جمله
 اولغه
 ذی
 یعنی
 منیا

ابواب اولده دومه سکنه آخره یادله مسلمان اولنک یادله صواب برین رخ اطرا باب سینه

وزمان دن کوروشندی علی پاشا اسکر املایله کی جمله سی بولک
 بولک اکی جانندن برین قره شوسف بغلیله لریا نالک امرکی سر
 جینه دو کلی مسکر اکی طرفندن صف بغلیوب طورد بر زماندن
 صکر کا ما تکر دور دکر که دولته کلور جمع مسکر شراط اواب
 خدیق بر که تکر کی کور دن دعاییدوب اوکده دوشوب و تاغنه کتور
 دیلر چورن کیفیت یاب و طر قیده سنما اولشندی اوکیجه وارن بیان
 لره حد دن زبان انعام لاریدوب بولک خلقه تی زبانه احسانلر
 اندی هر طایفه نیک علی حد نزله نزول و ضیافت کورنددی انا
 فایده که لوانقت ماتفی لاجنی جیما مانتق بین تلویلم آتی دست ندر
 صحیفه و صورت حالت کتوریا اولشندی استجاب تلویلم صلابانغ
 اولدی نه و وضعی اناس غایه کلایم پاشای زوری ضعیف مجلس
 حاقه دعوت ایدوب عظیم عترت ایدی طریقتدن شراب محبت دستکا
 ملر کما یجلوب محبت کرم اولیب طریق لری که سر برده و ضایعین چورنی
 قانع استماع و زدن کور زوب سر برین خطا بد برین جمال تکلمه متوجه اولم
 ملک متعلق اولون اخبارک تعلق تعلق جملدن بد لریا نالک زبانی کوی استماع

تور

ابواب خزاین و مملکتی قبضه و تصرفه کردن بغایت سرور
 اولدی اولقد و انشراح خاطر کلدی حقیقه اولون کلکت
 دومه یاد شاه اولدی اظهار شکر دیردی بنظم
 سکنه کما که از مدد بخت کار ساز برتعمای فخر خود کاران شتم
 آخر سلسله و کلوم اولون کنش مندر اولن کر که نه منفع اولدی
 یاد شاه الف الذکر بر وجهله سوزناغانا اندکی بر برینجه اهلیا
 مسلمانانک ناصح برین قانی شراب ارنوای برینه نوش ایدوب خوش
 اولشدر کوریت یادله دلیر و شیرکرا اولوب مغزت هلاکدن کن
 یکار در آنکو طله مقابله و محاربه به اقدام آید مسته ایدی قیبلندند
 صواب اولدر که برینجه مدت محلت ویز و زکده در در خار له صر
 برینک باش قوی اولوب مداوا و دوا و العرق شراب لیر مباحش تنه
 وضعت بلیله لر بعد برین کلوب سلسله و ارال اله و رب شراب
 اطرافدن کور کور اوردیه لوز که ذره جزیمه مجال بیلد و طریقه
 باب معیشاری منسد اولیج و طایفه و اوباش تنک معاش برین
 سینه قویجه صنوب کباب الیوب و ایزیم بلان ساقی اجکند و لاک

دک

افتاقا
ادم
حالك
ديك
شهران
نهيليه
اشند
معه
موجب
كورد
برما
اولن
كبي
امر
خدا

كوس روسله كرا ووزارينه بطور بنيا داليه بوينتك معناس نزل
ايد فوب ذكر يله متر اوله نظم و صبرا علي خير الخار و شتره
با تلت اهلا الكوش و در حيا : شه زانه كه سوزنه كوش ايدوب
اصفا اشندي پاشاي سمن آفرينك كلامنه سخن ايلدي چون
كند و تك و فوج حاطر خي ايدى حسن بوله قري اولوب ايتكى نظم
است چون سوسن و كل از انجه بياك در زبان بو تر انجه مراد ايدوب
نقود كلامات با از مساحتيد مصارفته صرف اولد قدفك ماباق
جواهر سر بر خزين سينه و سينه لرزند مخزون ايدوب حسن استنار
مخوم ايدير شهران و كامان دستور موجب التسود دستور ايدوب
تشرقيات نايقه و انعامات كايه بر له نواز اشندي سنده سز تنك
تنك و تنها پاشاي مزبورن كلام بشارت بخاي ملاحظه سخي كه حبيب
سلوندى صياحه دكين كند و به موش ايدندى نظم
يلدكي كه خالها خسته كه به بود عيسى دى خدا بتر ستاد چكر نيت
علي الصباح شه زانه و كاما ياب نقد سرورنى كنف سعادت معبوى
كورد و پاول بيشا نمله بر بند باد پايه سواد اولوب مزم سيران ائدى

افتاقا اول افتاقا عتبه و عليا دن بر هم مخلصون على پاشا به
ادم كورد و اشندي ذكر اولن ادم حضرت شهر پادگان سلطان سليم
حالك و اولده ادرنيه كلوب سندا سخاى و براد و كين پاشا به
ديك كه پاشاي مزبور موجب مال و سبب انتقال واره و يوازي
شهران به و نكته و رخصت و ريشندى ذكر اولن قوادى پاشا ك
نهيليه اول خبرى امرى موجب بر بچه كون زين را خيله پوشيد
اشندي اخرايله قوم ائدى كه شهران حضرت بياك حزين بندي اول خبر
معهودى اخفا ائلك نوما خيا نئدن معدود اولوب تا كا كذوب
موجب عتابل اوله اولكون نضت ال و روب شهران و سواد اولوش
كورد جلك از نيه ترم التجاب مفعولى موجب شتاب ايدوب
بر مناسب برن شهران و طوبوب و عابدوب يانته و اركى ذكر
اولن خبرى حضور شريفه عرض ائدى سلطان احمد خبرى اشندي
كبي غايت شومندن بر زمان معتبر اولد قدفك و نوب تا كذوله
امردى كه زندها بر خبرى افتاقا ميه سز تا كه عسكر سبب نزه
خدا اوليه اول خبرى استا نئدن چون شهران نيك زين خال و خبر

فروغی ظاہر اولوب. واشت زات الادبی نور و تہا مطالعتہ ذمیع مطال
 هر کوانک باشہ کون طوغندی ایتہاج و سرور لہ زمین و زمان
 بی غز اولوب کلین و مکان خرم اولندی حضرت شہزادک سمند
 خاطر ای عنانی میدان فسخ الفناء فیحوافی الادبی جورا کتھا فی
 کوسروی تاکہ نامی حضرت خلد و کند کاسب ذوالقرنہ و خاطر
 اولوب امر شریفہ امتثال الیہ فالحال کند و سکرینہ امراتی جہای
 بریر دنی آت ارتقی و ذرنہ کلوب و کاب ہای زہ جمع اولر تو سن
 ابلع دیدکہ چاکسوار و بخارا بصارد ر تا زایانہ و مرکز کالہ غرم ہید
 اید چہ قومی نظرن حاضر اولدیلر امراتی برب کربن نصرت لجام
 وظفر زین تور و دیگر کہ سرب سیرن فلک اولدن اسب ایدی میدانی
 سابقہ ن باد صیگردنہ اریوب عبارتی دیدہ و جہان دیدنہ
 توتیا اید مد و کنہ مغیر اولندی حکم کاز زادن برب و صاعقہ ک
 دار و بر صر قہر ایشار دیدکہ نظر و صبر ندہ اعصار فیہ ناد و صغری
 شلر آتش نفی مجرہ اجساد و ایدی صہیل اور و سخرنک کلکہ مید
 کون و مکان تنک اولوب ہیبتدن فان قشوروی بر بق و مہمان

اولوب
 ووشد
 عطف
 ادراک
 پایانہ
 کتبت
 من کرم القریب
 خلی زماندن
 سوار اولوب
 وکاب شمشاد
 عیشہ در دولت
 چون اتاسی خد
 مکان جلال اولو
 سرتیاشا قریب

اولوب عرقہ غرق اولندی نظم لہ ولد خاد و سوسا و شامہ
 ووشد و التات نزال و احسب سیر و کتبه خط ساقو
 عطف صلاحین و زواہ صلاحین سرتیاشا قریب
 ادراک و انعام معارف و نفاذ انصاف و اسنادہ شروع الیہ
 پایانہ اولدیک حال اولوب معارف ابرو صفت خاد واقع اولدیک نظم
 کتبت سلطان اکثر وصفہ با شرف و شرف النیا سیرت کتبت
 من کرم القریب طول صبحه منافی جبین سعادت قد غرق غزای و غزای
 خلی زماندن عنانی اختیارین حضرت شہزادک انہ و یوب
 خاطر طریقیہ شریفہ احتصافی اردوی ذکراون سندن من و قبالہ
 سوار اولوب زین و زمان دعاء و درون و در زبان ایدی نظم
 وکاب شمشاد نصرت قرین بدست نظر باد اکثر قرین
 عیشہ در دولت ای شہزاد زینعت بندت بود خلتہ دارہ
 چون اتاسی خلد و نکادک مبارک جلال شامہ کتبت
 مکان جلال اولوب سعادت و زمان سعادت صورت کتبت
 سرتیاشا قریب معارف کتبت مستور و در اولد بر میل متداری

ملا

بر دن عنان کشیده او روپ آوردی و یاری تو بیخ الیدی نظم
 دور با شوی و نیایم سیر نزل تو ناشی شو از ما دوسه روزی کن
 بیج منزل کند که کن حکم بر جا کماه نزل اوید و این امر اولی
 جمع الیدی کند و سخنانه و جهنک و جوه و جهنک و نقاب
 احتجای کور و بیک خنده اولن فراید و سنانی شاکت و روی
 اتاسمع اولن ملادن میل خاطر و مودی کوردیکه امر عالیشان
 صورت اطاعت کور و کلامی صنای حاصل ستاد کن ذکر
 اولن امر اول مرجه مضطر هر بر نک آینه و خلای در
 ملا الله مغرب سبب انقضا لزندن استکشاف لیکه شروع الیک
 اولن زدن بر صاحب عزت و تکلیف که سوز زدن فی مثل و سخن اولن
 ایدی عهد مرسوم دعای کالینی او الیک که شکس سوز آغاز ایدوب
 ایدیکه حضرت شهباز صاحب قرآنک و کاب نظر قرینده او تو
 بیک ستادی لشکر حاضر و مهیا در حال اولن انالوی بر پیچید
 لروا الی پامال اولوب خرابه و لشکر را بر طرف اولن
 بود یار دن مسافر اولوب غیری بصلحه مبارک اولی صلاح کلته

شکسته
 انصر حرب
 نظم علی
 پیش
 فی الحال
 اول بد
 تانی و
 و قد
 هو
 مع
 و ق
 ت
 مر
 ر

شکسته اولم کما کتیر و پیچر ندن و مزید جرات و قعود ندن دار
 انصر حرب و قتاله التانی باب التسلامه جانبدن دخول قمش
 نظم علی ظهر قماش بخور کجه لاجد من فعل الامور بحال
 پیش نه مکان کد شتی آرب به آید که در کار کد کد شتاب
 فی الحال صورت خاری قرار تبدل ایدوب بر ندرت و مکتل اولن
 اول بد کما کتیر بخلص بر نه تشکله تام استیصال اولن در کتیر طری
 تانی و صبر سلوک الیدیل نظم تدبیرک التانی بعض حاجته
 و قد کون من السجل الزلال مضمونی اندیشه ایدوب نظم
 اری انصر محمود و عند مذهب کینا اذ الیک عنده مذهب
 هو لغزب البخی لمن احدثت به کما دره در شین عنهن مغرب
 معنای متضاد سبجه عامل اولن لرجون لکی جانبد بوانت حرب
 و قتال و دای جنک و جمال بر کالادی طرافندن فی اختیار قیسه
 تیغ و کانه اولن در دیر بحار به و قتالیه شروع الیدیل وار و جقه
 مرد دلا و در لارک تند باد غضبندن نار بر حرب مشتال اولوب
 تیغ آیدار و صاعقه کد اوله میدان موی که در سیل خون پیچون

اوج زبات صلوب كند و باطل مود نه تر شورار مع قهلايدى
 نلشم نياسودى بخود انكلم كلك خورشاق بيرون نهدكلم
 آخر هزن ملك اول در تقوى بار بار انگيكون نمان سند
 حياق بزات طوندى ديوان خانه و قضا و قدردن تعيين اوانان
 لوا و صفوت التواستك سستون سستون سستون سستون
 ساعه ولا يستقد مودن آيتك مودن سستون سستون سستون
 مطيقه مى ادجى الى ربك امرنه صورت امانت كوسته و ب
 وانه يدعوالى والى السلام دعوتنه احاطه كند و راجع سستون
 بويجه زماندن محبت كند و در سستون سستون سستون
 اول يولده كند و به هر آه اوله و بويجه ابادى
 وارسته بجاست كه در سستون سستون سستون سستون
 كورد كه اول سستون سستون سستون سستون سستون
 اول كوشل عثمان كوشيد اولور و اسك كى انكردن محكم و كند و نفا
 بلاغ غريب بجز خيبرت و الم صحيفه روزگار كند مكيوب اول اقام
 خست با بخار ك معناسنى نك كز ايدوب زبان خاله ايدردى

مثال سايل اولدى كه بر بلا و آشوب جهان بوزن بر جهاله نك و نادر
 انكشدى كى انقاب جهان تاب و زاجوب اول جنگى تا انا ابد مكدن
 ضهير سيزى مخير ايشدى انك مهيلدن و ادر نيز سندن مكر
 نكلك كوشك كوشيدى كه اصل تر ارك اوزى و كلكنه كوشيدى
 نكلم تريك تير و جاك چاك ششير دويدن مقربيل و زحيره شير
 در دندرك دود دلدن نكلر بوزى اليه قرمشدى كه كوياديه
 نكدر اول و اتقان صحيفه و اسانه مسود انكشدى املاان اجمال
 شيراز و اوج نكلكه شيرله استجبال ايدردى كه جوهر روح قالب
 جسند انكروى تجدد و الا نكلكه زمان نايه قالى عمالدى انكلم
 باجهان در سستون سستون دست بدي چين نلارد ياد نكند
 نجه مرده نازيد نمان جانتك حالوت تهيد نجهاد نله
 ذوق و صفاه و نجه نامر اولوم خوشدن نكلكام اولوب
 در دود بلان ايدى انكرا نكلكه ميعن سينه سندن جاني داجيا
 ندى كه اجل مقرر در سستون سستون سستون سستون سستون
 نكلفاتندن قطع علاقه نكلكه جان و بوردى و فوز تر نكندن عدويه

اوج زبات صلوب
 نلشم نياسودى
 آخر هزن ملك
 حياق بزات طوندى
 لوا و صفوت
 ساعه ولا
 مطيقه مى
 وانه يدعوالى
 بويجه زماندن
 اول يولده
 وارسته بجاست
 كورد كه اول
 اول كوشل
 بلاغ غريب
 خست با بخار

صورت واقعه می مثال روآورد و سلیمان بن نیک تخت حکوتنکه
اولن لای باد هوارد نظم دوا نغزسه در دله مردم دل خیزن
حسین کبرسه حقیله و عزنازین: لایک دیزیه کن زانب اوله کم
دام بلا در در مکه میل تکبیر کور تقدیر کسک ازیدی ثابون کم
پاشای مرحوم اوله ماته و شروار اهن ارفان صورت احوال تخک
ایدی آنکه ندوی آخر کفنج ندی نقد وجود عزیز بی برینه تیغ
اند ضایع اولوب عمر کرنا به سن تنک بی بی صرف ایدی شیرین
پیشه و حاسکن برنج کلب عقول انده متهور اولدی جینا لک
ایسته کلب نه سوزی وار لک تده الواسا انقهار
لا غزور بلا شتران نظرت بها کتاب الامادی من فیض و جسم
خریبه و حقیقت سقت حتره الادی و بون علی من حسام ابن ملجم
پاشای مرحوم شهید اولبع اول شاه فری دید کرا بی پید جینا لک
نایدی اولدی مدو جابندن بی نه کایه کسه طرانه حال اولدی
اتا نج سعادت افله وار خله عسکریل دیودی دو شندی جمله نیک
دو لوق کدوب انخا البلیک کسه فالمندی لاجرم هر بی جنک جیدان

نظم و اخوان خسینام در دوما ککا فواها و کن الا مادی
و خلقهم سها صا بیات ککا فواها و کن فی خواد
وقال اوله صفت مناقوب لند صدق اولکن عن و وادی
چون جسمنک واقع اولن زخک سولج صاخنه هاقه
غیبیدن و سارحوالی مغرت من کبر صدی بر شندی با
شای مرحوم فی متعدد صدق عند ملیک مقدیر اوله کاهنده
بتر اخته واروب اسراحه متوجه اولدی لاجرم انا تو کتای
صورتیات کون و مکان دن تضادی انقضاء علم الامکان کجوت
طاد زور دن ساری سرور بنیدل مکان اندی شهباز روح بر
قوی شین سندن و زاردن ککاکاه خطا بر قدس و اولیک
اتمه طران ایدی اسکده الله فی عرف جنان اقتزانه و نور مزیمه
بفناج عقوبت غزانه نظم و سالدهر اوله دوله شتم طوله
ولا العیش لاصحه و ستم فخر کاکه نشاء کونی کتونات
عالم در آدم صغی که زیده فرخ بی آدم در بیابان کون و مکانه
ههالک کل شی حالک سا ککده سالک اولنادر و بسف صدیق

مغرت

مؤمن اولادى
حضرت خلدوند
ششم در همین
خداوندگار
اقبال توهم قبا
مطالب جوینست
و تفریق اولاد
طریق عیال
تقدیر از اول
ایوب اولاد
و قدر انا الذی
سرما به بر
ارواح و کلا

مؤمن اولادى آنرا که طی صحنه سینه متعلق اولاد ما صو
حضرت خلدوندگار که ترا اقامت میبست که خاکی سوزانی بنام
ششم در همین حال در همین مجلس نهایی صبر و همین قاصد
خداوندگار که طوبی رسم خزان اولاد بی پاناسی متفرق آنک فرقی میزند
اقبال توهم قبا بنام در برت شهراد هر جومک مصیبتی صبر و حضرت
بر ملک جوانیت باز در برت چون دیده که نیست هیچ را دوری وفا
واعطی بود له اجر و تنعم سخت زد و دید خون بیار دید برت
کل شیخ حلالک سبیلده سالک اولی مویجه که در شدی بزرگه بره
بنام سنا سهری جو که کتی بی بغایت تنگ مانده اید و ب
تقدیر جد و شوب بالین زنی بر به خالک بود واقعا اولاد زوی زوان
و تقیر ناز و بیعت خخته بند تا به تبت اولوب سنگا جبار سلفه
ایوب اولاد صورت لوی حاضر ندن مویشندی صورت تلح و بخت
سرما به بر نقد کار با به سن چکوب اللدن الشدی سو قوب نفسا
ارواح و کلا تسلطها کل البسط نهیدن بخت و اولاد و بخت کور و ب

مؤمن اولادى آنرا که طی صحنه سینه متعلق اولاد ما صو
حضرت خلدوندگار که ترا اقامت میبست که خاکی سوزانی بنام
ششم در همین حال در همین مجلس نهایی صبر و همین قاصد
خداوندگار که طوبی رسم خزان اولاد بی پاناسی متفرق آنک فرقی میزند
اقبال توهم قبا بنام در برت شهراد هر جومک مصیبتی صبر و حضرت
بر ملک جوانیت باز در برت چون دیده که نیست هیچ را دوری وفا
واعطی بود له اجر و تنعم سخت زد و دید خون بیار دید برت
کل شیخ حلالک سبیلده سالک اولی مویجه که در شدی بزرگه بره
بنام سنا سهری جو که کتی بی بغایت تنگ مانده اید و ب
تقدیر جد و شوب بالین زنی بر به خالک بود واقعا اولاد زوی زوان
و تقیر ناز و بیعت خخته بند تا به تبت اولوب سنگا جبار سلفه
ایوب اولاد صورت لوی حاضر ندن مویشندی صورت تلح و بخت
سرما به بر نقد کار با به سن چکوب اللدن الشدی سو قوب نفسا
ارواح و کلا تسلطها کل البسط نهیدن بخت و اولاد و بخت کور و ب

کا ناز له شو له کوسه بېمشدی که سوزن تلبيله سرفار سترادی
 روانک امر محال دی نظم مترن فرخ روانه چندان برید
 کین سوزن خورد کام بتوان در وقت ذکر اولین ی سعادتک خاطر
 تدبیری اولدی که حضرت خهر با کما در سخنان نه کنک کلین
 اولوب سلطان احمدی نه کوندر ملک ایزن ایلیمه که اگر خرید
 که امتناع صورتی کوسه قرمان ولایت ویرا لمر ذکر اولوب محال
 اندیشه مرحوم علی باشاک فوت اولسبانه استغلا کلک رسم
 سابق اوزر دملکه وفق خاطر بجه متفرق اولوب کر نه در شندی
 قطعاً حضرت خندو تکاد در مناره زلفی دکلدی
 هر که هوای وصل ترا جان مازت بیورای سلطنت زسرای کلان
 اما چون قافون من جسدان و قافون روحان سیبیه حضرت خدا
 و تکادارک منشاء شرتک و جلالی اشیا ن قدیدن بر وادایدوب
 شنه نشین خاطر نشین جغه خرابه نشین غم واقع اولشد که اجاب
 هم خلوت سرای حال نه یوک کونوب کلوب مرغ نشین اولدوندن
 نیات یحضر اولوب محکم سر بر نه انکا اندان فالشاره نشین

الضمیر ارا داره اذ الله ارجاع لیوب انا لله وانا الیه راجعون ایتی
 مناسن کند ویه سبب صلح مناظر اولدی
 جهان ای بر سر ملک جا وینست ز دنیا نفا دی امید نیست
 نه بر باد رفتی سحرگاه و شام سریر سلیمان علیه السلام
 با خرنیدی که بر باد رفت خنک آنگه باد افش و داد رفت
 کسی زنی میان کوی کونوت برید که در بند اسایش خلق بود
 رسم غزیر نه کلوب مقله تمام اولد قد نکر صورت حوال ایله اقتضا
 ایلدی که دیوان اولوب رای و تدبیر مکت احواله متعلق اوله حضرت خدا
 و تکادار ملایدی که جمع ووزرا و کاران رسم معناد اوزر دیوان کویان ایزر
 جمع اوله امر مالک سوجیه اول کون غلظ دیوان اولدی مکت احوال
 تکر که شروع با اولد قد اکثر کاران رای اکل شعل اولدی که جمع روم
 ایلدی که حاکمین ناخبر ایتوب سلطان احمدی که توروب پادشاه
 ایلله لایق اهد واقع اوله و کاران دن بعضی که مکتی اکثر کل مقرر نه
 طبع معناد اولشدی تدرک مکه قطعاً جو کور نه مدی زری استماع کونور
 الاطع ملک روم دن استناده معوش اولوب ذکر اولون کالاکران پای

کلان

کا ناز له شو له کوسه بېمشدی که سوزن تلبيله سرفار سترادی
 روانک امر محال دی نظم مترن فرخ روانه چندان برید
 کین سوزن خورد کام بتوان در وقت ذکر اولین ی سعادتک خاطر
 تدبیری اولدی که حضرت خهر با کما در سخنان نه کنک کلین
 اولوب سلطان احمدی نه کوندر ملک ایزن ایلیمه که اگر خرید
 که امتناع صورتی کوسه قرمان ولایت ویرا لمر ذکر اولوب محال
 اندیشه مرحوم علی باشاک فوت اولسبانه استغلا کلک رسم
 سابق اوزر دملکه وفق خاطر بجه متفرق اولوب کر نه در شندی
 قطعاً حضرت خندو تکاد در مناره زلفی دکلدی
 هر که هوای وصل ترا جان مازت بیورای سلطنت زسرای کلان
 اما چون قافون من جسدان و قافون روحان سیبیه حضرت خدا
 و تکادارک منشاء شرتک و جلالی اشیا ن قدیدن بر وادایدوب
 شنه نشین خاطر نشین جغه خرابه نشین غم واقع اولشد که اجاب
 هم خلوت سرای حال نه یوک کونوب کلوب مرغ نشین اولدوندن
 نیات یحضر اولوب محکم سر بر نه انکا اندان فالشاره نشین

برای کونور مرتبه شاه روم
 باده
 نا
 نا
 نا

میرا پستانا و پورا پستانا
خبر تندن تو حال لاری ساکن او یوب انظار بدین فی الحال خلاصی
اتا چون مراد بدید تکلیفی سخطت ک تمام اولسی حضرت نوباریک
مدافعه سته مورقذکی اولار ما فی بغایت صعب و دشواری
زیرا اولقدر و فور مر دانه نظر آنها را قشند بیکه الیک شته علی شتا
مندن نانه صفت هر بزرگ جگری خون اولشندی سخطت
تبع و یقنع و فضا کاردشن هر چاکه برنت سرخ رو با زامان
آخر بو یزدون مکر سا زو حیلله بر دنا اولد بیکه دولو خذ اولد کاز
واجبدر که جمیع عسکر دارا لظلمت استیوا له متوجه اولوب تکمیل
کرد و سفیانده تکمیل امر ایله که نویسه که غزینا اول جانیه مشرف
ایله فیها اولا کتوب محروسه وارد فیکه قدیم و ازاله لظمت در
اقامت صورتی کوسه لاندیده خذ و تکا محروسه و قسطیبه
وارد ب سلطان احمدی کجور ب روم ایل عسکری و انا طولی کسری
ایله و غیر خلیفه عثمان غزینی سلطان سلیمک اوز زنده سخطت کلای
شکله لازم سلطنت تاهر و در ظهور کتور خذ اولد کار له و زور باریک

روح را صحبت نا جنس عنایت الیم کردو بیکه نظام امر ملک
وضع سابق اوردو ستر و کل تمام معلوم بدید بیکه زمان سلطنته
نایات و بقا مقصود ککافی فی القهر فی و زوایه کشف ایدوب ایدوب
اولیم سلطان احمدی کتور مکه طریق صواب هر بیسه انا ک تدا و ک
اولوک من بعد یاد شاکر اولد و زور و ارکان حضرت خذ اولد ک
دن بوسوزی شد جلیک جمله سی سما طالع داید چون اولار ک
حصوله موصول اولسی و کل روم ایل بیک بزرگ بولنه مورقذکی
ایله تدبیر ایدیکه ذکر اولن خذ اولد ک کار ک بر حضرت نه کتور ب
هر بر نه علی حد بین اند و ک کتور وصال فی یاد شاکر دست
اختیار نه قلیم ایدوب قلعه امر و بیجک لاحتیاده نه مخالفت ایله
لاجرم ارایه ارا وادی مجلس معلومه حاضر اوله مارا هوالتصویر مدخل
اولجی جمله کتور حدیقت و اخلاص بیان غلا و شاد له شتند
ظوب جائز باش حضرت خذ اولد ک کار ک بولنه فدا داید بیل نظم
آنکس که دور فای و کسکد بیکند پشت دلش زخم حادش تکست ببله
امرایه سابقا کتور ککری استخار الحالی بیله ستارین اولوب شاکر نه

میرا پستانا و پورا پستانا حسن اعتقاد کلد و کلدن صکر خفتان
خبر تندن تو حال لاری ساکن او یوب انظار بدین فی الحال خلاصی
اتا چون مراد بدید تکلیفی سخطت ک تمام اولسی حضرت نوباریک
مدافعه سته مورقذکی اولار ما فی بغایت صعب و دشواری
زیرا اولقدر و فور مر دانه نظر آنها را قشند بیکه الیک شته علی شتا
مندن نانه صفت هر بزرگ جگری خون اولشندی سخطت
تبع و یقنع و فضا کاردشن هر چاکه برنت سرخ رو با زامان
آخر بو یزدون مکر سا زو حیلله بر دنا اولد بیکه دولو خذ اولد کاز
واجبدر که جمیع عسکر دارا لظلمت استیوا له متوجه اولوب تکمیل
کرد و سفیانده تکمیل امر ایله که نویسه که غزینا اول جانیه مشرف
ایله فیها اولا کتوب محروسه وارد فیکه قدیم و ازاله لظمت در
اقامت صورتی کوسه لاندیده خذ و تکا محروسه و قسطیبه
وارد ب سلطان احمدی کجور ب روم ایل عسکری و انا طولی کسری
ایله و غیر خلیفه عثمان غزینی سلطان سلیمک اوز زنده سخطت کلای
شکله لازم سلطنت تاهر و در ظهور کتور خذ اولد کار له و زور باریک

در گذر جدا و نذکار در هر چه حضرت شهریار نامدار
 بواسطه و فساد انگیزی و در دراز و زاتنا و اختلال امور
 سلطنت بسبب آن و بیان حال فرخنده سالان خسرو
 حب قران کاران هنگام فصل خنک که تعاقب حواله روزگار
 و نقل بیع و نهاده اوضاع و احوال و وجهه تبدیل و تغییر
 اولشند که کر و طبقه و زعفری خیز طبیعت سینه و جنون تعقبات
 ایزد و واروب کوشه کیر اولشند که زوار جو کما کسب هوا آتیه
 تبدیل مکان ایدوب کند و مخزن نذنی نقل ایدوبی دیک هو اجرات
 سه با سوسوز حرارت افتاب جهات ناله ایله جوش آتشی که نذک
 غلبه آتشی بیضه و آتشیان آسان بخت و اولشندی شوره و کله نذر
 و حمل بر بان اولوب سلطان بروج سحر بزمی ایدوب نهانی اولشند
 مهرها کتاب توتنه کله طلا و مذاب کی نذت بر ابدن ایله نوبا
 ایدوبی هر جا نیندن شعاع نورانی موی روان اولوب ایزدی سایه
 فرومایه که بیت هودانی انجیل جسم ذی کلکند و یکد و به سایان
 ایدیشندی مهری درون محرم اولوب شویله زبونی اولشند کی لارستانان

به

اوزر اتقان ایدوب امهور اوزر جمع تر اولد بل نظم
 فیض ازل زور و زور مدی بدست آب حضرت نصیبه و اسکندر آمدی
 حضرت غمخوار کوه و قار جراید حواله روزگار دن و معنایه بجان
 اخبار دن دقیقه فوت اقیوب اولوک دو کله سر ایلجا برینه بلع
 ایدوبی علم شریف صیقلی و اول باب نذنی نذ هم الله مرگابعد
 مریز دیک فتنه و فساد دی جو کشته کتوروب نیله شرفی حلال ایدوب
 کوکلان خوشی اذک و کین جمله بلور دی انا نایات حقه انکار ایدوب
 قضا و قدر ادر نه بر وجهه بدقلب انتقد که سیل خوار دن روز
 کار له بنیان اذکان بقعه کورن و مکان مترا اوله پای نیات
 کلینی بر نذ حکم و نذ و سعادته حکمان نذر و ضار ثابت قدم
 کلین کوی نذ اربابان اللدن و نقل اسرار نذنی تر اولع مستور
 کلدی ما و رای بر و غنیدن هر نذ که مشاهده مشاهده مستور
 جابل اوله قدر الله حواله کله آخر اولع نغاب و کشف جابل
 احسن و جو ما و زور میتر اولع معتقدی
 قوی بجد جهده اذد و صلورست قوی در حواله بتقد بر مکن

که

در گذر جدا و نذکار
 بواسطه و فساد
 سلطنت بسبب
 حب قران کار
 و نقل بیع و نهاده
 اولشند که کر و طبقه
 ایزد و واروب
 تبدیل مکان
 سه با سوسوز
 غلبه آتشی بی
 و حمل بر بان
 مهرها کتاب
 ایدوبی هر جا
 فرومایه که بیت
 ایدیشندی مهر

وینقی و اقصای جلیقی جمع علیه معلوم اولندی تلیسه
 فابلر کلدی نظم کرجش وارپورت کند قصد جان سا
 تخریکو که تیرو کانی از برای چیست روم الی بکلای خداوند
 کارک شهریار کا سکا اوله ایلدو کی معاهد و قراله کر و کزدون
 واقع اولن بوزغ نعلان مایینه طوایر مسانه و بعد مکان
 کوردجک بعضی عنای کشیده اولوب مغ خاطر دی دلم تزییر و
 مکرم ن ریمده اولدی نظم غایب الوفا و ناله ائغذ و اذیت
 مسکانه الغافز بین القور و العیل لاجرم زمانه مکرند ن این الوفی
 چون کلوب حضرت شهریار قل جایتیه کلوب التجا ایلی و یوشی
 عنانی اختیارن خداوند کارک دست اقتدار نه توشن ایلیوب
 رهنا سنه تاریخ اولدی بلجه حضرت شهریار کا سکا ارک سلطان
 سلیم خان تاجی خدایند کارک نغی عهد ایلیوب سلطان احمدی
 کتور مکله جده جهد ایلدو کین کورجک تمام بلدیکی وارد قجه مازو
 فساد و مزاید کرا اولن مافوقله صورت صلاح مایینه مسانه
 متباعد اولر قره کرا نغوز بالله حضرت شهریارک مسکانه عرض و

هو الیکینون قل جباله چشمه هلال اولور و دردی حاررت شمشاد
 دریا هوایه منقلب اولوب یکنه باد هوای ککریاب بقیمة حیدر
 الظفان مایه مثالده منقلدی اکو بیجی و روشن خیم و سیر
 الی سر پر سنده مستظلا اولسه تنفسه قدهما جمال اولوزی نظم
 چنانی ز تابش خورشید گرم شد هوا که کزیت کزیتش کوره ده یطبع اثر
 زبان من جوهر شمع آتشین کرد زوزن اریجی و چون وصفان صواتیه
 حاررت هوادی خلاقیته بهر تبه خورشید کاشدیکه دو کاسنک
 صبری خرننه آتش خاروت دو شمدی کویا منتضای وضع کلدی
 اولدیکی غموت هوایله جاده زمین اصلک اعتدالی اری اختلا
 متبدل اولوب ستاره متحول اوله یا کرجین خیمه بانک و کزدون
 سپهر کینه سازان اول شهریار فرزا ایلیکی مکر و سوزن سبیله واته
 اولن سوز کدر و ارات ادریکه زمین وزمانه و مکنی و مکنه بالکلیه برت
 ایلیندی القصد سنه سبع عشر و تسعا نه ناک و آخر ازی بیضیه
 که حضرت خداوند کار عنان غری محروسه و قسط علیه صوبه
 منتظف قلندی عسکر و سوز و ریهوب بله اوب کتد و کندن مقنود

و اگر شکر که دامن معنوی الهی بود که با عد سعادت طالع سالمه
 الیه یوب زور بازی بخت و اقباله خود ما تصور اوله غریب دست ستر
 خلاصه سبب و ملوک بر زور قدرت خود تا نام حضرت خداوند کار
 کند و بین پرین شنبه آند که بنا و خلف و ستر خلق و عد و تقی
 عهد له مستوفی و زنده ت خه و شند را زنده که در بیجه و ادب
 ذیل عقی غبار اوزار و دست او بند که کاهه از خانه مانع اوله
 فی الحال امر اندکی بود و مسک سوار و نه فرمان نفس از این صحنه
 او نزدیک شد که در کار کاب جایزه حاضر اوله و این غنا بی غنی
 حضرت خداوند که آنکه در کجا نه معنی قلبی در خانه معویه
 اولدی نظم طبع مدبره که زلفت تو کم باستین ملای که برین انسانی
 که چه حضرت شهربان که و قارک خری و حلو و ثابته قدم را نخی را
 اما بیک نزدیک عمل نیست ایدوب اوله اکثر اهل منتفا سنج
 علائکه مانع اولدی که اولون بر بد سبک بانک شانت قدم ناسیاری
 حضرت شهربان شرف از زنده بحسب الظاهر و مؤثر واقع اولدی و علم
 دغ التکامل فی الخیرات نقلها فلیس بعد بالخیرات کت لا ن

114

شدن

دی

و ناموسی سعادت کوسپون بین غوسه مستوفی اولش و اول
 منعنا ان نخل اولوب ایما و عهد اندک زدن اوله بخت خست
 لادم که بیک و یخافون ایته نفر کسک و ما هم کسک و هم کسک
 ایتیک معنای حضرت شهربان خاخر خنیر الهم بدینه ظهور
 ایدوب تمام بلد کی اندر استاد درست دکادر شویله که زلم فرصت
 الازده کن سبیل رخصته سالک اوله مجال بر الی تصور کی شکا
 رفی دام کماله بنده و خود جگر ننه شایه و شبهه بود در دست
 ختری زاری تحیر او در مدین ناخن تقابن بر نه وجهه
 طر شیده اندین عاقل و نلر تدارک حواله لاند در دیدی نسیم
 فلک و احوال لکال قرصه و الذهر اوقات واللوقت حادث
 نکل زمام احکام ناز نایه سلطوت و انتقام سر مجال در دیار اس
 سپهر بد نامی صبر و آرام و سمد نزدیک اوله و ایام بیغایت سرج
 لاحتلال در هر چو در که لیس الا انسان الاسی سر بر در سنده اول
 مجال زینا و صورت بستنی و آن سعبیه سوف بری برانده مشاهده
 اتک بستر اوله نظم علی الایمان علی اقیه نفسه و لیس طوبه ان بایعه الذهر

113

دی

و اگر شکر که دامن معنوی
 الیه یوب زور بازی بخت
 خلاصه سبب و ملوک بر زور
 کند و بین پرین شنبه آند
 عهد له مستوفی و زنده
 ذیل عقی غبار اوزار و
 فی الحال امر اندکی بود
 او نزدیک شد که در کار
 حضرت خداوند که آنکه
 اولدی نظم طبع مدبره
 که چه حضرت شهربان
 اما بیک نزدیک عمل
 علائکه مانع اولدی
 حضرت شهربان شرف
 دغ التکامل فی الخیرات

نغم و کی که از چرخ باری نژاد
 نظر در کلماتی افان کردم
 بگرد خراباتی کی دیدم
 بعبرت کرد در جهان تابینی
 بود دنیا پر مشت و والده که اسباب
 حضور ما حمله سی اینک بر بویه
 و جاسی اینک در کابین خاییت
 الیک ما از سلطه کند و به مسالمت
 اسود که محوی که کسی زاندر
 از نوح غم خجسته کی راکت
 متاکم متامله واجید و که
 ملای دست ضحرت تعقیب
 تاکه نژد و ناک و جوری
 منتوح اولوب انک وجه شروح
 اوله اذا اضافت ابلاذنیاً

و لکن ما جلا فی الامر طلبه
 اتاده بره موسعه وانکا که آنک
 انساندر بر شتابه در که امتداد
 خیر زده عسی ان کز هو انشا
 خنده ثابت و محقق و عسی ان
 محوسنه ماصدن هر مائل صحیح
 نذاولها بین الناس اینک خوی
 نام تحصیل الیوب ما و را بر
 سخا و ایلیه زیرا که گاه او
 منای متفق اولور نغم توجه
 و که زنت و حصوله موصل اولن
 و نوزندن سترت و شاد ما انرا
 اندکی سترت محسن اولور نغم
 جهان متاعی من کی عیب آنرا
 آنی جمع و تالیفیدن و معایب
 نغم و کی که از چرخ باری نژاد
 نظر در کلماتی افان کردم
 بگرد خراباتی کی دیدم
 بعبرت کرد در جهان تابینی
 بود دنیا پر مشت و والده که اسباب
 حضور ما حمله سی اینک بر بویه
 و جاسی اینک در کابین خاییت
 الیک ما از سلطه کند و به مسالمت
 اسود که محوی که کسی زاندر
 از نوح غم خجسته کی راکت
 متاکم متامله واجید و که
 ملای دست ضحرت تعقیب
 تاکه نژد و ناک و جوری
 منتوح اولوب انک وجه شروح
 اوله اذا اضافت ابلاذنیاً

کویا سیاه
 اولوب التقا
 موج آشوب
 شرف و غریب
 سراسر اولدی
 حکم قاطعه
 ایله دی
 عدله
 کارزار
 بر وجه
 حکم انکار
 طریقه
 امان
 خنیا
 اهلک

نوردی سینه قهقهه اندکله نه بغایت دستار اولوب صحن سجانه
 وصال خطر درن صغلیه یو برجام قضا و تدو دعایه کوزلیش
 مبارک الاثر سیرایدندی بر جامه جنکه مبارک اولون اهل افساد
 خند طم اته لایم اللعاج جاب خداوند کاردن محاربه و مقاتله
 اهر اولدو اولدی دیو لر ایله استیلا ایلدیرلرین بیک متداری عسکر
 بر دن هجوم یلدوب بدمر مرهمه دریکدی جوشه کلانه سینه قه
 کوه و قار اول اقباب سلطنت ملار اناهی خداوند کار لار انا ازار
 کرمیت واحسانه مظهر واقع اولوغ رجاسند کین نغز ایدی کوردکی
 اول عسکر حجاب منکری بر دن قویب کند و ایلد اولور شید سلطنتک
 مایینه حال اولدی حضرت غمبار برجه که عسکرن جنکدن بیخ
 ایلک قصد ایلدی آتش حرب و قتال بر جهل اشغال پذیر اولمشدیکه
 آسینن تسکین ایله منطفی اولنده قابیلیدیکجه ندرک ناچار البالدی اتم
 و القایع له اسکه مشهور و رسم و ذکر اولون طریق اسله توجه ایلوب
 دو کله و مورنی حقه تنویفی ایلدی اول خسر و مسند شتین مقام عزیمت
 ده حکم طرب ثابت قدم اولدی منظم ماچو اوج اولدو بده بطوفان بلا

کون

کویا سیاه بر رخانه زینیا نیزه چو کجه جانبدن لشکر بر بهه مقابله
 اولوب التقا و صغلیه واقع اولدی موج البحرین یلتقان عیان اولوب
 موج آشوب و بلا اوج کجه جعدکی صیبت و صدای ضرب حرب برله
 شرف و غریب موز اولوب نر و نغز و بانک کوسله کون و مکان
 سراسر اولدی تدایح کوه اولدو اولوب کله اوج تکون ایلد
 حکم قاطعه حجه منافی عصا البیوت برقیقه و عریض خونه مجمل
 ایله دی مالک اقباله رده و یعد نقد حیوفا اولد و منه محله
 عدله قضا و قد و سینه اختیاس بر نغز اسواغ طالع القر
 کارزاره تقو و کون و کون و کون و کون و کون و کون و کون و کون
 بر وجه حرج ایلدی نه سینه نغزین نغز و قدر هر بر انا طارنده
 حکم انکار تعامل اسد البیوت بنابر انا الفس فی امان الله
 طریقه توجه کور شادی مبارک اولد که شتین خاتما طبع
 امان بجه دامن جلدی میدان کارزار دهر نر و جمل کدر الله
 خنیا قویب ایلدی کله مرجبار دیر کوز انا قضا و سیر به کله اهر
 اهلک با نغز نغز سر نیشندی هر صایب ارباب صلیبه حکم انکار

چاک ایدوب کدوبی هلاک ایدوبی ذره‌هاست کوکلند که کو
 ملای و مندره را شکلی تو صاحب تدبیر میده بر اشارت کش
 حال ایدوبی از دهان سینه سنده بوزیریه کشان واقع بود
 بوساله نوزده هزار و بیست و سه و بیست و یک و اولاد و ناله
 نظم و ریخت بیکان هلاک و جویان زوزوج در دهان
 خیا تاب بیکان هوش کشان ذره‌هاست کوکلند که کو
 شداد هم بیکان زوزوش و جویان زوزوج در دهان
 بر عظیم جنگ و جلال و ریخت و ب و قتال ایدوبی کشان
 امان و سوس ایل جنگ کله و سوس ایل جنگ کله و سوس ایل
 و مقاتله و روشنی جانین و زوزوش و جویان زوزوج در دهان
 پشته ایدوبی و نظم و ریخت و جویان زوزوج در دهان
 چون نعلک زبیر کشان زوزوش و جویان زوزوج در دهان
 کشان که از کدوب کشان و جویان زوزوج در دهان
 سینه سوس من سینه سوس اول شهر ایدوبی جنگ
 باروی سعاد زبیر کشان نظم ایدوبی کشان زوزوش و جویان

تله ده

؟

قبضه و قدر نوزده خلاص اولدی کشی ایما تو زوزوش که لوت نشسته
 اولی نصیب خیرین تبلیغ ایدوبی غایت اضطرار نند طریق نازدسا
 التا اولدی که نند اولدی که کوش هوشنه شوش غیبین آن لوت
 آدی تروفی خانه ملائیکه ای مشغول اولدی خیر ایل زوزوش راه
 خلاص سنده اولدی که بود اولدی که کوش کشان آتش غیب ایل
 مله با و شدیکه سینه کاز زوزوش آتش ایله مشغول اولدی نازد
 حریر کشان و کاشیکه جاله صر زوزوش حالی واقع اولدی کشان
 لیک دود اولدی جهان بوزی بود اولدی که نازد که خیلند خانه
 بوزی قروب عاک زوزوش و تار اولدی که نظم زوزوش ستوان
 سون بوزی پرا کرد کشان لاجورد سریع بر ایل کشان زوزوش رسید
 خوی با ایلان بیچون رسید کشان نازد که حباب نصیب بیای
 خوندن شرط بر سر واقع سریع فله فله نازد که زوزوش که کاه
 اولدی کشی که تو سریع آسان اولدی کشان ملائیکه اولی اجنه بر نواشیا
 ایما کشدی نظم و ان التوس من جویان طار التهم من طار التهم
 پیکان زهر الک جبهه و جوشک جانانه نواشیا که خنده و دینه من

تله

چاک ایدوب کدوب
 ملای و مندره را شکلی تو
 حال ایدوبی از دهان
 بوساله نوزده هزار
 نظم و ریخت بیکان
 خیا تاب بیکان هوش
 شداد هم بیکان زوزوش
 بر عظیم جنگ و جلال
 امان و سوس ایل جنگ
 و مقاتله و روشنی جان
 پشته ایدوبی و نظم
 چون نعلک زبیر کشان
 کشان که از کدوب کشان
 سینه سوس من سینه
 باروی سعاد زبیر کشان

نایب مناب سحر بر تابد نظم اذ بلغ الراجح السعرة فاستمن
 یجزم نضیح اوضیحه جانم ولا تجعل الشوری علیک نفاضه
 فریش العوی فی قوت التواضع سحره فاذا عزت فوکل علی الله معانیه
 موجیه الله فوکل و رسول الله و صنه و سالی دیوب و بیته منزل
 کتو اخر ساحل احوال و احوال و سحره و سحره و سحره و سحره
 مولفی اولدی و فی سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 اوج مین سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 حاشیه النجای الدین ماون و سحره و سحره و سحره و سحره
 اولادین و فی ضرورت و سحره و سحره و سحره و سحره
 ذکر اولی و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 خاد و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 یک صحیفه و زنام نیک ترا بهتر از من و سحره و سحره
 روم ای بکل نیدن بر کلاوی سر سکر ایوب جانب قادی که دیار
 کندوی کند و سعادت واقفا الله بر سینه و قدر باد بان و سحره
 سوار اولدی ذکر اولی نکل سحره و سحره و سحره و سحره

انصاف منده سحر کورجک مکن لهذا امر بالمرصاد و ترتب اول العمل
 و اخر القاد معنای خاطر خطیر الهام بدیر نه سال بنیدن سحر اولاد
 نظم کرهت ایت خصمی بین و ملطع ای کیدی تین
 اول بر دن عنان تو جهن تر ذکر جا بنه سحره و سحره و سحره
 کند و کند سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 ایدی چون اول سعادت منزلت سحره و سحره و سحره و سحره
 اولیک سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 مثال اولی و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 کت لهر سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 یاد شاه بر له خاطر لرون اله الی نظم اب سحره و سحره
 بیرو حیش اید زوز بر دن پرورد و سحره و سحره و سحره
 و کونک نکل غلنا قلب لا انتقام سحره و سحره و سحره
 کلوب حضرت سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره
 حاضر اولی اولاد تر و سحره و سحره و سحره و سحره و سحره

نایب مناب سحر
 یجزم نضیح اوضیحه
 فریش العوی فی قوت
 موجیه الله فوکل
 کتو اخر ساحل احوال
 مولفی اولدی و فی
 اوج مین سحره و سحره
 حاشیه النجای الدین
 اولادین و فی ضرورت
 ذکر اولی و سحره
 خاد و سحره و سحره
 یک صحیفه و زنام
 روم ای بکل نیدن
 کندوی کند و سعادت
 سوار اولدی ذکر

زور و مهابت با اهل نظام کشیدند و با او بیعت نمودند و کتبت
 شکر بر سر و بر سلطان سلیمان پادشاه و خرد و عادل و وارثان او کردند و
 کلازات ستیزان را راه و احاطه ای سراسر العمل و از آن قدومه
 بشر بر مصلحت کسب و حصول کلی ثواب چون صبح جهان در تعالی
 فوک ما من در دنیا نشانی شدیدی در پستی ساحل هفت کی سفینه
 فریج که بقه خاندان به نمودند تدبیر خود چون هر زمان موعود
 لاجرم ناخینجا و عیب استنبه تفضیل اوله و فی خبر بشارت اثر
 شنبه در یک سیه می رسب انشراح و موجب فرح و غله لایحه بخت
 من التعم القادسی من مکتب ملاحظه ای است و کینا اولدی التعم
 نا امید از لب و کتار باش از چه اندر میان غرقا ب
 خیال باغ و دولت و اتیان غم و غم و سلطت و امثال خلاصه و ملاحظه
 کردید خوانین آلتخان بندت و بسیار روان و اندک سال الصوسی بمنا
 اللان اتصال و نقل سلطان سلیمان اولم الله دولته فی کل زمانه
 کتبه و لایحه که سعادته ممکن اوب عدله و سیاسی اهل آن به حیرت
 امن و وفا هیت اولندی حضرت شهباز نامدار ستان اختیار اول

زور و وجود هر کاند جاری اولدی و علی شکر که شاد و در یک
 تقاضا و قدر در نظیرین تصور اولدی و حاله ای
 چندان طمان کریمت جوهر صفت سبب سعادته و کتبت
 طنه طاری از ستار اولدی و با او صبح خای برین پدید و در کتبت
 اندی بی پروا و کون حمای بی خیال کلامیکه میگه که خوشان از دست
 اشتربت و کتبت زین کتبت بر درو بیست در زمان کتبت و صفت
 حیانه صورت شع و کتبت را نشاند شنبه ایای زین و التماس طرب
 که جزای دلین در دوسه بر روی که کتبت و کتبت
 کلام چون جامیان مغول و کتبت کلام و کتبت و کتبت
 محراب اولت و او تاد باشد کتبت محراب اولت و کتبت
 صورتی بر کتبت و کتبت کتبت سالك صلبه در دست و کتبت
 بطور تریک تزان غم در دست کتبت سودای و کتبت و کتبت
 شخصی بی کتبت و جان نفس کتبت کتبت روح و روح کتبت
 در مکان استغاثت هرگز تریک کتبت در زمان استغاثت هرگز تریک
 کتبت و کتبت کتبت کتبت کتبت کتبت کتبت کتبت کتبت

و شفقین کرد جنگ بنیات بکسر اولشادی زبیر اول شهر کرک بک
 سنده بز سعادته بر تو کین عین الیقین معلوم این شادری جمله
 سنان اشتیاقی اولدی که از راه قافله نظام عالمه تسلط و اطوار اوله
 کرد که حضرت خیر بر سعادت شمار دایم حاصل بر ماهه کاکر
 اوله بوجهه روزگار ستمکار است مکر و نذر بی کرد جنگ بنیات
 ملول اولشادی بی آنکه تورا انشا و کله زکر تدریر بر خالی جود
 پر جودنی حاصل تجریریه در رنجه ساسی منی اخلاق روزه دن بر
 ایدوکی مالک معلومی زولوب قدر سلطنتی زدن کونه سعادت
 شرفی اطنافه روزگار اولشادی زبیر پادشاه سلطنت
 دستکار که کند و نک وجود و شرفی حیات دینی محمدی و تقویت ملة
 احمدی قصد نه بدال الیقوب جاده و شرح جوید ایه ثابت قدس
 اوله که عواصف منی قهر بلا دن بر جود مبه لایح سر بر سلطنت
 و سز اولشادی زبیر اولدی که منی زلف و کلاه بر صاحب بر کینک
 میدان سکر که در دو کله سباب شکی و زشت حشقی نایز مرید ملا
 اولد قدن سکر عیان نظایر صوب ننگدن مرید ایدوب لی بیسینا

جانیه منزه قلدی اولدی که سهر سلطنت ندر دن طلوع ایلدی
 کروا طرزه در جمع اندکی آنکینیه حرکت کواکب سباز درونی
 اولن احوال در کده اسرار ابریم سیطانه با اولاد صبریه ایزد بر کینک
 در اول نجم صدایان آسان خلاقین سینه زین طلوع ایلدی معلوم
 ایدمشادی ولعیر بعد التوح استغناء و الشرف جهال انور طلوع
 ذکر کوشی فی فایزه و حضرت خداوند کواکب در صبح سلیمان احمد
 و قویچه او بر جاده سلطنت بیجا ب دار الخاقانه تسخینه
 و ایزد یوسینک قویچه کردن او بدو بار قرمان و کواکب تکریم حضرت
 خداوند کار کند و نک جهز باحوالی بنیادش نصرت و تقویت ایزد
 کور جنگ اله تصور ایلدی که بنام سلطنتی سفید و صغیر البیرونی
 دولتی محمد و قویچه کار کند که چه اول حسینه حسن ظالی حلیه
 قرین اوی انا انا و دولت و اقبال و ما نزلت و اجلائی ملا خطه ایلدی
 مقدمه حاقه و دولتی واقع اولشادی
 علی انها الایام شتی هر نفسا یذل منیرا و بعشر ذلیل
 کند و نک بجهزی قویچه اولدی جهزیت شهر ایزد حشده تصور ایلدی

استماع حکمتی دیدی نام و جیبیه شکار که در یک خصوصیتی
 و در زایلیه مشا و در الیادی پاشا کردن بعضی که امور سلطنت
 الیک تدبیر و زایلیه منقرضی ای ایله وجهی که در یک بعضی امور
 صورت پذیرا و وسی حالیا دایره و امکانا درین حاد جدید و اطلاق درود
 سلطان سلیم حضرتی و فوری حواله بجه و غایت ایزد نام سلطنتی
 اوله اندن حکم اوله ام سی و در یک خصوصیت قریب اولدی سالی اندر
 و اگر شو که که اندر و در یک صفی و باع اولی و عوی و تفسیرت در یک
 حایت پادشاهی بر له بر شین اولدی و در اول و اولی و باع اولی
 اوله تحصیل محالیه اسباب برین امکانی تعطیل و اوقات بیایدن
 اولی بجنده شایه و شبهه بود قدر زمانه قیامت کاش که شود در اول
 کاشی همیشه با بدست نام و سلطان سلیم حضرتی تمکین
 حیدر نزله و محصورته تنزیرا و نهند و آنکه معاونت قیامت سلطنت
 اگر بر خصوصیت نعوذ بالله طریق جبر سالک اوله در مجموع و مایار
 اعراضی ایدوب واروب آنک غلج حایت التی الیاد بجکای مقرر در
 متدنا واجیدر که سلطان احمد حضرتی نه جانب خطا و نیکار

در
 در
 در

الکتاب الله انما یختی الله لشک ایدنه ظاهر در که جمع تمام مددی
 و آخر و بی حاصل اقصای ادا تته و اصل در که با عمارت خاطر
 فزندان مآثری و در ان اولوب کو کلی بریشان اولد و نه حکمت
 الهی محققا کتج سلطنته عمل قابل اولی جلیبیدر و زایلیه ضمیر
 و منوری تکرار اولسنه سب ظاهری شاهده مقصودی عالی برینجه
 صورتله شاهده کیمو در بالجه حضرت ندادند که در صورت برینجه
 خود کام اولوب و سوس شواغلدن خارز تر زایلیه اندکن حکم
 عنان عزیزی و در یک طریقه قریبه اندی سلطان احمدی که در
 پادشاه ایلکه تصیم مزم الیوب کرا و فی مقصود و جمع اوله محالیه
 خیم الیادی انا زمین و زمان و زمان حالیه ایدوبی مستقیم
 خودی رفتند سر بیان سر زایلیه که غلج شان کاذب که تر که کبر
 شفته سزوزن قوی اولوب محروسه و منطقیه به و بیج قانون
 سابقه و در زایلیه دیوان بر نه کلوب جمع وزیرا و کارکان مجلس عیار نه
 جمع اولدیر خلد اولدند حضرتی تدبیر کلایمدن مقصود ایدند و
 عنمای شای علم خیا که شاه کلایم کلایم و قدرن ششمین

در

اولی خیرالقی کتی نشه نازک جیتند کتر غضب کاین مشاهد
 ایچیک دام انتقامه کزنا اولوب و عجله مع خاطر میهن اولدی
 فی الحال دستور لایب کطنبیه کرون دی حقیقه حال خلدا و کفک
 کرم و صفونه بر می اولوب عام لایب که انبار عهد و بخار و دود و بیله
 اولی سلطان احمد مشتی اولوب وینر و کلدور چون کیدوزک و کچی کزرت
 اشغال سلطنتدن باشنده در در سری اولوب اجراء احکام و تنقیه
 امور اید مدوی مضایقتدن سیده کاشنده. تابع خلافتی سلطان
 احمد شویق اولوب نذا کندن اولوب و هم اولی عسکر زاجار و بیله
 خواصدن شو کسینه ککه سلطان احمد انتساب کتتاری حله وند
 کاروان اولجا بیه و جد سوسوع اولوز بیلیق نهم اید جاک هر بیک کتولر
 کوندر ووب دارالسلطنه قسطنطنیه جانیته کلک تخریک ایلدی
 و ارسال انکلی کتای لعی الله بعدت بعد ذلک ابرار صبل مشیله
 حکم بغلیوب عسکران یمنعا تشق کتینه مهر ادر اول اول اول تریز و کتیم
 سیات کاکر و فرزند اولی صبر کیدوزک متعلق اولد و فی نعم و ارا لایب
 لطیفان مقصود علی ما نعلم نادیق من خیر ما تقدما کتای بیله بیله ان لایب

لری

اولی خیرالقی
 ایچیک دام
 فی الحال دستور
 کرم و صفونه
 اولی سلطان
 اشغال سلطنت
 امور اید مدوی
 احمد شویق
 خواصدن شو
 کاروان اولجا
 کوندر ووب
 و ارسال انکلی
 حکم بغلیوب
 سیات کاکر
 لطیفان مقصود

اوم و اروب بر ابرک بر کون تراخیده اولسی و بیوهین بیان لایب
 و کید و دوی مطیعین تربیب اولان متد مات فایحه کسند
 خاتمه سنه و اریخه حضورندن کز لایب کور و فرمان اولوب
 احسان اولونه او میدد ککه ذکا اولن و بیله متلی اولوب تند
 یادقته بر زمان کسکن اوله اول و حال انده کتیمی کتور سولانه
 جهان و کتیمی جوج مالک کوزنه تنک و نار اولککن کتیم مالک
 و مالنه عینه کوز کوزک نالند در جتد دهلک سبب هلاک اولد و
 لایب نه مالک کتیم کوهیله به اول اول کتیم کتیم کتیم کتیم
 کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 پاشا کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 اولوب کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 بر اید سبک پاتر سرح القدم مثالی هوا میر هماری و جبار کتیمی لایب
 منزل مقصود و اصل اولدی مجلسی تریله مستعد اولغه رخصت
 اولوب بیان بیله تند کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم
 اولدی انا خیر اول کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم کتیم

کس

توتنا ز دل کرده آن میداری فی الحال آتی حضرت خداوندگار
 مهر کو مکتوبه عرض حال و اظهار حال ای دلای مکتوب کلوب و اصل
 او بیخ خداوندگار حضرتی بلدی که زمان سنجانی کلینی را بود
 غنچه زنده زاده نو ما بخنده خاطر ایشی خداوندگار که زنده
 اعراض آتی صورتی همیشی لاجرم خداوندگار حضرتی که زنده
 شریفه مکتوب کوزدوب برینیک غنچه های یونله شاد
 پیوردی نظم من آن که در هر تقدیر دل به خوشی در خیزه
 و نشانده هست مکتوب بنارت محبوب کلوب و مهر بلجی جام
 ماری خراب صفایه مکرور و بل و بل راخ بر افرا حله جانی راحت
 اولدی که چه خداوندگار حضرتی او بیخ سلطان احمد تمام و ربط
 قلب ایشی که کمال بل و بیخندنی اول و وجه و ریخ و دولتک موالی
 تند با خداوندن صغیر و زور و بل ایستد که کوی استور خان
 غنچه کلنن صغیر و زور و بل ایستد که کوی استور خان
 طراوی ندهد سوغ ایوبی که بیخ و است ایست باخراک کلنن تودی
 بالجه اول شاغل غنچه که آن سلطان و میان ملکیت مارم تقدیم تر

تقریر ایشی با ایله چون سلطان احمدک یانک حضرت خدا
 و نکا راه ملاقات امر معز و اول جانیه تو بهی تر زدی وارد
 اولی مکتوبه راه زیاد مکتوبه بیخ توتنا استیجا نشنه مکتوبه ایلی
 برینجه مکتوبه که کن مکرور و در و کوم کندوب دست بوسه
 استننان ایلی نظم و زکری ایزدی و صلا مکتوبه که کوی
 و مال ارسال اوزان آدم کلوب شهادت زنده و احسوس
 خداوندگار زنده حضرتی مریز بلجی تقدیم سادت رسوند
 بنایت شادمان و خوش خلاق اولوب در و خا و ریخ سرود و معالای
 اولدی نظم جا البغیر بنارت بد و به فکته من قول البغیر سوسه
 زکم در بادفته هر در جهان راه زنده ما بیخ چشم و اولدی و است
 برینجه مکتوبه فکر کلوب ساحل در یاد مال و پستی و یکلا و پی
 بر تو دل ایلی که کراوی موصله دارالتلطک ماری بر تو زنده
 اولدی مکتوبه که کلا شولتد سر تر و بهجت کلنن که کوی کلنن سلطان
 زدی پاینده ایلی اسباب صوری تحصیل تا صد عطریه در موزر اوله صوری
 حکم و محفی به علم و کلامی نظم کومر جام خراک آن جهان کرس

توتنا ز دل کرده آن میداری فی الحال آتی حضرت خداوندگار
 مهر کو مکتوبه عرض حال و اظهار حال ای دلای مکتوب کلوب و اصل
 او بیخ خداوندگار حضرتی بلدی که زمان سنجانی کلینی را بود
 غنچه زنده زاده نو ما بخنده خاطر ایشی خداوندگار که زنده
 اعراض آتی صورتی همیشی لاجرم خداوندگار حضرتی که زنده
 شریفه مکتوب کوزدوب برینیک غنچه های یونله شاد
 پیوردی نظم من آن که در هر تقدیر دل به خوشی در خیزه
 و نشانده هست مکتوب بنارت محبوب کلوب و مهر بلجی جام
 ماری خراب صفایه مکرور و بل و بل راخ بر افرا حله جانی راحت
 اولدی که چه خداوندگار حضرتی او بیخ سلطان احمد تمام و ربط
 قلب ایشی که کمال بل و بیخندنی اول و وجه و ریخ و دولتک موالی
 تند با خداوندن صغیر و زور و بل ایستد که کوی استور خان
 غنچه کلنن صغیر و زور و بل ایستد که کوی استور خان
 طراوی ندهد سوغ ایوبی که بیخ و است ایست باخراک کلنن تودی
 بالجه اول شاغل غنچه که آن سلطان و میان ملکیت مارم تقدیم تر

صدقه قلندارستانه رهنما ایدوب نقد حیوانی منجلا مصلحت
 ویردکاری ثابت و محقق در نظم و سنخ الحسن و انضام الله
 بودجه جاهلانه منته بدل مال ایدجک زبردست و بیایال ابله
 چغاری ستر در بیده سلطان احمدی سرسکار ایدوب سکر
 منصور ایدوب که که سلطان سلیمان و زوجه اوله و اولاد
 و فوج حاکم و بیجا نام اولد قد تقسیم و مطلوب حاصل ایدوب اولاد
 پشاه و کوزا زاده شده لری کو که کند و کتبی متدما فی ترتیبه
 سخی ایدوب مشاهد و صورت عول و اینه جان و زور
 اقی امر الله فلا استعجل و آیتان فضیله و بیوریه تیریا سحر
 عینا استعجل ایدوب و سحر لینه مال و کلا بون کلا من فی الله علی
 ایتک مدلولدن بنده شاق اولور و بیف جمع باب اللکم وقد
 سدیدت علیها من کلا شغال اول کدور اول سیدنا سید انکار نه
 ارخا و عنانی ایدوب میدان خاطر زنده زمان جولان ایدوب
 حکم جمله سحر و کیمیه برای روز ستر اولوب علی الصباح در بایزنده
 استقبال خاک تدارکنا اولدیر نظم یا اقدائی لیل غنله اینه

رسومی که کتور کیمیه و پیکار و بکلا احصا نه شروع ایدوب
 نظم یا اقدالی سر و زبانه ان اللوات قد طرقت اسما را
 مد او نقد حاکم لری که سریر سلطان احمد و نوبت نشوند
 کلبی بر حلیک تمام اولی چون عمامه سوزدی جمع روز اولی اینه
 جمع ایدوب شاهد تصویب معرف حصول جلوس و استقامت
 انکر کله مشاوره ایدوب که اولی محال ایدوب اینه وجه کور و کور
 شه زاده سادات استبوجه کور اولد و کدنی مکن جمع
 ایلجی لری ایدوب حاکم حضور نه و عورت اوله کدور اولی اینه
 سابق او زور و اولو خاندان کور و کور و کور و کور و کور
 حسن ایلجی کور و ایدوب و کور و کور و کور و کور و کور
 انکه سحر اولی ایدوب سحر و کور و کور و کور و کور و کور
 فریاد اولی امر تمام اولد قد حکم زلال فرزت خزینه و مال ایدوب
 کتور قید غلامان اطلاق ایدوب کور و کور و کور و کور و کور
 حجت دنیا اولد کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور
 جلاله شاه ایدوب معنی کور و کور و کور و کور و کور و کور

صدقه قلندارستانه
 ویردکاری ثابت
 بودجه جاهلانه
 چغاری ستر
 منصور ایدوب
 فوج حاکم
 پشاه و کوزا
 سخی ایدوب
 اقی امر الله
 عینا استعجل
 ایتک مدلولدن
 سدیدت علیها
 ارخا و عنانی
 حکم جمله
 استقبال خاک

و نادر هیزاد تیغ خون
خون زینا و لغاه یوزاق قادی
ازک که زهر قهرله صواریش در وقت محاربه
ایچی طوری سیال زنده ظاهر و مین در کتبا اقتدار زنده تیغ ایبار
کس نازک لوح حال زنده جریک تری محو کتیبون بیغ خونبار در در قلعه
جنگله شریع اولدونی وقت بیج و باروی و زدن فارغده کلک
بنال درندان طعمه که قسما یلیه ارمده سات خوب و کتیبی ایبار سات
ادیب مشفق منزله سنه طوری کوردی هشتین سینه لاری و اتمه ایبار
زخم بیکان و جراحت سنا در دنا ایبار جانی و اوقد در حصار و قوی
که کویا استقام غنچه باست در کتیبی ایبار جانی و اوقد در حصار و قوی
قلیل اختلاف بالزوب حیوان
اذا هه ترزیع قال روح ثعلب
کروعی نه پیران که بیکار دل
اول کویه کز لویون که بره بیغ بالزوب الشا و ره حصار من الیاده و امن
من اللامه قلعه سنه کوب تخمین امتحاری چون کاروان طایفه ناک

نالصح اسیرین و راه حجاب هکام شب که بود و میگون چکن
سلطان جاو باشکر دون پسر و احته وارو پسر استراحت اتندی
بهلم تیغ استقام اله لوم دیر عمارد جفت العا با هو کابین
موجیله عل آتندی شتریک قرسه مین کور چکن هجر چکن
باغوب زحل کرم کدن فالشیکی بنات القتی قلب شمال جانی
کلکه ویزدی فرقدان کز که دیده بان اسانکی که حواری روز
تر صد و نکلان الوب کوزنی کوب فالشکی
مه حقه شریا بمنت چون هجر تقدیر و شعبکی شده چالبدت
منی کرات قرابت غلاف نکل البر وجه سا و کور بود و کجیون نعلبان
تکلی طروب تماشای ایزی که زینا هلته نه لعلبه عرق همداید و لب
نه صورتله مهارت کوشنر چکن و کز قوی لاندن کتیبی بو کتیبی
عنائیه لاکتکی خد سکار برده در شرت قشالی میا لاندن کز قوت بیتی
کلاهی با شرنه تاج سنا خرد و هربری و لایک و کوزنی و کوزنی
دیشده حاسنک شیرین غنچه بید و به غناده و لاندن شانه خط
هر زمانه سلاطین آل عثمانه حه خد ملتی ثابت اوله کلده در هکام

مقامی ...
 کنده به سوک ...
 اولدی چو ...
 دامن ...
 اللیل ...
 استر ...
 دست ...
 نظیر ...
 برار ...
 فانی ...
 اولدی ...
 وکجه ...
 اولدی ...
 سن ...
 فلانی ...

146

بره ...
 اولدی ...
 ایشاق ...
 دن ...
 عتبه ...
 خیر ...
 حقد ...
 در ...
 سلط ...
 کندی ...
 ماد ...
 دشمن ...
 نیر ...
 کوی ...
 حوا ...

145

مقا

مقامی ...
 کنده به سوک ...
 اولدی چو ...
 دامن ...
 اللیل ...
 استر ...
 دست ...
 نظیر ...
 برار ...
 فانی ...
 اولدی ...
 وکجه ...
 اولدی ...
 سن ...
 فلانی ...

واد اولاد هم بود و بیکه تقصیر و شناختن نکردند و دست ملا ستاره
 زانوی نداشتند و در کردی نقصان و رسوله رسوای خاصی را نداشتند
 خلاص اینچنان بدنام و لاد قزیه صلاک اولو بودی نظم
 سب نام یکدیگر بیخیا رسال که یک نام زشتی کند پایمال
 بوجانبه سلطان احمد سی خیز و نکاد و بر تبه و دانشا ایلی و بیکه
 جلوس سیر سلطنتی محضاً از آن قتی مشار نشیبه حاصل اولو و ملا نظر
 ایدوب کند و ناک بود و در کافر او فاقه کفری تقصیه و اسباب به به مشفق
 ایدی تحصیل حواجی در زمه و توجیه بر نندی صورت مزایر سالیج عالی
 حویقین مغرای نیشدی که سبب رسیدی در او کفر نعلی اولی کلاه بر
 فالشیدی عروسی زیبای مکتبی بدیا مال و مرزیا اولیه در لغو غرض اناک
 حواسنه و دشمنی از آن طریقند ن غافل و بوظنک بود ذاهلک نظم
 عروس مکتب آن در کنار کبر و مکتب که بر سه براب نشیبه ایدوب و حد
 اسباب دولت و جاهه شویله استنا و نشدی که خلوت ساری خاطرند
 عروسی منصورند نرا و ز که کنه ایله بحاله به به رضای بر نندی دست
 آرزوس که در فی شاهید دولت و ز تهر بر وجهه حکم صالحند که آندن

کور اولی ارباب و زواج کند و در یک خاک مذک و چه اهل کور و جک
 زمان عزیزترین واقع اولی و فاقهیت خاطر ای تصویر به بکار ای بچون
 اولو دردی بار الله شملائی تالیوب شویله بزود اولو نشدی که سبب
 دولت نرته مشار تکران صورت واقعه مایه نشیبه ایدوب کمال تجزایی
 و مزید خستری نندن ایدوبی نظم بیالی الاذات سقی الف
 مکتب لاجر کمالک عود ک مکتب انا اولی نغنی آن عدت بیدت
 عالم صبادن تحصیل اندک ای اسباب سروردن خلوت خانه و خاطر
 خاطر آن خالی بر لوب واردت هم و غم هموزی در هجوم لاری نظم
 بر روز نشیبه همی نظم بین مویوم دو منزل برود خستیم بین
 و زلفه مثل قوی خورشیدیم تار یک دی بر دهم محتم بین
 اسباب دولتندن جدا شد کلائی الدن سلطان احمد ترکین سلطنتی
 مطهبا اولدنی ابتدا اولوب ایلغ خزنه بلا و متکاری مشق اولو نظم
 کوکت اشق نور الشمس بالطف اکتنا عوی ضیار ابدی لم یخ کالایم
 انصافه بیج ایدوب دامن اعترافه یا بشور لروری بی فانی استحق و
 ذاک صبی و کلاه حضرت غمبار کاکار ک اینک نذر اولک تصور خند من

واد اولاد هم بود
 زانوی نداشتند
 خلاص اینچنان بدنام
 سب نام یکدیگر بیخیا
 بوجانبه سلطان احمد
 جلوس سیر سلطنتی
 ایدوب کند و ناک
 ایدی تحصیل حواجی
 حویقین مغرای نیشدی
 فالشیدی عروسی
 حواسنه و دشمنی
 عروس مکتب آن
 اسباب دولت
 عروسی منصورند
 آرزوس که در فی

دایما اضطرار بدین خالی و کلمه نظم از اذنته الا ان قلت کراتی
 وان حجت عینای احوالاتنا چون انجاب جهات تاب بد
 اجتهادین عزیزین جلال بد و بطلعت هار و ناله عالم وزن سوز
 الیدی نظراتی کورد و بکه قیومی خند مکارندن بری خند مته
 یوز سوز کلمه حنفی و غرور لاجورد مقصودنی عرفی آنگاه شروع آنگاه
 رشته ه متناذره که کالی بنای بیانه حال آنگاه هر بجهه قصد
 ایادی سیرا لوب اید مدی چون فرید خیر تندن دلند عند
 السانی واروک کلمه قدرتی اولدی شه زانه حضرتی کورد و بکه
 بحر خیر نه مستغرق اولشی بند تشبیه ایچکن بلزیم الیدیکه
 کس و قطرات غم غماد جمع اولوب سیرا قیاس عالی خرابه و روشند
 موج آشوب و بلا که بجه روز کار کان اولندی مهری زنده باد
 حواد ناله بیه اضطرار به شلشدن عیاستا رو بخت رونق سلطنتک
 اتنا سته مساعده اتیو ریغانی عین انشدن نظم مراد اتیو نیک اختر
 و لوب بخت نیک تقصیر کرد حقیقه حال حضور نده کشف اولوب عند
 اشکال بخل ایچون کف مقصود نده که جام صوبی که شراب فتوحه پنا

الچکوب خلاص الیوب درگاه دج زنده کورد کورد خاتره شطرنج
 اتندی رحمنی خنار و قد که و تدبیر نه هر اراده در روی احوال عالم
 شامه و کربکات و اسیرم سبطه و علوی و بسادی و عالیله ساینه زانه
 اولن کیفیه سزوانیله معلوم اید نمشدی
 جهان در زوارین نه متغ سینا چو خشنا شی بود بر روی دور
 قیامی کی کزینی خشنا شی چندی سرور کبر بروت خود بینشدی
 یلیله حضرت شه زاده اولکیمه جام سوز و یخا زاده سکیف اولوب
 بخت سعادت آکرمی دایما صامه دیک بیداری و کوردی به
 نلک و کرمی دلنده کزار ایدی نظم همز و زنا لاله الله کلکسه
 وما ذلت الاجتنان لانه تو مننا کر چه کیفیه با دایله خوشی خنایای
 انما زان سکنین شب خلا نندن بر تو عارفی صبح مشاهده سته کوز
 و کشندی خدادند کاکارک دیدار سرت آتاز نه مزید اشتیاقی بر رقیبه
 وار مشدی کبیره و غمناظا تقوی و جالی بر غدی زیر حضرت خدادند کار
 ملاقاتی واسطه حصول مرادان بلشدی کند و نک مبارک جسمند
 واقع اولن عبارات و صورت احنا شی معنای ملاقاته صرف اید و جلیک

نقده

دایما اضطرار بدین خالی و کلمه نظم از اذنته الا ان قلت کراتی
 وان حجت عینای احوالاتنا چون انجاب جهات تاب بد
 اجتهادین عزیزین جلال بد و بطلعت هار و ناله عالم وزن سوز
 الیدی نظراتی کورد و بکه قیومی خند مکارندن بری خند مته
 یوز سوز کلمه حنفی و غرور لاجورد مقصودنی عرفی آنگاه شروع آنگاه
 رشته ه متناذره که کالی بنای بیانه حال آنگاه هر بجهه قصد
 ایادی سیرا لوب اید مدی چون فرید خیر تندن دلند عند
 السانی واروک کلمه قدرتی اولدی شه زانه حضرتی کورد و بکه
 بحر خیر نه مستغرق اولشی بند تشبیه ایچکن بلزیم الیدیکه
 کس و قطرات غم غماد جمع اولوب سیرا قیاس عالی خرابه و روشند
 موج آشوب و بلا که بجه روز کار کان اولندی مهری زنده باد
 حواد ناله بیه اضطرار به شلشدن عیاستا رو بخت رونق سلطنتک
 اتنا سته مساعده اتیو ریغانی عین انشدن نظم مراد اتیو نیک اختر
 و لوب بخت نیک تقصیر کرد حقیقه حال حضور نده کشف اولوب عند
 اشکال بخل ایچون کف مقصود نده که جام صوبی که شراب فتوحه پنا

قول فہم تدموی جلدن رخت بزنتی ہما خانہ و ساداتہ
 چکا کہ اقدم ایک مدی بریج کوئی اولہ تاما مدہ سیم اولدی تو چھی
 ستمین آتکیمون استغنا را الیدی چون معلوم ایونیندیکہ
 قیو تو لکی نونک کڈ و دنی اراغنی اتسنہ سبب کی امور سلطنتد
 کڈ و د اولن قصور سیاست و جلاز و تدر و حسات و شجا عملہ
 علم شہر تدر و آخر ناموسی وغیر تدرنی پرواد بہ سلوک اندکی کہ
 مساک عقلمدن حاد جردی خلاصہ و ککری اولدیکہ انالوئی کلاچ
 عقلم با قبضہ و تفریقہ تور و بعدہ روم ایلدہ کچوب سر پر عثانیہ
 پادشاہ اولہ نظم راحت شترتہ و راحت سترانی التنا و شتر
 و مغرب اذالم یعنیک الله فی ترید نیلی لملوۃ الیہ سبیل
 چون اوصورت اقات کوسہ و کسک منزل نامتیرک واقع اولنک
 اول تمامدن کیرج ایدوب العود اجمد طریقہ مراجعت ایلدی چتا
 خداوند کار دن هرینکہ استا انرا ایوب ککین اولن رعایای فرین
 ایلدی کوشی قبولہ کیرمدکی کویا خداوند کارک رضاسنہ مخالفت
 اکلان حصول مارڈ نہ تمام موافقت فہم اقلندی اول جلدن کڈ و زاید

نولا

بلسندی غایت عقشیدن سناک ملا متہ چالادی سنظم
 چوخ از دھن فزالہ در خا اکلند دولت قدم پیشیا بد و زحمت
 دورنی نامطری کر چہ تریاہ سنت ی سرور لہ متلی اولشدی اتا
 بر ایان جام خوشکوار دن دستیا اقتاداری خالی اولوب هر زمانہ
 در در خا اردن خلاصی بولد و نہ غایت ملول اولدی نظم
 هر جام کوشی کز ایم توتم کنتا سناک انام کہ جام در کامد
 شول نفس خود کام کہ عشرت باور سرور حادہ خاطر دن اولن
 عشق مدلم ملا خصلہ سیلہ اللدن جام سرور انجام دور شویوب
 هر دم ی شام اولہ عاقبت در در خا ار لہ تلک کام یعنی بقدر
 سلامت نفسی اکلان اصل و ذوقہ کلاز دکر کہ مذکور جانک و تو قوالی
 خوارت سرورک خدمتہ ماروت نوردن غمگن ایلدی سنظم
 یہ لاقہ کتک شترانی فرور بد کھی صافی توان خوردنی در
 بالجلہ غمزاد کڈ و نک و حمت واقالی برنجیہ سن تنگست اولش
 کور جک و امن دولہ قوت روز ولہ دست دس بولد و غن بلور سنبیل
 چکا کہ ہزارت ایلیدی ابری دولت و افضالہ کہ ملا کور و در حسن

بیان این
 دیو جوان
 لایق
 چون
 اولوب
 قوی
 سلطان
 کلاه
 کسور
 و تاج
 برهنه
 قدم

مستقیم اولوب شروع اندو که امر بدیغایت مجذ اولوب سلطان شد
 سلطان شهنا که دیار فرمانده ایدی اولای کندو به تابع ایلک
 تدبیرنه اولدی حد و کاد حضرتی هر چند که احکام شریعه
 ایزار ایدوب مع ایلک مراد ایددی اصلاحات مع اولدی نسیم
 اذالمرد لوی بیرون مصلحتنه و لایق ایلد لایق و بیع
 نایب منه الغیر و اثر که انه بایدی صرف الامانات بیع
 بیان حال فرزندنه مال حضرت شهریاران روز و ذکر شریعت
 هارین او بیاب دارالسلطنه استنبول و بیان مد و زین در
 وزیر اتقا در صغ شهریار او و دون او سلطان فرزند
 استنبول و سعی فایده آن وزیر حسود در صحن سلطان فرزند
 کلای غندیب حسن آفرین سوز که سنک مد صرا آفرین
 نه سوز سکه مویها کبیرین سوز اقلینه شاه کشته سن
 دلک ویرت انکار که انه در نک که طو تابه تیغک نیاندن ترک
 سوز نیشکه کل زینه عمری ایت صر کلا مکلک بوسون جهان زیب فر
 بودم چونکه بر لک مقاله مجال کرد که در سن بزه وصف حال

بج

بیان این ندر خال ملاحی این شه بر بحر جهان بطلوان
 دیو جوان بخت سلطان سلیم سر بر ساند اولسون بیع
 لایق الصغایر شیخ بخت نایب و لایق امرونه ایلد ایلد ایلد
 چون حضرت شیخ ایلک سفینه و وجود پروردگار ایلد اولد
 اولوب دولت و اقبال ایلد که در با مای ایلدی مکر حکام شرایک
 قوی طبیعی کوشده و منواله زوال ایلدوب در خشتا قانچی کیم بوزله چکشدی
 سلطان هفت ایلد آستان زمستان خانه و برج جنوبه جانیبه
 قشایر نه واروب قاتر تمام و سخای و سخای کیمشدی شفته سیرادن
 تکلیک بوی کبود اولوب فرزنددن چشمه ایتابه وجود کلهشکی دشم
 فلک بود شد و اقیاب می زرد ناکر چه نهادند هر دو در سخای
 لشکر بر کین ایلد عدو الذي بر وجهه هوام اشد کیم بر سه و تکلیک جا
 کسورای تیغ خورشید نیام فرامدن چتر منده بجای بوندی ترک
 و تاجیک سر بالی اعلی سخای غولیه لقب و غارت ایلد کله کیم
 برهنه و ریاندی رودندن چنارک الی و شد کون کوروب بر ریات
 قدم برهنه مجذ اولد کس و ارم او رنگ بر رنگ اشک او ایلد بون

سید
بنجامین
سرما
آه
ندوبه
زبون
مجموع
بنجامین

مصابف چونه قطع نامه ل یا زلوب زمان وزین سرور و بیخوابه
 ملو اولدی شعر بیعیه مؤلفه نامه زمانیه را باز خداوند نام
 بخط سبزه نوشت است بقرینف کم کوه خیزد از آتش که زورید گزین
 آیت زودت معی بر خجالت آتام باز طرف چون از طرف شکر بود
 محمد مریک صبا آورده او سلام باز یارید مگر بر کهر بار ببار
 که یازد و رعنا نماند در چ کاشم لشکر پاک چون آمد و محو کبرفت
 لاله از طرف زباغ ناید جو خیم کل ازین سوک کشید بر خوش سپهر
 سوسن از سوکی کریم کشید زینام / ریبیعه زانجا که از کار زانو شو
 تکلموب بطون کوندن مجاری کلهور کلور کین شاهان کله حضرت
 شهر یاز آمد ازک زمین بره کند و نیک صورت حال از خند ناک خطور
 ابدی باد سوم غوم که کل را پر بر داد اولد قدون کلبان قباله نینجه
 آمانی کشته و خندان اولسی ضربین قست بر ون و بیرون آیم التون
 آیتک مشون هاونی کوشی هوشه تیر الیدی نذر هم بخونوا ویسوا
 حتی یلا تو هم آدی یورودن بیصفون امره امثال کله بهجت راجال
 کندوبه استباله کلسی قراری خیری کلدی

156

کورد جاک تکلیوت مهر جهان تاب سر پرده و صحابه کرب و بنجامین
 اولندی مجلس پیش و عشرتیه صبری ضویا ولوب قالدو غنجه جام
 خوشکلارک قانی قوروشدی صوت برده آتش شکرش ایله زبون
 اولمشد که هینم خمشکلر اولن معن جوارکی رعایت کنگه کندوبه
 اصطلاح کلوب هر روز یانیشد رملک حال کما شکر زانقله و
 سکه تخصص آنگاه اهله آتمشدی نظم درین سال بنجامین سرما
 شلدنجا وزستان شد که آتش چست ناز سوزا و اندر سنک بنجامین
 شنادن شام زویع طوبوب عیورت برودت صوادن ... بیورصد
 ساله کچی قوت اولوب آغوشدی نظم شد پیر و پیر و ...
 کرم طرف شد یک روان از دهان برت بر پیچه مدد کن سکره سلطان
 نامه جانتدن خازنی دغان زمینه حکم شریف جهان اطاع و زاروب
 بلبل کلام لاجماع ماردا اولدی قوت سر پیچه و خورشید خازنی کونو
 تک قطع کر تروپ نقد سرچ و سفید کلوشه جهان یوزی مالا مال
 اولدی تیغ آتاله تلاج عیادت قیده و تقریزه کلوب شیم
 بنشارت کوشی بنشده به مژده خیران و بردی حامده و سوسنله

155

مصابف چو
 ملو اولدی
 بخط سبزه
 آیت زودت
 محمد مریک
 که یازد
 لاله از طرف
 سوسن
 تکلموب
 شهر یاز
 ابدی باد
 آمانی کشته
 آیتک مشون
 حتی یلا تو
 کندوبه

بوجانبه خداوند
 زمانه دست
 صال سو و
 همتها
 دی
 حضرت
 اجلدن
 موی
 عتی
 نام
 قوم
 مریسا
 خا
 غیر
 الیور

کلا فخرت حسودان مرغ و دل خورشید که به خورشید وار ما رسد
 حضرت خداوند کار جانبدان اگر چه در نمازهای درویش و در مکر واقع
 اولشدهی اما مبارک خاطر تو تغییر از اصلاح مستغیر اولشدهی بیم
 اخلاقی متغیر سینه طریق ترا صدقه و قیده فوت المبتدی تقوی
 برکنده که به بجهت کوی صیغه می سار ایدی
 اخ التواضع من عینی العلی و اکبر و الا عجل من العلیل
 تملو الذنوب اذا مدنی ثارها والقران و نون للتساؤل
 عالم تنه و اربوب کچون سا ابروی شعور اید چک سلا ترا اید نشه کچک
 اولدیکه دفتر صیغه شیت اولسی بریده و ن عداوان کنا حله
 عذرین دلایب حضرت خداوند کاتب بروردن دی بزی بدانت
 و اخلاص ایلید بیت کناه اگر چه بنود اختیار ما خا نظ
 تو در طریق اربوب کوش و کونا نیست شرایط طریق سلوکه و ناز ارب
 لکوه ورفی اولان بنده رند ن برفی آستانه و دونه که کعبه و متا
 صد و تعیین الیور مکتوب معذرات سلو ابر الی الی نظم
 زانجا که لطف شام مل عینی برکت برکت و مکتوب و ما ملو مریس

بوجانبه خداوند کار حضرت حضرت خنجر اربوب و بجه ضروری
 زمانه دست عصمتی مالا و عیله الود اتمه و کندن بغایت
 صال سو و در بخت سیر و اخلر اشدهی رفت شانده و ملو
 همتها اعتقاد دی یار اربوب جان و دلدن و عایله اکثرش
 دی برینجه سلا سوزانده که اعتقاد اشدهی و کلا رفصاه
 حضرت شجر یار دنی آنی موی بر حرکت نایسندیده واقع اولد و
 اجلدن عینی انکلازی افکار اید کتوب ان بعضی الظن اتم ظهور
 موی کتوب و رفی کتف و ربوب بغایت فرسار اولشدهی تقوی
 عتی سلطان اید بر لند خرج ایدوب سوغنده واقع اولد و نند
 نام عتی و اید و رفی قشبه اکتف نشی کل تقوی و لیلای
 قوم صوامق کلا نوز
 مریسا علی تبیین ارفاب نوز اول اولد اول کتله اربوب
 خا ارفی خست اید و افکار اولی خصوصه سورت استغالی نوز
 غیر تاد ن ا افکار اکتوب خا اید و رفی اکتف مکر ن افقی
 الیور اول عصوی جانب حینه تقوی ایشدهی

بزودی سنک تداوگ بوز و سلطان اناهای اوزون باجیدر
 شخارده پنجه کون قونیه طلعتن حفظ ایدوب صورت محالفت
 اوزون اولدی آنم کوریکه جاب خداوند کارده مساحله اراچار
 منظر اولوب علیه داغی اولدی شعر برادر که جویم که نیست ملاکی
 که جود نظر و شویو که مارد سلطان احمدک خداوند کار اراچار
 ایوب واروب سلطان محمد اوزون که تکرارن جمع قولی انجیز
 بختور اولدی ز یاد کند که حضرت بزرگ اوزون اولی سجاغک قهرقه
 مانیا اولی اظهار معیاند و دیو غلزلدی بزرگ سلطنت قاهره
 بر خصمی خل بر مشدی تداوگ کلاوند و الا شیکه نوسا اهل اوله
 شاد و غلبه سوکی اولی مرتد و دیدر حقیقه سال با به سرایه
 اعلا به عرض اولدی چون حلاوند کار دخی بصره جایت انجیز
 مبارک خاطر سلطان احمد جانینه میلان اراغی ایلدی و وزیر
 اولدی که سلطنت هر شیه تدارک ایداک اراچار نیند سلطان اولک
 اول جلی بختی ممکن اولشدی و کاران صغان خانیه غیر که بختی صورت
 اقامت کورتیک خدا کند و نظریدی انصافرت متبع لایا بک که

نوشته

تداوگ بوز
 شخارده پنجه کون
 کجینه سنک
 تداوگ بوز
 دست خیز
 جمع و عیای
 روضه و دور
 اولدی سنک
 سی ما جیو
 بعد طالع
 خاطر خند
 ایوب تمام
 ایلیک بوز
 جانیندن
 تبعیت ایلی

تداوگ بوز
 شخارده پنجه کون
 کجینه سنک
 تداوگ بوز
 دست خیز
 جمع و عیای
 روضه و دور
 اولدی سنک
 سی ما جیو
 بعد طالع
 خاطر خند
 ایوب تمام
 ایلیک بوز
 جانیندن
 تبعیت ایلی

تداوگ بوز
 شخارده پنجه کون
 کجینه سنک
 تداوگ بوز
 دست خیز
 جمع و عیای
 روضه و دور
 اولدی سنک
 سی ما جیو
 بعد طالع
 خاطر خند
 ایوب تمام
 ایلیک بوز
 جانیندن
 تبعیت ایلی

کتابت
ارباب
نه و
به شعر
بدان
سجاف
دست مابه
دو و ناله
ارض مستکدر
تبدیل ارباب
ناحیانه
رضایچه
و دکلمه نیم
نات و کج
اشکال تشبیه

که در آن املدن خاطر در ریاست طری سفنا و کادی دورن
 ارباب شهردگی شاه منصور و کاردنه بوددی
 مایم و آستانه عشق و سرینار - تلخای عشق که بود اندک داروت
 جانب حداد و نگارون ارسال و انان بریدجسته نوید نشارت
 دعوت خیرک کتورجک و رودندی زین و زمانه اولد و انشراح
 خاطر کاکه که دل امان دیدن غیری بر ما از انسانی شعور و کلاب
 دعایه و وقت و زمان ابدین شرفی شیک و سلطنته صبر الایمک
 نایبی قرین اولدن بر دم خالی دکادی ملا و علا و اوان ماکیکه و
 سترقی بازوی و زلنده تصویرنا بیخون نجه و مجرب بازشندی نظم
 چشم بد و دور آن تفرقه و حق با آورد عالم نامور دولت مآورد دولت
 لاجرم حضرت شهربان کاکار و عوتمه اجابت و ام جهان طالع الهامت
 ایلیب دولت واقی الله و ارا سلطنت و سلطنتیه جانیه متوجه اولدی
 عزیزت هایونی حصول مراد معروفی و بیخون بیج سازده و سلان اولن
 ارباب باطن رعایا لکورد بل نظم حدیثی بدین کار یاری دهه
 زینم بدین رسکاری و حد جهانش کلام وفلک بند باذ

اشکال اولدیکه حضرت شهریار کاکار کاندوب نه سر کلابت
 فرم کلام و نظام دولت و شرفا من و حصول فراغ و شرفه رعایا از دیبر
 اعلا شرف و کلمه که نه و تدبیر قضایا نیز به و نکات مانده سنه و
 سیاست نانه سنه و لطف کیکانه و تقویه رعایا نه سر اوله شعر
 خاقیت نایم کیک الشرفیه فی لامل و بنایه کلا روح فی الا بدان
 سخن الطولک و الا تمایوی المورک سوراً لهر و رویه النسیحانی
 فی الا جانب خلد و نکار و ق حکم ارباب اولوب باب سعادت مابه
 دعوت الید لبروجانده حضرت شهریار نامدار مرقوم سعادت و دولته
 فرار ایدوب سعادت طالع سببه و عیالسنده بر سلطنت کلام رضایچه
 منزله سنه واقع اولشدی تفرقه و غول رجعت خاطر مستی ارباب
 جمع شفت و لام افصاف و احارنه متقل اولشدی عنان احیانه
 حضرت خداوند کاکار کف اقتدار نه تسلیم ایلیب آنک و فحق رضایچه
 کند و ناک ایاشنه متکل اولشدی نظم مازک رضای دل مود کلمه نیم
 هر جا که تو فرمود مآورد کیم صبر و تقویا لهن و در جنوب نایب و کج
 با این ایاشندی خدی بند فراز و نازک لطفه بر وجهه اشکال تشبیه

که در آن املدن خا
 ارباب شهردگی شاه
 مایم و آستانه عشق و
 جانب حداد و نگارون
 دعوت خیرک کتورجک
 خاطر کاکه که دل امان
 دعایه و وقت و زمان
 نایبی قرین اولدن بر
 سترقی بازوی و دولته
 چشم بد و دور آن
 لاجرم حضرت شهربان
 ایلیب دولت واقی
 عزیزت هایونی حصول
 ارباب باطن رعایا
 زینم بدین رسکاری

سرجمع
منازل
لشکر
دربار
توق
سالک
مردانه
لطان
نارنگه
مصال
کروچک
خیاملا
بج تون
شاهی
اولین

السرور و نعت خفیه موتی خنجر خنجره منال و در پیشگاه جل
حکامی مرزبان سن جریه و که که که که ما فیتت
کوتی حاجت باطل و خیالات بی حاصل و امن کرد و طوب اول بود
جرات و اقدام و صبر و راه شعر کجاست کجی جری در می ایچم کجی
نزول اقبال اول مصاف حالت واقعه اوله ذکر اولی طایفه
شتر صد زمانه در کاب جای نه روز سوز که منظر در زونی زین
احمد او ز نه مسکرت نش نه واروب منصور و منظر اولی سینه
کار اولی تا اولی منظر اوله قد تصکر سیر سلطنت قدر
جلیکو ز نیتکم پایه در انا شو که که حال نتر با حال اقبال
تکامل و احوال باب اولی اولی آنک تختی در مجال اوله سن
ایله معلوم اوله که ریاضی اما کوزت اشیا ارتکارک غیره ضربت
و ندمتد غیری حاصل اولیه شعر اشکال نغم قد بری مثل
که زاد راه روان چیتت و چالاک روزگار امکان دست مده
نیت امکان آنکه با در سه دست این روزگار کا تراحت

تصایا و در رحمت فرشته ابد به با و جلیتای خیانت اوزد اولی
اگر کاندن بعضی نشند که مزاج خنجره با نر زنه شعر اولی اکند
کنار اولی خرم سوزنده کورق حساد منظر اولوب سینه
انتشاری اول خنجره والدی خبت لاخج الاکد انور اولی اصل
ملا خطبه انتشاری حد و کند کارک حضرت شعر اولی مزید مناقی در کج
کند برینه و یک عهد اولوب اولی شاد و لیفنه جرم انتشاری
اندیشا ال آنتدن سلطان ترقود مکتوب کند دروت ویشار لیکه
حالی سلطان احمد در تمام این نشند و سلطنت سلطان
سلیمه متوجه اولی در کوشیه که سه لاله نای سالتی ترقود
کوزون بر داسه بلای بال لایال بافتت و لیلو سکله سالک
اولوب سینه کوزت که عواقب لاجرم شیخ در سنک الذی د من توق
کجوب خلاصی ایله سن عنوان شایب کی معارت شایب اید ب معجم
دبج کی کجه که کند روز قاتوب دار السلطنه استنبول کله شیلک ریک
اوله سن اذارت کوزت مقل که و نه مهری و جیبه ملان منال
اولی سن تکلف و تجده زمانک و تقدیر اناب نهاده کوی سرجمع

السرور و نعت خفیه موتی
حکامی مرزبان سن
کوتی حاجت باطل و خیالات
جرات و اقدام و صبر و راه شعر
نزول اقبال اول مصاف حالت واقعه
شتر صد زمانه در کاب جای نه روز
اولوب سعادت که کجاست
احمد او ز نه مسکرت نش نه واروب
کار اولی تا اولی منظر اوله
جلیکو ز نیتکم پایه در انا شو
تکامل و احوال باب اولی اولی
ایله معلوم اوله که ریاضی اما
و ندمتد غیری حاصل اولیه
که زاد راه روان چیتت و چالاک
نیت امکان آنکه با در سه

بر آنکه انشاء و بخت و دن او که در آن صورت
 کلایه و خجایا زها کوشی موشند و بید
 برید سبک شدت خیرین امضا الیون کسک دایه
 انشاء و ایامی دردی سیر سیر کاسه و
 سرخ و سفید و ملین الیون کسک دایه
 نشاء الیون الیون کسک دایه
 کل شوقند بر هفتی جا انشاء و روی
 او در تریون الیون کسک دایه
 و یکین هفت غایت الیون کسک دایه
 منشی و یوان خانه و سلم و باریت
 جلوس هاپونی تهیه ناسین الیون کسک دایه
 طهر اسبیه معونی الیون کسک دایه
 من نشاء الیون کسک دایه
 نشاء الیون کسک دایه
 الیوم بر بردت طهر الیون کسک دایه

تکله و شقه که رب معرو ما الی و ایرو هر و کی یوان بلند یوان
 کسک دایه آسانه زین هفتی خورشید آمدن حقه الیون کسک دایه
 بر جیس سمانه سیر برج شزنده بخت هاپونه جلوس الیون کسک دایه
 حکام صاحب خجاشمخت نازجه به منع اتنم کسک دایه
 ناهید مجسته نوید سیر برده کسک دایه الیون کسک دایه
 الیوم سر ناز انشاء که اوج کسک دایه عطار در نشاء الیون کسک دایه
 طرشارت و قره به صحاف کسک دایه الیون کسک دایه
 انشاء که طهر الیون کسک دایه الیون کسک دایه
 حساب مرتفع الیون کسک دایه الیون کسک دایه
 کور و ما در ناز سوزند کسک دایه الیون کسک دایه
 انشاء الیون کسک دایه الیون کسک دایه
 جهان الیون کسک دایه الیون کسک دایه
 خاطر الیون کسک دایه الیون کسک دایه
 و خروشه کسک دایه الیون کسک دایه
 سخن چین الیون کسک دایه الیون کسک دایه

معنی و بخت و دن او که در آن صورت
 کلایه و خجایا زها کوشی موشند و بید
 برید سبک شدت خیرین امضا الیون کسک دایه
 انشاء و ایامی دردی سیر سیر کاسه و
 سرخ و سفید و ملین الیون کسک دایه
 نشاء الیون الیون کسک دایه
 کل شوقند بر هفتی جا انشاء و روی
 او در تریون الیون کسک دایه
 و یکین هفت غایت الیون کسک دایه
 منشی و یوان خانه و سلم و باریت
 جلوس هاپونی تهیه ناسین الیون کسک دایه
 طهر اسبیه معونی الیون کسک دایه
 من نشاء الیون کسک دایه
 نشاء الیون کسک دایه
 الیوم بر بردت طهر الیون کسک دایه

انامی خنک دوندگان حضور نه واروب موصبه سلطنت
 مبرم کنی بر نه کورب انانی سبکه سیه شمع اوله اولی
 شان موصبه نهایت مالیدی قرین حال زنده عالی واقع
 ابلج توخه خاطر با نرکاه نالک اشتباه جانیه منفرد لاری
 جود اول وقت مبارک وسعد فی الحقیقه روز بدی مجموع
 خلایع ایل او زوزه کلوب نلوان کنجیون و سابه آل کور و شاردی
 متسعاً تدای سرب سلطنته و ریجه بر یوزی خلافتها انال مستلک
 و وفور کنک الوینین و غیر صوم انانی الهی عاججا و فصاحا
 زبر شاهده و جالی سنا که موصبه بین ازانالد صبر نیک
 خاطر نه نهایت مالیدی کسی که آنجان دلخواه باشد
 صد و جوشی قاناکا باشد او کون بر سندنیز روز سبکه سبکه
 طالعده همنانکی دولت و اقالله سوارا ولوب جمله کچری و سایر قوی
 خلقی رکاب هارونه حاضر اولد بل عنان بر نیک که مدار حل و عقد
 امور جمهور در سرب سروز صوبه منطف قلوب دولته روان
 اولدی اول کعبه و مقادمالک اکر نند ان اهل طواف تا کلام الله

بلا

مهابت سینه سالک
 سبک جان دست هندی
 التها کنک ایلار
 سوز عار و توب کیمت
 عیاشی استقامت و مدد کیم
 موزون دلی لاری توبه
 و شرف
 جود مفسد سوز سوز
 کور ایز و شنه و سوز
 نایین خورنه واروب
 شایید اونی که کورب
 بیلیک رونق و عهد
 خداوند کار حشری
 سوز عباد شاهانه
 سلطنتی خاب خاب

مهابت سینه سالک
 سبک جان دست هندی
 التها کنک ایلار
 سوز عار و توب کیمت
 عیاشی استقامت و مدد کیم
 موزون دلی لاری توبه
 و شرف
 جود مفسد سوز سوز
 کور ایز و شنه و سوز
 نایین خورنه واروب
 شایید اونی که کورب
 بیلیک رونق و عهد
 خداوند کار حشری
 سوز عباد شاهانه
 سلطنتی خاب خاب

شعر آنها و کمال نقده
که چه اول بیت اندو
اقامه قریب اولندی
معهود کلوب نزل
صداس کوش سلیم
مغاره واردن رجم
امر نه طاعتی ندوبه
دارالسرور دنیایه
نشین بدندن طیار
اولی اخی یایله ریاء
اولی ارواح مقدس
اولدی قی الله کاس
کرخت بخت شاه
فلک رو از بهر شاه
اول پادشاه مغز

زمان البر و کاه اولو که دست قهر یایله کریمان وجود چاک
ایدوب بر نه برن دخی سلطان سلاطین جهان البر
اذا سخن احد یطوره احد و صکند کانی مکرانه
الدهر یسجد حیاتیم یغنی و لا یزعمل بر ما نقر یغنی
القیق حضرت خداوند کار و کلا بت مدار سلطان یانید خیار
که خلتو باخا بر الله مؤذی منصف استیغه تنبیه اخلاص
ترکیه و نفس حاصل البش دکه بزخ وجودی انبیر بر تو دایند
حد وسط واقع اولوب عالم مغزی و کبری و مشهدی و انت شرفی
تخصیل مطالبه بخت قاطع و بر جان سابع ایدی انات بر امرشله
کرا اولی بر حانه ضعفا بر اولوب مقدمات معنی معنی انشک
نظم نشا الشیب فصله البریا حوی اجمال تنصیل العیوب
زیبان یزمن لاجناب بر دا اوار جویوبه نقب الجیوب
مده سلطنتی سن قرونه قریب اولوب نلتیق دن تجاوز اولندی
تقدیر عین اسلافه حج اتده کاله ایر کله سر یایله وجوده
نصان اولندی کل سیراب جویوب نفس سر صبح هورندن روزان

شعر آنها و کمال نقده است
که چه اول بیت اندو که سر و قطع منازل و فی اصل اکل عمل
اقامه قریب اولندی اما مجروره و ادره قرین اول منزل
معهود کلوب نزل اند که نفس یغنیه سی ارجی الی رتک
صداس کوش سلیم و یایله استیغ اید جک اول توبه اندو
مغاره واردن رجم و سار موالی مغزیت من ریکم
امر نه طاعتی ندوبه و لوجب ندوب دارالسرور عقابلی شرف
دارالسرور دنیایه ترجیح الیدی شاه از نلید پرواز روح برین
نشین بدندن طیار ایدوب عزم کل از جنان ایدی اروج ملا
اولی اخی یایله ریائی بخت فرور سه و ووب شاخصا طوی
اولی ارواح مقدسه به موت و الترقی حاصل ایدوب هم نشین
اولدی قی الله کاس رطونه و کاس یایله مغزانه
کرخت بخت شاه نشاندند غمش قضا ندم عزال خواند
فلک رو از بهر شاه جنبری بر و ن رفت صریحی دیکه
اول پادشاه مغزیت یایله عاریبه وجودن عار الیوب

منافع حق عبودیت امیدوار اولدی - و درستی
 منافع تا توانی دل اندر جهان که با یاد است و با نهریان
 بدلتش کس که در دستها اند چهار کوی پیروز کن گشته اند
 که خوردن از دست و درنگ کوی بفرزندت دهنگه نزدیک
 خوشنالدک در دست به حال از تو کرد و نادر دست
 هرگز نازد - دست سر قیادی و اسکندربست
 هرگز نشد - نوازی از قدسین دست
 هرگز کلک به در کلک - در بود سخن ماری و ستانی بود
 بجز خون شاهان - بجز خال خوبان درین دست بست
 دست به - مغزت دراز و وجودی خریزه جهان
 مقنود اولدی و این و سانه ملائک کلوب اول ما همچون چرخ طی
 جاسک کوی که بخت بکک محبت و در ده چهره می زرد اولد
 سار و پیروز می نام حاله و از حاله الیدی نالک کردن بخون
 اولدی در دهانه ستاره و بخوی اشک دیده کوی کوزدن قشنگی کوی
 شکل صلا و کلک بکله جیندن کرد ملائک اشک کین شنگه دان

انی باس فاسخر و قیدیل الیدی بیکانه و خوشنیدن صفاقت
 انقله غنه و تشویدن بری و زین زوی یاد شاد بلند حق که
 بضاعت فرجات سلطنت دست و دست و دست و دست
 ملاخنه الیوب سر مایه انور و در دست و دست و دست
 غنمی به صرف الیدی حدیث معنی و تقصیر کون الیوب
 غریب معنی مشفق و زین و زین و زین و زین
 الترو و سلطنت تراب الیوب و در اجری صوبه و الیدی رسالت
 تبعیت آنکله تحصیل قرآن و کتب و در اجری و در دست
 مشکور ظهور کوزری و من بخرج و در زین معنی جلالی الله و رسول
 تم دید که لوت قدا و تمه اجرو علی القدر و در دست و دست
 مراقتا بیکابه بجا و در زین و در دست و دست
 سالتنی که در تالیع ارباب سر و در دست و دست
 مقدم مکر تمه شاد الیوب عنانی سند هفت بند و در دست و دست
 جهاندن صواری و اسع النساء و در دست و دست
 مندر الیدی زخت اقامتی منزل فادان و الیوب به چکوب جواد حنده

منافع حق عبودیت امیدوار
 منافع تا توانی دل اندر جهان
 بدلتش کس که در دستها اند
 که خوردن از دست و درنگ
 خوشنالدک در دست به حال
 هرگز نازد - دست سر قیادی
 هرگز نشد - نوازی از قدسین
 هرگز کلک به در کلک - در بود
 بجز خون شاهان - بجز خال خوبان
 دست به - مغزت دراز و وجودی
 مقنود اولدی و این و سانه ملائک
 جاسک کوی که بخت بکک محبت
 سار و پیروز می نام حاله و از
 اولدی در دهانه ستاره و بخوی
 شکل صلا و کلک بکله جیندن

وب
ع اولی
اشک
عزیز
نخل
سورت
وزیری
ری
سی
زوی
ن
ری
سی
زوی
ن
ری
سی
زوی
ن

اینه و چهره و منبر که در تغییر و غیره پیدا اولدی اما مبارک
 لایم بصیت افضل بیاد اولدی و ما غنیه سیله انا الله وانا
 الیه راجعون اینک مضمون حاوی کفر و تسلیم قوله منزل
 ایدوب سینه کینه سی سهام قضا و قد سیم ایدی
 و خلوی طریقه تریبان و حکم سلطانی به کمال طاعتی حسن
 ارادتی وسیله برتیب بوب و نیز لایم اذا ما نهم نغمیه یا نیک
 ایشار ظاهر نشان برید و نیز خاخر تحصیل ایدی و دوت رسالت
 اول یاد شاد و غفران یافت اید و کند کند و ترک
 انوار آثار وجود نندن و مستغنی اولوب خیرات وجود پر وجود
 بر کاشید کین شون و زواریه و در حوله اولدی مضمون و مایون
 نظم زلفت از جهان پار شای بدو که چو خلف را سر از کر کرده
 رسم عزت نام اولد قد فکنا آتای خداوند کارک رحمة الله علیه
 روح بر نفوسی ستر حیثیون وجود مقدسه و خیراته برتر راحت
 تقدیر کند اولوب مرتد شریفین انوار صفات و بذل ماله مالا
 مال ایدی تقبل الله من السلطان شکر سعید الجلیل واعطاء الجلیل

سهر پر خون دی اهل زیستک درواهندن دینه و بوم خیر
 اولشدی صیغ نفیس سر و نندن شعله ماه سو زوب روی
 جهان تیرا اولشدی بیز زنی و هر کس که کینه سیله
 شب تا روز در تار ما لیدوب دیده و اعتدال و طوفان به
 اولشدی دینیت و سیاه جلله سیاه کوب شرارتش امله جهان
 یوزی فروشندی نجه کلاه حد دل با لروک بنفشه کوی
 خال اولشدی و نجه سر و قد سن سبارک نجه و فی یقه سی
 چال اولشدی مرتبه بر با غریبه کوی در حق
 صتی زوفا و عهد کیا در یی بر قامت شای جو قیابی و وزیری
 با زری ماتش و در جمله و دی فی الحال قوتی امله اید و در
 مال حب حالیدی آسناه و در نه از سال ایدی و حد و حد
 و نکلار خیر بصیت عرفی اوجین مبارک خاطرین بصیت
 و غنک اولدی دست ملا الله پر در زمین کنگس از خاطرین جانش
 اولدی زیان وقت قلب کاشدی سرباره و حاضر شریفیند اولدی
 سرباز کلام و محنت و ادوات غلالت اشک که بر پایه ظهور و کلوب

اینه و چهره و منبر که در تغییر و غیره پیدا اولدی اما مبارک
 لایم بصیت افضل بیاد اولدی و ما غنیه سیله انا الله وانا
 الیه راجعون اینک مضمون حاوی کفر و تسلیم قوله منزل
 ایدوب سینه کینه سی سهام قضا و قد سیم ایدی
 و خلوی طریقه تریبان و حکم سلطانی به کمال طاعتی حسن
 ارادتی وسیله برتیب بوب و نیز لایم اذا ما نهم نغمیه یا نیک
 ایشار ظاهر نشان برید و نیز خاخر تحصیل ایدی و دوت رسالت
 اول یاد شاد و غفران یافت اید و کند کند و ترک
 انوار آثار وجود نندن و مستغنی اولوب خیرات وجود پر وجود
 بر کاشید کین شون و زواریه و در حوله اولدی مضمون و مایون
 نظم زلفت از جهان پار شای بدو که چو خلف را سر از کر کرده
 رسم عزت نام اولد قد فکنا آتای خداوند کارک رحمة الله علیه
 روح بر نفوسی ستر حیثیون وجود مقدسه و خیراته برتر راحت
 تقدیر کند اولوب مرتد شریفین انوار صفات و بذل ماله مالا
 مال ایدی تقبل الله من السلطان شکر سعید الجلیل واعطاء الجلیل

ایچنه برسینه که سینه پر کینه اواب تهنوت کی مقام
 کشف و شهود و تجلی که متدی مدف و اراول و در درای سلفی
 کما و تشنه یخت سلیمان کی بر باد پا و جز نایدی که نام
 الدهر نده و عا شوره و روجها شهور و منیه منتف اواب
 هر زمانه حیرت برانده طی مکان الیردی
 سالان کی بی مغانی سالک که خلی راه اندی از هلالک
 بکلی که اعرافی از خور و آب نه کنده روز و شب بجهاد برایت
 و در این سفره کمال دولت یقین واجبه شرایط انرا از
 در این کتابی ادا دیدی اول آناب فلک سلنتی بر آسمان
 که در این سفره ایلد چون سفینه فاعول ساحل صوابه تویا
 اولدی بیغی خلیاتی بیان و سوار او کنه و در شوب شعیر و کربله
 مفرس و در این سفره علی الصباح قانون مفرز او روز و در آن ماهون
 تزیین اویوب آیین و سبوی و رسمه و او روز و سینه کلدی نه زاد
 نوزک میان جانانی زمانه احسن خلایق او روز و حضرت حد
 و نذکار شاهانه آنکه نوز و اللد سر روز اویوب مولد افصح و سرور

و اما نر مکرک سنانه سوار اواب اول نهی را ایدکی کلکاد
 قرشور او دیکر کثره سنانه دریا بوز فیه روحه تزیین انتمیک
 خلایق با شتک کورن معامله و دستار سوار اواب اولی مدو
 بی خار دی هر سفینه بختنه بنه سیه سن قاشا اعدت
 در بیغ انجوب روان انتمدی هر روز و در بر و بیغ ایدکی
 که بهر انظار و مستغربه و اواب بکر روز و در روز و در روز
 جوشه کلوب آنک اموج شور و نای سینی و بیغ ایدکی
 اولی کند دریا و کلدی کله بخیر از سر بر پای و در روز و در روز
 کعبه و اقبال صافی خاطر اهل طایفه سولی و در بر ایدکی
 کیشدی بیت نام و تکیتم که پاره ده و در بیغی کوی قاصد و در روز
 کراون و بیغ و تریه کراون کاهه مشابه دن اوشال بر بیغ فلک
 فلک سیاه طاهره و ایدکی صورت و بیغی و التجاب القناع بر ایدکی
 تمام حسب حالیدی علی حد هر بری بکره بندی مانند ایدکی که
 کمال شوق و در حرکت کلوب و تزیین الیال تحبها جامه و بیغ
 تزیین التجاب نهوضه مدد و واقع او لشدری کراون سنانه

ایچنه برسینه که سینه پر کینه اواب تهنوت کی مقام
 کشف و شهود و تجلی که متدی مدف و اراول و در درای سلفی
 کما و تشنه یخت سلیمان کی بر باد پا و جز نایدی که نام
 الدهر نده و عا شوره و روجها شهور و منیه منتف اواب
 هر زمانه حیرت برانده طی مکان الیردی
 سالان کی بی مغانی سالک که خلی راه اندی از هلالک
 بکلی که اعرافی از خور و آب نه کنده روز و شب بجهاد برایت
 و در این سفره کمال دولت یقین واجبه شرایط انرا از
 در این کتابی ادا دیدی اول آناب فلک سلنتی بر آسمان
 که در این سفره ایلد چون سفینه فاعول ساحل صوابه تویا
 اولدی بیغی خلیاتی بیان و سوار او کنه و در شوب شعیر و کربله
 مفرس و در این سفره علی الصباح قانون مفرز او روز و در آن ماهون
 تزیین اویوب آیین و سبوی و رسمه و او روز و سینه کلدی نه زاد
 نوزک میان جانانی زمانه احسن خلایق او روز و حضرت حد
 و نذکار شاهانه آنکه نوز و اللد سر روز اویوب مولد افصح و سرور

پرویشید بایزین و بنده عرضت جمع اولاد و اسباب و
خلاف و اسباب و بار و بوی که گنگه غنیمت بایزین
اولاد آمدن شوک مسنه که تو فزون خدایه نام اولاد کلاب
حضرت خدایه و نکات فل و بنایه تمام الید بایزین کلاب
دهدین این سود خدایه اولاد بر شوق مجال الید بایزین
بیکت که در خجلاک ناسد سیله دایزین صورت خاتون
ظفر قالدو کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
اولاد بایزین هرگز بایزین با بال اولاد کلاب
کسی که او بعد از خاتون
الجه سلطان احمد دیاره
حضرت خدایه و نکات فل
عزاید کن بلندی کرد
اولاد بنویسند بایزین
فلک آشیان نام کند در
سکونی و سودی سلطنتی

سکونی اولاد و بایزین کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
عصمتی آن خون ها کند آن اولاد کلاب کلاب کلاب کلاب
زمام اختیار خدایه و نکات فل و بنایه تمام الید بایزین کلاب
مطلب مروت که نفس خود کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
تیرود مستقیبات جلیت انانیدن مطلق العنان اولاد کلاب
ملک مغرب و سلطنت اید بایزین کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
صرف آنکه سعی نایه اید اهل خدایه و نکات فل و بنایه تمام الید بایزین کلاب
واقع اولاد کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
لطف تحمل مساند الاختای چون فزون و عدیت من حضرت
حدود کار کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
ایدوب بله و مکر در تحمل قبول واقع اولاد کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
ظفر قالدو کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
نکات که گنگه رجه اولاد رحمت اقامتی اولاد کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
چنگله کند و خیل با هندن بر خه کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
ایدوب کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب

بایزین

پرویشید بایزین و بنده عرضت جمع اولاد و اسباب و
خلاف و اسباب و بار و بوی که گنگه غنیمت بایزین
اولاد آمدن شوک مسنه که تو فزون خدایه نام اولاد کلاب
حضرت خدایه و نکات فل و بنایه تمام الید بایزین کلاب
دهدین این سود خدایه اولاد بر شوق مجال الید بایزین
بیکت که در خجلاک ناسد سیله دایزین صورت خاتون
ظفر قالدو کلاب لایم که بر آب با بال اولاد کلاب
اولاد بایزین هرگز بایزین با بال اولاد کلاب
کسی که او بعد از خاتون
الجه سلطان احمد دیاره
حضرت خدایه و نکات فل
عزاید کن بلندی کرد
اولاد بنویسند بایزین
فلک آشیان نام کند در
سکونی و سودی سلطنتی

عابت الامر بزم در خرابيد
که خراب احاطت بزم پايانش
که خراب طير و قهقهه هاي بارانش
شبه و تغفد در شب تابان
دست قضا و قدر تمام مکني
سهم بزم کام و فتنه مکني
انالوي و کاجنه سخنان بکه
واقع اولن آثار تعدي و ظلم
که ازل ازل دلالت بر حق و توج
ظلمت و جور و آيايه نشد
اولان مخالف دولت هايين
عنان بخون که فرين قضا و
صوبه منطف فلکيه و اوده
قربات و کبير نوز و در جاد
تند بلذ و دار السلطنه

شرط معذرتي بر نه که توري جلوس سرب الملت که موهبه
حضرت عزتند و والله بوني کله من پيش که بجه سندن اول بخار
سرواز ايجون افزا و اوندونين بوب ماسم قسطنطين و اوزار ارباب
خدمتي بر نه که تدر که شروع الیکت
زنج تا جهاد که تاج سپهر سرب ترا سرب آمد جهار
قوي در جهان شاه ميد بخت نه تل و يد و دولت تا اوار بخت
سلطان احمد در هم رسالته سبا شرتنه
وند کار جانيه مرجمت ايدوب کندوزک مزاج اما ان اوزک جويبار
کبريت و احسان ايله سرب الیکدی جاب حد و ندر دن اول
کلن کينه ايله جواب امار و ندر که دست رجاسن دانق مکندن
چکدوک تديرجه عواطف خسر و ايندن جيب مشامد و اما ان
نقود سرخ و سفيد له مال مال ايله ارضي پاد شاه بلند هفت به
شاخص ابا ميک که رايي صدم و اخلاصن نشو باوش اوله نيني
ايرجوزيله و ابا سرب و سرب ايد و درخت مخالفت و صبيان که
شور زار شرت و طغيانده برين قامت ايله تند باد صرصر قهر مانله

بزم

عابت الامر بزم در خرابيد
که خراب احاطت بزم پايانش
که خراب طير و قهقهه هاي بارانش
شبه و تغفد در شب تابان
دست قضا و قدر تمام مکني
سهم بزم کام و فتنه مکني
انالوي و کاجنه سخنان بکه
واقع اولن آثار تعدي و ظلم
که ازل ازل دلالت بر حق و توج
ظلمت و جور و آيايه نشد
اولان مخالف دولت هايين
عنان بخون که فرين قضا و
صوبه منطف فلکيه و اوده
قربات و کبير نوز و در جاد
تند بلذ و دار السلطنه

KUR'AN AYETLERİYLE İLGİLİ DİPNOTLAR*

Not : Dipnotlar sure adı, sure numarası/ ayet numarası olarak değerlendirilmelidir.

1 - Yedi gökle yer ve bunların içinde bulunan (melekler, cinler, insan)lar O'nu tesbih (ve tenzih) eder(ler). Hiç bir şey haric değil, hepsi O'na hamd ile tesbih eder. Fakat siz onların tesbihini iyi anlamazsınız. O, hakikaten halimdir, gerçekten yargılayıcıdır. **İsrâ, 17/44.**

2 - Bir no'lu dipnot mealine bakınız. **İsrâ, 17/44.**

3 - Ona gözler erişemez. O(nun ilmi) ise bütün gözleri ihaata eder. O, (kulları hakkında) gerçek rıfk-u lutf sahibidir. (Herşeyden de) haberdârdır. **En'âm, 6/103.**

4 - Eğer Allah (bilfarz) bir evlad edinmek isteseydi elbet yaratacağından kimi dilerse seçerdi. O, (bundan) münezzehdir, yücedir. O, öyle Allahdır ki (eşi, benzeri yoktur) birdir, herşeye hâkimdir. **Zümer, 39/4.**

5 - Biz, seni (Habîbim) âlemlere (başka birşey için değil) ancak rahmet için gönderdik. **Enbiyâ, 21/107.**

6 - Siz insanlar için (insanlığın fâidesi için ğaybdan, yahud levh-ı mahfuzdan seçilib) çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vaz geçirmeye çalışırsınız. (Çünkü) Allaha inanıyorsunuz. Kitaplılar (Hristiyanlar ve Yahudiler) de inansaydı kendileri için elbette hayırlı olurdu. İçlerinden (vakı'a) îman edenler vardır. (Fakat) onların pek çoğu (Hak dinden çıkmış) fasıklardır. **Âl-i İmrân, 3/110.**

7 - Yoksa, O, âhiret (azâbın)dan korkarak, Rabbinin rahmetini umarak gecenin sâatlerinde secdeye kapanır, kıyamda durur bir halde tâat ve ibâdet eden kimse (gibi)midir. De ki : "Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu"? Ancak temiz akıl sahipleridir

---

* Balıkesir'li, Hasan Basri ÇANTAY, Kur'an-ı Hakim ve meâlî Kerîm, İstanbul, 1985

ki (bunları) hakkıyla düşünür. **Zümer, 39/9.**

8 - Ey îman edenler size meclislerde "yer açın" denildiği zaman, genişletin ki Allah ta size genişlik versin. "Kalkın" denilince kalkıverin. Allah, içinizden iman etmiş olanlarla kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini arttırır. Allah, ne yaparsanız hakkıyla haberdardır. **Mücâdile, 58/11.**

9 - Hakikat, Allâhın kitâbını okumaya devam edenler, namazı dosdoğru kılanlar, kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden gizli ve âşikâr infak edenler kat'iyen kesad bulmayacak bir kazanc umabilirler. **Faatır, 35/29.**

10- Onu göreceğiniz gün emzikli her (kadın kendi başının derdiyle) emzirdiğini unutup geçer, yüklü her (gebe kadın) yükünü (çocuğunu) düşürür. İnsanları serhoş (olmuş gibi) görürsün. Halbuki onlar sarhoş değildirler. Fakat Allâhın azâbı pek çetindir. **El-Hacc , 22/2.**

11- Size söylemekte olduklarımı yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allâha ısmarlıyorum. Çünkü Allah kulları (nı) çok iyi görendir. **El-Mü'min, 40/44**

12- Öfkesinden hemen hemen çatlayacak gibi olur o. (Onlardan) her güruh, içine atıldıkça kendilerine bekcileri sordular (sorarlar) : Size, (bu), azâb ile korkutan (bir peygamber) gelmedi mi? **El Mülk, 67/8**

13 - (yer yüzünde) bir fitne kalmayınca ve dîn tamâmiyle Allahın oluncaya kadar onlarla muharebe edin. Eğer vaz geçerlerse (onları bırakın). Şübhesiz ki Allah, ne yapacaklarını hakkıyla görücüdür. **Enfâl, 8/39**

14 - (Habîbim) de ki: "Eğer ölmekden, yahud öldürülmekden kaçırıyorsanız, firârınız size aslâ fâide vermez. O takdirde bile pek az bir (zaman)dan fazla fâidelenemezsiniz". **Ahzâb, 33/16.**

15 - Artık o namazı kılınca yer (yüzün)e dağılın, Allâhın fazlından (nasîb) arayın. Allâhı çok zikredin. Tâkî umduğunuza kavuşasınız. **Cuma, 62/10**

16 - Onlar ağızlarıyla Allâhın nurunu söndürmeye yelteniyorlar. Halbuki Allah, kendi nûrunu (bizzat) tamamlayıcıdır. Kâfirler hoş görmese de. **Sâf, 61/8.**

17 - Kendiniz bilib dururken Hakkı batıla karıştırıp da gerçeği gizlemeyin.

Bakara, 2/42

18 - Andolsun ki biz Âdem oğullarını üstün bir izzet ve şerefe mazhar kılmışızdır. Onlara karada, denizde taşıyacak (vasıtalar) verdik, onlara güzel güzel rızıklar verdik, onları yarattığımızın bir çoğundan cidden üstün kıldık. **İsrâ, 17/90.**

19- Ey îman edenler, Allaha itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Eğer bir şey hakkında çekişerseniz onu Allaha ve peygambere döndürün, eğer Allah ve âhiret gününe inanıyorsanız. Bu, hem hayırlı, hem netice itibariyle daha güzeldir. **Nisâ, 4/59**

20 - O, göklerde var, yerde ne varsa hepsini, kendi (cânibi)nden size râm etdi. Şübhe yok ki bunda, iyi düşünecek bir kavim için, kat'î ayetler (delâletler, ibretler) vardır. **Câsiye, 45/13.**

21 - (Nuh) dedi ki: "Binin içerisine. Onun akması da, durması da Allahın adıyladır. Şeksiz, şübhesiz Rabbim çok yargılayıcıdır, çok esirgeyicidir". **Hûd, 11/41.**

22 - Onu hatır-u hayâline gelmeyecek bir cihetden de rızıklandırır. Kim Allâha güvenib dayanırsa O, kendisine yetişir. Şübhesiz ki Allah, emrini yerine getirendir. Allah herşey için bir ölçü ta'yîn etmiştir. **Talak, 65/3.**

23- İman edip de güzel işler (hareketler vi ibadetler) yapanlar : Ne mutlu onlara! (Nihayet) dönüp gidilecek güzel yurd da (onların). **Er-ra'd, 13/29**

24 - Vaktâki kaafile (Mısır'dan) ayrıldı. (öteden) babaları (Ya'kub) dedi kî: "Bana bunak demezseniz, inanın ki, (şimdi) Yusuf'un kokusunu duyuyorum"! **Yusuf, 12/94.**

25 - Ben onlara mühlet veririm. (onların iplerini uzatıveririm!) Benim lütuf yüzünden kahrım (tahammül edilemeyecek kadar) çetindir. **A'râf, 7/183.**

26 - Onun (ve her insanın) önünde arkasında kendisini Allâhın emriyle gözetleyecek ta'kibci (melek)ler vardır. Bir kavm, özlerindeki (güzel hal ve ahlâk), değiştirib bozuncaya kadar Allâh şübhesiz kî onun halini değiştirib bozmaz. Allah bir kavminde fenâlığını (azâbını) diledimi artık onun reddine hiçbir (çâre) yoktur. Onlar için O'ndan (Allahdan) başka bir velî (ve yardım eden)de yoktur. **Ra'd, 13/11.**

27 - Peygambere indirilen (Kur'an-ı Kerîm)i dinledikleri vakit da hakkı tanıdıklarından dolayı gözlerinin yaşla dolub taşığını görürsün onların. (şöyle) derler: "Ey Rabbimiz, imân etdik. Artık bizi (hakka) şâhid olanlarla berâber yaz". **Mâide, 5/83.**

28- Onlara peygamberleri : "Hakikat, Allah size bir padişâh olarak Tâlûf'u göndermiştir" dedi. Dediler ki : "Biz hükümdarlığa ondan daha lâyük iken ve ona maldan da bir bolluk verilmemişken nasıl olur da bizim başımızda padişahlık onun olabilir?" (Peygamber) dedi: Şüphesiz Allah onu sizin üstünüze beğenip seçmiştir. Ona Bilgice, vücudca (kuvvetce) de bir üstünlük vermiştir. Allah mülkünü kime dilerse ona verir. Allah (ın rahmeti, ilmi her şey'e yaygın ve lutf-ü keremi) boldur. Gerçek bilicidir. **Bakara, 2/247**

29 - Rableri onlara rahmetini, rızasını, onlara içlerinde tükenmez ve ebedi bir naîm (ni'met) bulunan cennetleri müjdeler. **Tevbe, 9/21.**

30 - Ey îman edenler, Allahın şeâirine, haram olan aya, kurbanlık hediyelere, (onlardaki) gerdanlıklara ve Rablerinden hem bir ticâret, hem bir rıza arayarak Beyt-i

Haramı kasdedib gelenlere sakın hurmetsizlik etmeyin. İhramdan çıktığınız vakit (isterseniz) avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan men etdiler diye bir kavme karşı beslediğiniz kin, sakın sizi tecâvüze sevk etmesin. İyilik etmek, fenâlıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak üzerinde yardımlaşmayın. Allahdan korkun. Şübhesiz ki Allah, cezâsı çok çetin olandır.

Mâide, 5/2.

31 - Ey Dâvud, biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hak (ve adâlet)le hükmet. (Hükümünde) hevâ (ve heves)e (hissiyyâtına tâbi' olma ki bu, seni Allah yolundan sapdırır. Çünkü Allah yolundan sapanlar (yok mu?) hesab gününü unuttukları için onlara pek çetin bir azab vardır. **Saad, 38/26.**

32 - (Sizin için) seveceğiniz diğer (acil bir nimet) daha (var ki o da) Allahdan nusret ve yakın fetih(dir). (Habibim) sen mü'minlere (bu nusreti ve fethi) müjdele.

Saff, 61/13.

33- Biz hakikat sana (Hudeybiyye musaailehası ile) apâşikâr bir feth (-u zafer yolu) açdık. **El-Feth, 48/1**

34 - Ve hatırlayın o zaman ki Rabbi, İbrâhîmi bir takım kelimelerle (emirleriyle), imtihan edib de O, bunları tamâmen yerine getirince: "Seni insanlara îmam (rehber) yapacağım" buyurmuş, (İbrâhim): "Zürriyetimden de" demiş, Allah ise: "Zâlimler ahdime (rahmetime, imâmetime, taatıma) eremez" demişdi. **Bakara, 2/124.**

35 - Andolsun, insanı biz yarattık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekde olduğunu da biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız. **Kaf, 50/16.**

36 - O halde (Habibim) peygamberlerden azim sahiblerinin sabrettikleri gibi sen de

---

* Yaşar Nuri ÖZTÜRK, **Surelerin İniş Sırasına Göre Kur'an-ı Kerim Meâli**, İstanbul, 1997

sabret. Onlar(ın azabı) için acele etme. Onlar tehdit edilmekte oldukları (azabı) görecekleri gün sanki kendileri (dünyada) gündüzün bir saatinden başka durmamış gibi (olacaklardır). (Bu, yeter) bir tebliğdir. Öyle ya, fasıklar gürûhundan başkası helak edilir mi? (Asla). **Ahkaf, 46/35.**

37 - (Bu soru ve cevaplardan sonra) Allah dedi (diyecek) ki: "Bu (gün) doğru söyleyenlerin sadâkatları kendilerine fâide vereceği bir gündür. Altından ırmaklar akan cennetler (ki orada ebedi ve dâimî kalıcıdır) onlarıdır. Allah kendilerinden razı olmuştur, kendileri de Ondan razı olmuşlardır ve işte bu, en büyük kurtuluş ve saâdettir". **Mâide, 5/119.**

38 - Onlar (küfr ile îman) arasında bocalayan bir sürü kararsızdırlar. Ne onlara, ne bunlara (malolurlar). Allah kimi şaşırtırsa artık O'na bir yol bulamazsın, aslâ.

Nisâ, 4/143.

39 - "Onlarda ne bir iniş, ne de bir yokuş görmeyeceksin". **Tâhâ, 20/107.**

40 - Ve onların gönüllerine sevgi, verip birleştirendir. Sen yeryüzünde olan (her) şey'i topdan harcamış olsan yine onların gönüllerini (böyle) birleştiremezdin. Fakat Allah onların aralarını bulub kaynaştırdı. Çünkü O, mutlak galibdir, tam hüküm ve hikmet sahibidir. **Enfâl, 8/63.**

41 - (Haşir) yer(i) Rabbinin nuriyle ziyâlandı. Kitâb konuldu. Peygamberler ve şahidler getirildi. (Allâhın kulları) arasında onlar aslâ haksızlığa uğratılmayarak, hak (ve adalet)le hükmolundu. **Zümer, 39/69.***

42 - (Ey müşrikler, haydi) yeryüzünde dört ay daha (güvenlikle) dolaşın. Bilin ki siz Allâhı aciz bırakabilecekler değilsiniz. Allah her halde kâfirleri (dilediği zaman) rüsvay edicidir. **Tevbe, 9/2.**

43 - Eğer Allah insanları zulümleri yüzünden müâhaze edecek olsaydı (yer) üstünde hiçbir canlı mahluk bırakmazdı. Fakat O, bunları (insanları kendisince) adlandırılmış (takdir edilmiş) bir müddete kadar geciktirir. Ecelleri (vakıtları) geldiği zaman ise onlar ne bir sâat geri kalabilirler ne de öne geçebilirler. **Nahl, 16/61.**

44 - Dön rabbine, sen O'ndan razı, O senden razı olarak **Fecr, 89/28.**

45 - Allah selâm evine (cennete) çağırır ve O, kimi dilerse onu doğru yola iletir. **Yûnus, 10/25.**

46 - Rabbinizin mağfiretine ve takva sahipleri için hazırlanmış olan cennete -ki en göklerde yer (kadardır)- koşuşun. **Âl-i imrân, 3/133.**

47 - Hak meclisinde (ve) kudret sahibi, mülkü çok yüce olan (Allah)ın yanındadırlar. **Kamer, 54/55**

48 - Allah ile birlikte diğer bir daha (edinip) tapma (ona). Ondan başka hiçbir tanrı yok. Onun zâtinden başka herşey helak olucudur. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürül(üb götürü)leceksiniz. **Kasas, 28/88**

49 - O (kavuşma) gün(ü) onlar (kabirlerinden fırlayıb) çıkarlar. Onlardan (saadî olan) hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. (Allah buyurur:) "Bugün mülk kimindir"? (Yine kendisi cevap verir:) "Bir olan, (herşey'e hakim ve) Kahhar olan Allahındır". **Mü'min, 40/16 - İbrahim, 14/48.**

50 - Elini boynuna bağlı olarak asma. Onu büsbütün de açıb saçma. Sonra kınanmış, peşîman bir halde oturub kalırsın. **İsrâ, 17/29.**

51 - Bilin ki (ahiret kazancına yer vermeyen) dünya hayatı ancak bir oyundur, bir eğlencedir, bir süsdür, aranızda bir öğünüştür. Mallarda ve evlâdlarda bir çoğalışdır. (Bunun) misâli, bitirdiği nebat ekicilerin hoşuna giden bir yağmur gibidir.

(Fakat) sonra o (nebat) kurur da sen (onu) sapsarı bir hale getirilmiş görürsün. Sonra da o, bir çör çöp olur. Âhiretde çetin azab vardır, Allahdan mağfiret ve rıza vardır. Dünyâ hayâtı(ndan fâidelenmek) bir aldanış fâidesinden başka (birşey) değildir. **Hadid, 57/20.**

52 - 41 no'lu dipnota bakınız. Kasas, 28/88.

53 - ki onlar kendilerine bir belâ geldiği zaman "Biz (dünyada) Allahın (teslim olmuş kulları)yız ve biz (âhiretde de) ancak O'na dönücüleriz" diyenlerdir.

Bakara, 2/156

54 - Kalblerinde bir maraz vardır onların. Allah da marazlarını arttırdı. Yalan söylemekte oldukları için de onlara acıklı bir azâb vardır. **Bakara, 2/10.**

55- O kâfirler (e felince:) Onların amelleri (etrafında dağlar ve tepeler görünmeyen) dümdüz ve engiz çöllerdeki bir serab gibidir ki susayan onun bir su olduğunu sanır. Nihayet o, buna vardığı zaman onu bir şey olarak bulamamıştır. Kendi (ameli) yanında (yalnız) Allahı bulmuştur. O da onun hesâbını tastamam vermiştir. Allah, hesâbı çok sür'atli olandır. **Nûr, 24/39**

56 - Allah, yaratıklarından sizin için gölgeler yaydı. Dağlardan size yuvalar, siperler yaptı. Hararetden sizi koruyacak libaslar, harbde sizi vikaye edecek (demirden) giyimler yaptı. İşte O, bu suretle üzerinizdeki nimetlerini tamamlıyor. Tâki (ona) teslimiyetle itâat edesiniz. **Nahl, 16/81.**

57 - Hakikat, onlar muhakkak sizden olduklarına (dair) Allaha and da ederler. Halbuki onlar sizden değildir. Fakat onlar öyle bir kavmdir ki daima korkarlar.

Tevbe, 9/56.

58 - Hakîkaten insan için kendi çalıştığından başkası yokdur. **Necm, 53/59.**

59 - Hakikaten çalıştığı ileride (kıyâmet gününde mizânından) görülecek.

Necm, 53/40.

60 - 61 - (Ey müminler, tab'an) sizin hoşunuza gitmediği halde uhdenize, kıtâl (düşmanlarla savaş) yazıldı (farz edildi). Olur ki birşey hoşunuza gitmezken O, sizin için hayırlı olur, birşeyi de sevdiğiniz halde o da hakkınızda şer olur. Allah bilir, siz bilmezsiniz. **Bakara, 2/216.**

62 - Eğer size ("Uhud"da) bir yara değmiş bulunuyorsa ("Bedir"de) o kavme de o kadar yara değmiştir. O günler (öyle günlerdir ki) biz onları insanlar arasında (kâh lehlerine, kâh aleyhlerine olmak üzere elden ele ve nöbetleşe nöbetleşe) döndürür dururuz. (Bu da Allahın (ezeldeki) ılmîni îman edenlere açıklaması, içinizden şehidler edinmesi, müminleri tertemiz yapıp kâfirleri (murdar ölümle) helak etmesi içindir. Allah zalimleri sevmez. **Âl-i imrân, 3/140-141.**

63 - (Habibim) göğsünü senin (fâiden) için (açıb da) genişletmedik mi? (Genişlettik). **İnşirah, 94/1.**

64 - (Suyu acı ve tatlı) iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir.

Rahman, 55/19.

65 - "Nerede olursanız olun velev tahkim edilmiş yüksek kal'alarda bulunun, ölüm size çatıb yetişir". Eğer onlara bir iyilik dokunursa: "Bu, Allah katındandır" derler. Şâyet onlara bir fenalık dokunursa "Bu, senin katından (senin yüzünden)dir" derler.

De ki : "Hepsi Allah tarafındandır".

Böyle iken onlara, o kavme ne oluyor ki (kendilerine söylenen) hiçbir sözü anlamaya yanaşmıyorlar? **Nisâ, 4/78.**

66- De ki : "Sizin hakîkaten kaçıp durduğunuz ölüm (yok mu?) o, size elbette gelib çatıcıdır. Sonra (hepiniz), gizliyi de, âşikârı da bilen (Allah)a döndürüleceksiniz de O, size neler yapardınız haber verecektir. **Cum'a, 62/8.**

67 - Çünkü o (ateş) öyle kıvılcım atar ki herbiri sanki bir saraydır. Herbiri sanki sarı sarı erkek develerdir. **Mürselât, 77/32 ve 33.**

68 - (Ya'kub) dedi : "Ben onu size inanır mıyım? Meğer ki daha ewel kardeşi (Yûsufu) inandığım gibi ola. Allah en hayırlı koruyucudur. O, esirgeyicilerin de esirgeyicisidir. **Yûsuf, 12/64.**

69 - Ey peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer yapmazsan (Allahın) elçiliğini tebliğ (ve ifâ) etmiş olmazsın. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şübhesiz ki Allah Kâfirler guruhunu muvaffak etmez. **Mâide, 5/67.**

70 - Ki onlar dünyâ hayâtını âhiretten üstün (tutub) sevenler, (insanları ve birbirini) Allâhın yolundan alıkoyanlar, onu (o yolu) eğriliğe çevirmek isteyenlerdir. İşte onlar (hakdan) uzak bir sapıklık içindedirler. **İbrâhim, 14/3.**

71- O, rahmetinin önünde rüzgârları bir müjde (ci) olarak gönderendir. Biz gökden tertemiz su indirdik. **Furkan, 25/48**

72 - (Mûsâ) Medyen tarafına yönelince dedi ki: "Umarım, Rabbim beni doğru yola iletir". **Kasas, 28/22.**

73 - O halde (Habîbim, de ki:) "Hepiniz Allah'a Kaçın. Hakîkat, ben sizi On(un azâbın)dan açıkca korkutan (bir peygamber)im." **Zâriyât, 51/50.**

74 - "Ey kavmim, dedi. Yalnız rabbimden (gelen) apaçık bir bürhânın üzerinde isem ve O, bana kendisinden güzel bir rızık ihsân etmiş ise (Buna) ne dersiniz? Size ettiğim yasağa rağmen, kendim size muhalefet etmek istemiyorum ki. Ben gücümün

yettiği kadar ıslahdan başka bir şey arzu etmem. Benim muvaffakiyyetim ancak Allâhın yardımınıdır. Ben yalnız O'na güvenib dayandım ve yalnız O'na dönerim".
Hûd, 11/88.

75 - Sabret. Senin sabrın Allah(ın tevfikına istinâd)dan başka (birşey) değildir. Onlara karşı tasalanma, onların kurmakta oldukları tuzaklardan dolayı (telaşa ve) sıkıntıya da düşme. **Nahl, 16/127.**

76 - Ben onlara mühlet veririm. (Onların iplerini uzatıveririm!) Benim lütuf yüzüdoen kâhırım (tahammül edilemeyecek kadar) çetindir. **El-A'râf, 7/183**

77 - (O vakit) sen Allahdan bir esirgeme sâyesindedir ki onlara yumuşak davrandın. Eğer (bilfarz) kaba, katı yürekli olsaydın, onlar etrafından her halde dağılıb gitmişlerdi bile. Artık onları bağışla (Allahdan da) günahlarının yargılanmasını iste. İş hususunda onlarla müşâvere et. Bir kerre de azmetdin mi artık Allah'a güvenib dayan. Çünkü Allah kendine güvenib dayananları sever. **Âl-i imrân, 3/159.**

78 - 77 no'lu dipnota bakınız. **Âl-i imrân, 3/159.**

79- 77 no'lu dipnota bakınız. **Âl-i imrân, 3/159.**

80- 77 no'lu dipnota bakınız. **Âl-i imrân, 3/159.**

81 - Fakat biz onu da, gemi arkadaşlarını da selâmete erdirmiş ve bunu alemlere bir ibret yapmışızdır. **Ankebut, 29/15.**

82 - Derken o iki (kadın)dan biri utana utana yürüyerek ona geldi. "Babam, dedi, biz (im sürümüz)ü sıvardığının ücretini sana ödemek için seni çağırıyor" Bunun üzerine (Mûsa) ona gidib kendisine kıssayı anlatınca O: "Korkma, dedi, o zâlimler gürûhundan kurtuldun" **Kasas, 28/25.**

83 - De ki "Allâhın bizim için yazdığından başkası, aslâ bize erişmez. O, bizim

mevlâmızdır. Onun için mü'minler yalnız Allah'a güvenib dayanmalıdır.

Tevbe, 9/51.

84 - Ey peygamber, kadınları boşayacağınız vakit iddetlerine doğru boşayın. O iddeti de sayın. Rabbiniz olan Allahdan korkun. Onları evlerinden çıkarmayın. Kendileri de çıkarmasınlar. Meğer ki apaçık bir kötülük (meydana) getirmiş olsunlar. Bunlar Allahın hudûdur. Kim Allahın hudûdunu (çiğneyib) aşarsa muhakkak ki kendisine yazık etmiş olur. Bilmezsin, olur ki Allah bunun arkasından bir iş peydâ ediverir. **Talak, 65/1.**

85 - Fir'avnın karısı dedi ki: "Benim için de, senin için de bir göz bebeği! Onu öldürmeyin. Olur ki bize fâidesi dokunur, yahud onu bir evlâd ediniz" Halbuki onlar (işin) farkında değillerdi! **Kasas, 28/9.**

86 - Nihâyet, Allah onların kurdukları tuzakların fenâlıklarından bu (zâtı) korudu. Fir'avnın kavmini ise kötü azâb kuşatıverdi. **Mü'min, 40/45.**

87 - Ey îman edenler, eğer bir fasık size bir haber getirirse onu tahkîk edin. (Yoksa) bilmeyerek bir kavme sataşırsınız da yaptığınıza pişman olursunuz. **Hucurat, 49/6.**

88 - Allâhın emri geldi. Artık onu vaktinden evvel istemeyin. O, onların (müşriklerin) eş tutmakta oldukları şeylerden münezzehtir, yücedir. **Nahl, 16/1.**

89 - "O günde ki ne mal fâide eder, ne de oğullar". "Meğer ki Allâha (küfr-ü nifaktan) tamâmen sâlim bir kalb ile gelenler ola" **Şuarâ', 26/88 ve 89.**

90 - Bunun üzerine (Mûsâ) esasını bırakıverdi. Birde (ne görsünler) o, apaçık bir ejderha! **Şuarâ', 26/32.**

91 - Yakında göreceksin, onlar da görecekler. Delilik hanginizde imiş?

Kalem, 68/5 ve 6.

92 - (Şimdilik) onları (hallerine) bırak. (Azâb ile) tehdîd edilmekte oldukları günlerine kavuşuncaya kadar dalsınlar, oynaya dursunlar. **Meâric, 70/42.**

93 -Ey îman edenler, zannın bir çoğundan kaçın. Çünkü ba'zı zan (vardık ki) günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Kiminiz de kiminizi arkasından çekişdirmesin. Sizden her hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekden hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allahdan korkun. Çünkü Allah tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyicidir. **Hucurât, 49/12.**

94 - Eğer siz O'na (Resûlüme) yardım etmezseniz (hatırlayın o demleri ki) kâfirler O'nu (Mekkedden) çıkardıkları (hicretine sebep oldukları) zaman bizzât Allah O'na yardım etmişti. (Yine de O, nusretini esirgemez. O demler öyle demlerdi ki Resûlülâh ancak) ikinin ikincisinden ibâretti. (Hakdan başka mededkârı yokdu) O zaman onlar ("Sevr" dağının tepesindeki) mağaradaydılar. Peygamber, o vakit arkadaşına (Ebu Bekir issıddîka): "Tasalanma. Allah hiç şübhe yok, bizimle beraberdir" diyordu. Allah o (arkadaşı)nın üzerine (kalbine) sekînetini (kuvve-i ma'neviyyesini) indirmiş, O'nu (Habibini) görmediğiniz (ma'nevî) ordulara te'yîd etmiş, kafirlerin kelimesini (küfürlerini) alçaltmışdı. Allahın kelimesi (tevhid kelimesi) ise, O çok yücedir. Allah mutlak galibdir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

Tevbe, 9/40.

95 - (Habîbim) de ki : "Ey mülkün sâhibi Allah, sen mülkü kime dilersen ona verirsin, mülkü kimden dilersen ondan alırsın. Kimi dilersen onun kadrini yükseltir, kimi dilersen onu alçaltırsın. Hayır, yalnız senin elindedir. Şübhesiz ki sen herşeye hakkıyla kâdirsin. **Âl-i İmrân, 3/26.**

96 - Görmedin mi, Allah sana nasıl bir mesel îrâd etmiştir. Güzel bir kelime, kökü sâbit (ve sağlam) ve dal (lar)ı semâ da (yukarıda) olan bir ağaç gibidir.

İbrâhim, 14/24.

97 - (Toprağı verimli) güzel memleketin nebâtı, Rabbinin izniyle (bol) çıkar. Fenâ olandan ise fâidesi pek az bir şeyden başkası çıkmaz. İşte şükredek bir kavm için âyetleri böyle çeşidli olarak açıklarız. **A'râf, 7/58.**

98 - Şimdi bak Allâhın rahmet eserlerine: Arzı, ölümünün ardından, nasıl diriltiyor. Şübhe yok ki O, ölüleri de herhalde (tekrar) dirilticidir. O, her şey'e hakkıyla kâdirdir. **Rûm, 130/50.**

99 - (Kardeşleri): "Allaha yemîn ederiz, Allah seni hakîkat bizden üstün kılmışdır. Biz doğrusu (sana yaptığımız hareketde) suçlu idik" dediler. **Yûsuf, 12/91.**

100 - Ey Dâvud, biz seni yeryüzünde bir halife yaptık. O halde insanlar arasında hak (ve adâlet)le hükmet. (Hükmünde) hevâ (ve heves)e (hissiyâtına) tâbi' olma ki bu, seni Allah yolundan sapdırır. Çünkü Allah yolundan sapanlar (yok mu?) hesab gününü unuttukları için onlara pek çetin bir azâb vardır. **Sâd, 38/26.**

101- 28 Nolu Dipnota bakınız. **Bakara, 2/247**

102 - Sana gelen her iyilik Allahdandır. Sanâ gelen her fenâlık da kendindendir. Seni (Habibim) insanlara bir peygamber olarak gönderdik. (Buna) hakkıyla şahid olarak da Allah yeter. **Nisâ', 4/79.**

103 - Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Ve onların kimini kimine derecelerle üstün kıldık ki, bazısı bazısına tutup çalıştırsın. Rabbinin rahmeti, onların derleyip topladıklarından daha hayırlıdır. **Zuhrûf, 43/32**

104 -(Allah) gözlerin hâin bakışını, göğüslerin gizleyeceği her şey'i bilir.

Mü'min, 40/19.

105 - Rabbiniz (şöyle) buyurdu: "Bana duâ edin. Size icâbet (ve duânızı kabul) ede-

yim. Çünkü bana ibâdetden büyüklük taslay(ıb uzaklaş) anlar hor ve hakir cehenneme gireceklerdir" **Mü'min, 40/60**

106- Allâh'ın insanlara açacağı herhangi bir rahmeti tutacak (habsedecek hiçbir kuvvet) yoktur. Tutacağı şey'i de ondan sonra salıverecek yoktur. O, mutlak galib, hüküm ve hikmet sahibidir. **Fatır, 35/2**

107 - Biz, kurbanlık develeri de sizin için Allahın şeâirinden kıldık. Onlarda size hayır vardır. O halde onlar ayakda dur(ub boğazlanır)larken üzerlerine Allahın ismini anın. Yanları üstü düş(üb öl) dükleri vakit de ondan hem kendiniz yeyin, hem ihtiyâcını gizleyen ve gizlemeyib dilenen fakîr(ler)e yedin. Onları, şükredesiniz diye, böylece size musahhar kıldık. **Hacc, 22/36.**

108 - "Onlarda ne bir iniş, ne de bir yokuş görmeyeceksin" **Tâ, hâ, 20/107.**

109 -O (kavuşma) gün(ü) onlar (kabirlerinden fırlayıb) çıkarlar. Onlardan (sâdır olan) hiçbir şey Allâha gizli kalmaz. (Allah buyurur:) "Bugün mülk kimindir"? (Yine kendisi cevap verir:) "Bir olan, (her şey'e hâkim ve) Kahhar olan Allahındır"

Mü'min, 40/16.

110 - Allah, îman edenlere dünya hayatında da, âhiretde de, O sâbit söz(ler)inde, dâima sebât ihsân eder. Allah zâlimleri (kâfirleri) şaşırır.

Allah ne dilerse yapar. **İbrâhîm, 14/27.**

111 - Musâ, kavmine: "Allahdan yardım isteyin. Katlanın . Şübhesiz ki yer, Allâhındır. Ona kullarından biri dilerse onu mirascı yapar. Sonuç ise (fenalıklardan) sakınanlarıdır" dedi. **A'raf, 7/128.**

112 - Dön Rabbine, sen O'ndan râzı, O senden râzı olarak. **Fecr, 89/28.**

113 - Rabbinizin mağfiretine ve takvâ sâhibleri için hazırlanmış olan cennete-ki en göklerde yer (kadardır) - koşuşun. **Âl-i imrân, 3/133.**

114 - Kim Allah yolunda hicret ederse yer (yüzün) de gidecek, barınacak bir çok yerler de bulur, genişlik de bulur. Kim evinden, Allaha ve O'nun peygamberine muhâcir olarak çıkıp da sonra kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki O'nun mükâfâtı Allah'a düşmüştür. Allah çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir. **Nisâ, 4/100.**

115 - Rabbinizden mağfirete ve genişliği yerle göğün eni kadar olan, Allâha ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete (ulaşmak) için yarış yapıp kazanın. İşte bu, Allâhın fazl (-u kerem) idir ki onu kime dilerse ona verir. Allah,büyük fazl (-u inâyet) sahibidir. El-Hadîd, 57/21

116 - Ki onlar kendilerine bir belâ geldiği zaman "Biz (dünyâda) Allahın (teslim olmuş kulları)yız ve biz (âhiretde de) ancak O'na dönücüleriz" diyenlerdir.

Bakara, 2/156.

117- 116 no'lu dipnota bakınız. **Bakara, 2/156**

118 -O, size korku ve ümîd salarak şimşeği gösteren, (yağmurla ağırlaşmış) yüklü bulutları peyda edendir. **Ra'd, 13/12.**

119 -Sen dağları görür, onları yerinde durur sanırsın. Halbuki onlar bulut geçer gibi geçer gider. (Bu) her şey'i sapasağlam yapan Allâhın san'atıdır. Şübhesiz ki O, ne yaparsanız hakkıyla haberdârdır. **Neml, 27/88.**

120 -Süleymana da rüzgârı (musahhar kıldık) ki sabahı bir ay (lık yol), akşamı bir ay(lık yol)du. Erimiş bakır ma'denini ona sel gibi akıtdık. Önünde, Rabbinin izniyle iş gören ba'zı cinler de vardı. İçlerinden kim bizim emrimizden ayrılıp sapsa ona çılgın azabdan tatdırdık. **Sebe', 34/12.**

121- 28 Nolu Dipnota Bakınız.

BİBLİYOGRAFYA

- 1 - BABİNGER, Franz, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, Çeviren : Prof. Dr. Coşkun ÜÇÖK., Ankara,1982, s. 60.
- 2 - ÇANTAY, Balıkesir'li Hasan Basri, Kur'an-ı Hakim ve Meâli Kerîm, İstanbul,1985
- 3 - DANİŞMEND, İ.H., İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul,1970, c.1, s. 421 - 422
- 4 - DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara, 1997
- 5 - ÖZTÜRK, Yaşar Nuri, Surelerin İniş Sırasına Göre Kur'an-ı Kerim Meâli, İstanbul, 1997
- 6 - PARMAKSIZOĞLU, İ., "Üsküplü İshak Çelebi ve Selim-nâmesi" Tarih Dergisi, III. (1951-52), S. 123 - 134.
- 7 - SÂMİ, Ş., Kâmûs-ı Türkî, Dersaâdet, H.1317/M.1901.
- 8 - SARI, Mevlüt, Arapça - Türkçe Lûgat, İstanbul, 1980.
- 9 - TEKİNDAĞ, M.C. Şehabeddin, "Selim-nâmeler", Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı : 1 (Ekim,1970), s. 197-202
- 10- UĞUR, Ahmet, Yavuz Sultan Selim, Kayseri, 1992.
- 11 - UNAT, Faik Reşit, Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu, Ankara, 1988.
- 12 - YÜCEL, Yaşar; SEVİM, Ali, Türkiye Tarihi, II., Ankara, 1990

DİZİN
Yer ve Şahıs Adları

A

Ahmed, 22, 25, 33, 35, 37, 50, 54, 56, 57, 58, 59, 64, 65, 68, 77,
78, 81, 90, 92, 93, 94, 97, 102, 115, 116, 117, 118, 119,
120, 121, 124, 126, 127, 130, 136, 137, 138, 141, 142,
143, 165, 169, 170, 172, 173, 174

Ak Kirmân, 61

Alaşehir, 45

Ali Paşa, 77, 78, 79, 81, 82, 90, 92

Amâsiyye, 22, 33, 172

Anatoli, 42, 44, 46, 52, 75, 85, 94, 124, 130, 137, 169, 170, 171,
172, 175,

Ankariyye, 56, 57, 173

Antaliye, 76

Azerbeycân, 24

B

Bâyezîd, 158, 160

Bursa, 45, 175

Ç

Çukurçayır, 72

D

Dimotoka, 150, 159

E

Edirne, 22, 59, 64, 66, 67, 81, 94, 161

H

Haydar Beg, 82

I

Irak, 24

İ

İstanbul, 94, 119, 121, 130, 131, 141, 158, 165

K

Karagöz Paşa, 43

Karaman, 82, 90, 92, 115, 117, 120, 131, 136

Kefe, 30, 61, 112, 114, 132

Kızıl kaya, 82,

Konya,	137
Korkud,	22, 25, 38, 55, 56, 131, 141, 142, 143, 147, 158
Kostantıniyye,	21, 94, 140, 170
Kûtâhiyye,	42, 44, 47,
R	
Rûmili,	32, 33, 35, 37, 53, 54, 55, 56, 59, 64, 67, 69, 92, 93, 94, 97, 112, 118, 121, 130, 136, 158, 159, 168
M	
Mâldepe,	119
Mehmed,	137, 138
Mısr,	22, 38, 145, 174
S	
Saruhan,	39, 56
Semendre,	81, 136
Selîm,	14, 23, 32, 53, 55, 61, 81, 94, 97, 114, 117, 121, 132, 139, 141, 152, 155, 159
Süleymân,	30, 31, 89, 92, 113, 114, 158, 166, 167, 170
Ş	
Şehinşâh,	22, 84, 90, 131
N	
Nigbolı,	136
T	
Teke,	39, 75, 141
Trabzon,	23, 29, 32

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : KESKİN

Adı : Burhan

Merkezimizce Doldurulacaktır.

Kayıt No:

TEZİN ADI : SELİM - NÂME

Türkçe

Yabancı Dil : SELİM - NÂME

TEZİN TÜRÜ

Yüksek Lisans

Doktora

Doçentlik

Tıpta Uzmanlık

Sanatta
Yeterlilik

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ:

Üniversite: EGE ÜNİVERSİTESİ

Fakülte:

Enstitü: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Diğer Kuruluşlar

Tarih:

TEZİN YAYINLANMIŞSA:

Yayınlayan:

Basım Yeri:

Basım Tarihi:

ISBN:

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : ÜLKER, Necmi

Ünvanı: Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: TÜRKÇE

TEZİN SAYFA SAYISI : 314

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Selim'in Trabzon'daki Valililiği'nden (1509), padişah olup (1512), kardeşi Ahmet üzerine, Anadolu'ya sefere çıkmasına kadar geçen sürede; kardeşleri ve babası ile olan mücadelesi anlatılmaktadır.

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1- Hazret-i Hüdâvendigâr = II. Bayezit
- 2- Hazret-i Şehriyâr-ı Nâmdâr = I. Selim
- 3- Şeh-zâde-i Kâm-rân = Selim'in oğlu Süleyman

4-

5-

Baska vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER: (Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve .....surusları kullanınız.)

- 1- Hazret-i Hüdâvendigâr = Bayezit II.
- 2- Hazret-i Şehriyâr-ı Nâmdâr = Selim I.
- 3- Şeh-zâde-i Kâm-rân = Süleyman, son of Selim I.

4-

5-

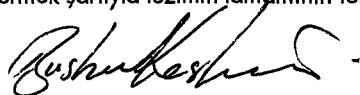
Baska vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin veriyorum.

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir.

3- Kaynak göstermek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir.

Yazarın İmzası

Tarih:

ÖZET

Burhan KESKİN tarafından incelenen bu Selim-nâme, İzmir Milli Kütüphane'de, Türkçe yazmalar bölümünde, 1874 numarada bulunmaktadır.

Selim-nâme'nin yazarı İshak b. İbrahim'in doğumu M.1465, vefatı M.1537'dir.

Muhtemelen 1512-1514 seneleri arasında kaleme alınmış olmalıdır.

İstinsahı Cafer Çavuş tarafından M.1591 yılında tamamlanmıştır.

M.1509'dan, 1512'ye kadar olan olaylar hakkında bilgi verir.

Selim-nâme'de, İstanbul depreminden başlayarak, Şehzadelerin birbirleri ile olan mücadelelerine, Padişah Bayezit'in Şehzade Ahmet'e gönderdiği mektuplara, Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa'nın Şehzade Ahmet'i desteklemek için yaptığı çalışmalara değinilmiştir.

Ayrıca Şah-Kulu Baba Tekeli isyanıyla, Selim'in Kefe üzerinden Rumeli'ye gidişi ve babası Bayezit ile yaptığı savaşa da yer verilmiştir.

Selim-nâme, Selim'in Şehzade Ahmet üzerine çıktığı Anadolu seferiyle son bulur.

ABSTRACT

The book Selim-nâme, studied by Burhan KESKIN, is registered in number 1874 in the department of Turkish Handwork writings in Izmir National Library.

It must have been written between 1512 - 1514 A.D. The author, Ishak b. Ibrahim was born in 1463 and died in 1537 A.D. A copy of it was finished by Cafer Çavuş in 1591.

It refers to the events which took place between 1509 and 1512.

In the beginning of book, it tells the earthquake in Istanbul, the disputes among princes (şehzadeler); the letters written by the emperor Bayezit II to prince Ahmet and Vezir-i Azam (Prime Minister) Hadım Ali Pasha's effort to support Şehzade Ahmet (Prince Ahmet).

In addition, it mentions Şah-Kulu Baba Tekeli riot, Selim's going to war in Rumeli by passing Kefe and the war between Selim I and his father, Emperor Bayezit.

In the end, the book ends with Selim's going to Anatolia and the fight between Selim I and his brother, Prince Ahmed.

YAZARIN ÖZGEÇMİŐİ

1966 yılında Muęla'da doğan yazar, T.C. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü'nden, 1992 yılında mezun oldu.

Mezuniyet tezi: "1908 ve 1909 Yıllarında İzmir'de Sosyal Hayat"tır.

Halen, T.C. M.E.B. bünyesinde, Tarih Öğretmeni olarak çalışmaktadır.

